

Дарко Јакшић, уредник

ВИНОГРАДАРСТВО И ВИНАРСТВО СРБИЈЕ

СТУДИЈА
АНАЛИЗА СЕКТОРА ПРОИЗВОДЊЕ И ПЕРАДЕ
ГРОЖЂА И ПРОИЗВОДЊЕ ВИНА

Центар за виноградарство и винарство

Дарко Јакшић, уредник

ВИНОГРАДАРСТВО И ВИНАРСТВО СРБИЈЕ

**СТУДИЈА
АНАЛИЗА СЕКТОРА
ПРОИЗВОДЊЕ И ПРАРАДЕ ГРОЖЂА
И ПРОИЗВОДЊЕ ВИНА**

Лектура: Златица Ђокић Катанић

Фотографије: Милош Ристић

Мапе: Иван Брадић

Година издавања: 2019.

Издавач: Центар за виноградарство и винарство Ниш

Место издавања: Ниш

Штампа: "Оверпринт" Ниш

Место штампања: Ниш

Тираж: 300

У случају коришћења, интерпретирања и представљања података из ове студије, морају се навести подаци о имену уредника, именима аутора, као и извор из кога је дати податак преузет, а све у складу са Законом о ауторским и сродним правима.

Ова студија је израђена у оквиру пројекта Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља "Improving Competitiveness of Wine Producers in Šumadija - IMPULS Wine", који је финансирала Влада Швајцарске кроз RRDS програм, а који спроводи конзорцијум партнера NIRAS Пољска, Рурални форум Пољске и Partner Solutions.

Аутори

Дарко Јакшић

помоћник директора за истраживање terroir-а, теоријско порекло и локалне сорте винове лозе и вина

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Београду,
Булевар краља Александра 84, канцеларија 15, 11111 Београд

Иван Брадић

ручни сарадник за истраживања и ручни рад на клонској селекцији винове лозе

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Александровцу,
29. новембра 21, 37230 Александровац

Милан Беадер

ручни сарадник за истраживања и ручни рад у виноградарству и винарству

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Крушевцу,
Расински округ - Крушевац, Балканска 63/29, 37000 Крушевац

Милош Ристић

директор

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Нишу,
Колонија ЕИ 6, 18116 Ниш

Данијел Поповић

ручни сарадник за истраживања и ручни рад у виноградарству и винарству

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Београду,
Булевар краља Александра 84, канцеларија 15, 11111 Београд

Ивана Мошић

сарадник-истраживач за винарство и лабораторијска истраживања

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Нишу,
Колонија ЕИ 6, 18116 Ниш

Иван Додок

технички сарадник за виноградарство и винарство

Центар за виноградарство и винарство, Центар у Београду,
Булевар краља Александра 84, канцеларија 15, 11111 Београд

УВОД

Производња грозђа и вина је значајна и традиционална пољопривредна грана у Србији, али за сада са недовољно искоришћеним и валоризованим потенцијалом. Могућност развоја овог сектора се огледа у успешном гајењу винове лозе у брдским подручјима, на теренима с великим нагибом или на сиромашним земљиштима где не постоје повољни услови за гајење других пољопривредних култура. Гајењем винове лозе се омогућава спречавање деградације земљишта, односно ерозије, чиме ова култура има огроман значај у еколошком и економском смислу очувања наших природних ресурса будућим генерацијама. Са друге стране, вино није само пољопривредно-прехранбени производ високе нутритивне вредности, већ представља и одличну могућност за развој и промоцију неразвијенијих руралних области, као и афирмацију Србије као винске и туристичке земље.

На територији Србије је на основу података Републичког завода за статистику 1955. године било око 135.000 хектара винограда, да би 2018. под виноградима било свега 22.150 хектара. Такво смањење површина под виноградима је последица пропадања некадашњих великих друштвених винарија, а затим и винограда код индивидуалних пољопривредних произвођача. Међутим, у новије време смо сведоци развоја виноградарства и винарства на другачијим основама, где примарну улогу у производњи грозђа и вина имају породичне

винарије, а све уз подршку државе која је увела одређене мере подршке за развој овог сектора. Почевши од 2008. године, извршена је битна реформа сектора виноградарства и винарства кроз усклађивање домаћег законодавства са ЕУ легислативом. Достигнути су бројни ЕУ стандарди (усаглашена је категоризација винских производа са ЕУ легислативом, успостављен је Виноградарски регистар, извршена је рејонизација виноградарских географских производних подручја и класификовање сорти за њих, трансформисан је систем географског порекла, успостављени су ЕУ стандарди у декларисању и представљању вина, хармонизовани су енолошки поступци са ЕУ/OIV стандардима и друго), чиме су обезбеђени базни предуслови за развој сектора виноградарства и винарства и активније учешће домаћих произвођача грозђа и вина на нашем и иностраном тржишту. У исто време, произвођачи грозђа и вина су пратили опште реформе сектора виноградарства и винарства, као и захтеве тржишта за квалитетнијим и препознатљивијим винима, па су се у последњем периоду бројне породице које су раније имале традицију у производњи вина вратиле овој племенитој пољопривредној грани. Императив произвођача у производњи је постао побољшање квалитета вина уз истовремено проширење и повећање капацитета производње. Овакав успех српског винарства по питању квалитета вина је продукт напорног рада наших виноградарских и винарских и њиховог веровања да српски *terroir* може изнедрити нешто велико

и бити достојно и укусу најизбирљивијих по-
трошача.

Србија је земља која тежи уласку у ЕУ у којој су произвођачи вина много развијенији и по цени конкурентнији, па наш сектор виноградарства и винарства и поред позитивности које су се десиле, још увек није довољно спреман за равноправно учешће на тако великом и значајном тржишту. Иако су последњих година домаћи произвођачи користили бројне националне мере помоћи виноградарском и винарском сектору, те мере нису у обиму који користе произвођачи у земљама Европске уније, па степен развоја и конкурентности ипак није на нивоу који би обезбедио добро пословање пољопривредних газдинстава уз истовремену производњу висококвалитетних производа са нижим ценама повољним за потрошаче. Како би се побољшала конкурентност и наставио бржи и прогресивнији развој нашег виноградарства и винарства, намеће се потреба да се овај сектор обухвати различитим националним, али пре свега ЕУ мерама помоћи нарочито у претприступном периоду Србије на путу ка чланству у Европској Унији. Из тог разлога, ова студија има за циљ да на аналитичан и систематичан начин обједини све податке који су били на располагању у циљу представљања сектора виноградарства и винарства Србије, као и у циљу сагледавања потреба наших произвођача грозња, вина и

садног материјала винове лозе за појединим мерама помоћи. Осим тога, због свеобухватности података и анализа ова студија може послужити свим заинтересованим лицима за боље разумевање нашег виноградарства и винарства и потенцијала који овај сектор има.

За израду студије примењен је савремени аналитички и методолошки приступ у обради и представљању података који се тичу сектора виноградарства и винарства, почевши од општих података, инпута, начина гајења винове лозе, еколошких услова виноградарских подручја, структуре винарија и производње грозња и вина, потрошње грозња и вина, законске уређености и друго, па све до тренутних мера подршке и других битних тема. У изради студије су коришћени подаци појединачних извора Републичког завода за статистику, Управе царина, различитих управа и сектора Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, евиденција и анализа Центра за виноградарство и винарство, стручних и научних анализа и публикација и других извора. Такође, у циљу боље идентификације проблема и потреба произвођача, поједини подаци су обрађени и анализирани кроз неколико основа и истовремено из неколико расположивих извора (Попис пољопривреде 2012, Регистар пољопривредних газдинстава, Виноградарски регистар, Винарски регистар и други извори). Тако анализирани подаци

су међусобно упоређивани, чиме су се потврђивале претпоставке и на крају доносили адекватни, односно подацима из неколико извора потврђени закључци. За израду студије су примењене и савремене методе географско-информационог система у циљу просторног сагледавања различитих проблематика и представљања података кроз тематске мапе и приказе.

Захвалност за израду ове студије дугујемо Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, Сектору за рурални развој, а посебно тиму Министарства: г-дину Александру Богићевићу, помоћнику министра Сектора за рурални развој, г-ђи Јасмини Миљковић, шефу Управљачког тела/начелници Одељења за рурални развој, г-дину Слободану Живановићу, г-дину Тоду Терзићу и другим колегама на препознавању потреба наших виноградарских и винарска и на прихватању иницијативе наших произвођача да се виноградарство, винарство и расадничарство у будућности обухвате посебним ЕУ мерама, као и на свесрдној подршци у изради ове студије, све време имајући у виду да ће то донети велику добробит нашим произвођачима.

Захваљујемо и Управи за аграрна плаћања, Управи за заштиту биља, Републичком заводу за статистику, Управи царина и другим институцијама и организацијама које су брзо

обезбедиле и доставиле податке неопходне за израду овог материјала значајног за наше виноградарство и винарство.

Такође, захваљујемо Регионалној агенцији за економски развој Шумадије и Поморавља (пројекат "Improving Competitiveness of Wine Producers in Šumadija - IMPULS Wine"), а посебно г-дину Ненаду Поповићу, директору агенције, г-ђи Милици Чукарић и њиховим колегама, као и швајцарској агенцији SDC (програма RRDS / конзорцијум партнера NIRAS Пољска, Рурални форум Пољске и Partner Solutions) на обезбеђивању предуслова за израду ове студије.

Захваљујемо колегама из научних и стручних институција у сектору виноградарства и винарства и у сродним областима на подршци и сугестијама у циљу бољег сагледавања предметне проблематике.

На крају, захваљујемо свим произвођачима грожђа и вина и расадничарима Србије и њиховим удружењима на безрезервној подршци и помоћи у идентификацији проблема и могућности које сектор виноградарства и винарства пружа. Била је велика част, а сматрамо да нам је то и дужност, да кроз овај рад дамо макар мали допринос у помоћи нашим виноградарима и винарима.

Дарко Јакишић, уредник

Садржај

1.	Општи подаци о виноградарству и винарству Србије	9	3.	Начин гајења винове лозе у Србији . . .	79
1.1.	Површине под виноградима и учешће винограда у укупној површини пољопривредних култура Србије.	9	3.1.	Број пољопривредних газдинстава која имају винограде према величини коришћеног земљишта	79
1.2.	Удео производње грожђа у укупној воћарској производњи	10	3.2.	Структура сортимента и подлога винове лозе	82
1.3.	Виноградарска географска производна подручја винородне Србије	14	3.3.	Карактеристике и структура винограда	103
1.4.	Распоред винограда по подручјима.	47	3.4.	Карактеристике винограда по питању броја биљака винове лозе/ха.	106
1.5.	Распоред винарија по подручјима.	49	3.5.	Топографски фактори винограда	107
1.6.	Структура произвођача грожђа и вина - однос малих породичних газдинстава и великих произвођача/винарија	51	3.6.	Наводњавање винограда.	109
2.	Тржиште инпута и трошкови при подизању и одржавању винограда	57	4.	Еколошки услови виноградарских подручја	113
2.1.	Инпути	57	4.1.	Главни еколошки услови виноградарских подручја.	113
2.2.	Трошкови подизања и одржавања винограда	69	4.2.	Квалитет грожђа винских сорти винове лозе	127
2.3.	Фитосанитарно стање винограда и средства за заштиту винове лозе	72	5.	Карактеристике и структура винарија	137
2.4.	Тренд подизања винограда у Србији.	72	5.1.	Капацитети винарија.	137

6.	Укупна производња грожђа и вина . . .	147	9.3.	Усклађеност домаће законске регулативе са ЕУ прописима	185
6.1.	Производња грожђа (произведене количине).	147	10.	Мере подршке сектору виноградарства и винарства	187
6.2.	Производња и складиштење стоног грожђа.	148	11.	SWOT анализа и основни проблеми сектора виноградарства и винарства Србије	193
6.3.	Прерада грожђа и производња вина	152	11.1.	Детаљна SWOT анализа.	193
7.	Овлашћене лабораторије за испитивање квалитета грожђа и вина	159	11.2.	Основни проблеми сектора виноградарства и винарства Србије	197
8.	Потрошња грожђа и вина и тржишни ланци	163	12.	Закључак и препоруке.	203
8.1.	Потрошња грожђа у Србији.	163	12.1.	Сажетак анализе сектора производње и прераде грожђа и производње вина.	203
8.2.	Потрошња вина у Србији.	163	12.2.	Препоруке за потребе измене IPARD II програма	210
8.3.	Тржишни ланци и потенцијал тржишта	164	13.	Прилози.	219
9.	Законска уређеност виноградарског и винарског сектора	181			
9.1.	ЕУ законодавство.	181			
9.2.	Домаћи законски прописи	182			

Листа скраћеница

ВР	Виноградарски регистар
Г. И.	Географска индикација
К. Г. П. К.	Контролисано порекло и гарантован квалитет
К. П. К.	Контролисано порекло и квалитет
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
РЗС	Републички завод за статистику
РПГ	Регистар пољопривредних газдинстава
РХМЗ	Републички хидрометеоролошки завод
УАП	Управа за аграрна плаћања
ЦЕВВИН	Центар за виноградарство и винарство
EUROSTAT	European Statistical Office (Европски завод за статистику)
ha	хектар
hl	хектолитар
IPARD	Instrument for Pre-Accession in Rural Development (Инструмент претприступне помоћи за рурални развој)
kg	килограм
l	литар
OIV	Organisation Internationale de la Vigne et du Vin (Међународна организација за винову лозу и вино)
PDO	Protected Designation of Origin
PGI	Protected Geographical Indication
t	тона
VIVC	Vitis International Variety Catalogue (Vitis Међународни каталог сорти)

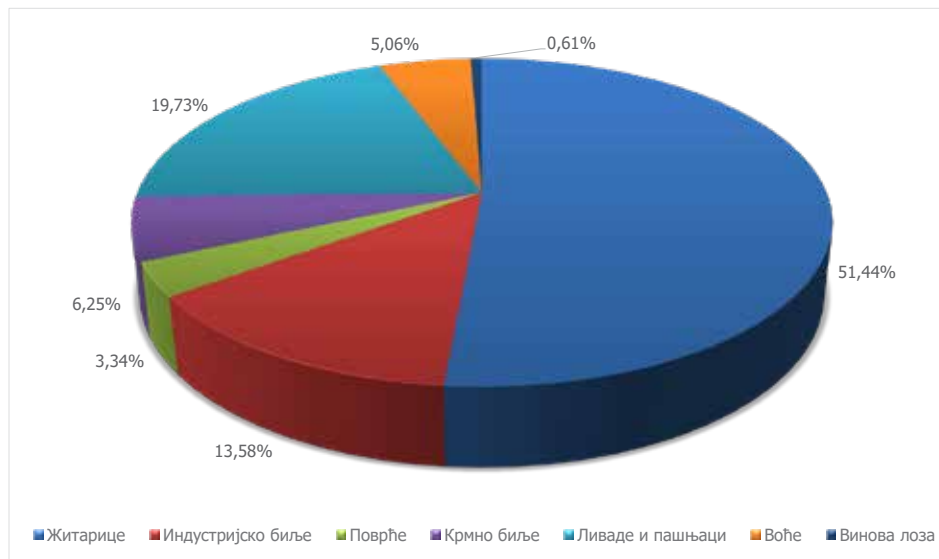
1. Општи подаци о виноградарству и винарству Србије

1.1. Површине под виноградима и учешће винограда у укупној површини пољопривредних култура Србије

На основу Пописа пољопривреде 2012. године Републичког завода за статистику (у даљем тексту: РЗС), површина коришћеног пољопривредног земљишта је

3.437.423 ha, док је површина под виноградима износила 22.149,97 ha, што представља 0,64% од укупног коришћеног земљишта¹.

Просек површина коришћеног пољопривредног земљишта у последњих пет година (2014–2018) (тзв. пољевено земљиште, односно родни усеви и засади) за главне пољопривредне културе које РЗС прати и чије податке објављује на годишњем нивоу (житарице: пшеница, јечам, кукуруз, овас, раж и тритикале; индустријско биље: сунцокрет, соја, уљана репица и дуван; поврће: кромпир, парадајз, грашак, кељ и купус, црни лук, паприка, пасуљ, диње и лубенице, шаргарепа, краставац и бели лук; крмно биље: луцерка, детелина и кукуруз за крму; ливаде и пашњаци; воће: јабуке, крушке, шљиве, ораси, јагоде, малине, купине, трешње, вишње, кајсије, брескве и дуње; као и винова лоза) јесте 3.394.316,80 ha. У истом том петогодишњем

Графикон 1: Структура површине коришћеног земљишта (%); 2014–2018
Извор: РЗС

1 Попис пољопривреде 2012. године РЗС-а није обухватио територију Косова и Метохије, а одређени статистички подаци за ово подручје нису били доступни, па у складу са тим, поједини статистички подаци са Косова и Метохије нису обухваћени овом анализом

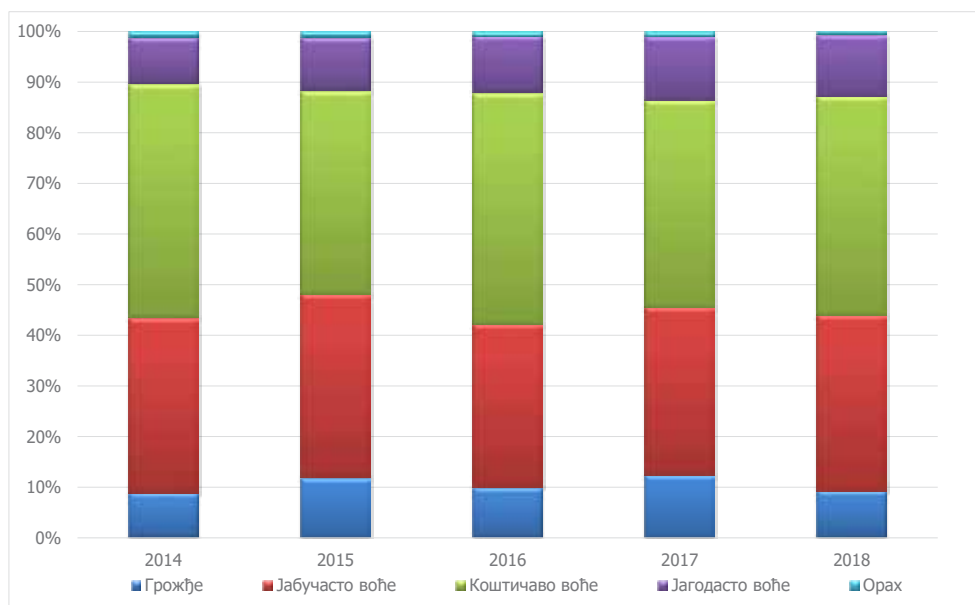
1 периоду, просечna површина родних винограда је била 21.594,80 ha што представља 0,61% од укупне просечне површине коришћеног земљишта, односно приближно исто као и у време пољопривредног пописа 2012. године.

1.2. Удео производње грожђа у укупној воћарској производњи

Као што је поменуто, за последњих пет година (2014–2018) удео просечних површина под родним виноградима (пожњевене површине) јесте 21.594,80 ha, што је на нивоу површина воћњака са малином или вишњом. У просечној структури површина под воћњацима и виноградима за наведени период, виногради учествују са 11,99% у односу на површине под главним врстама воћака.

РЗС је током 2017. године спровео истраживања о воћњацима по методологији EUROSTAT-а, па су за 2018. објављени подаци по којима је површина од 175.863 ha била у роду под сталним засадима (јабука, крушка, шљива, орах, лешник (леска), бадем, малине, купине, боровнице, трешње, вишње, кајсије, брескве, нектарине, дуње и остале воћне врсте). Површине под родним виноградима за 2018. годину су 21.328 ha, што представља нешто мањи удео у поређењу са тим односом у горе наведеном просечном петогодишњем периоду.

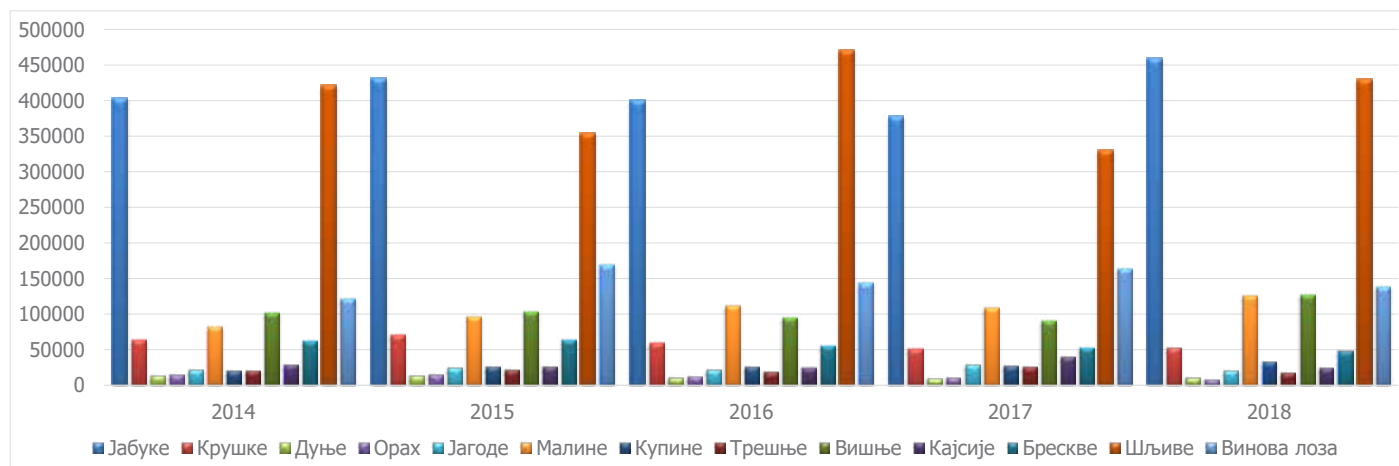
По питању укупне производње воћа, односно приноса, производња грожђа учествује са око 10% у укупној количини произведеног воћа јабучастих (јабука, крушка и дуња), коштичавих (шљива, трешња, бресква, вишња и кајсија), јагодастих (малина, купина и јагода) и језграстих (орач) врста воћака.

Графикон 2: Учешће производње (приноса) воћа и грожђа (%); 2014-2018
Извор: РЗС

Упоређујући са воћним врстама чију производњу РЗС прати на годишњем нивоу, производња грожђа има значајан удео у укупној производњи воћа и грожђа заједно. У последњих пет година (2014-2018)

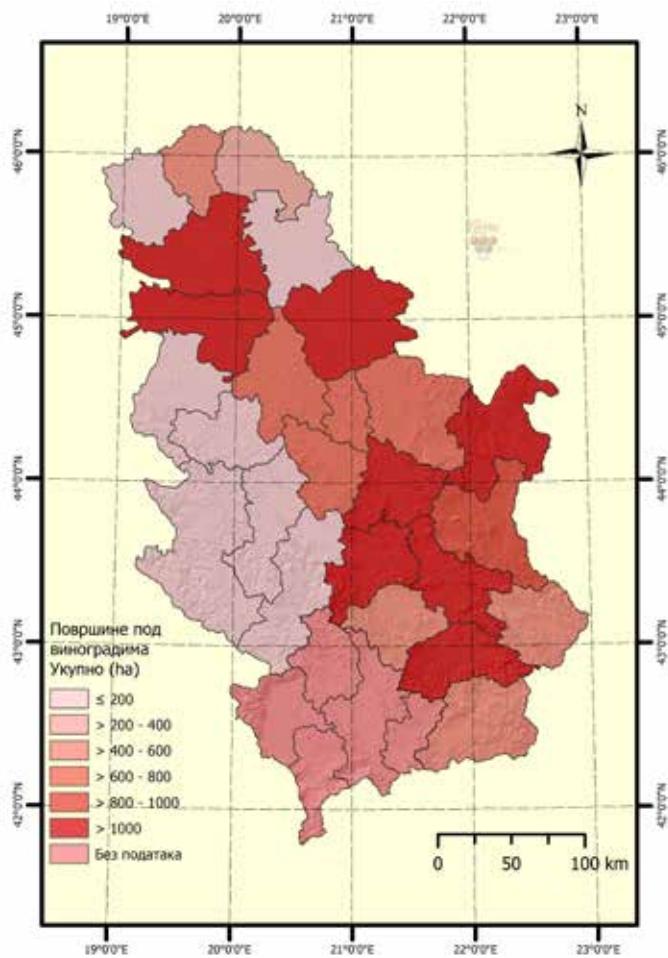
производња, односно принос грожђа је на трећем месту у укупној производњи воћа и грожђа. Наиме, производња грожђа је одмах након производње јабуке и шљиве које су водеће воћне врсте.

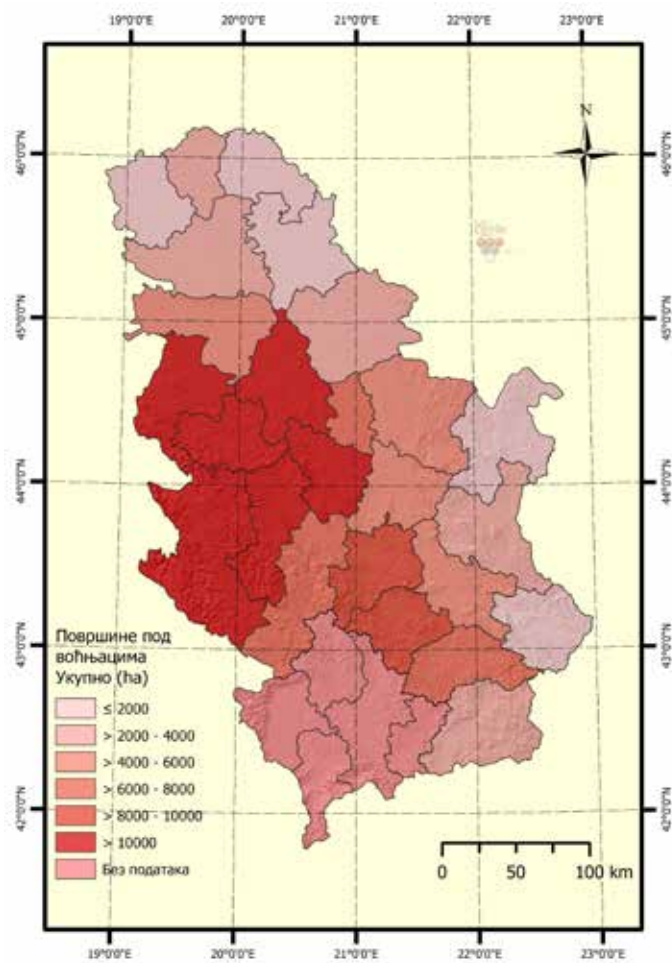
Графикон 3: Учешће производње (приноса) воћа и грожђа по врстама воћака и виновој лози (t); 2014-2018
Извор: РЗС

Иако су углавном произвођачи грожђа истовремено и произвођачи воћа, дистрибуција површина под виноградима по управним окрузима (у даљем тексту: окрузи) се претежно разликује од дистрибуције површине под воћњацима. Наиме, на основу Пописа пољопривреде (2012), највеће површине винограда (од 1.000 ha и више) налазе се у Јужнобачком (у делу који географски припада Срему), Сремском, Јужнобанатском, Борском, Поморавском, Расинском, Ни-

шавском и Јабланичком округу, што се може видети на доле приказаној мапи израђеној од стране Центра за виноградарство и винарство ДОО Ниш (у даљем тексту: ЦЕВВИН). Са друге стране, највеће површине под воћњацима (од 10.000 ha и више) налазе се у округу у западном делу земље (Мачвански, Колубарски, Златиборски, Моравички и Шумадијски округ, као и Град Београд).

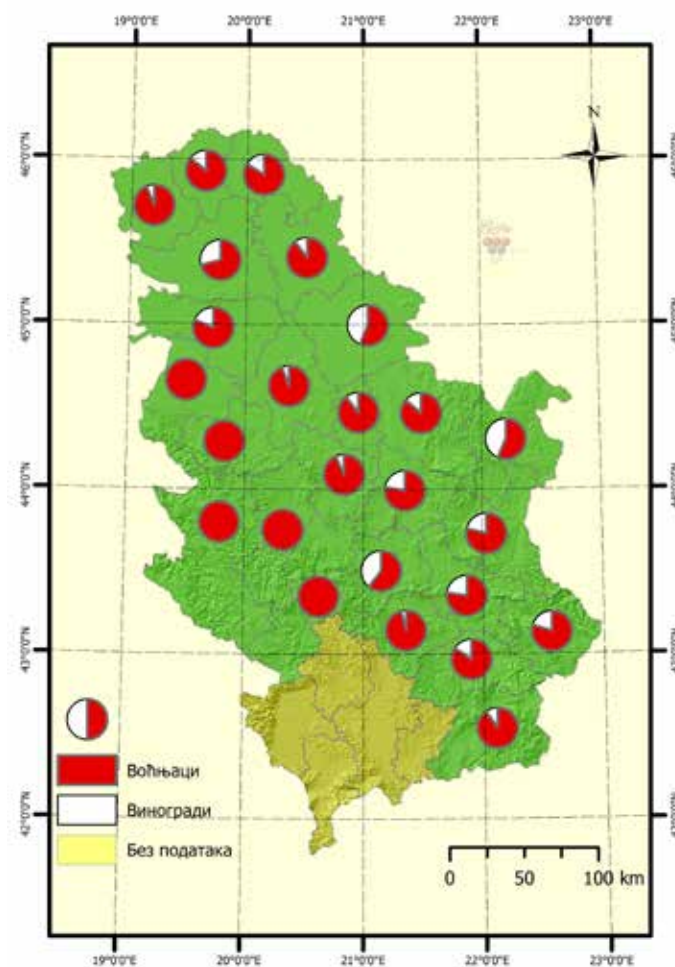
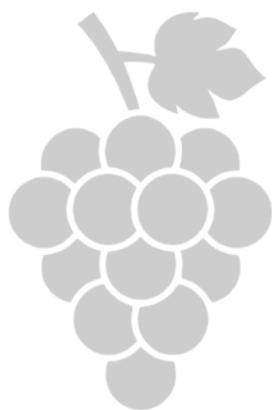

Мапа 1: Дистрибуција винограда по окрузима; 2012.
Извор: РЗС, Попис пољопривреде
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 2: Дистрибуција воћњака по окрузима; 2012.
Извор: РЗС, Попис пољопривреде
Мапа: ЦЕВВИН

Учешће површина винограда у оквиру укупних површина под воћњацима и виноградима је различито у различитим окрузима (Попис пољопривреде 2012), с тим да је највеће учешће у Борском (где су мање површине под воћњацима), као и у Расинском и Јужнобанатском округу где се налазе виногради две највеће винарије у Србији, па је учешће винограда знатно веће.

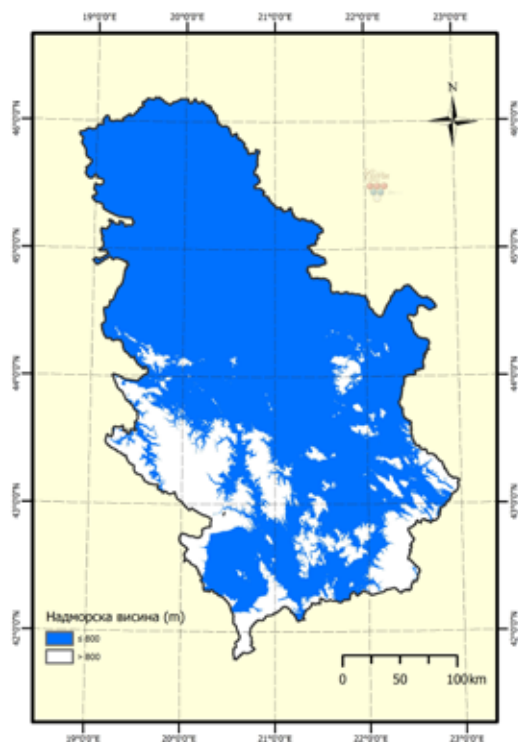
Мапа 3: Учешће воћњака и винограда по окрузима; 2012.
Извор: РЗС, Попис пољопривреде
Мапа: ЦЕВВИН

1 1.3. Виноградарска географска производна подручја винородне Србије

Рејонизацијом виноградарских географских производних подручја, винородна Србија обухвата територију Републике Србије надморске висине до 800 m, као и подручја изнад ове надморске висине уколико се она налазе на листи рејонираних подручја.

У оквиру винородне Србије дефинисана су три виноградарска региона:

- Виноградарски регион Централна Србија,
- Виноградарски регион Војводина и
- Виноградарски регион Косово и Метохија.

Мапа 4: Винородна Србија; 2019.
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 5: Виноградарски регион Централна Србија; 2019.
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 6: Виноградарски регион Војводина; 2019.
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 7: Виноградарски регион Косово и Метохија; 2019.
Мапа: ЦЕВВИН

Пописом пољопривреде 2012. у виноградарском региону Централна Србија пописано је 17.118 ха винограда, а у виноградарском региону Војводина 5.032 ха винограда. Од површина под виновом лозом које су обухваћене Пописом пољопривреде 2012, 77,3% винограда се налази у региону Централна Србија, а 22,7% у виноградарском региону Војводина. Највише винограда се налази у оквиру виноградарског рејона Три Мораве, а на нивоу општина највише винограда је пописано у општини Трстеник.

Винске сорте су пописане на 17.483 ха, што чини 75,7% укупних површина под пописаним виноградима. Сорте чије је грожђе намењено потрошњи у свежем стању пописане су на укупно 4.667 ха, односно на 24,3% од укупних површина пописаних винограда. У виноградарском региону Централна Србија стоне сорте су пописане на чак 30,1% површина под виноградима, док су у виноградарском региону Војводина стоне сорте пописане на 16% површина под виноградима.

У оквиру рејонизације виноградарских подручја три виноградарска региона обухватају укупно 22 рејона са 77 виноградорја и више виноградарских оаза.

Виноградарски регион ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА:

1.1. Поцерско-ваљевски рејон /Цер-Ваљево²

1.1.1. Поцерско виногорје/Поцерина

1.1.2. Подгорско виногорје/Подгорина

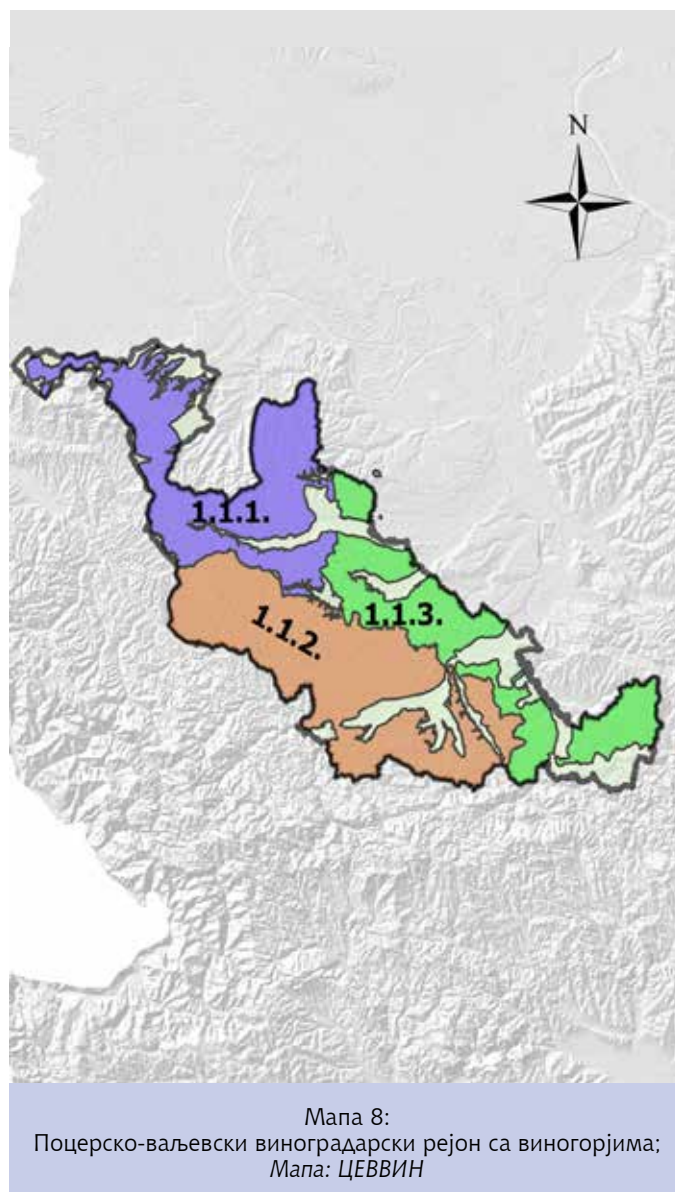
1.1.3. Колубарско-љишко виногорје/Колубара-Љиш

Поцерско-ваљевски рејон заузима површину од 166.989,93 ха, где је највеће Подгорско виногорје (1.1.2.). Према Попису пољопривреде 2012, у Поцерско-ваљевском рејону налази се 190,6 ха винограда, од чега виногради са стоним сортама заузимају чак 49% површина. Приликом анализе овог податка треба имати у виду да се ради о малој укупној површини винограда у виноградарском рејону. Највише винограда налази се у општинама Ваљево и Шабац. Према Попису пољопривреде 2012. у Поцерско-ваљевском рејону 1.153 газдинства поседује винограде, што чини свега 1,9% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број винограда, односно парцела под виноградима налази се у општинама Шабац и Коцељева, премда највећу површину под виноградима има општина Ваљево. Иако постоји неколико винарија са високим квалитетом вина, потенцијал овог виноградарског рејона није довољно искоришћен.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази осам винарских производних погона.

1.1.1. Поцерско виногорје се налази у северозападном делу виноградарског рејона и обухвата терене

² Виноградарска подручја су означена као у рејонизацији виноградарских географских производних подручја

не источно и јужно од река Добрава и Вишњица. Поцерско виногорје је виногорје са највећим површинама под виновом лозом у оквиру Поцерско-ваљевског рејона. У оквиру виногорја налази се 74,5 ха винограда, од чега 65% чине виногради са стоним сортама.

1.1.2. Подгорско виногорје се налази у централном делу виноградарског рејона на ширем подручју падина Ваљевских планина Маљен и Влашић. У Подгорском виногорју налази се нешто мање од 30 ха винограда. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази пет винарских производних погона. Ово виногорје је по производњи вина тренутно најзначајније виногорје у Поцерско-ваљевском виноградарском рејону и у њему се налазе 5 винарских производних погона.

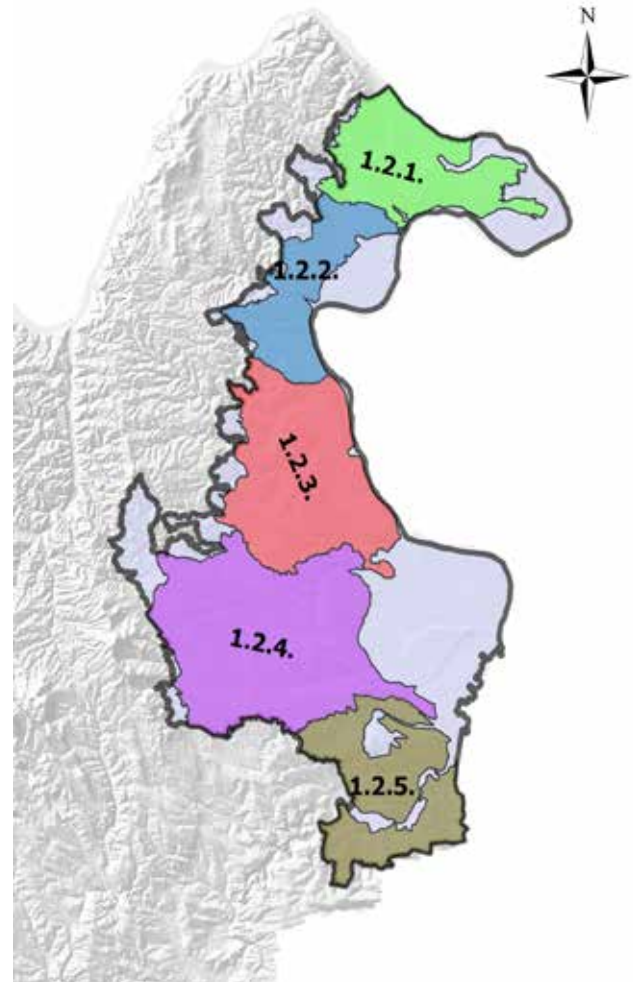
1.1.3. Колубарско-љишко виногорје је издужено виногорје у источном делу виноградарског арејона у подручју средњих токова река Тамнава, Уб и Колубара, и доњег тока реке Љиг. Састоји се из четири дела, међусобно одвојена овим воденим токовима. У виногорју се налази око 28 ха винограда са претежно винским сортама. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

1.2. Рејон Неготинска Крајина /Неготинска Крајина

Овај рејон заузима површину од 119.627 ха, где је највеће Неготинско виногорје (1.2.4.).

Према Попису пољопривреде 2012, у рејону Неготинска Крајина постоји 978,04 ха винограда (око 955,83 ха родних винограда, односно 97,73% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 87,92 ха са стоним сортама и 890,12 ха са винским сортама.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 3.104 газдинства поседује винограде, што чини 45,4% од укупног броја пољопривредних газдинстава рејона Неготинска Крајина. Највећи број виноградара, као и највише парцела под виноградима, налази се

Мапа 9:
Виноградарски рејон Неготинска Крајина са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

у општини Неготин. Производња вина у тој општини је доминантна у рејону Неготинска Крајина.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе 23 винарска производна погона.

Виногорја

1.2.1. Кључко виногорје/Кључ

1.2.2. Брзопаланачко виногорје/Брза Паланка

1.2.3. Михајловачко виногорје/Михајловац

1.2.4. Нејошинско виногорје/Нејошин

1.2.5. Рогљевачко-рајачко виногорје/Рогљево-Рајац

1.2.1. Кључко виногорје/Кључ

Кључко виногорје обухвата северни део рејона. Према Попису пољопривреде 2012. у виногорју се налази нешто више од 119 ha винограда, претежно винских сорти. Просечна површина винограда по газдинству је око 0,2 ha, што је доста мала просечна површина винограда. У овом виногорју, које карактерише песковито земљиште, за разлику од осталих виногорја рејона Неготинска Крајина преовлађује производња белих вина. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.2.2. Брзопаланачко виногорје/Брза Паланка

Брзопаланачко виногорје обухвата североисточни део рејона, непосредно уз реку Дунав. Брзопаланачко виногорје је виногорје са најмање винограда у оквиру рејона Неготинска Крајина. У њему се налази 53,69 ha винограда, од чега виногради са винским сортама чине 82,5% укупних винограда. Производњу вина у овом виногорју карактерише мала породична производња белих и црвених вина, углавном за сопствене потребе пољопривредних газдинстава.

1.2.3. Михајловачко виногорје/Михајловац

Михајловачко виногорје се налази јужно од Брзопаланачког и његов највећи део обухвата виноградске терене поред Дунава. У Михајловачком виногорју налази се 128 ha пописаних винограда, претежно са винским сортама. Ово виногорје карактеришу снажна и јако

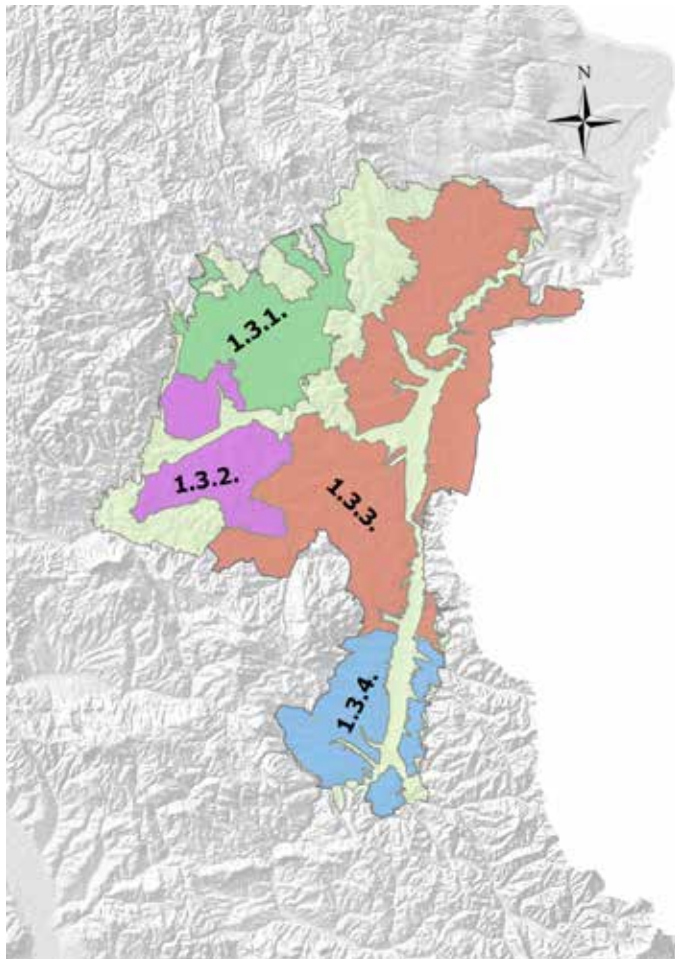
обојена црвена вина, која настају као резултат утицаја дифузне светлости од реке Дунав. Ово виногорје се карактерише и лакшим механичким саставом земљишта, са високим процентом песковитих фракција. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

1.2.4. Неготинско виногорје/Неготин

Неготинско виногорје заузима средишњи део рејона и највеће је виногорје у рејону. Према броју пољопривредних газдинстава која се баве производњом грождја, Неготинско виногорје је најзначајније у оквиру рејона Неготинска Крајина. Под виновом лозом налази се 249,37 ha, а доминирају винске сорте, са учешћем од 83,7%. У овом, као и у суседним виногорјима, доминирају црвена, мада је заступљена и производња белих вина. Посебно се истиче вино од сорте Тамјаника црна, а изузетно су цењена и вина са локалитета Буковско златно брдо и Чубра. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.2.5. Рогљевачко-рајачко виногорје/Рогљево-Рајац

Рогљевачко-рајачко виногорје обухвата јужни део рејона и састоји се из два дела: већег северног, и мањег јужног дела. Са 419,04 ha винограда Рогљевачко-рајачко виногорје је на водећем месту у рејону Неготинске Крајине. Од укупне површине рејона под виноградима, у Рогљевачко-рајачком виногорју налази се чак 43% површина под виноградима. У овом виногорју доминирају црвена екстрактивна вина, од којих се посебно истичу вина од сорти Cabernet Sauvignon и Gamay. Нарочито су цењени локалитети на платоима изнад села Вељково, Рогљево, Рајац, Црномасница и других села око реке Тимок. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 14 винарских производних погона.

Мапа 10:
Књажевачки виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

1.3. Књажевачки рејон/Књажевац

Књажевачки рејон заузима површину од 177.805,70 ха, где је највеће Зајечарско виногорје (1.3.3.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Књажевачком рејону се налази 1.076,47 ха винограда (око 1.033,37 ха родних винограда, односно 95,55% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 118,23 ха са стоним сортама и 958,24 ха са винским сортама.

Према Попису пољопривреде 2012, у овом рејону 6.473 газдинства поседује винограде, што чини 36,5% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара и винограда се налази у општини Зајечар, иако се у овој општини не налазе винарије које производе вино од домаће сировине.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази пет винарских производних погона.

Виногорја

1.3.1. Борско виногорје/Бор

1.3.2. Бољевачко виногорје/Бољевац

1.3.3. Зајечарско виногорје/Зајечар

1.3.4. Пошркањско виногорје/Пошркање

1.3.1. Борско виногорје чини северозападни део рејона у околини Бора и заузима источне и југоисточне падине планине Црни врх. У Борском виногорју налази се 117,71 ха пописаних винограда, од чега 78,94 ха под винским сортама. У оквиру овог виногорја нема много произвођача грожђа и вина, а виноградарство се заснива на гајењу винове лозе на окућницама.

1.3.2. Бољевачко виногорје заузима побережје са леве и десне стране Црног Тимока и састоји се из два одвојена дела. У Бољевачком виногорју налази

се око 45 ha винограда. Површине под виноградима има 445 газдинстава. Иако је производња вина у овом виногорју симболична, због специфичности орографских карактеристика, ово виногорје има висок потенцијал, сличан оном који има Потркањско виногорје.

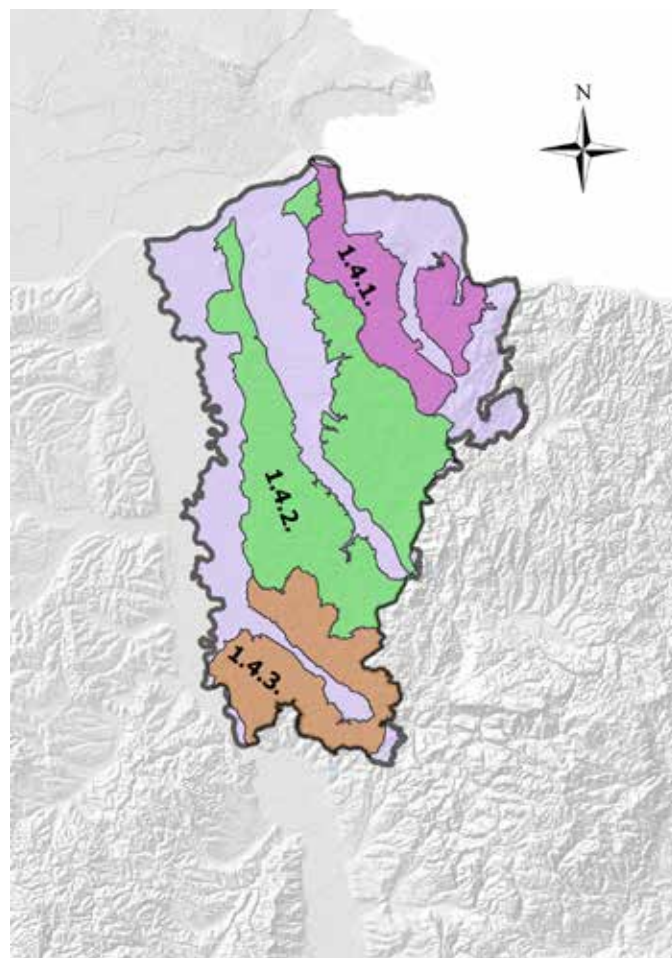
1.3.3. Зајечарско виногорје обухвата побрђе око горњег слива Тимока и доњих сливова Белог Тимока и Црног Тимока и састоји се из четири дела раздвојених овим токовима. Према броју пољопривредних газдинстава која производе грожђе, као и према површинама под виновом лозом, Зајечарско виногорје је најзначајније у Књажевачком рејону. У њему се налази 447 ha винограда, претежно винских сорти. Виноградарском производњом бави се 2.444 газдинства. У овом виногорју произвођачи се баве производњом вина за сопствене потребе, али у порасту је интересовање за подизање винограда са винским сортама.

1.3.4. Потркањско виногорје обухвата горњи и средњи ток Белог Тимока, на побрђу око Књажевца, и састоји се из три дела. У виногорју се налази 327,63 ha винограда, а производњом грожђа бави се 1.645 газдинстава. Ово виногорје предњачи по производњи вина у односу на остала виногорја Књажевачког рејона. Због веће надморске висине, свежијих ноћи и повољних експозиција посебно се истичу вина од сорте Riesling (Рајнски ризлинг), као и вина од сорте Вранац коју одликује посебност у поређењу са винима од ове сорте насталих у другим виноградарским подручјима. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе три винарска производна погона.

1.4. Млавски рејон/Млава

Млавски рејон заузима површину од 272.323,00 ha, где је највеће Пожаревачко виногорје (1.4.2.).

Према Попису пољопривреде 2012, у Млавском рејону налази се 814,37 ha винограда (око 751,90 ha родних винограда, односно 92,33% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 315,15 ha са стоним сортама и 499,22 ha са винским сортама.

Мапа 11:
Млавски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Млавском рејону 6.848 газдинстава поседују винограде, што чини око 22,41% од укупног броја пописаних пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Петровац на Млави, иако је ова општина недовољно препознатљива по производњи вина.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази седам винарских производних погона.

Виногорја

1.4.1. Браничевско виногорје/Браничево

1.4.2. Пожаревачко виногорје/Пожаревац

1.4.3. Ресавско виногорје/Ресава

1.4.1. Браничевско виногорје налази се на десној страни Дунава, у сливу реке Пек и састоји се из два дела. Виногорје има 175,6 ха пописаних винограда од чега 70% чине виногради са винским сортама. Вино произведено у овом виногорју карактеришу свежина и лаганија нота, а намењено је, пре свега, употреби у оквиру породица самих произвођача. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.4.2. Пожаревачко виногорје/Пожаревац

Пожаревачко виногорје простире се на брдовитим теренима са обе стране реке Млаве и састоји се из северног дела (Пожаревац) и јужног дела (Петровац на Млави). Пожаревачко виногорје је најзначајније виногорје у оквиру Млавског рејона, по површинама винограда и броју произвођача грожђа. У виногорју се налази 370,38 ха винограда, а производњом грожђа бави се 3.000 газдинстава. Ово виногорје је карактеристично по производњи белог вина од сорте Riesling и црвеног вина од сорте Cabernet Sauvignon,

а у последње време се подижу виногради са сортом Marselan, аутохтоном сортом Прокупац и другим сортама. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе три винарска производна погона.

1.4.3. Ресавско виногорје налази се у сливу реке Ресаве, на брдовитим теренима са обе стране ове реке. Ресавско виногорје има 142,58 ха винограда. Виноградарском производњом бави се 1.158 пољопривредних газдинстава. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.5. Топлички рејон/Топлица

Топлички виноградарски рејон заузима површину од 90.988,65 ха, где је највеће Прокупачко виногорје (1.5.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Топличком рејону налази се 764,73 ха винограда (око 694,04 ха родних винограда, односно 90,76% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 174,51 ха са стоним сортама и 590,22 ха са винским сортама.

Према Попису пољопривреде 2012, у Топличком рејону 5.610 газдинстава поседује винограде, што чини око 28,25% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара налази се у општини Прокупље, иако највећу површину под виноградима има општина Житорађа. По производњи вина и подизању нових винограда предњачи Прокупачко виногорје.

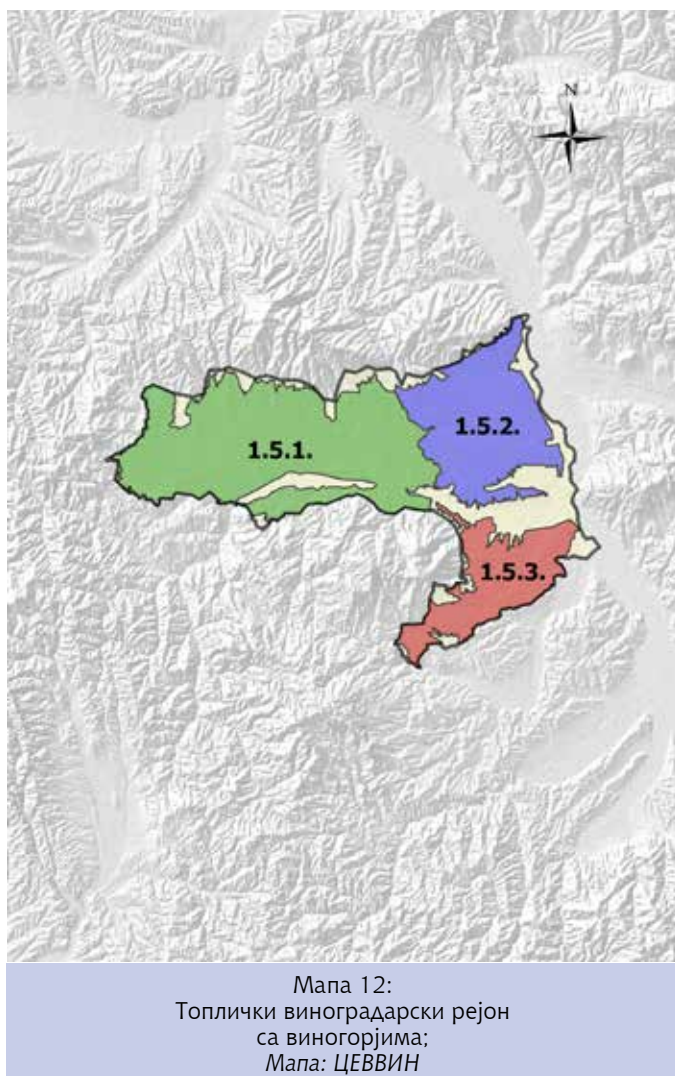
Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе четири винарска производна погона.

Виногорја

1.5.1. Прокупачко виногорје/Прокупиње

1.5.2. Јубоџдановачко виногорје/Јубоџдан

1.5.3. Житорађско виногорје/Житорађа

1.5.1. Прокупачко виногорје заузима западни део рејона у широкој Прокупачкој котлини у подножју планине Јастребац. У оквиру виногорја налази се 152,85 ha пописаних винограда. Виноградарством се бави 864 пољопривредна газдинства. У овом виногорју доминира производња вина од сорте Прокупац, а нове винарије увеле су модерну технологију у производњи вина од грожђа ове сорте, истичући сортне карактеристике и земљишне и климатске специфичности овог виногорја. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе три винарска производна погона.

1.5.2. Јубоџдановачко виногорје обухвата терене са леве стране Јужне Мораве, у ширем подручју око места Меровина. Јубоџдановачко виногорје је виногорје са највећим пописаним површинама под виноградима и највећим бројем виноградарских у оквиру Топличког рејона. Виногради се налазе на 370 ha, од чега су винске сорте заступљене на 77,6% површина. Виноградарством се бави 2.641 газдинство. Винарство овог виногорја одликује мала производња, углавном за потребе самих породичних газдинстава.

1.5.3. Житорађско виногорје обухвата виноградарске терене на источним и југоисточним обронцима планине Видојевица. У виногорју је пописано 1.200 виноградарских, који укупно поседују 134,89 ha винограда. У сортименту доминирају винске сорте (на 115,55 ha). Због специфичне климе, ово виногорје одликује производња обојенијих и екстрактивнијих црвених вина, мада је производња мала, и углавном за сопствене потребе произвођача.

1.6. Нишки рејон/Ниш

Нишки рејон заузима површину од 104.084,40 ha, где је највеће Чегарско виногорје (1.6.4.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Нишком рејону налази се 1.311,85 ha винограда (око 1.246,82 ha родних винограда, односно 95,04% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 246,99 ha са стоним сортама и 1.064,86 ha са винским сортама. Према попису пољопривреде 2012, у овом рејону 8.415 газдинстава поседује винограде, што чини 33,15% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградача, као и парцела под виноградима, налазе се у општинама Града Ниша.

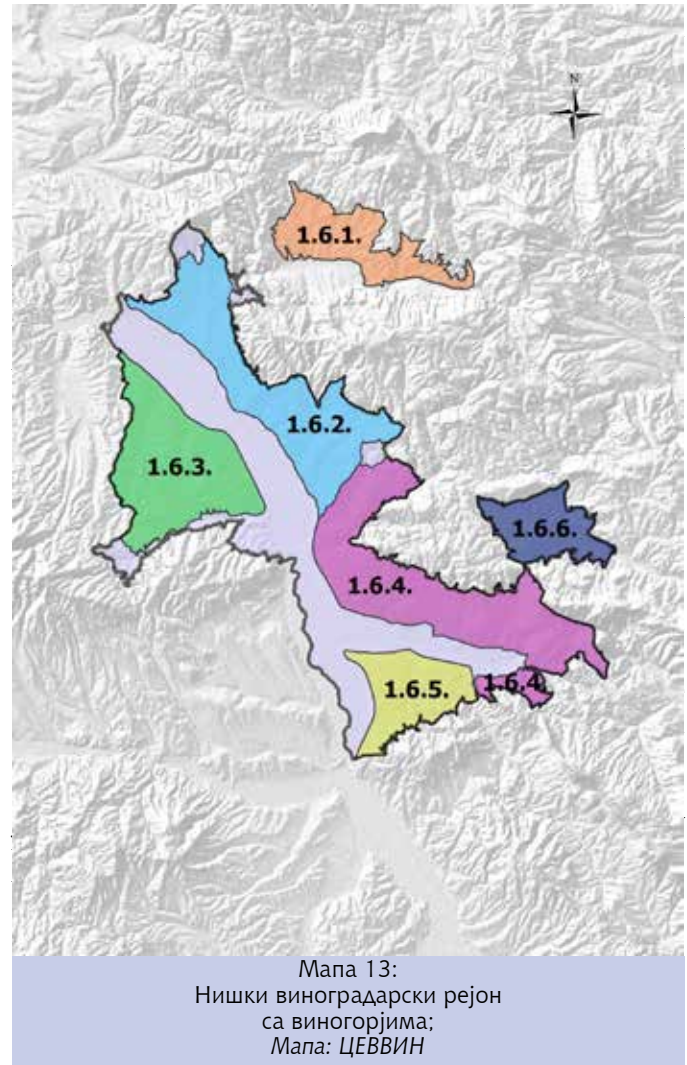
Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази 13 винарских производних погона.

Виногорја

- 1.6.1. Сокобањско виногорје/Сокобања
- 1.6.2. Алексиначко виногорје/Алексинац
- 1.6.3. Жижковачко виногорје/Жижковац
- 1.6.4. Чегарско виногорје/Чегар
- 1.6.5. Кушинско виногорје/Кушина
- 1.6.6. Сврљинско виногорје/Сврљин

1.6.1. Сокобањско виногорје се налази на северо-источној страни рејона и обухвата Сокобањску котлинско-брдску област. У виногорју се налази 51,41 ha винограда, од чега 83,6% чине виногради са винским сортама. Производњом грозђа бави се 501 газдинство. Производња, углавном белог вина, претежно је намењена за личну породичну употребу произвођача и локалне потребе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.6.2. Алексиначко виногорје обухвата терене са десне стране Јужне Мораве између ауто-пута и планинских предела источно од Алексинца. У оквиру виногорја налази се 118,95 ha, а производњом грозђа бави се 931 газдинство. Производњу вина одликује мали квантитет за породичну употребу.

Мапа 13:
Нишки виноградарски рејон
са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

1.6.5. Кутинско виногорје обухвата виноградарске терене који се налазе са јужне стране и у непосредној близини Града Ниша. Виногорје има 128,02 ха винограда, од чега се винске сорте гаје на 79,23 ха. Виноградарством се бави 942 газдинства. Производња вина у овом виногорју заступљена је у веома малом обиму, искључиво за сопствене потребе породичних произвођача. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.6.6. Сврљишко виногорје се налази на северо-западним обронцима Сврљишких планина у котлини око Сврљига (у средишњем делу општине). У оквиру виногорја налази се свега 28,31 ха винограда, претежно са винским сортама. Виноградарством се бави 140 газдинстава. Производња вина има дугу традицију, а модерна производња грожђа у овом виногорју доживљава експанзију тек последњих година. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

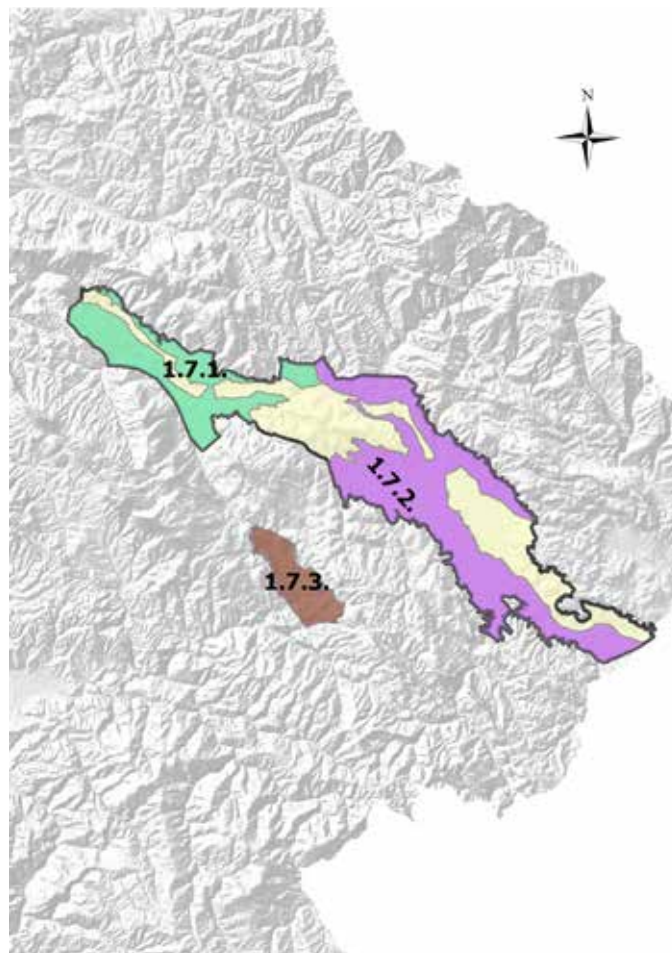
1.7. Нишавски рејон/Нишава

Нишавски рејон заузима површину од 49.333,88 ха, где је највеће Пиротско виногорје (1.7.2.).

Према Попису пољопривреде 2012, у Нишавском рејону налази се 470,88 ха винограда (око 461,19 ха родних винограда, односно 97,94% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 37,78 ха са стоним сортама и 433,1 ха са винским сортама винове лозе.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Нишавском рејону 3.598 газдинстава поседује винограде, што чини око 30,3% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број винограда, као и парцела под виноградима, налази се у општини Пирот.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази један винарски производни погон.

Мапа 14:
Нишавски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

Виногорја

1.7.1. Белојаланачко виногорје/Бела Паланка

1.7.2. Пиротско виногорје/Пирот

1.7.3. Бабушничко виногорје/Бабушница

1.7.1. Белопаланачко виногорје обухвата уске терене Белопаланачке котлине са обе стране реке Нишаве. У оквиру виногорја налазе се 102 ха винограда, претежно са винским сортама (92%). Виноградарством се бави 1.012 газдинстава, што чини 47,7% од укупног броја пољопривредних газдинстава. Производња углавном црвених вина доминантно је намењена употреби у оквиру породичних газдинстава.

1.7.2. Пиротско виногорје заузима валовите и брдовите терене Пиротске котлине са обе стране реке Нишаве. Са укупно 300,24 ха винограда, Пиротско виногорје представља виногорје са највише винограда у оквиру Нишавског рејона. Доминирају виногради са винским сортама који заузимају 95,7% површина под виновом лозом. Виноградарством се бави 2.051 газдинство. Иако није велики обим производње, ово виногорје карактеришу свежа и хармонична вина и представља најбитније виногорје у овом рејону. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

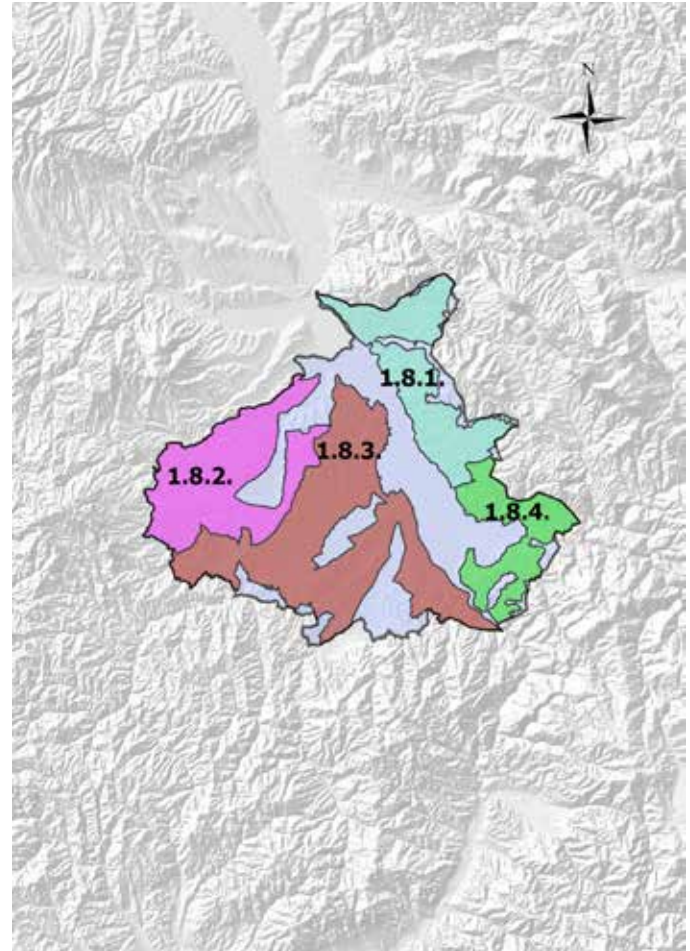
1.7.3. Бабушничко виногорје представља виногорје – оазу смештену у котлини источно од Суве планине. У виногорју се налази свега 1,37 ха винограда, а виноградарством се бави девет газдинстава. У овом виногорју производња грозђа и вина је тренутно симболична и служи за сопствене потребе произвођача.

1.8. Лесковачки рејон/Лесковац

Лесковачки рејон заузима површину од 112.535,80 ха, где је највеће Винарачко виногорје (1.8.3.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Лесковачком рејону се налази 1.459,27 ха винограда (око 1.418,12 ха родних винограда, односно 97,18% од

укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 176,78 ха са стоним сортама и 1.282,49 ха са винским сортама.

Мапа 15:
Лесковачки виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

Према Попису пољопривреде 2012, у овом рејону 10.863 пописана газдинства поседују винограде, што чини око 33,6% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградарара, као и парцела под виноградима, налази се у општини

Лесковац. Овај рејон је значајан и због плантажа нове лозе велике површине.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе четири винарска производна погона.

Виногорја

1.8.1. *Бабичко виноџорје/Бабичко*

1.8.2. *Пусторечко виноџорје/Пуста Река*

1.8.3. *Винарачко виноџорје/Винарци*

1.8.4. *Власотиначко виноџорје/Власотинце*

1.8.1. Бабичко виногорје обухвата виноградарске терене на обронцима Селичевице и Бабичке горе, са десне стране Јужне Мораве. У оквиру виногорја налази се 195,75 ха винограда. Доминирају винске сорте (на 94% свих винограда). Виноградарством се бави 1.571 газдинство. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.8.2. Пусторечко виногорје налази се на побрђу са обе стране Пусте реке. Ово је виногорје са најмање винограда и виноградар у Лесковачком рејону. Виногради се гаје на 77,92 ха, у оквиру 711 газдинстава. Мање количине произведеног вина не износе се на тржиште, већ их користе сами произвођачи, за своје потребе.

1.8.3. Винарачко виногорје је пространо виногорје на побрђу у централном и југозападном делу рејона. По броју виноградар, Винарачко виногорје највеће је у Лесковачком рејону. Виноградарством се бави 2.092 газдинства на укупној површини од 397,08 ха. Уситњена производња грожђа и појединачно квантитативно мала производња вина основне су карактеристике производње вина у овом виногорју. Са друге стране, одређена количина грожђа, са већих комплек-

са у овом виногорју, служи за прераду и производњу вина у другим рејонима.

1.8.4. Власотиначко виногорје заузима брдовите терене са десне стране Јужне Мораве и са обе стране реке Власине. У оквиру Лесковачког рејона, ово је виногорје са највише винограда. У виногорју се налази 446,03 ха под виновом лозом. Доминирају винске сорте (на 93,6% површина). Иако је некада производња вина у овом виногорју била на знатно вишем нивоу, производња вина сада се заснива претежно на производњи вина за личне потребе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

1.9. Врањски рејон/Врање

Врањски рејон заузима површину од 57.801,82 ха, где је највеће Вртогошко виногорје (1.9.2.).

Према Попису пољопривреде 2012, у Врањском рејону налази се 421,31 ха винограда (око 409,58 ха родних винограда, односно 97,22% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 103,58 ха винограда са стоним сортама и 317,73 ха са винским сортама.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Врањском рејону 2.613 газдинстава поседује винограде, што чини око 11,79% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградар, као и парцела под виноградима, налази се у општини Врање.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази пет винарских производних погона.

Виногорја

1.9.1. Сурдуличко виногорје/Сурдулица

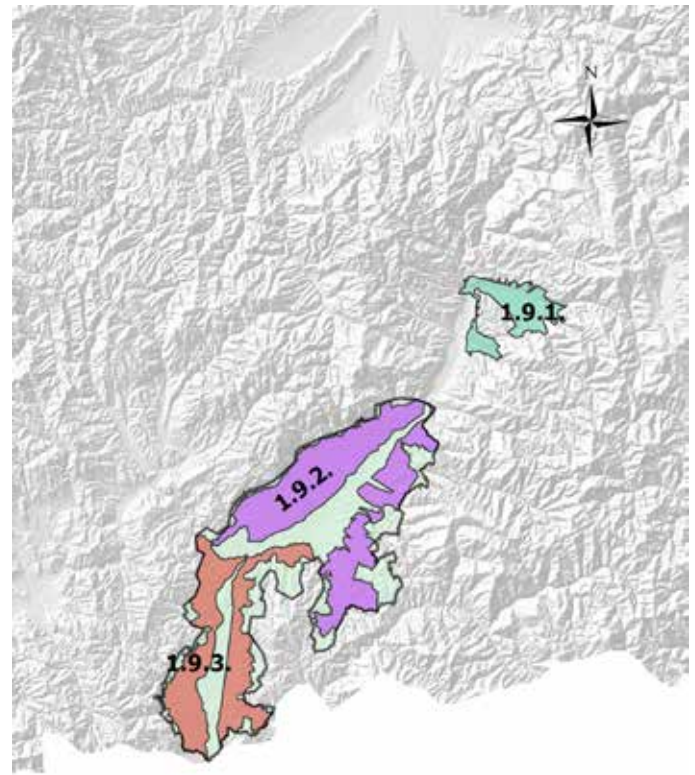
1.9.2. Вртогашко виногорје/Вртогаш

1.9.3. Буштрањско виногорје/Буштрање

1.9.1. Сурдуличко виногорје налази се на северу рејона и представља физички одвојено виногорје – оазу у котлини између реке Јужна Морава и Сурдулице. У оквиру виногорја налази се свега 3,18 ха винограда, а виноградарством се баве само 62 пољопривредна газдинства. Производња вина у овом виногорју је симболична и намењена је искључиво за потребе произвођача.

1.9.2. Вртогашко виногорје налази се у централном делу рејона, са обе стране у односу на Јужну Мораву и има западни и источни део. У оквиру Врањског рејона ово је највеће виногорје. У њему се налази 308,41 ха винограда, односно 73% винограда целог рејона. Винске сорте гаје се на 75,3% површина под виновом лозом. Виноградарством се бави 1.891 пољопривредно газдинство. Поред уситњене, мале производње, углавном црвених вина, ово виногорје карактерише и модернија производња вина Sauvignon Blanc и Cabernet Sauvignon, од грожђа са овог подручја. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.9.3. Буштрањско виногорје се налази на ширем подручју Прешевске котлине и састоји се из западног и источног дела. У оквиру виногорја налази се 61,66 ха винограда, са претежно стоним сортама. Главна карактеристика овог виногорја је вино од сорте Chardonnay, које карактерише пуноћа, али и свежина, што је продукт веће надморске висине овог подручја.

Мапа 16:
Врањски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

1.10. Чачанско-краљевачки рејон/Чачак-Краљево

Чачанско-краљевачки рејон (без малих оаза, односно Ибарског виногорја) заузима површину од 55.199,06 ха, где је највеће Јеличко виногорје (1.10.2.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Чачанско-краљевачком рејону налази се 64,88 ха винограда (око 60,19 ха родних винограда, односно 92,77% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 20,64 ха са стоним сортама и 44,24 ха са винским сортама.

Према Попису пољопривреде 2012, у Чачанско-краљевачком рејону 397 газдинстава поседује винограде, што чини свега 1,24% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Чачак. Ово је један од виноградарских рејона са неискоришћеним потенцијалом и недовољном производњом грозђа и вина.

Виногорја

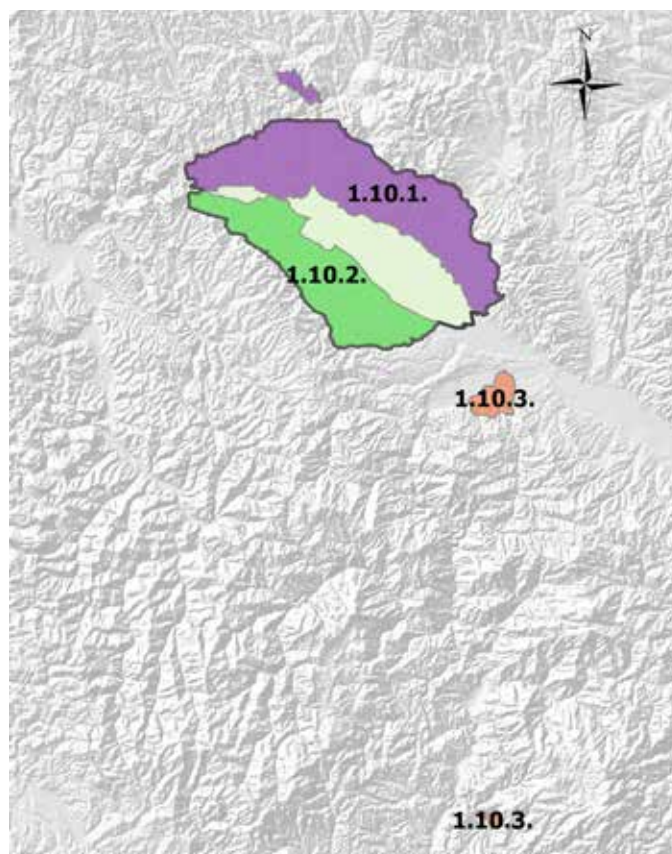
1.10.1. Љубићко виногорје/Љубић

1.10.2. Јеличко виногорје/Јелица

1.10.3. Ибарско виногорје/Ибар

1.10.1. Љубићко виногорје представља северни и источни обод Чачанске котлине и обухвата падине дуж долине Западне Мораве, као и оазу Шарани која обухвата део северно од Љубићког виногорја, у близини Горњег Милановца. У оквиру виногорја налази се 10,10 ха винограда, са претежно винским сортама. Иако постоји дуга традиција, модерна производња вина је у зачетку, али за сада за сопствене потребе произвођача.

1.10.2. Јеличко виногорје обухвата источни обод Чачанске котлине, односно источне падине планине Јелице. Иако је ово највеће виногорје у рејону, у њему

Мапа 17:
Чачанско-краљевачки рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

се налази свега 17,25 ха винограда. Производњом грозђа баве се 152 газдинства. Мала производња хармоничних вина је концентрисана у месту Риђаге, а у осталим местима овог виногорја заступљена је производња вина искључиво за сопствене потребе породичних газдинстава.

1.10.3. Ибарско виногорје је ново рејонирано виногорје које сачињавају две оазе (Жича и Рашка/Казновиће) које се налазе у долини реке Ибар. Виноградарством се бави шест газдинстава на укупној површини од 0,68 ха.

1.11. Рејон Три Мораве/Три Мораве

Рејон Три Мораве заузима површину од 286.929,9 ха, где је највеће Крушевачко виногорје (1.11.7.).

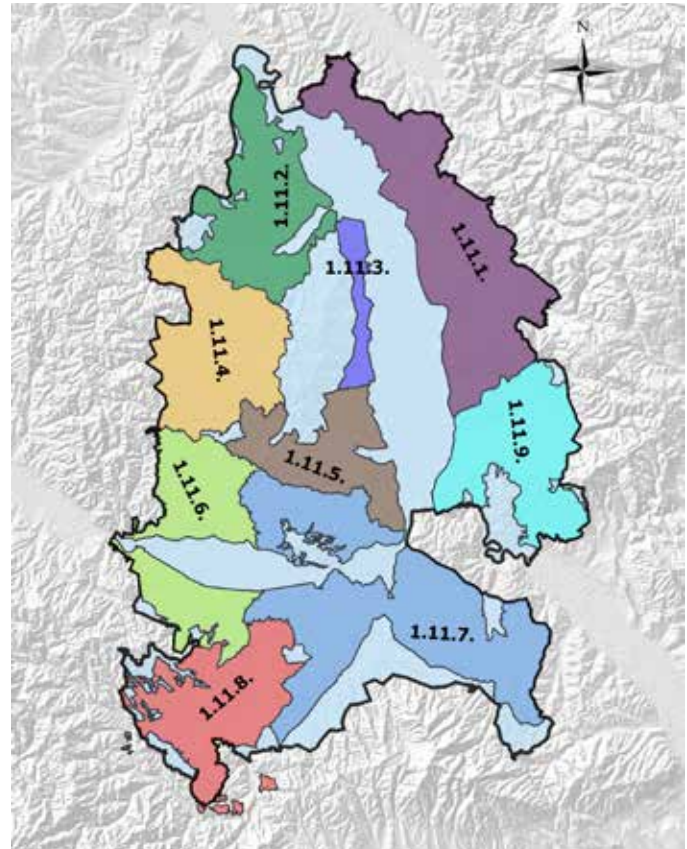
Према Попису пољопривреде 2012, у рејону Три Мораве се налази 7.528,76 ха винограда (око 7.362,45 ха родних винограда, односно 97,79% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 1.367,54 ха са стоним сортама и 6.161,22 ха са винским сортама. Рејон Три Мораве је по површини највећи рејон, а по производњи грозђа и вина један од најзначајнијих у Србији.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у рејону Три Мораве 18.129 газдинстава поседују винограде, што чини око 33,16% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највише виноградара налази се у општини Александровац, иако највећу површину под виноградима има општина Трстеник.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе 84 винарска производна погона.

Виногорја:

- 1.11.1. Параћинско виногорје/Параћин;
- 1.11.2. Јајодинско виногорје/Јајодина;
- 1.11.3. Јовачко виногорје/Јовац;
- 1.11.4. Левачко виногорје/Левач;
- 1.11.5. Темнићко виногорје/Темнић
- 1.11.6. Трстеничко виногорје/Трстеник;
- 1.11.7. Крушевачко виногорје/Крушевац;
- 1.11.8. Жујско виногорје/Жуја;
- 1.11.9. Ражањско виногорје/Ражањ.

Мапа 18:
Виноградарски рејон Три Мораве са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

1.11.1. Параћинско виногорје обухвата релативно велики простор побрђа са десне стране Велике Мораве – од Ћићевца на југу, до границе општина Ћуприја и Деспотовац на северу. У виногорју се налази 224,51 ха винограда. Винске сорте учествују са 79,5% у укупном сортименту. У овом виногорју вино производе мала породична газдинства, али има и већих плантажа за производњу висококвалитетних вина намењених тржишту, које се налазе у Добричеву, Главици и у другим местима овог виногорја. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 5 винарска производна погона.

1.11.2. Јагодинско виногорје обухвата виноградарске терене са леве стране Велике Мораве у средној близини града Јагодина. Виноградарском производњом бави се 905 пописаних газдинстава на укупно 206,68 ха. Доминирају винске сорте које се гаје на 77,1% површина које су под виновом лозом. Јагодинско виногорје једно је од тренутно перспективних виногорја, а према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе три винарска производна погона.

1.11.3. Јовачко виногорје се налази са леве стране Велике Мораве, јужно од Јагодине. Према подацима из Пописа пољопривреде 2012. Јовачко виногорје има 123,39 ха винограда, од чега виногради са стоним сортама заузимају 78% површине под виновом лозом. У овом виногорју се производе мале количине вина, за сопствене потребе произвођача.

1.11.4. Левачко виногорје се налази на северозападним падинама Јухора и у горњем делу слива реке Лугомир. У оквиру виногорја налази се 407,94 ха винограда. Виногради са винским сортама заузимају 92,7% укупних површина под виноградима. Виноградарством се бави 926 газдинстава. У овом виногорју се комерцијалном производњом бави неколико винарија, док остали произвођачи углавном производе вино за потребе својих домаћинстава. Због специфичности климатских и земљишних услова, грозђе је изузетног квалитета, па га произвођачи вина посебно траже. Велики вински системи који се налазе у рејону Три Мораве прерађују у вино знатне количине грозђа пореклом из овог виногорја. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.11.5. Темнићко виногорје обухвата виноградарске терене на узвишењима са десне стране Западне Мораве, у њеном најнижем делу, све до састава са Јужном Моравом, као и део обрежја са леве стране Велике Мораве. Виногорје има 347,56 ха винограда, а винске сорте се гаје на 57,9% површине. У овом виногорју постоји неколико већих плантажа винограда за производњу вина са географским пореклом, као и неколико комерцијалних винарија, док су остали произвођачи углавном породична газдинства која предају грозђе великим винским системима, или га прерађују у вино за сопствене потребе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.11.6. Трстеничко виногорје простире се у околини Трстеника, на брдским теренима са обе стране Западне Мораве. По површинама винограда, ово је највеће виногорје рејона Три Мораве. У њему се налази 2.211,72 ха винограда, односно 29,3% површина под виновом лозом у целом рејону. Виноградарством се бави 2.928 газдинстава. Ово је виногорје са највећим бројем произвођача грозђа и великим бројем малих породичних произвођача вина са производњом намењеној употреби у сопственим домаћинствима. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази пет винарских производних погона.

1.11.7. Крушевачко виногорје простире се на валовитим и брдским теренима северно и јужно од Крушевца. Виноградарском производњом бави се 2.528 пописаних газдинстава на укупно 1.900,66 ха. Доминирају винске сорте, које се гаје на 86,2% површина под виновом лозом. У овом виногорју налазе се велики плантажни комплекси винограда за производњу висококвалитетног вина са географским пореклом,

али грожђе, које велики вински системи традиционално прерађују у вино, производе и породична газдинства. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

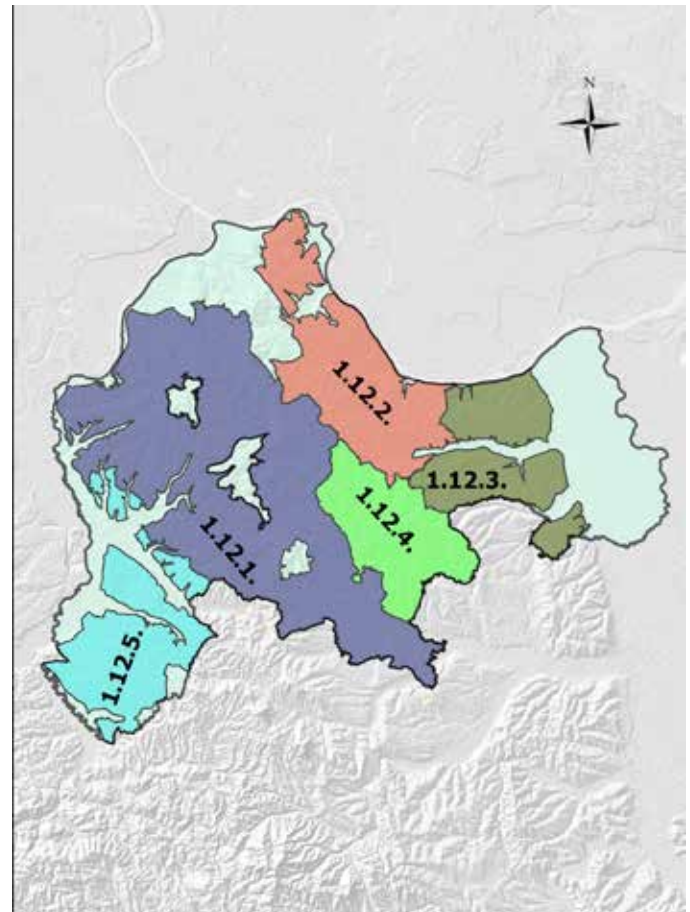
1.11.8. Жупско виногорје се налази на узвишењима и брежуљкастим теренима Александровачке Жупе. У оквиру рејона Три Мораве највише виноградарских газдинстава налази се у Жупском виногорју. Виноградарством се бави 3.414 газдинстава, односно 60,8% газдинстава у виногорју. Од укупно 1.535,45 ха под виноградима, винске сорте се гаје на чак 97,5% површина. У овом виногорју налази се највећи број произвођача вина – готово свака породица производи вино за сопствене потребе, постоји велики број породичних комерцијалних винарија, а одређену количину грожђа прерађују велики вински системи. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 56 винарских производних погона.

1.11.9. Ражањско виногорје се простире на обронцима планине Буковик на истоку, до река Велика Морава и Јужна Морава на западу. У виногорју се винова лоза гаји на 148,44 ха, од чега су винске сорте заступљене на 77,1% површина. Виноградарством се бави 1.226 газдинстава. Осим малих породичних произвођача вина за сопствене потребе, одређену количину грожђа прерађују велики вински системи, а постоје и плантажни засади за производњу грожђа намењеног производњи вина са географским пореклом. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

1.12. Београдски рејон/Београд

Београдски рејон заузима површину од 241.866,9 ха, где је највеће Авалско-Космајско виногорје (1.12.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Београдском рејону се налази 1.129,55 ха винограда (око 1.061,67 ха родних винограда, односно 93,99% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 703,29 ха са стоним сортама и 426,26 ха са винским сортама.

Мапа 19:
Београдски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 4.421 газдинство поседује винограде, што чини око 11,88% од укупног броја пописаних пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Гроцка у којој је сконцентрисана производња углавном стоног грожђа. Због својих специфичних еколошких услова, пре свега повољних топлијих климатских услова, овај рејон је тренутно недовољно искоришћен за виноградарску и винарску производњу.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази 27 винарских производних погона.

Виногорја

1.12.1. Авалско-космајско винојорје/Авала-Космај

1.12.2. Грочанско винојорје/Гроцка

1.12.3. Смедеревско винојорје/Смедерево

1.12.4. Дубонско винојорје/Дубона

1.12.5. Лазаревачко винојорје/Лазаревац

1.12.1. Авалско-космајско виногорје се налази на западним и северозападним падинама Космаја – од Младеновца до Београда. У оквиру виногорја се налази 96,77 ха винограда. Винске сорте се гаје на 58,2% површина под виноградима. Виноградарством се бави 701 газдинство. Вино се користи за сопствене потребе, као и за комерцијалне сврхе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази седам винарских производних погона.

1.12.2. Грочанско виногорје се налази у брежуљкастом пределу са десне стране Дунава, низводно од Београда. Грочанско виногорје је по површинама винограда и броју виноградара најважније виногорје у Београдском рејону. Виногради се налазе на 496,12 ха. Ово виногорје је базно подручје за производњу

стоног грожђа, а јављају се позитивни примери гајења винских сорти отпорних на болести и штеточине, погодних за органску производњу. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.12.3. Смедеревско виногорје обухвата брежуљкасте терене смедеревског Подунавља и његово залеђе, и састоји се из три дела одвојена долинама река Раља и Коњска река. У виногорју се винова лоза гаји на 374,75 ха. Ово виногорје је тренутни центар производње вина Београдског рејона са неколико веома модерних винарија које су освајале међународне престижне награде за квалитет својих вина. Производња грожђа углавном је сконцентрисана у близини реке Дунав. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази осам винарских производних погона.

1.12.4. Дубонско виногорје налази се у залеђу Београдско-смедеревског Подунавља. У виногорју се налази 116,2 ха винограда претежно стоних сорти. Виноградарством се бави 711 газдинстава. Производња вина у овом виногорју углавном је намењена употреби у оквиру самих газдинстава. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

1.12.5. Лазаревачко виногорје налази се на југозападу Београдског рејона, између реке Колубаре и планина Авале и Космаја и састоји се из неколико делова међусобно одвојених воденим токовима. Лазаревачко виногорје има 20,14 ха винограда. Стоне и винске сорте су готово подједнако заступљене. Производњом грожђа бави се 99 газдинстава. У овом виногорју неколицина произвођача вина обнављају традицију, тако да расте интересовање за производњом вина. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.13. Шумадијски рејон/Шумадија

Шумадијски рејон заузима површину од 248.282,8 ха, где је највеће Крагујевачко виногорје (1.13.4.).

Према Попису пољопривреде 2012, у Шумадијском рејону налази се 1.119,79 ха винограда (око 1.038,71 ха родних винограда, односно 91,78% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 585,58 ха винограда са стоним сортама и 534,21 ха са винским сортама.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 5.000 газдинстава поседује винограде, што чини око 12,84% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара налази се у општини Смедеревска Паланка, иако највећу површину под виноградима има општина Топола.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази 25 винарских производних погона.

Виногорја:

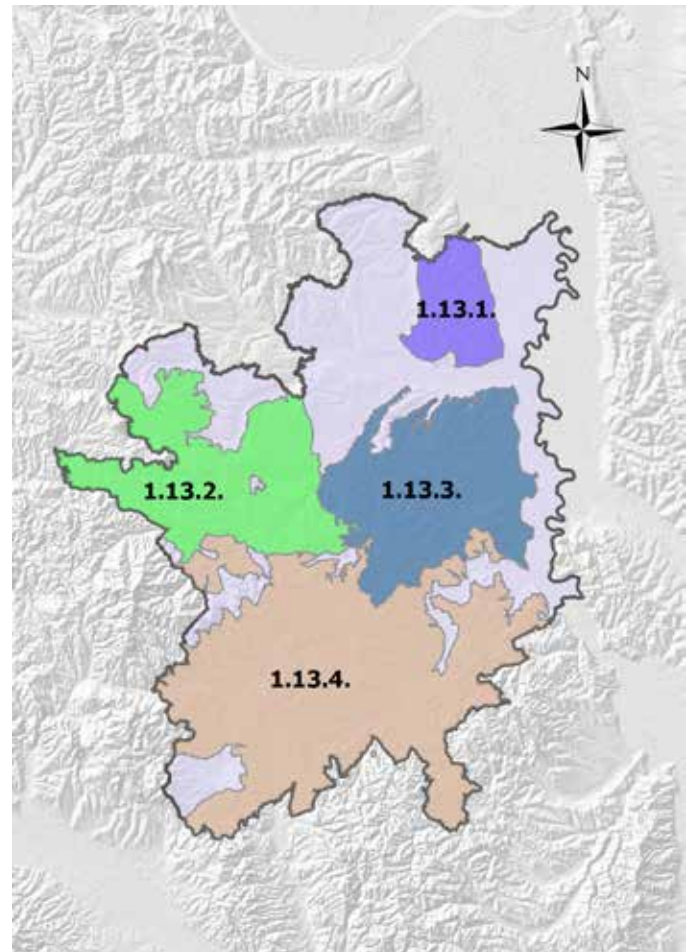
1.13.1. *Крњевачко виногорје/Крњево*

1.13.2. *Ойленачко виногорје/Ойленац*

1.13.3. *Рачанско виногорје/Рача*

1.13.4. *Крајујевачко виногорје/Крајујевац*

1.13.1. Крњевачко виногорје се налази на брежуљкастим падинама и косама западно од Велике Мораве, и северно од Смедеревске Паланке и Велике Планае. Виногорје има 224,17 пописаних ха винограда претежно винских сорти (75,6%). Виноградарством се бави 789 газдинстава, од којих већина производи вино за породичне потребе. Валовити терени и земљиште имају утицај на карактеристике вина овог виногорја,

Мапа 20:
Шумадијски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

у којем се првенствено производе висококвалитетна црвена, али и бела вина. Потрошачи ово виногорје препознају по винима од сорте Cabernet Sauvignon. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

1.13.2. Опленачко виногорје се налази у централном делу Шумадије, на побрђу око Венчаца, Опленца

и на источним падинама планине Рудник. Под виноградима у Опленачком виногорју налази се 545,7 ха, претежно стоних сорти (70,7%). Производњом грозђа бави се 1.348 газдинстава. Ово виногорје се истиче висококвалитетним винима, а потрошачи га најчешће повезују са посебношћу и високим квалитетом белих вина од сорте Sauvignon Blanc. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 13 винарских производних погона.

1.13.3. Рачанско виногорје се налази у побрђу са леве стране Велике Мораве, од Милошева на југу, до Велике Плана на северу. У оквиру виногорја, под виноградима је 163,89 ха. Производњом грозђа бави се 1.301 газдинство. У овом виногорју произвођачи производе вино углавном за сопствене потребе, а извесне

количине у комерцијалне сврхе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе четири винарска производна погона.

1.13.4. Крагујевачко виногорје обухвата терене око града Крагујевца, подручје Груже западно од Крагујевца на југоисточним падинама Рудника и северним падинама Гледићких планина. Крагујевачко виногорје има 135,41 ха винограда. Виноградарством се бави 1.004 пољопривредна газдинства. Иако су подједнако заступљене беле и црне винске сорте, због специфичних еколошких услова, ово се виногорје истиче црвеним винима од сорти Cabernet Sauvignon и Merlot. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази седам винарских производних погона.

Виноградарски регион Војводина:

2.1. Сремски рејон/Срем

Сремски виноградарски рејон заузима површину од 86.715,92 ha и један је од најважнијих виноградарских рејона Србије.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Сремском рејону се налази 2.215,55 ha винограда (око 91,99% ове површине су родни виногради), од чега је 333,25 ha са стоним сортама, а 1.882,3 ha са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 2.200 газдинстава поседује винограде, што чини 5,7% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона.

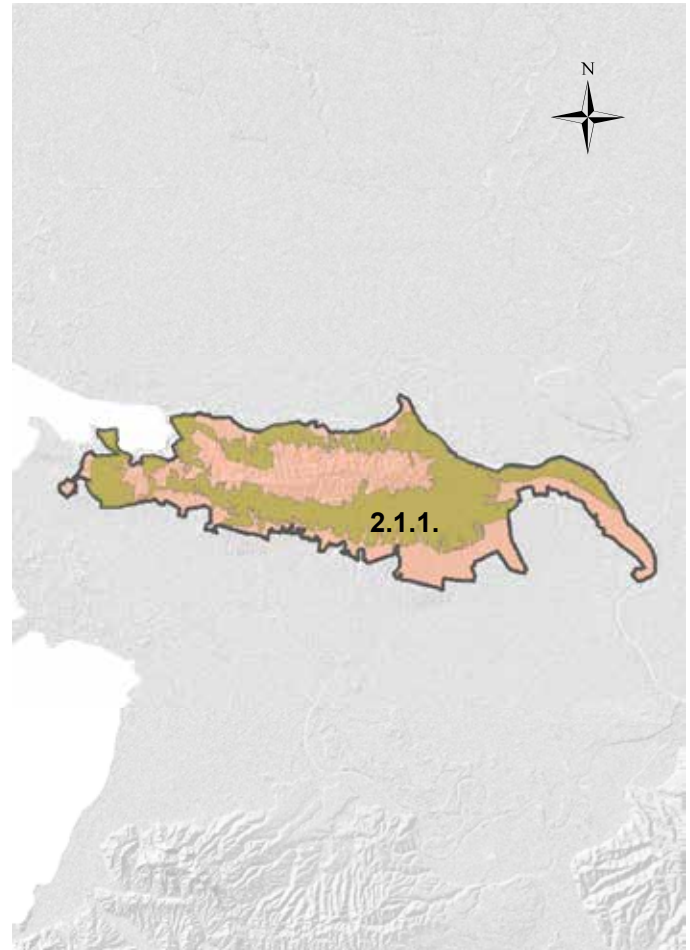
Највећи број виноградара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Шид.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази 80 винарских производних погона.

Виногорје:

2.1.2. Фрушкојорско виногорје/Фрушка јора.

2.1.2. Фрушкогорско виногорје налази се на вишим виноградарским теренима на падинама Фрушке горе и окружује подручје Националног парка „Фрушка гора”. У оквиру виногорја налази се 1.865,67 ha пописаних винограда, односно 85,1% винограда целог рејона. Доминирају винске сорте, са учешћем од 86,7% у укупном сортименту. Виноградарством се бави 1.538 газдинстава. Ово виногорје је последњих година

Мапа 21:
Сремски виноградарски рејон са виногорјем;
Мапа: ЦЕВВИН

доживело експанзију по питању подизања већих комплекса винограда и увођења модерне опреме у винарству. Произвођачи вина из овог виногорја носиоци су овлашћења за производњу јединственог ароматизованог вина са географским пореклом – Бермет, које има и међународну заштиту кроз Лисабонски аранжман.

Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 60 винарских производних погона.

2.2. Суботички рејон Суботица /Суботичко-хоргошка пешчара

Суботички рејон заузима површину од 38.561,92 ха, где је највеће Палићко виногорје (2.2.2.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Суботичком рејону се налази 312,18 ха винограда (око 263,22 ха родних винограда, односно 94,62% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 16,79 ха са стоним сортама и 295,39 ха са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 447 газдинстава поседује винограде, што чини око 10,80% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара, као и парцела под виноградима, пописан је у општини Суботица.

Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 15 винарских производних погона.

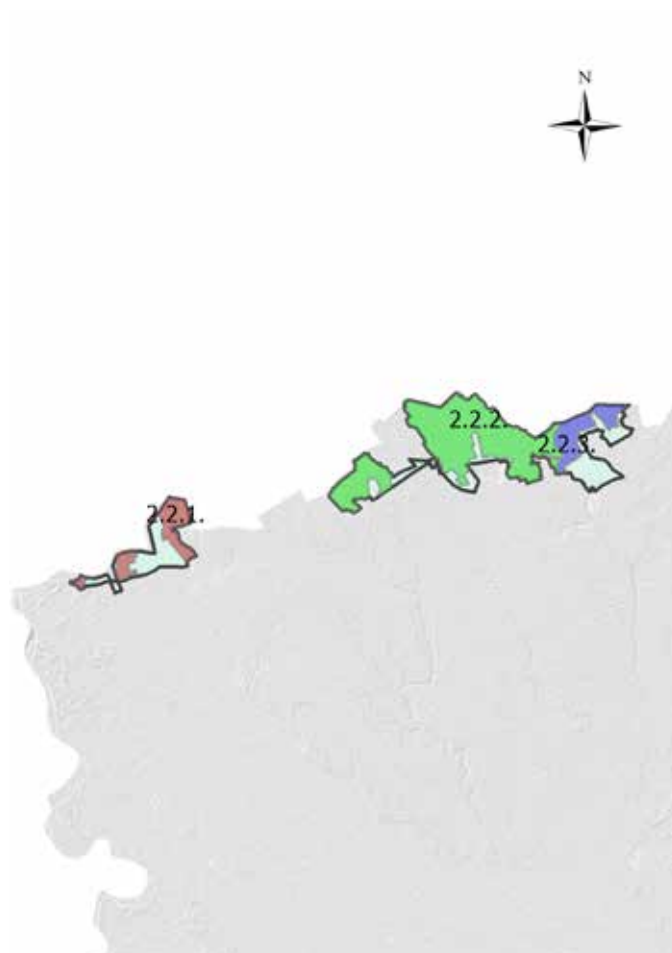
Виногорја:

2.2.1. Риђичко виногорје/Риђица

2.2.2. Палићко виногорје/Палић

2.2.3. Хоргошко виногорје/Хоргош

2.2.1. Риђичко виногорје налази се у западном делу рејона, на песковитим теренима уз државну границу од Бачког Брега на западу, до почетка Телечке висоравни на истоку. Виногорје се састоји из три оазе: Бачки Брег, Растина и Риђица, а границе оаза су уједно и границе виногорја. У виногорју се налази 37,25 ха винограда, углавном винских сорти. Виноградарством се бави 173 газдинства. У овом виногорју вино се производи углавном за потребе породичних газдинстава. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

Мапа 22:
Суботички виноградарски рејон са виногорјем;
Мапа: ЦЕВВИН

2.2.2. Палићко виногорје се налази у централном делу рејона, на песковитим теренима око Суботице и Палића и састоји се из два дела: западног, који се налази у подручју око Горњег и Доњег Таванкута, и источног, који обухвата подручја око Суботице, Палића и Бачких винограда. По површинама под виноградима, Палићко виногорје је најзначајније виногорје у Суботичком рејону. Виногради се налазе на 196,89 ха, а доминирају винске сорте са учешћем

од 95,4% у укупном сортименту виногорја. Виноградарством се баве 173 газдинства. Палићко виногорје представља окосницу развоја винарства и винског туризма Суботичког рејона. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 10 винарских производних погона.

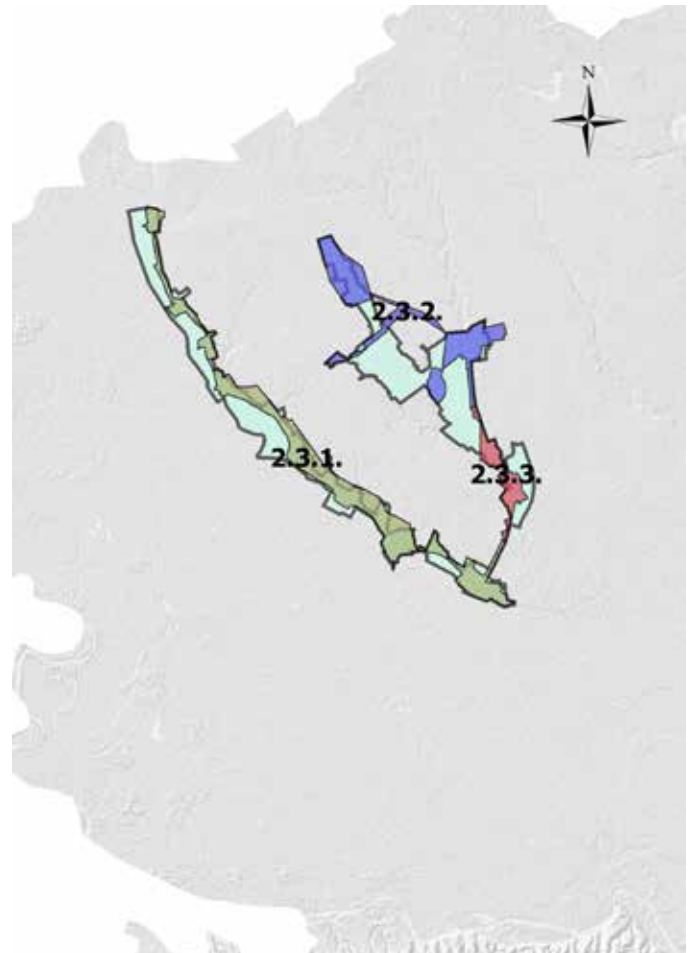
2.2.3. Хоргошко виногорје се налази у источном делу рејона, на песковитим теренима око Хоргоша. Под виновом лозом у Хоргошком виногорју је 78,04 ха винограда. Производњом грожђа бави се 101 газдинство. У овом виногорју, вино се углавном производи за породичне потребе произвођача, као и у комерцијалне сврхе. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

2.3. Рејон Телечка/Телечка

Рејон Телечка заузима површину од 18.019,43 ха, где је највеће Западнотелечко виногорје (2.3.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у рејону Телечка налази се 115,23 ха винограда (око 98,62 ха родних винограда, односно 85,59% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 40,07 ха са стоним сортама и 75,16 ха са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 334 газдинства поседује винограде, што чини свега 1,99% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара налази се у општини Мали Иђош, иако највећу површину под виноградима има општина Бачка Топола.

Мапа 23:
Виноградарски рејон Телечка са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

Виногорја:

- 2.3.1. *Западноћелечко виногорје/Телечка коса*
- 2.3.2. *Централноћелечко виногорје/Бачка Топола*
- 2.3.3. *Источноћелечко виногорје/Мали Иђош*

2.3.1. Западнотелечко виногорје (виногорје Телечка коса) издужено је виногорје на западној страни, дуж Телечке косе од Станишића на северу до Врбаса на југу. У оквиру виногорја се налази 25,6 ха винограда. Виноградарством се бави 122 пољопривредна газдинства. Западнотелечко виногорје је мало виногорје, у којем, осим једне велике комерцијалне винарије, произвођачи производе вино само за сопствене потребе.

2.3.2. Централнотелечко виногорје (виногорје Бачка Топола) је издужено виногорје, на источној страни Телечке косе од Пачира на северу до Бајше на југу. Виногорје има 51,67 ха винограда. Виноградарством се бави 47 газдинстава. Производња вина у овом виногорју заснива се углавном на производњи једне веће винарије. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

2.3.3. Источнотелечко виногорје (виногорје Мали Иђош) издужено је виногорје у доњем току реке Криваје. У оквиру виногорја налази се 24,25 ха винограда, са претежно винским сортама. Виноградарством се бави 145 газдинстава. Вино се у овом виногорју производи углавном за сопствене потребе породичних пољопривредних газдинстава.

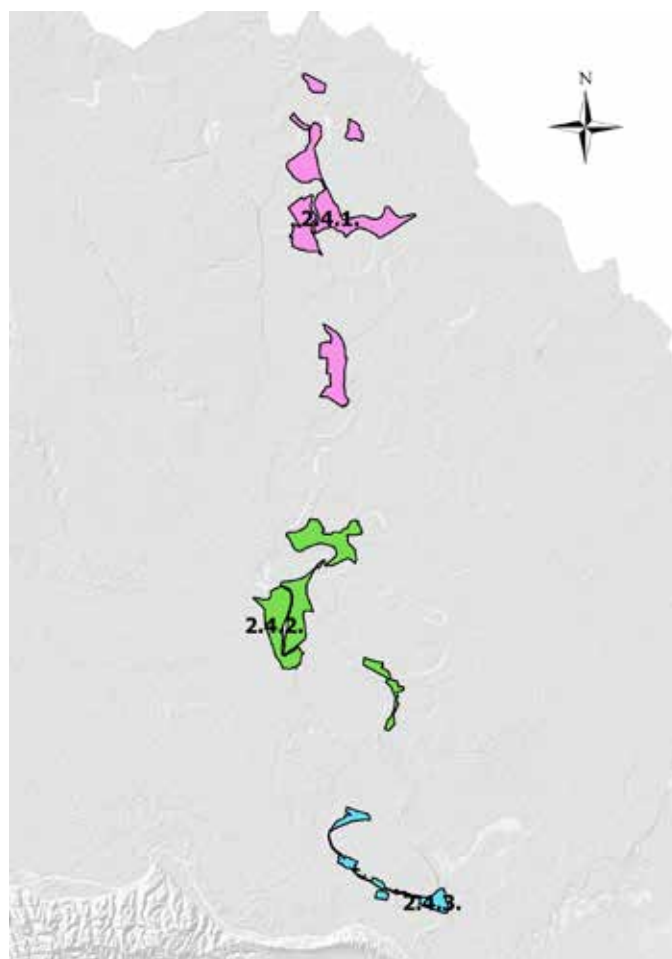
2.4. Потиски рејон/Тиса

Потиски рејон заузима површину од 17.525,41 ха, где је највеће Севернопотиско виногорје (2.4.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Потиском рејону се налази 263,3 ха винограда (око 252,96 ха родних винограда, односно 96,07% од укупне површине

пописаних винограда овог рејона), од чега је 69,31 ха са стоним сортама и 193,99 ха са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 654 газдинства поседује винограде, што чини само 2,84% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградара налази се у општини Зрењанин, иако највећу површину под виноградима има општина Чока.

Мапа 24:
Потиски виноградарски рејон са виногорјима;
Мапа: ЦЕВВИН

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе три винарска производна погона.

Виногорја:

2.4.1. *Севернопојтиско/Горња Тиса*

2.4.2. *Средњепотиско/Средња Тиса*

2.4.3. *Јужнопојтиско/Доња Тиса*

2.4.1. Севернопотиско виногорје (виногорје Горња Тиса) обухвата виноградарске терене у горњем току реке Тисе. У оквиру виногорја налази се 114,84 ха винограда. У укупном сортименту доминирају винске сорте, са учешћем од 92,5%. Производњом грожђа бави се 140 газдинстава. Ово виногорје је центар производње вина Потиског рејона. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

2.4.2. Средњепотиско виногорје (виногорје Средња Тиса) обухвата виноградарске терене у средњем току реке Тисе. У виногорју се под виновом лозом налази 44,88 ха. Винске сорте су на 75,5% површина. Производњом грожђа бави се 139 пољопривредних газдинстава. Осим комерцијалне производње вина на Бисерном острву, карактеристичном по старој, веома реткој сорти Мускат Крокан, у другим деловима овог виногорја вино се углавном производи за сопствене потребе произвођача. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

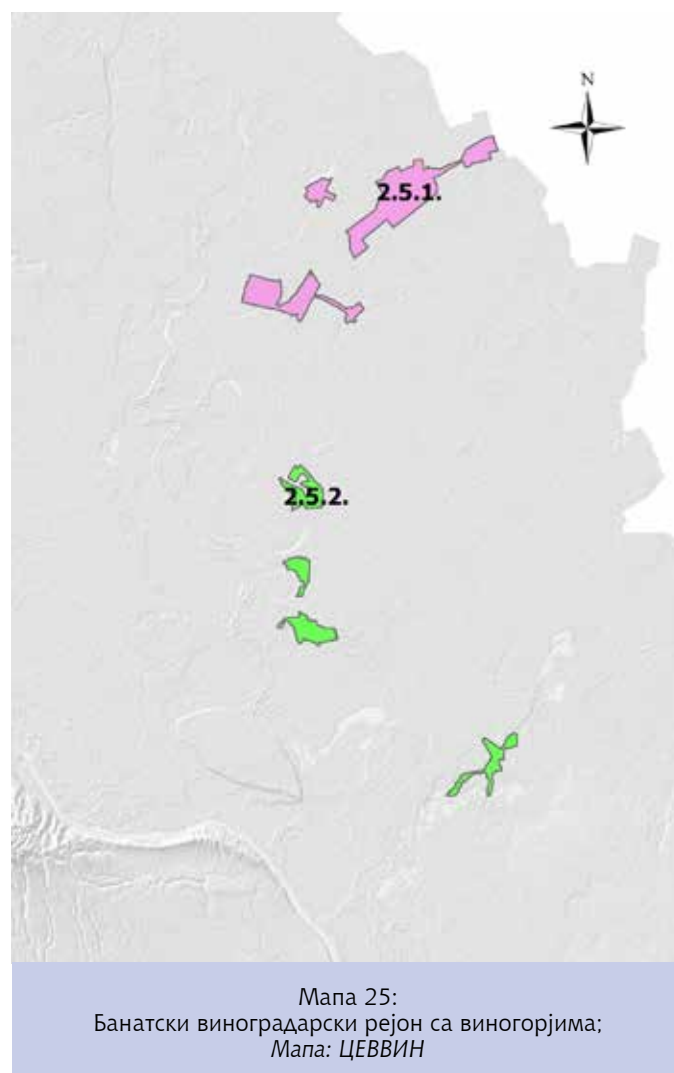
2.4.3. Јужнопотиско виногорје (виногорје Доња Тиса) обухвата виноградарске терене у доњем току реке Тисе, на јужним и западним обронцима Тителског брега. Виногради се налазе на 34,29 ха. Виногра-

Општи подаци о виноградарству и винарству Србије

дарством се бави 59 газдинстава. У овом виногорју вино се производи претежно за сопствене потребе произвођача.

2.5. Банатски рејон/Банат

Банатски рејон заузима површину од 12.706,07 ха, где је највеће Кикиндско виногорје (2.5.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Банатском рејону се налази 97,66 ха винограда (око 90,87 ха родних винограда, односно 93,05% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 32,38 ха са стоним сортама и 65,28 ха са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 590 газдинстава поседује винограде, што чини око 6,43% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона. Највећи број виноградарара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Кикинда.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налази један винарски производни погон.

Виногорја:

2.5.1. Кикиндско виногорје/Кикинда

2.5.2. Средњебанатско виногорје/Средњи Банат

2.5.1. Кикиндско виногорје налази се на простору од српско-румунске границе у КО Наково, до близу реке Тисе у КО Ново Милошево. У оквиру виногорја налази се 43,27 ха винограда. Винске сорте су заступљене на 76,1% површина под виноградима. Виноградарством се бави 259 газдинстава. У овом виногорју произвођачи производе вино за сопствене потребе.

2.5.2. Средњебанатско виногорје се налази у широј околини Зрењанина, у подручју река Тиса и Тамиш (Тамишка тераса). Виногорје има 43,11 ха пописаних винограда. Виноградарством се бави 203 газдинства.

Вино се производи углавном за потребе породица самих произвођача. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази један винарски производни погон.

2.6. Јужнобанатски рејон/Јужни Банат

Јужнобанатски рејон заузима површину од 65.331,69 ха, где је највеће Вршачко виногорје (2.6.1.).

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Јужнобанатском рејону налази се 1.730,69 ха винограда (око 1.703,88 ха родних винограда, односно 98,45% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 163,62 ха са стоним сортама и 1.567,07 ха са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде 2012, у овом рејону 786 газдинстава поседује винограде, што чини око 6,5% од укупног броја пољопривредних газдинстава.

Највећи број виноградарара, као и парцела под виноградима, налази се у општини Вршац.

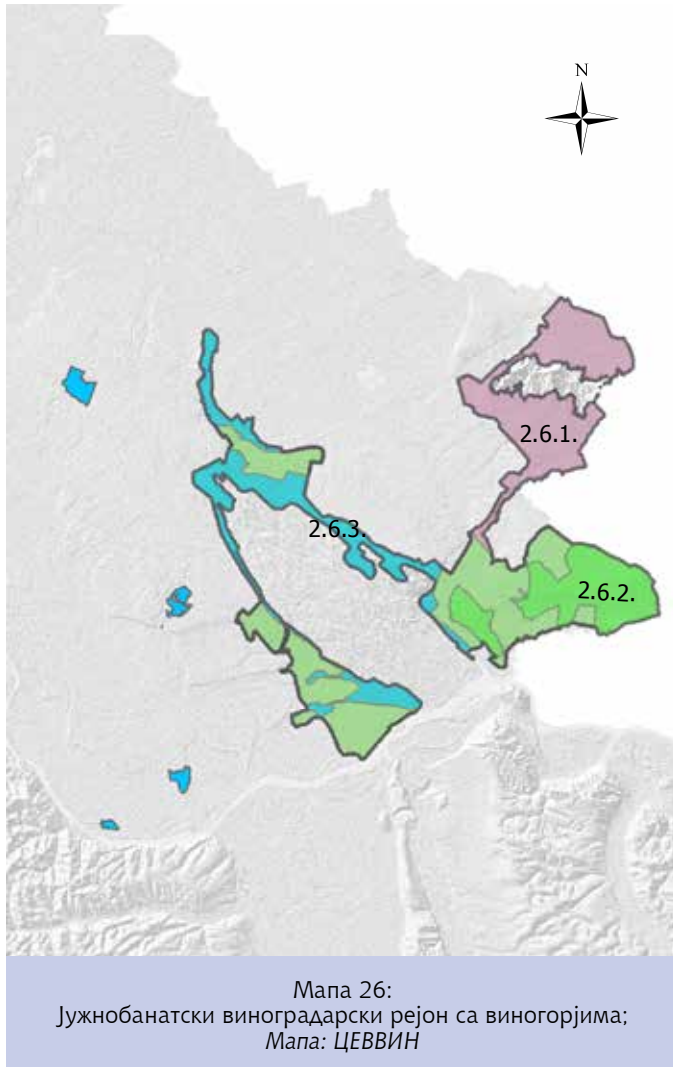
Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 18 винарских производних погона.

Виногорја:

2.6.1. Вршачко виногорје/Вршац

2.6.2. Белоцркванско виногорје/Бела Црква

2.6.3. Виногорје Делиблајске њешчаре/Делиблајска њешчара.

2.6.1. Вршачко виногорје налази се у североисточном делу рејона на обронцима Вршачких планина. Вршачко виногорје је најзначајније у Јужнобанатском

рејону са 1.405,48 ха винограда, који чине 81,2% винограда целог рејона. У сортименту доминирају винске сорте (97%). Виноградарством се бави 255 пољопривредних газдинстава. Ово виногорје је, такође, центар производње вина Јужнобанатског рејона у којем преовлађују бела вина. Такође, ово виногорје је по укупној производњи вина једно од најзначајнијих виногорја винородне Србије. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налази 17 винарских производних погона.

2.6.2. Белоцркванско виногорје се налази у југоисточном делу рејона, у подручју између река Дунав и Караш и састоји се из два дела: западни део се налази на песковитим теренима у КО Дупљаја, уз канал Дунав–Тиса–Дунав, а источни део у ширем подручју око Беле Цркве. У оквиру виногорја је 109,23 ха винограда. Виноградарством се бави 119 газдинстава. Осим једног већег произвођача вина, производњом вина баве се породични произвођачи, претежно за сопствене потребе.

2.6.3. Виногорје Делиблатске пешчаре простире се на подручју Делиблатске пешчаре и састоји из два дела: северни, мањи део виногорја је у КО Иланца, Селеуш, Алибунар и Банатски Карловац, а јужни, већи део виногорја, обухвата простор Делиблатске пешчаре и њених падина, као и три оазе – Падину, Плочицу и Банатски Брестовац (мала оаза). У оквиру виногорја налази се 193,42 ха винограда. Виноградарством се баве 294 газдинства. У виногорју се последњих година подижу виноградни са интернационалним сортама.

2.7. Бачки рејон/Бачка

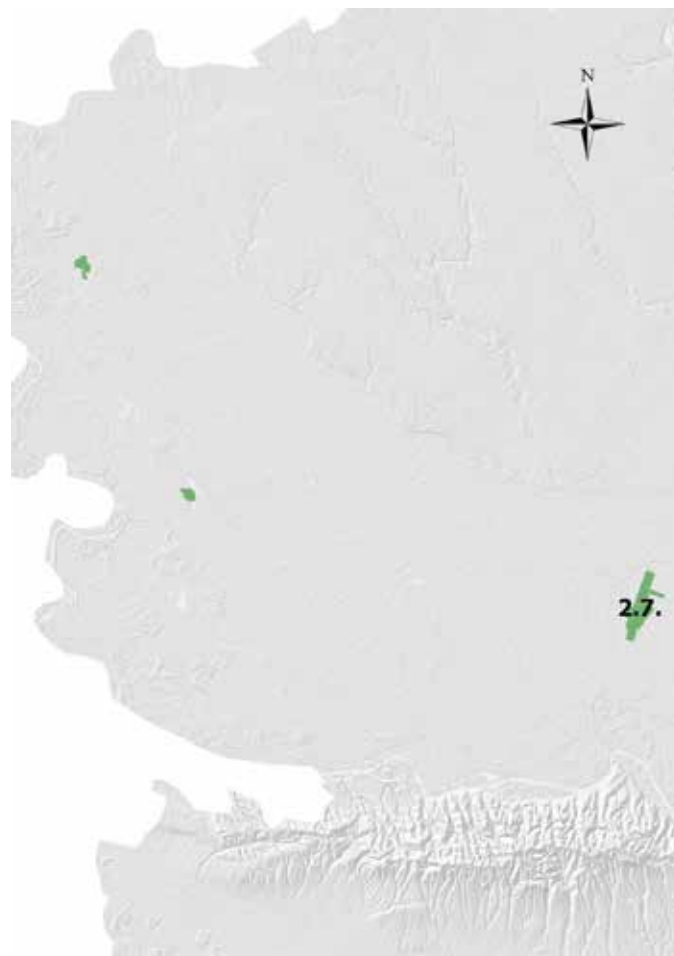
Бачки рејон заузима површину од 1.985,41 ha.

На основу Пописа пољопривреде 2012, у Бачком рејону се налази 22,53 ha винограда (око 20,11 ha родних винограда, односно 89,26% од укупне површине пописаних винограда овог рејона), од чега је 9,69 ha са стоним сортама и 12,84 ha са винским сортама.

По основу Пописа пољопривреде, у Бачком рејону 76 газдинстава поседује винограде, што чини свега 1,3% од укупног броја пољопривредних газдинстава овог рејона.

Највећи број виноградара налази се у општини Оџаци, иако највећу површину под виноградима има општина Темерин.

Према подацима из Винарског регистра у овом виноградарском рејону се налазе два винарска производна погона.

Мапа 27:
Бачки виноградарски рејон
са виноградарским оазама;
Мапа: ЦЕВВИН

Виноградарски регион Косово и Метохија:

3.1. Севернометохијски рејон /Северна Метохија

Севернометохијски рејон заузима површину од 41.009,09 ха, где је највеће Источно виногорје (3.1.1.).

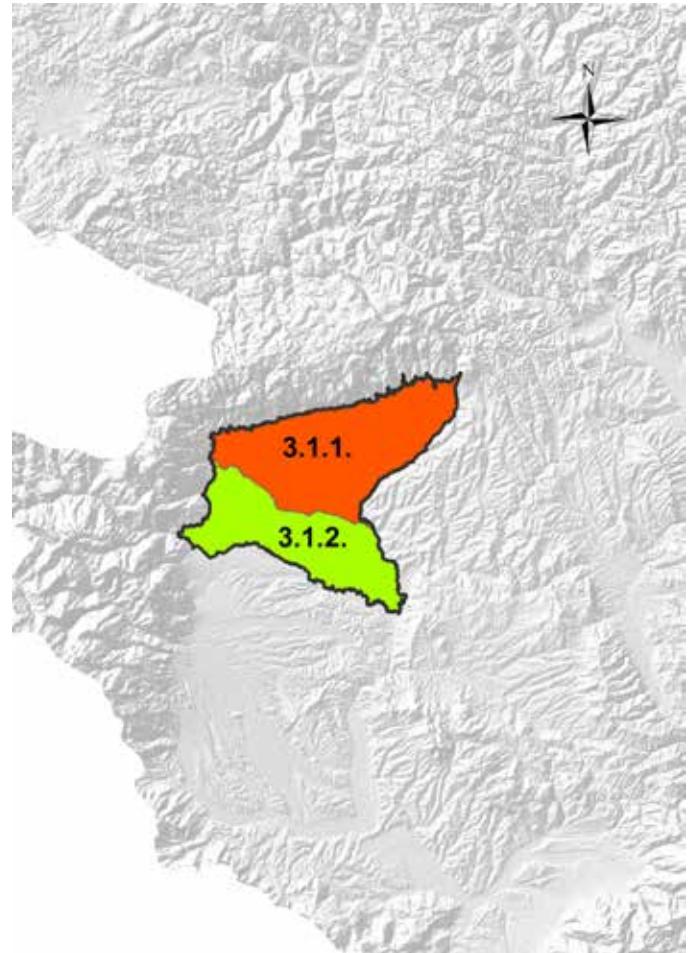
Виногорја:

3.1.1. *Источно виногорје/Исток*

3.1.2. *Пећко виногорје/Пећ.*

3.1.1. Источно виногорје се простире на јужним падинама планине Мокра Гора према Метохијској равници, од места Црколез на истоку, до места Радовац на западу, односно до реке Бели Дрим. Источно виногорје је са површином од 24.236,83 ха, што представља 59,10% од укупне површине Севернометохијског рејона.

3.1.2. Пећко виногорје се простире од Пећи и од реке Пећка Бистрица на западу, до реке Бели Дрим на истоку. Пећко виногорје је са површином од 16.748,53 ха, што представља 40,84% од укупне површине Севернометохијског рејона.

Мапа 28:
Севернометохијски виноградарски рејон са виногорјем;
Мапа: ЦЕВВИН

3.2. Јужнометохијски рејон /Јужна Метохија

Јужнометохијски рејон заузима површину од 92.110,99 ха, где је највеће Ораховачко виногорје (3.2.2.).

Виногорја:

3.2.1. Ђаковачко винојорје/Ђаковица

3.2.2. Ораховачко винојорје/Ораховац

3.2.3. Призренско винојорје/Призрен

3.2.4. Суворечко винојорје/Сува Река

3.2.5. Малишевско винојорје/Малишево

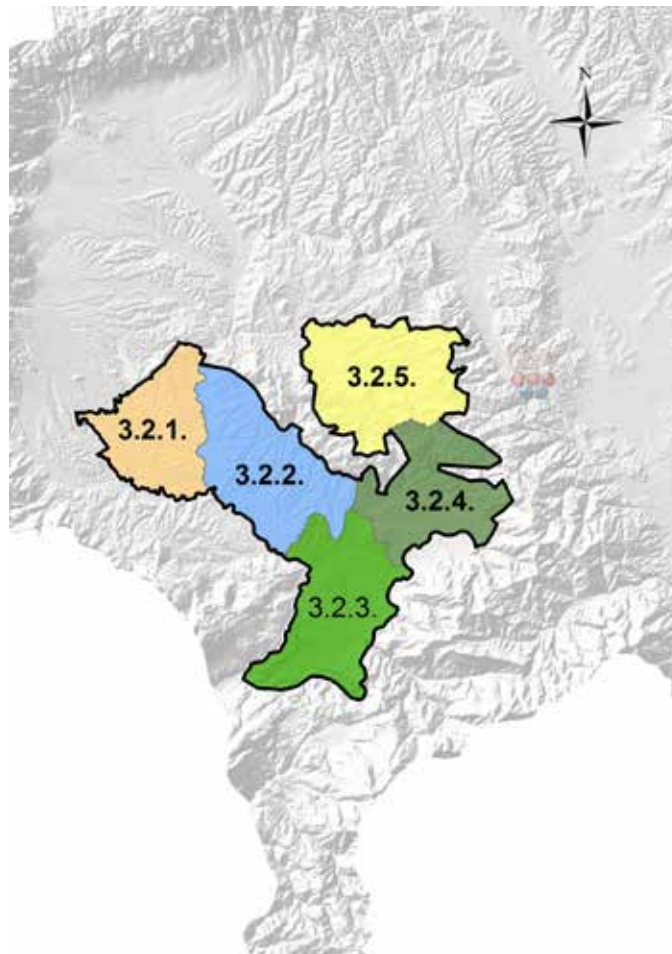
3.2.1. Ђаковачко виногорје се простире у централном делу Метохије, од Ђаковине на западу до Црног Дрима.

3.2.2. Ораховачко виногорје се простире у централном делу Метохије од Белог Дрима до Ораховца. Према подацима из Винарског регистра у овом виногорју се налазе два винарска производна погона.

3.2.3. Призренско виногорје се простире на крајњем југу Метохије до падина Шар планине.

3.2.4. Суворечко виногорје се простире у југоисточном делу Метохије.

3.2.5. Малишевско виногорје се простире у источном делу Метохије, на простору око места Малишева.

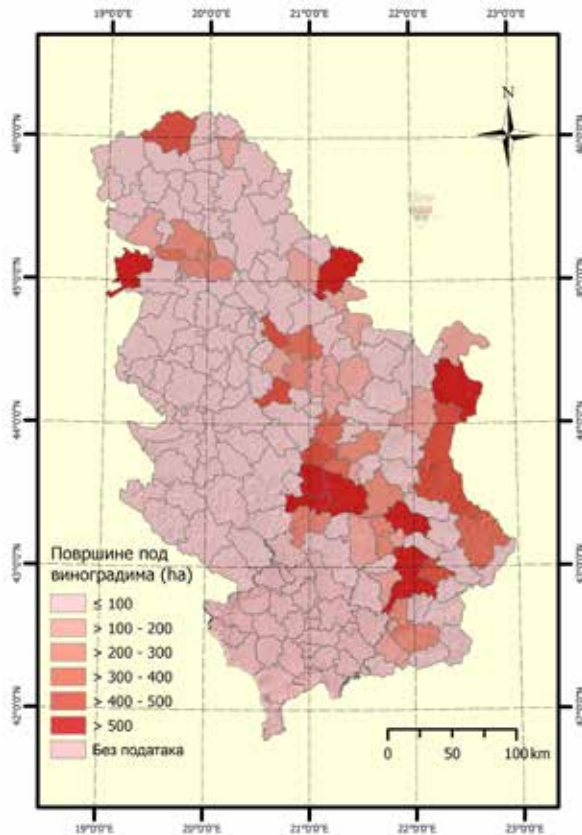
Мапа 29:
Јужнометохијски виноградарски рејон са виногорјем;
Мапа: ЦЕВВИН

1.4. Распоред винограда по подручјима

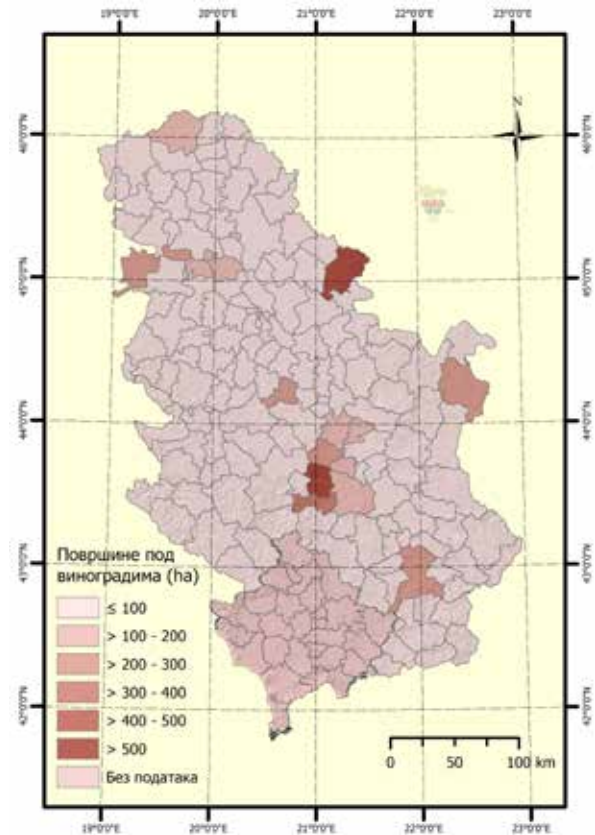
На основу података из Пописа пољопривреде 2012, површине пописаних винограда преко 500 ha се налазе у осам општина: Вршац, Шид, Неготин, Трстеник, Александровац, Крушевац, Ниш и Лесковац. Прве три општине по питању површина под виноградима су општине Трстеник (2.199,22 ha), Крушевац (1.955,79 ha) и Александровац (1.530,56 ha). Све три општине су у Расинском округу, односно у виноградарском рејону Три Мораве, због чега је овај рејон један од најбитнијих рејона винородне Србије.

На основу података из Виноградарског регистра које је ЦЕВВИН утврдио на дан 01.03.2019. године (у даљем тексту: ВР) са укупном површином виноградарских парцела (претежно комерцијалних винограда) које се воде у овом регистру од 6.501,63 ha, највеће површине виноградарских парцела се налазе у општинама Вршац (1.299,47 ha), Трстеник (576,87 ha) и Александровац (366,95 ha).

По питању расподеле винограда по виноградарским рејонима, на основу података из ВР-а површине изнад 1.000 ha се налазе у рејону Три Мораве и Јужнобанатском рејону. У рејону Три Мораве се налази 2.023,87 ha комерцијалних винограда, што представља

Мапа 30: Учешће винограда по општинама; 2012.
Извор: РЗС, Попис пољопривреде
Мапа: ЦЕВВИН

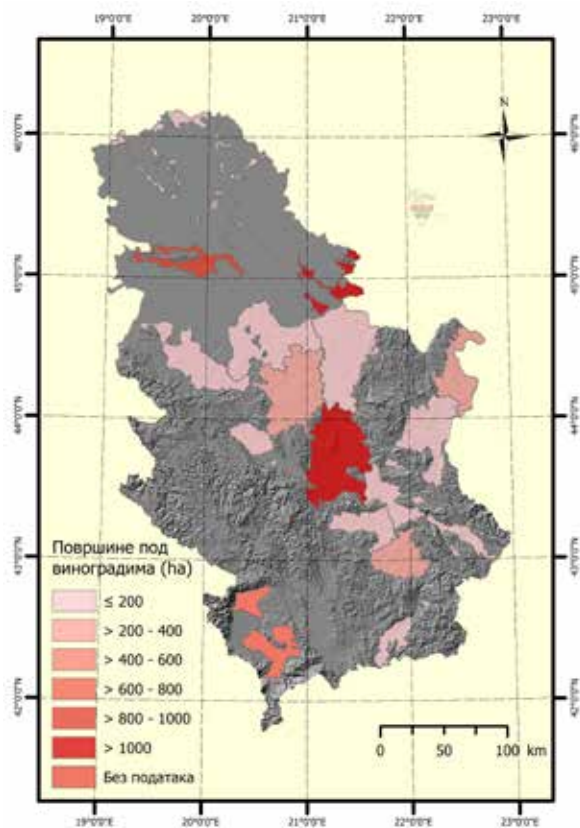

Мапа 31: Учешће винограда по општинама; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР-податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

скоро трећину површине виноградарских парцела које се воде у ВР-у (31,13%). Јужнобанатски виноградарски рејон обухвата површину од 1.395,02 ха комерцијалних винограда, што представља 21,46% од укупне површине виноградарских парцела. У Сремском виноградарском рејону, као трећем рејону по површини је 983,18 ха виноградарских парцела, што је 15,12% од укупне површине виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а.

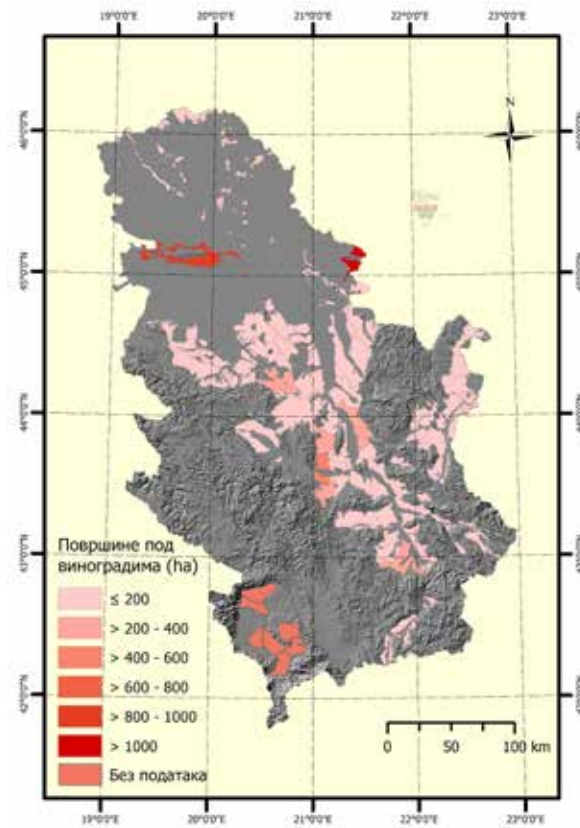
Гледајући расподелу укупне површине виноградарских парцела на нивоу виногорја, издвајају се два

уска виноградарска подручја, и то: Вршачко виногорје са 1.296,32 ха површине виноградарских парцела које се воде у ВР-у (19,94% од укупне површине свих виноградарских парцела) и Фрушкогорско виногорје са површином од 923,96 ха виноградарских парцела (14,21% од укупне површине виноградарских парцела). На трећем месту по површинама виноградарских парцела је Трстеничко виногорје са 576,16 ха (8,86% од укупне површине виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а).

Мапа 32: Учешће винограда по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

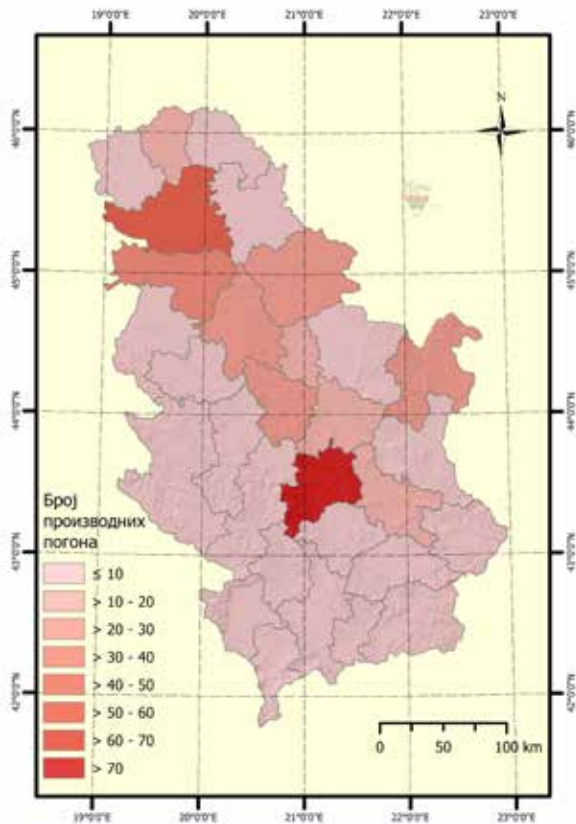
Мапа 33: Учешће винограда по виногорјима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН,
ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

1.5. Распоред винарија по подручјима

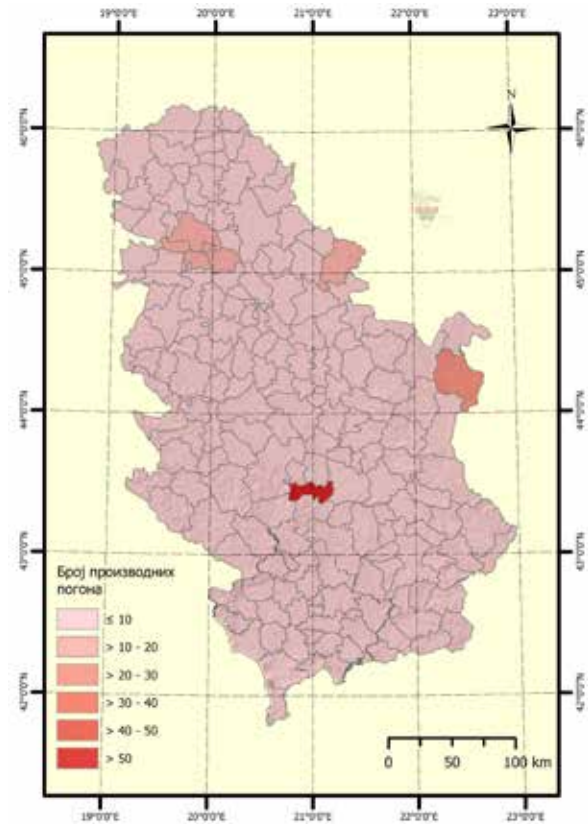
Према подацима из Винарског регистра који води Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: МПШВ), Сектор за пољопривредну политику (на дан 14.03.2019. године), од 370 производних винарских погона (од 353 укупно уписаних винарија у Винарски регистар), највећи број производних погона, односно преко 70 производних погона се налази у Расинском округу. У Јужнобачком округу (претежно у географском делу Срема) налази се више од 60 производних винарских погона.

По питању општина, највећи број производних винарских погона уписаних у Винарски регистар се налази у општини Александровац (55 производних погона). На другом месту је општина Неготин са 22 производна винарска погона, а више од 10 производних винарских погона имају и општине Вршац, Град Нови Сад (географски део Срема), Беочин, Ириг, Сремски Карловци и Инђија.

Мапа 34: Учешће производних винарских погона по окрузима; 2019.

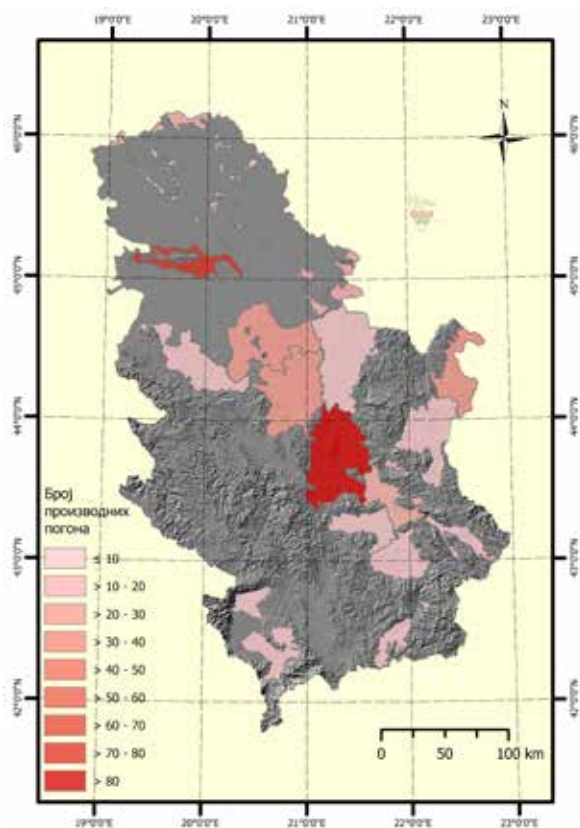
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 35: Учешће производних винарских погона по општинама; 2019.

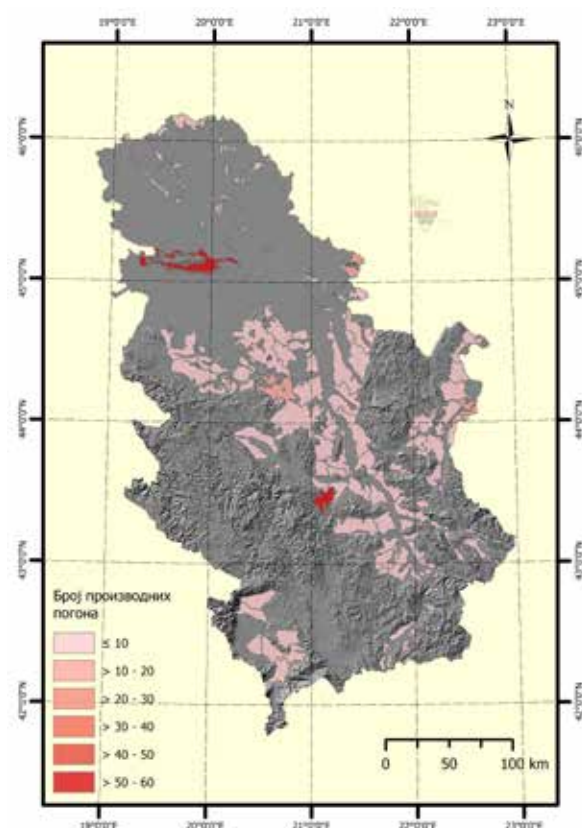
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

По питању расподеле производних винарских погона по виноградарским рејонима, на основу података из Винарског регистра, највећи број производних погона се налази у рејону Три Мораве (86 производних погона, односно 23,24% од свих производних погона уписаних у Винарски регистар), и у Сремском рејону (80 производних погона, односно 21,62% у односу на све производне погоне уписане у Винарски регистар). Подаци о расподели винарских погона се поклапају са подацима о великом броју виноградарских парцела у рејону Три Мораве и Сремском рејону.

Мапа 36: Учешће производних винарских погона по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Анализом расподеле производних винарских погона по виногорјима, по основу Винарског регистра, највећи број производних винарских погона се налази у Фрушкогорском виногорју (60 производних погона, односно 16,21% у односу на укупан број уписаних производних погона), и у Жупском виногорју (56 производних погона, 15,13% од укупног броја производних винарских погона који се воде у Винарском регистру).

Мапа 37: Учешће производних винарских погона по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

1.6. Структура произвођача грожђа и вина - однос малих породичних газдинстава и великих произвођача/винарија

Структура произвођача грожђа

Сектор производње грожђа у Србији је доста специфичан, с обзиром на то да се одликује великим бројем произвођача грожђа који имају винограде на малим површинама. На основу Пописа пољопривреде 2012, 80.341 газдинство поседује винограде, што је скоро 13% од укупно пописаних газдинстава (621.445 пописаних газдинстава).

Више од једне трећине (око 34%) Пописом пољопривреде 2012. обухваћених газдинстава су газдинства која имају најмање винограде, односно винограде површине мање од 0,1 ха. Та група произвођача претежно производи грожђе за сопствене потребе, нису тржишно оријентисани, али су њихове активности значајне за очување генотипова локалних сорти и могућност органске производње грожђа. Пошто је укупна површина овако јако уситњених парцела са виноградима нешто виша од 1.390 ха, то не представља велику могућност за озбиљну комерцијалну производњу грожђа, али ови виногради представљају значајан ресурс за очување и развој аутохтоних и регионалних сорти винове лозе, односно очување значајних генетичких ресурса винове лозе.

Највећу групу виноградарских газдинстава (нешто више од 50.000, са око 8.350 ха винограда) која су обухваћена Пописом пољопривреде 2012, представљају произвођачи грожђа који имају мање винограде, односно од 0,1 до мање од 0,5 ха. Та група произвођача учествује са око 62% од укупно пописаних газдинстава која имају винограде. Ови подаци указују

да је структура произвођача грожђа са тако малим виноградима неповољна по питању конкурентности, с обзиром на то да са тако малим површинама виноградари не могу да остваре задовољавајућу економску добит.

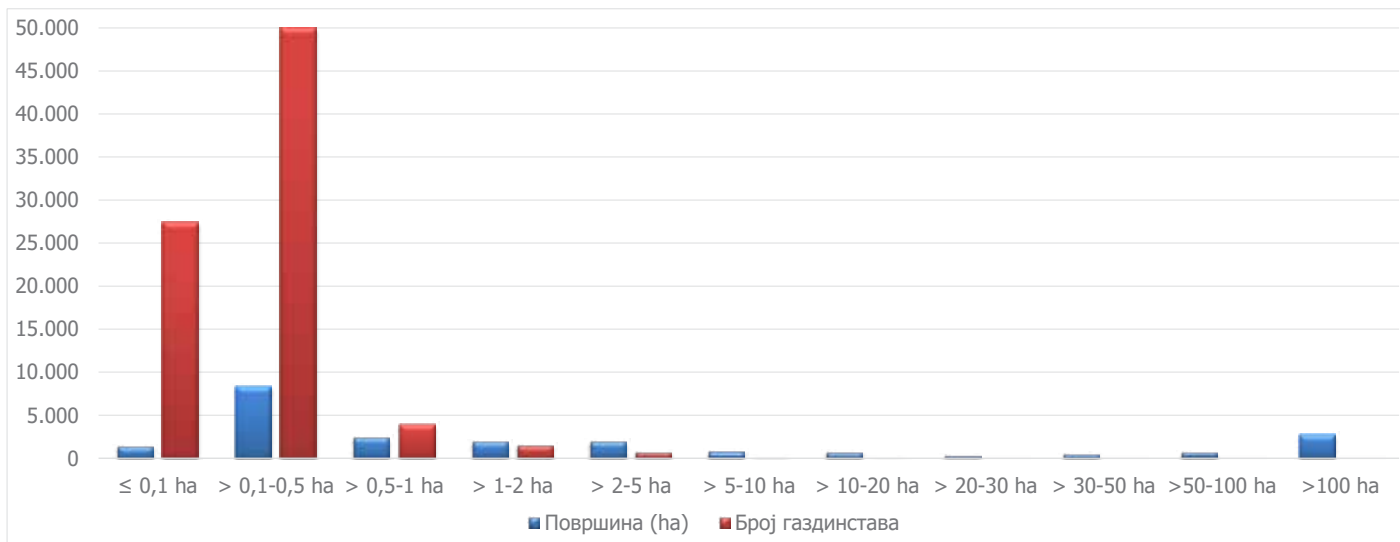
Виноградари који имају мале винограде, односно од 0,5 до мање од 2 ха, чине око 7% пописаних газдинстава и имају укупну површину од око 4.430 ха винограда.

Пописана газдинства која имају велики потенцијал за развој и производњу грожђа као породичног бизниса (од 2 до мање од 10 ха) представљају само нешто више од 1% пописаних газдинстава са око 2.830 ха. Ова група газдинстава је најинтересантнија у смислу значајног побољшања квалитета вина који су достигли последњих година, али и по питању неопходне помоћи у циљу потпуне комерцијализације производње и постизања боље конкурентности на домаћем и светском тржишту.

Група виноградара који имају од 10 до мање од 100 ха, односно група произвођача која у великој мери има потребу за помоћ кроз националне и ЕУ мере, чини 0,012% пописаних газдинстава, али са укупном површином од око 2.310 ха пописаних винограда.

Према Попису у пољопривреди 2012, свега шест винарија у Србији је имало површине винограда 100 и више ха, са укупном пописаном површином за ове велике произвођаче грожђа од око 2.800 ха.

Број пописаних пољопривредних газдинстава која имају винограде од 2 до 100 ха је 945 и они представљају 1,13% од укупног броја пописаних пољопривредних газдинстава која поседују винограде. Ова група произвођача грожђа, уз одговарајући помоћ могу постати конкурентни произвођачи и активније учествовати на домаћем и међународном тржишту.

Графикон 4: Површине под виноградима (ха) и број пописаних газдинстава са виноградима; 2012.
Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012.

Подаци из ВР-а показују одређене разлике по питању структуре уписаних произвођача грожђа, што је и разумљиво, пошто су у оквиру овог регистра уписани претежно тржишно оријентисани произвођачи грожђа. Пошто виноградари који имају мање од 0,1 ха немају законску обавезу да се уписују у ВР уколико се не баве комерцијалним производњом и прометом грожђа, удео оваквих произвођача грожђа (само 266 произвођача), а пре свега површине винограда са тако малим парцелама је занемарљив.

Просечна површина винограда који се воде у оквиру ВР-а по произвођачу грожђа на нивоу Србије је 1,51 ха. Оваква просечна површина виноградарских парцела по произвођачу грожђа је због учешћа виноградарских парцела великих површина укључених у анализу од неколико већих произвођача грожђа у Јужнобанатском и рејону Три Мораве. Уколико би се из ове анализе изоставили виноградари два највећа произвођача грожђа и вина, односно виноградари винарије

„Вршачки виноградари“ АД (Swisslion) из Вршца и „Рубин“ АД Крушевац који имају велике површине под виноградима, просечна површина виноградарских парцела по произвођачу грожђа уписаном у ВР је 1,03 ха.

Од укупно 4.298 произвођача грожђа за које се воде подаци у ВР-у, њих око 55% (2.369) има површине виноградарских парцела од 0,1 до мање од 0,5 ха, са укупном површином тих парцела од 592 ха. Учешће произвођача грожђа који имају мање укупне површине виноградарских парцела, односно од 0,5 до мање од 2 ха је значајно и они сачињавају око 31% укупног броја винограда за које се воде подаци у ВР-у, са својом површином од 1.267 ха винограда.

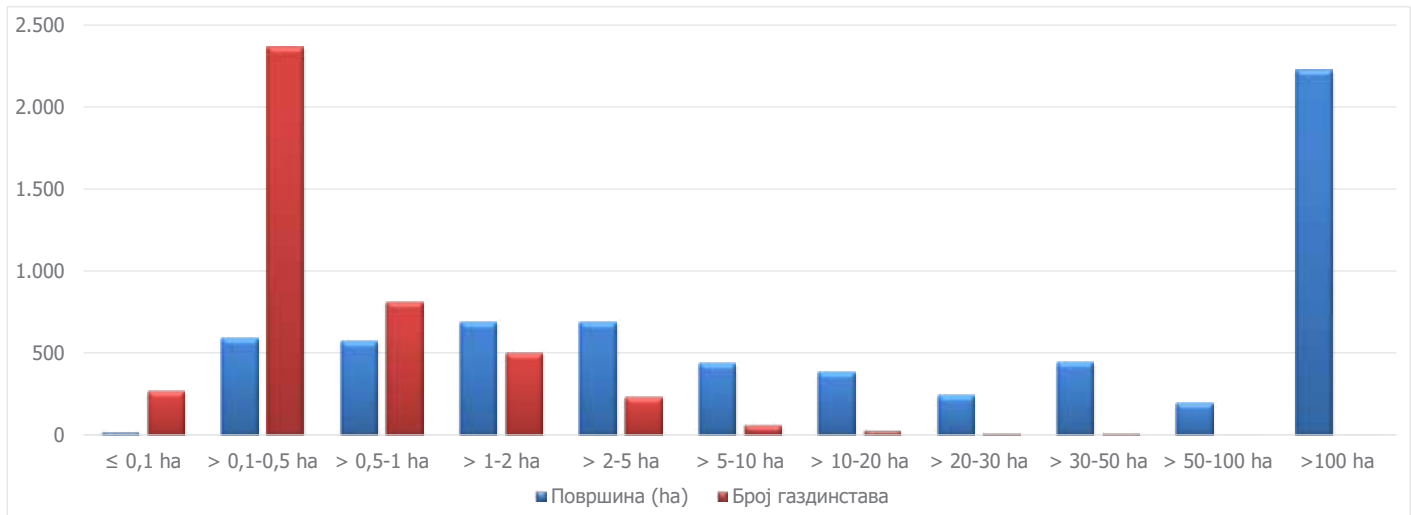
Група произвођача грожђа који имају од 2 до мање од 10 ха, значајна за развој породичног виноградарства и винарства, чине свега 6,8% (292 винограда) од укупног броја произвођача за које се воде подаци

у ВР-у. Ова група произвођача грожђа има значајну површину виноградарских парцела са укупно 1.130 ха винограда. Слична ситуација је и код произвођача грожђа који имају од 10 до мање од 100 ха, који имају укупну површину виноградарских парцела од 1.265 ха, али је њихов број још мањи, односно само 54 произвођача грожђа.

Што се тиче произвођача грожђа који имају уписане виноградарске парцеле са 100 и више ха, они, иако их има само три, учествују са 2.225 ха под виноградима,

што представља скоро трећину у укупној површини виноградарских парцела које се воде у ВР-у.

Број произвођача који имају од 2 до 100 ха винограда који се воде у ВР-у је 346 што представља 8,05% од укупног броја произвођача грожђа који су уписани у ВР. Овој групи произвођача је неопходна помоћ кроз различите мере, како би постали конкурентни у производњи грожђа и прерасли у активније чиниоце у домаћој виноградарској и винарској производњи.

Графикон 5: Површине под виноградима (ха) и број произвођача грожђа уписаних у ВР; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Структура прерађивача грожђа (произвођача вина)

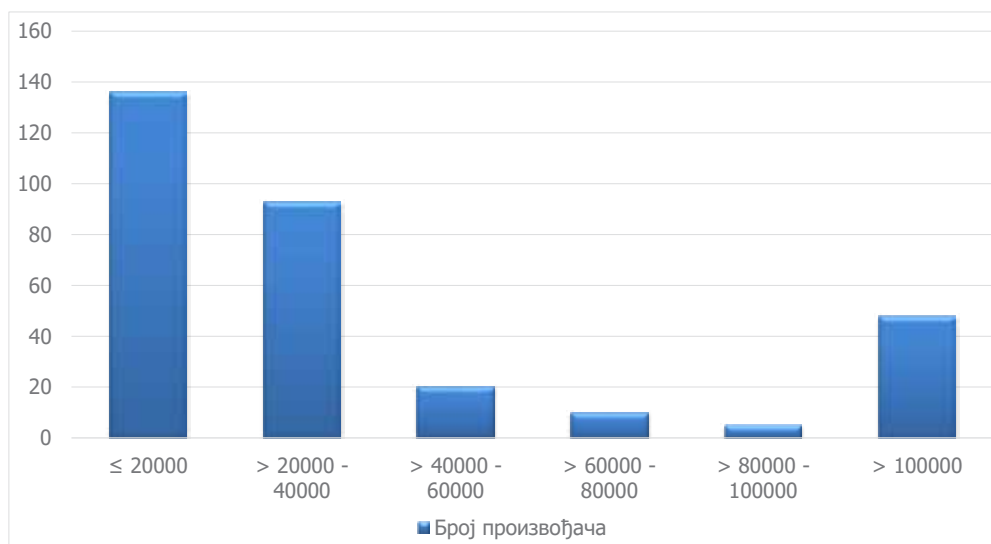
Структура прерађивача грожђа, односно произвођача вина у Србији је слична као и структура произвођача грожђа, где по броју преовлађују винарије са јако малим капацитетима за прераду грожђа и производњу вина. Наиме, на основу података из Винарског регистра, који су у тренутку ове анализе били дос-

тупни, од 312 винарија, више од половине, односно 136 винарија имају ограничене максимално могуће капацитете за годишњу производњу вина, и то испод 20.000 l. Значајан број винарија (93) имају нешто веће максимално могуће капацитете за годишњу производњу вина (од 20.000 l до мање од 40.000 l), али и даље

1 недовољно велике капацитете за конкурентну производњу вина.

Највећи обим винских капацитета се налази у оквиру 48 највећих српских винарија, које имају могућност максималне годишње производње вина од по 100.000 l и више, а где 13 винарија имају максималне капацитете за годишњу производњу вина веће од 1.000.000 l.

На основу анализе расположивих података о максимално могућим капацитетима годишње производње вина, 163 винарије уписане у ВР имају годишње капацитете од 20.000 до 1.000.000 l, и то је група произвођача вина којима је неопходна помоћ у циљу постизања конкурентности са иностраним произвођачима.

Графикон 6: Број произвођача вина уписаних у Винарски регистар по максимално могућим капацитетима годишње производње вина; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар

2. Тржиште инпута и трошкови при подизању и одржавању винограда

2.1. Инпути

Садни материјал

Захтеви у производњи садног материјала

Од свих инпута у виноградарско-винарској производњи, свакако је један од најзначајнијих садни материјал. Из тог разлога квалитету и категоријама садница винове лозе се посвећује посебна пажња приликом подизања савремених винограда.

Појава извесних проблема у виноградарској производњи и експлоатацији винограда је често последица неодговарајућег садног материјала по питању његовог квалитета и здравственог стања, што се негативно одражава на успешност виноградарске и винарске производње. Неке од последица коришћења неодговарајућег садног материјала су видљиве преко слабог пријема садница и великог броја празних места, мешавине сорти и лозних подлога, неуједначеног пораста биљака, брзог пропадања посађених биљака винове лозе и др. Међутим, највећа опасност у овој производњи представља здравствено стање садног

материјала, због чега је неопходно радити на успостављању и одржавању система производње здравог и сортно исправног садног материјала винове лозе.

Иако је општа тежња да се производи искључиво садни материјал винове лозе сертификоване категорије, тренутно производња стандардног садног материјала има значајан удео у расадничарској производњи винове лозе Србије. У нашој земљи је некада било 1.200 произвођача садног материјала стандардне категорије, углавном физичких лица, али је законском регулативом 2005. године омогућена производња садног материјала искључиво привредним субјектима и предузетницима који могу да обезбеде бољу контролу у производњи садног материјала виших фитосанитарних категорија. Према подацима МПШВ, Управе за заштиту биља током производне сезоне 2017/2018. саднице винове лозе је производило 44 произвођача садног материјала уписаних у Регистар произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља.

По важећој законској регулативи Србије, садни материјал винове лозе се дели на следеће категорије:

- предосновни;
- основни;
- сертификовани и
- стандардни (укључујући и стандардни С-А).

Предосновни садни материјал - репродукциони материјал који се производи под одговорношћу оплемењивача или његових заступника, служи за производњу основног садног материјала, а тестиран је по најновијим међународним стандардима на присуство болести и штеточина. Одржава се у строгим условима уз немогућност заразе.

Основни садни материјал - репродукциони материјал који је настао из предосновног садног материјала, служи за производњу сертификованог садног материјала, производи се у матичним засадима (објектима) под контролом овлашћене организације. У промету је означен сертификатом (етикетом) беле боје.

Сертификовани садни материјал - репродукциони материјал који је настао од основног садног материјала намењен за производњу сертификованих садница или за производњу стандардног садног материјала. У промету је означен сертификатом (етикетом) плаве боје.

Стандардни садни материјал - репродукциони садни материјал који је настао умножавањем материјала од сертификованих садница а намењен је за производњу стандардних садница. У промету је означен сертификатом (етикетом) наранџасте боје.

Стандардни садни материјал који је настао умножавањем материјала од стандардних садница у промету је означен сертификатом (етикетом) наранџасте боје и посебном ознаком С-А.

Производња садница

Иако је некада производња садница била на вишем квантитативном нивоу, просек производње садница у последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018) износи 9.296.184 садница на годишњем нивоу. За исти период годишње је издато сертификата за промет за 6.320.140 садница винове лозе.

Иако у водећим винским земљама Европске уније преовлађује производња садница и садња винограда са сертификованим садницама ослобођеним од вируса и фитоплазмоза или тестираних на њих, у Србији још увек постоји велики обим производње стандардних С-А садница винове лозе. Просечна производња садница сертификоване категорије у последње три

Постојећом законском регулативом је забрањена продаја садница на пијацама (из камиона), већ су дефинисана продајна места, а уведени су и сертификати (етикете) које издаје МПШВ, Управа за заштиту биља. Сертификатима, односно одговарајућим етикетама МПШВ, Управа за заштиту биља гарантује купцу да је свака садница са етикетом сортно и здравствено исправна. Све наведено је допринело постепеној реформи области производње садног материјала и јачању поверења код купаца, односно виноградара према домаћим произвођачима, а уз финансијско фаворизовање подизања производних винограда са садницама сертификоване категорије. При производњи и подизању производних винограда дошло је до повећане потражње за садницама сертификоване категорије.

МПШВ је од 2017. године увело субвенције за унапређење расадничарске производње кроз подршку производње садница (по произведеној садници), што ће свакако допринети постепеном повећању производње сертификованог садног материјала винове лозе.

производне сезоне је 5.087.008 садница, што је нешто више од половине просека укупног броја произведених садница винове лозе намењених за подизање производних винограда. На основу података МПШВ-а, Управе за заштиту биља, током последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018) издато је просечно годишње 3.427.225 сертификата за саднице винове лозе сертификоване категорије. Уколико би се домаће сертификоване саднице употребљавале искључиво за подизање винограда у Србији, и са просечном густином садње у виноградима од 4.000 биљака винове лозе по ha, наведена домаћа производња садница би била довољна за подизање око нових 850 ha годишње.

Графикон 7: Број произведених садница и садница са издатим сертификатима сертификоване категорије винове лозе; 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

Саднице стандардне категорије имају мањи обим у укупној производњи садница винове лозе са годишњим просеком од 715.820 у последње три производне сезоне. По подацима Управе за заштиту биља,

током последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018) издато је годишње просечно сертификата за 580.390 садница винове лозе стандардне категорије.

Графикон 8: Број произведених садница и садница са издатим сертификатима стандардне категорије винове лозе; 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

Саднице стандардне С-А категорије и даље имају велики удео у производњи садница (просек од 3.493.355 за последње три производне сезоне). По подацима МПШВ-а, Управе за заштиту биља, током последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018) издато је годишње просечно 2.312.541 сертификат за саднице винове лозе стандардне С-А кате-

горије. Тако велико учешће садница стандардне С-А категорије у промету садница винове лозе, указује на извесне потешкоће у расадничарској производњи и неопходност обимније финансијске помоћи у успостављању и спровођењу шема сертификације садног материјала винове лозе.

Графикон 9: Број произведених садница и садница са издатим сертификатима стандардне С-А категорије винове лозе; 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

Сортна структура произведених садница винове лозе

У сортној структури производње садница последњих година доминирају искључиво интернационалне сорте, што је један од проблема домаћег виноградарства и винарства. На основу података МПШВ-а, Управе за заштиту биља, најзаступљенија је производња садница следећих пет сорти винове лозе: Cabernet Sauvignon, Merlot, Chardonnay, Riesling и Sauvignon Blanc. Са друге стране, производња садница од аутохтоних и регионалних сорти је мање заступљена и за-

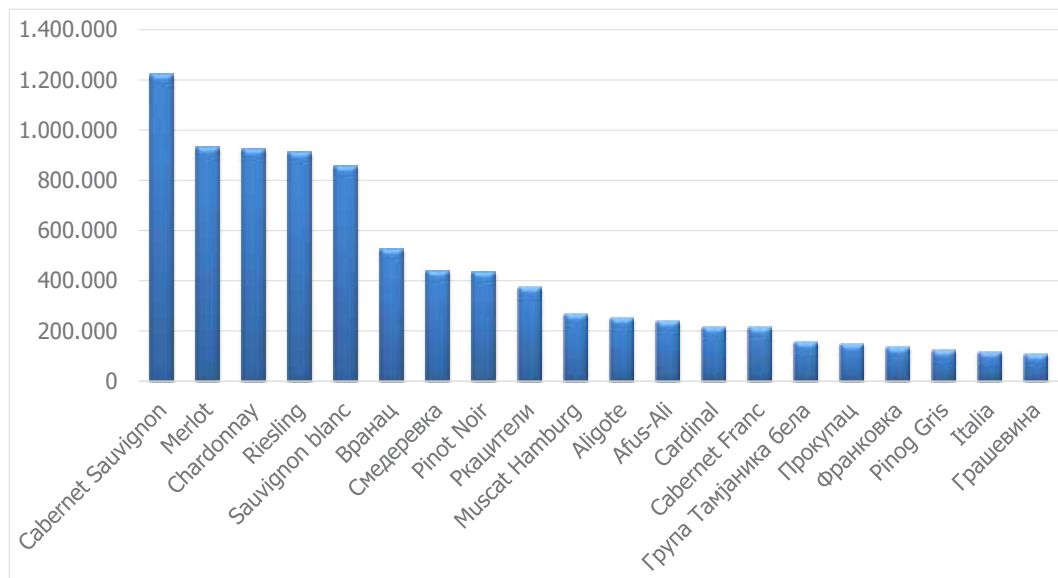
снива се претежно на производњи садница од сорти Смедеревка, Прокупац, и др. Међутим, треба имати у виду да су саднице сорти Вранац и Смедеревка намењене пре свега за подизање винограда у суседним земљама и територијама.

Што се тиче производње садница сертифициване категорије, она је за сада претежно од интернационалних и широко распрострањених регионалних сорти. Производња сертифициваних садница је од сор-

ти: Cabernet Sauvignon, Chardonnay, Merlot, Riesling, Sauvignon Blanc, Грашевина, Cabernet Franc, Pinot Noir, Франковка, Pinot Gris, Petit Verdot, Syrah, Tempranillo и Afuz Ali.

Производња садница сертифициване категорије од аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти је симболична, односно просечно са бројем од

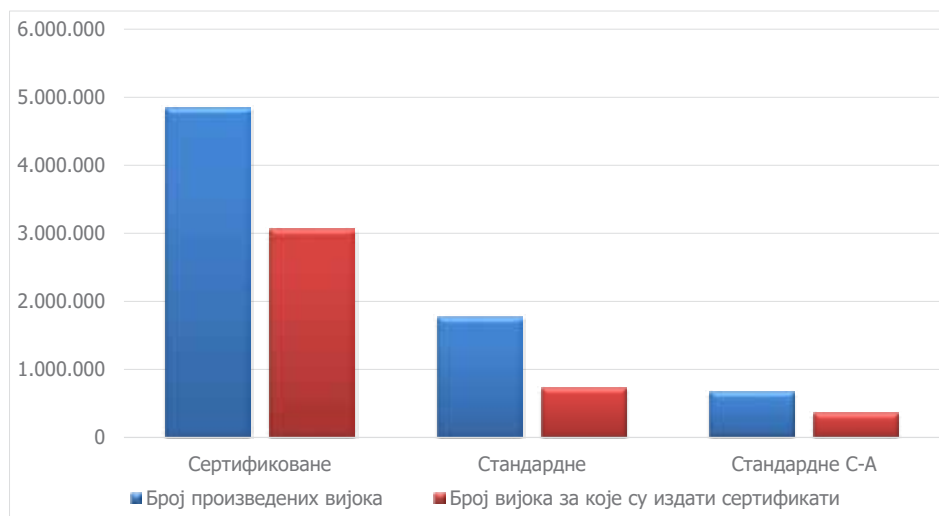
63.050 произведених садница (односно 16.383 прода-тих садница/садница са издатим сертификатима). То представља свега 1,25% од годишњег просека произведених садница сертифициване категорије за последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018), односно свега 0,47% у односу на годишњи просек броја садница сертифициване категорије са издатим сертификатима.

Графикон 10: Производња садница за првих 20 сорти винове лозе; просек 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018
Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

Производња виока се заснива претежно на њиховој производњи у оквиру сертифициване фитосанитарне категорије, односно у просеку 4.847.006 виока по производној сезони за период од последње три сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018). То представља 66,48% од укупне просечне производње виока за исти период (7.290.981 је укупна просечна производња виока). У истом периоду је по сезони издато сертификата за 3.058.667 виока сертифициване категорије.

Производња виока стандардне и стандардне С-А категорије је скоро дупло мања, али оне и даље представљају значајан удео производње (просечно 2.443.975 односно 1.077.833 са издатим сертификатима по производној сезони).

Графикон 11: Производња виока; просек 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018
Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

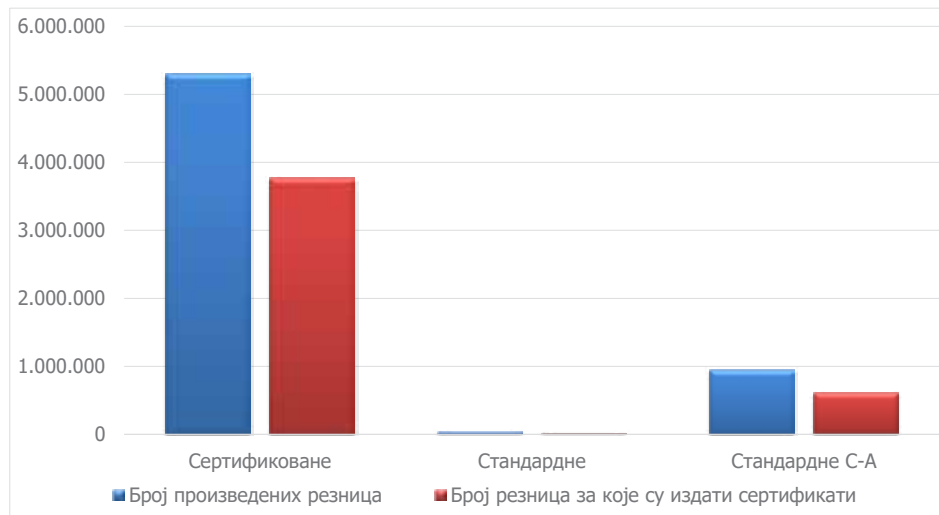
Структура подлога у производњи садног материјала винове лозе

Један од главних проблема у виноградарству и винарству Србије је подизање винограда са садницама које су са **подлогама** неприлагођеним конкретним локалним типовима и карактеристикама земљишта. На основу анализе последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018), у просеку је око 92,11% произведених садница винове лозе на подлози *Berlandieri x Riparia Kober 5BB*. Иако се ова подлога веома добро прилагођава, успева на различитим земљиштима и има умерено кратак вегетациони период, она ипак има умерену отпорност према суши и проузрокује значајну бујност биљака винове лозе, односно винограда. Због њене велике бујности, произвођачи грожђа имају значајне трошкове за обављање агротехничких и ампелотехничких мера, а повећана бујност у овом случају често условљава смањење квалитета грожђа и вина.

На другом месту код произведених садница је подлога *Berlandieri x Riparia SO4*. Ова подлога има умерену отпорност на сушу, мање је бујна и утиче на раније сазревање у односу на *Kober 5BB* и обезбеђује добре и стабилне приносе, али учествује свега са 6,33% у укупној производњи садница Србије. Остале четири подлоге (*Berlandieri x Rupestris Richter 110*, *Berlandieri x Rupestris 1103 Paulsen*, *Berlandieri x Riparia Teleki 5C*, *Chasselas x Berlandieri 41B*) учествују са нешто више од 1% у производњи домаћих садница винове лозе. Овако мали удео осталих подлога у произведеним садницама је незадовољавајући са аспекта подизања винограда садницама са подлогама прилагођеним конкретним типовима земљишта, па је кроз мере унапређења техника виноградарске производње неопходно извршити интензивније увођење адекватнијих подлога винове лозе.

Производња **резница лозних подлога** је највећа у оквиру сертифициване категорије, пошто је произведено просечно 5.295.476 резница ове категорије за последње три производне сезоне (2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018), од укупно произведених 6.284.366 по сезони. Резнице подлога стандардне и стандардне С-А категорије, учествују у мањем обиму у укупној производњи и промету, што указује на повољнију структуру подлога што се тиче фитосанитарних категорија. Релативно добро стање по питању фитосанитарних кате-

горија у производњи резница подлога је резултат подизања матичњака подлога основне (базне) категорије од стране појединих произвођача садног материјала. Међутим, као што је наведено, структура подлога где доминирају само две подлоге је неодговарајућа, а веће површине под матичним засадима подлога, као и матични засади сорти (виока) виших фитосанитарних категорија и даље у великој мери представљају проблем у развоју српског виноградарства и винарства.

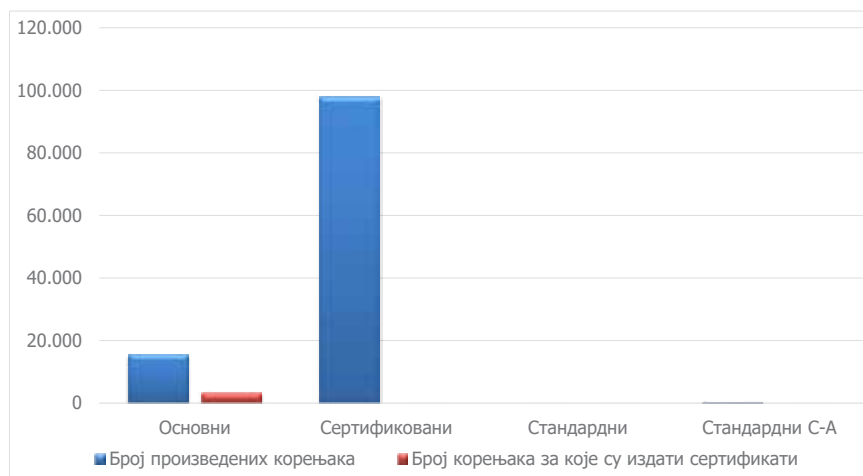

Графикон 12: Број произведених резница подлога и резница подлога са издатим сертификатима; просек 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

У последње три године просечно се производило 28.467 **корењака**, док је у истом периоду просечно годишње издавано само 833 сертификата и то за корењаке основне (базне) категорије. Произведени, односно прометовани корењаци су подлоге *Berlandieri x Riparia Kober 5BB*, *Berlandieri x Riparia SO4* и *Berlandieri x Riparia Teleki 5C*. У последње три производне сезоне 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018 је произведено

15.300 корењака основне (базне) категорије, за које је, као што је речено издато 833 сертификата. Иако се за сада ради о производњи и промету корењака основне (базне) категорије само за подлогу *Berlandieri x Riparia Kober 5BB*, ови подаци указују на мали, али недовољан напредак у развоју расадничарске производње и јачању шеме сертификације садног материјала винове лозе.

Графикон 13: Број произведених корењака и корењака са издатим сертификатима; просек 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018

Извор: МПШВ, Управа за заштиту биља, Регистар произвођача садног материјала

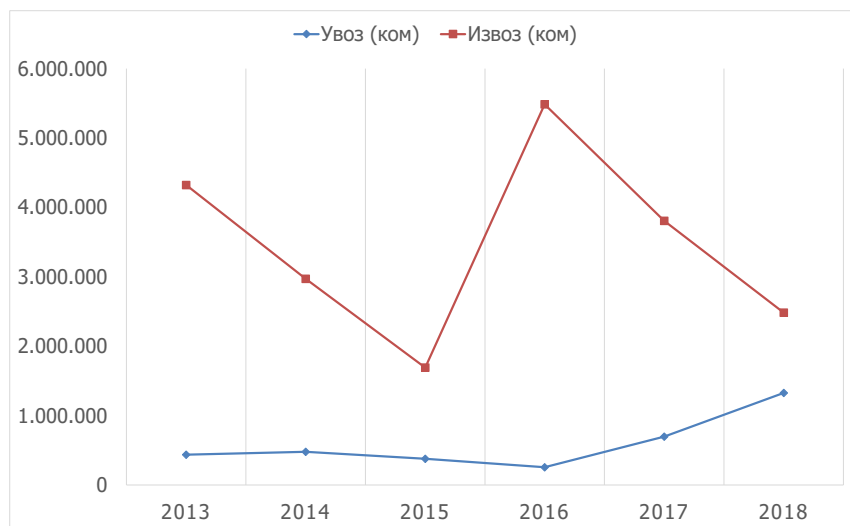

Спољнотрговинска размена садног материјала винове лозе

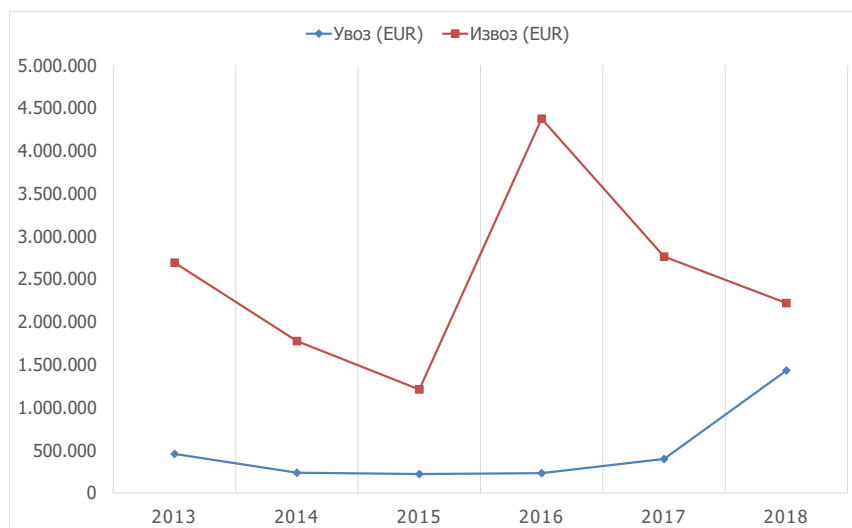
Спољнотрговинска размена садног материјала винове лозе³, односно садница, карактерише се суфицитом, при чему је извоз последњих година више од

³ У тренутку израде анализе били су на располагању подаци за првих десет месеци 2018. године.

пет пута већи од увоза. Анализирајући просек увезених и извезених садница за последњих шест година (не рачунајући последња два месеца 2018. године), закључује се да је просечно увезено 595.758, а просечно годишње извезено 3.460.411 садница винове лозе.

Графикон 14: Увоз и извоз садница (број садница); 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 и 2018 (I-X месец)
Извор: Управа царина

Графикон 15: Увоз и извоз садница (EUR); 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 и 2018 (I-X месец)
Извор: Управа царина

По питању вредности увезених и извезених садница, Србија такође остварује суфицит у спољнотрговинској размени. У периоду од последњих шест

година (не рачунајући последња два месеца 2018. године), просечна годишња вредност увезених садница је 497.340,73 EUR, а извезених садница је 2.506.492 EUR.

На основу броја увезених и извезених садница, просечна цена увезених садница за посматрани период је 0,83 EUR/увезеној садници, а 0,72 EUR/извезеној садници.

Наведена анализа указује на важност расадничарске производње винове лозе у Србији, али и на мању вредност која се остварује извозом домаћих садница у

односу на цене увозних садница које имају вишу просечну цену по садници. Последица овакве ситуације је и даље високо учешће садница стандардне и стандардне С-А категорије у производњи и извозу, па су неопходна инвестициона улагања у домаћу расадничарску производњу виших фитосанитарних категорија клонског садног материјала винове лозе.

Наслон

Стубови

На основу података из ВР, 92% винограда има постављен наслон, а остали проценат винограда сачињавају традиционални виноград без наслона или млади виноград код којих још увек није постављен наслон. Наслон винове лозе, који је јако битан за квалитет грождја и вина је генерално у задовољавајућем стању код младих и модерних засада, док је у старијим засадима код појединих великих винарија (бивши друштвени системи) углавном у незадовољавајућем стању.

Структура стубова у постојећим комерцијалним виноградима на виноградарским парцелама које се воде у оквиру ВР-а (анализирана површина од 6.457,90 ha) таква је да преовлађују дрвени са 35,73% (2.307,68 ha), а затим бетонски стубови са 31,52% (2.035,49 ha). Метални стубови који имају дуг век трајања, лаки су за постављање и погодни за машинску и ручну бербу грождја и чине свега 9,78% (631,44 ha) у анализираним комерцијалним виноградима чије се парцеле воде у оквиру ВР.

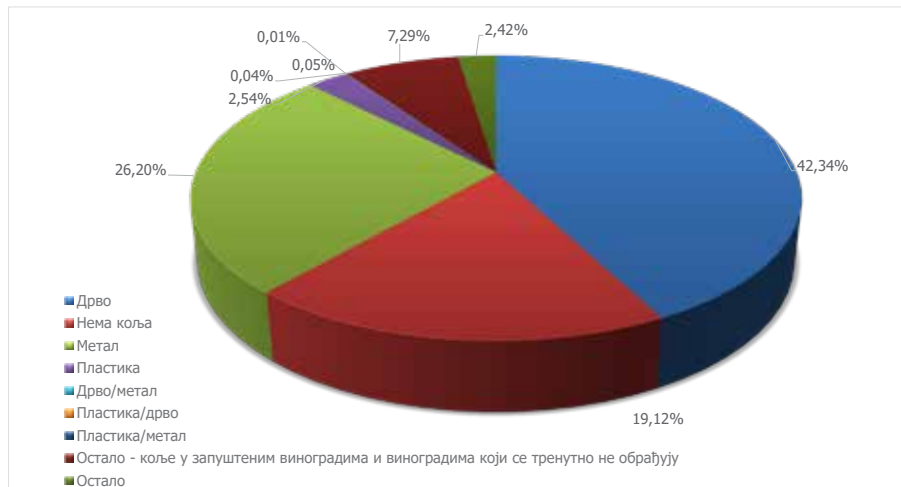

Графикон 16: Врста стубова (материјал) у комерцијалним виноградима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Коље

Структура коља у комерцијалним виноградима који се воде у оквиру ВР-а (6.442,20 ha анализираних винограда) јесте таква да две петине виноградарских парцела (2.727,51 ha) има постављено дрвено коље. Метално коље које се одликује већом издржљивошћу заузима више од једне четвртине анализираних виноградарских парцела које се воде у ВР.

Приликом разматрања ове анализе треба имати у виду да су у њу укључени виноградни који се воде у оквиру ВР-а, а који су углавном новији и за комерцијалну производњу грожђа и вина, док постоје и бројни старији виноградни и они са лошијим наслоном произвођача грожђа који нису уписани у ВР.

Графикон 17: Врста коља (материјал) у комерцијалним виноградима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Жица

Структура жица у комерцијалним виноградима који се воде у оквиру ВР-а (6.263,89 ha анализираних винограда) претежно је повољна за узгојне облике који тренутно доминирају у анализираним виноградима, где 78,86% (4.939,91 ha) виноградарских парцела

има пет и више жица у оквиру наслона. Виногради са мањим бројем жица (од једне до четири жице) обухватају 7,08% (443,65 ha) испитиваних комерцијалних винограда.

Графикон 18: Број жица у комерцијалним виноградима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Исхрана

Поред чињенице да су у појединим подручјима наша земљишта јако плодна, услед пређашње политике производње што већег приноса грожђа и масовне производње нискоквалитетних вина, примењене количине и формулације ђубрива су често биле погрешне. Оваква ситуација је заступљена у већини винограда код малих произвођача, као и код великих где се производи грожђе и вино нижег квалитета.

У домаћем виноградарству се, у већини случајева, за основно (зимско) ђубрење користи ђубриво са односом хранива 1:1:1, односно NPK 15:15:15, а мањи проценат произвођача користи одговарајућа ђубрива са већом количином калијума (K) и фосфора (P) у односу на азот (N), односно 8:16:24.

Ова ђубрива за зимско ђубрење се примењују у количинама од око 500 kg/ha, а за прихрану у току вегетације произвођачи у Србији углавном користе азотна

ђубрива (KAN и UREA) у количинама од око 300 kg/ha.

Осим погрешне примене различитих формулација и различитих количина ђубрива, домаћи произвођачи често праве грешке и у времену примене ђубрива. Углавном се примењује прихрана азотним ђубривима у каснијим фазама вегетације, што за последицу има касније сазревање ластара или непотпуно сазревање лозе и њено измрзавање.

Један од главних проблема код ђубрења винове лозе је чињеница да произвођачи грожђа најчешће примењују средства за исхрану биља без претходне анализе земљишта, као и да анализа земљишта изостаје и пре подизања винограда, иако постоји законом предвиђена обавеза. Из тог разлога, припрема земљишта (пре свега дубока обрада) уз мелиоративно ђубрење је неизоставна активност у подизању винограда.

2.2. Трошкови подизања и одржавања винограда

Општа економска оцена указује на то да једно породично пољопривредно газдинство може да привређује од виноградарства и винарства на задовољавајућем нивоу уколико има најмање 5 ха винограда из кога се добија висококвалитетно грозђе. Уколико су у питању винске сорте, пожељно је да су виногради са сортама

од чијег грозђа се производе висококвалитетна вина са географским пореклом. Из тог разлога, у овој анализи су представљени оквирни трошкови за подизање и одржавање 5 ха винограда (пре свега са винским сортама, где је густина садње нешто већа у односу на густину садње код стоних сорти).

Табела 1: Трошкови подизања и одржавања винограда

ТРОШКОВИ ПОДИЗАЊА ВИНОГРАДА		
Операција / материјал	Спецификација / количина / комада и др.	Цена (EUR) за 5 ха
Припрема земљишта	Риголовање, тањирање, нивелација	7.000
Саднице винове лозе	20.000 ком	12.000
Размеравање и обележавање редова и садних места	3 радника по једном ха	300
Припрема калемова за садњу		100
Садња	4 радника по једном ха, гориво, вода (хидробур)	550
Наслон	Бетонски стубови	28.750
Постављање наслона	30 радника по једном ха	3.000
Коље		2.000
Укупно		53.700
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ПРВОЈ ГОДИНИ		
Копање у реду после садње	5 радника по једном ха	500
Плитка обрада, земљишта у реду (4 х)	6 радника по једном ха	2.400
Лачење и везивање ластара	2 радника по једном ха	200
Ђубрење	400 kg по једном ха	1.160
Заштита од болести и штеточина		100
Резидба	2 радника једном ха	200
Везивање и изношење лозе		100
Корекција тракторског загртања	3 радника по једном ха	300
Попуњавање празних места		40
Јесења обрада земљишта са загртањем		500
Уређење путева и стаза и други радови		100
Осигурање		-
УКУПНО		5.600

ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ДРУГОЈ ГОДИНИ		
Пролећна дубока обрада земљишта са одгртањем		500
Плитка обрада земљишта у реду (4 х)	6 радника по једном ха	2.400
Лачење и везивање ластара	4 радника по једном ха	400
Прекраћивање заперака	4 радника по једном ха	400
Заштита од болести и штеточина		700
Ђубрење		1.160
Попуњавање празних места		40
Дубока јесења обрада земљишта		500
Уређење путева и стаза и други радови		100
УКУПНО		6.200
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ТРЕЋОЈ ГОДИНИ		
Пролећна дубока обрада земљишта са одгртањем		500
Резидба	5 радника по једном ха	500
Сакупљање и изношење лозе	1 радник по једном ха	100
Плитка обрада земљишта (4 х)	6 радника по једном ха	2.400
Лачење и везивање ластара	6 радника по једном ха	600
Прекраћивање заперака	3 радника по једном ха	300
Провлачење ластара	3 радника по једном ха	300
Заштита од болести и штеточина		1.500
Ђубрење		1.160
Јесења дубока обрада земљишта		500
Уређење путева и стаза и други радови		100
УКУПНО		7.960
ТРОШКОВИ ЗА ПОДИЗАЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ МЛАДОГ ВИНОГРАДА		73.460
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА ВИНОГРАДА У ПУНОЈ РОДНОСТИ (У ЧЕТВРТОЈ ГОДИНИ)		
Дубока јесења обрада	100 EUR по једном ха	500
Резидба винограда		750
Извлачење и изношење лозе	Две дневнице по једном ха	40
Ремонт наслона	2% вредности наслона	575
Везивање стабла и лукова		270
Плитка обрада-прашење (1)	6 радника по једном ха	600

Заштита од корова, болести и штеточина		2.950
Плитка обрада-прашење (2)	Тракторска	500
Лачење		500
Провлачење и везивање ластара		270
Тањирање		350
Провлачење и везивање ластара		270
Заламање заперака		650
Кошење		150
Берба		1.613
Материјал	Рафија, најлон	100
Гориво	500 литара	550
Осигурање		3.500
УКУПНО		14.138
РЕКАПИТУЛАЦИЈА ТРОШКОВА		
ТРОШКОВИ ПОДИЗАЊА ВИНОГРАДА		53.700
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ПРВОЈ ГОДИНИ		5.600
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ДРУГОЈ ГОДИНИ		6.200
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА МЛАДОГ ВИНОГРАДА У ТРЕЋОЈ ГОДИНИ		7.960
ТРОШКОВИ ОДРЖАВАЊА ВИНОГРАДА У ПУНОЈ РОДНОСТИ		14.138
УКУПНИ ТРОШКОВИ		87.598

На основу представљених трошкова подизања и одржавања винограда, припремљених на основу просечних, односно умерено нижих цена инпута, као и без евентуалних трошкова за крчење претходних дрвенастих култура, уклањања растиња и одмарања земљишта, као и евентуалног закупа земљишта и осигурања младог засада, просечна цена за подизање једног ха винограда и одржавање таквог младог винограда је 14.692 EUR, док је висина трошкова годишњег одржавања једног ха винограда у родности 2.827,6 EUR.

Укупни трошкови за подизање и одржавање 5 ха младог винограда до плодношења су 73.460 EUR, а трошкови годишњег одржавања 5 ха винограда са трошковима осигурања су 14.138 EUR. Овако високи трошкови чине виноградарску производњу једном од најскупљих пољопривредних грана, па је за постизање исплативости и конкурентности произвођача са мањим површинама винограда и са мањим капацитетима производње и вина неопходна и помоћ кроз различите облике мера подршке.

2.3. Фитосанитарно стање винограда и средства за заштиту винове лозе

За успешно гајење винове лозе и производњу грозђа неопходна је адекватна заштита од болести и штеточина. Економски најштетније болести винове лозе у виноградарским подручјима Србије су пепелница винове лозе (*Uncinula necator*), пламењача винове лозе (*Plasmopara viticola*) и сива трулеж (*Botrytis cinerea*). На тржишту Србије постоји више привредних субјеката који су истовремено произвођачи, увозници и дистрибутери средстава за заштиту биља, тако да се у пољопривредним апотекама може наћи велики број квалитетних препарата који се уз адекватну примену могу успешно користити у сузбијању болести и штеточина винове лозе.

На површинама под виновом лозом које су у власништву правних лица или великих виноградарских система, у значајној мери се примењују адекватне мере заштите од болести и штеточина винове лозе. Са друге стране, на површинама под виноградима које су у власништву мањих произвођача и старачких домаћинстава нема довољне примене адекватних мера заштите, пре свега због високе цене средстава за заштиту биља која може бити и више од 500 EUR по ha и лошег квалитета опреме за примену заштитних средстава.

2.4. Тренд подизања винограда у Србији

На основу података из ВР, у последњих двадесет година (1999–2018) годишње је просечно подизано 201,53 ha винограда. Највеће површине винограда су подигнуте 2009. године (542,09 ha), а најмање 2015. године (71,60 ha).

У последњем периоду, проблем у појединим виноградарским рејонима (Нишки, Сремски, рејон Три Мораве и други) јесте фитоплазмоза: златасто жутило/црвенило лишћа винове лозе чији је проузроковач *Flavescence doreé*, која се посредством цикада врло брзо шири и преноси на здраве биљке винове лозе. Крајњи ефекат ове болести јесте пропадање биљака винове лозе и врло лако ширење на друге биљке и винограде. Заштитна средства у циљу сузбијања вектора (цикада) болести златастог жутило/црвенила винове лозе се недовољно користе, а уколико се и примењује, третмани се често врше у неодговарајућим терминима.

Иако су се интензивне мере ерадикације заражених засада златастим жутилом/црвенилом лишћа винове лозе вршиле током претходног периода, у сузбијању и контролисању ове болести неопходно је системско организовано крчење (ерадикација) инфицираних винограда, као и примена адекватних мера за сузбијање вектора ове болести. Такође, како би се спречило ширење ове болести, произвођачи грозђа имају потребу за помоћ у подизању винограда (нових или замене винограда уместо искрчених али на другим локалитетима) са сертификованим садницама ослобођеним од најзначајнијих вируса и фитоплазми.

Током последње три године постепено расте интересовање за подизањем нових винограда, али су површине новоподигнутих винограда и даље недовољне у односу на домаће потребе за грозђем и вином и постизање боље конкуренције произвођача. Осим тога,

пошто се виногради углавном подижу на теренима где се друге пољопривредне културе не могу гајити или на локалитетима са нагибом, подизање винограда и об-

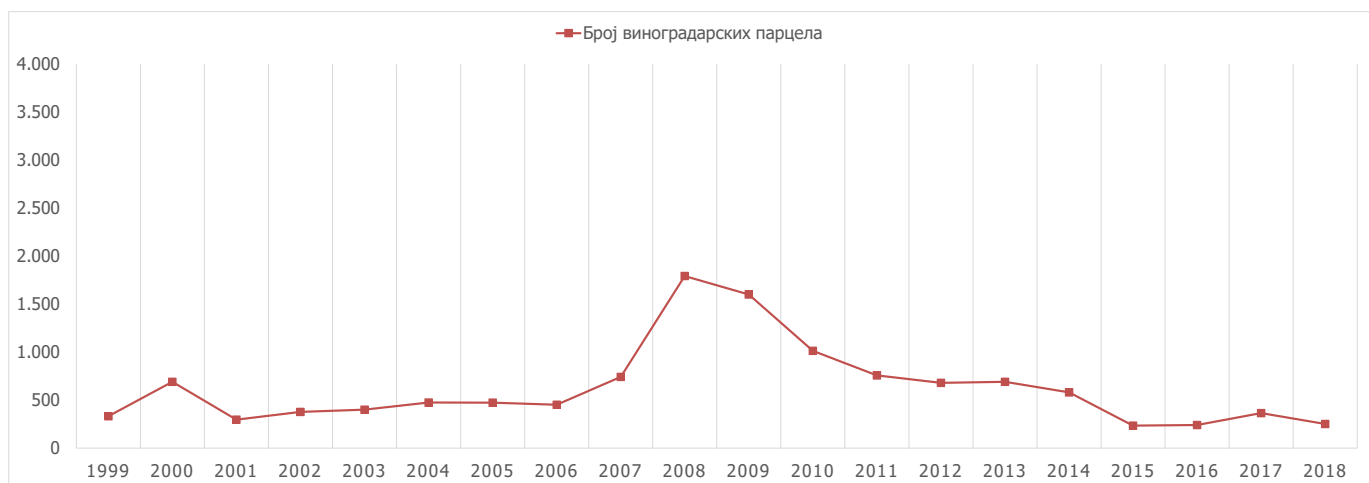
нављање виноградарске производње у руралним брдским областима је од посебног значаја за спречавање ерозије на таквим теренима.

Графикон 19: Подизање нових производних винограда (ха); 1999–2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

У последњих двадесет година (1999–2018) подигнути су виногради у оквиру 12.442 виноградарске пар-

целе, са просечном површином виноградарске парцеле од 0,32 ха што је доста мала површина.

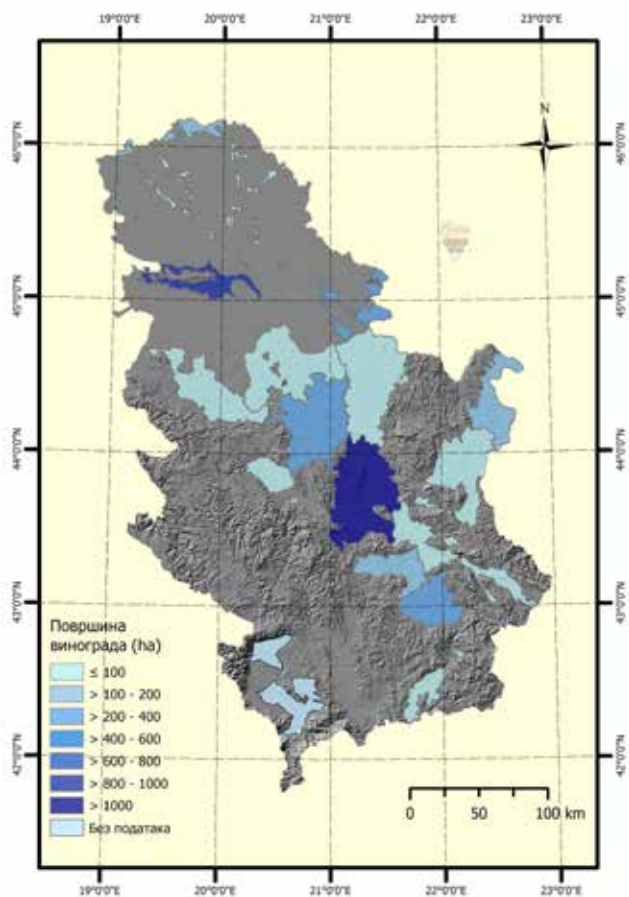
Графикон 20: Подизање нових производних винограда (број виноградарских парцела); 1999–2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

На основу података из ВР-а у последњих двадесет година (1999–2018) највише винограда је подигнуто у рејону Три Мораве (1.077,55 ha), као и Сремском рејону (811,88 ha). Највећи утицај на подизање винограда у Сремском рејону се може повезати са већом могућношћу закупа или куповине већих комплекса земљишта на том подручју. Ситуација је другачија у рејонима виноградарског региона Централне Србије, где су парцеле јако уситњене и нема много већих површина виноградарског земљишта (парцела) које би се могло закупити, користити или купити.

Уколико се прати подизање винограда у последњих двадесет година по основу броја виноградарских пар-

цела, рејон Три Мораве има лошију структуру у односу на Сремски рејон, с обзиром на то да је у рејону Три Мораве већи број виноградарских парцела (5.313 виноградарских парцела подигнутих са виноградима у последњих 20 година), што доводи до закључка да се виногради подижу на уситњенијим парцелама у овом рејону. С друге стране у Сремском рејону у последњих двадесет година подигнути су виногради на 1.815 виноградарских парцела, чиме се закључује да су површине виноградарских парцела у овом рејону веће, односно адекватније за конкурентнију производњу. Просечна површина виноградарских парцела са виноградима подигнутим у последњих двадесет година у рејону Три Мораве је 0,20 ha, а у Сремском 0,45 ha.

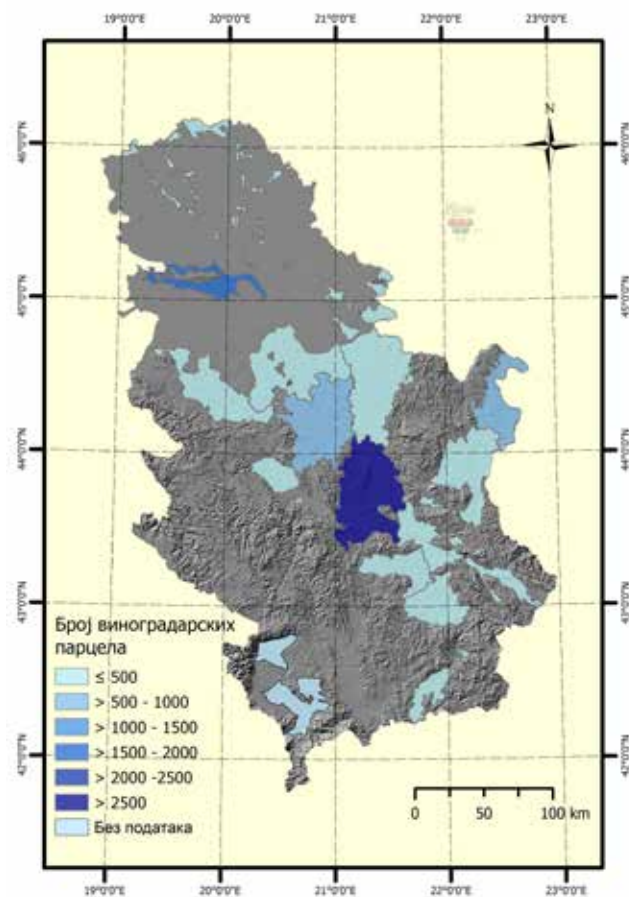

Мапа 38: Приказ површина подигнутих винограда по виноградарским рејонима (ха); просек 1999–2018

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Када посматрамо површине подигнутих винограда у последњих двадесет година (1999–2018) на нивоу виногорја, издваја се Фрушкогорско виногорје где је подигнуто 770,99 ха винограда који се воде у оквиру ВР-а, а затим следи Трстеничко виногорје са подигнутих 420,91 ха.

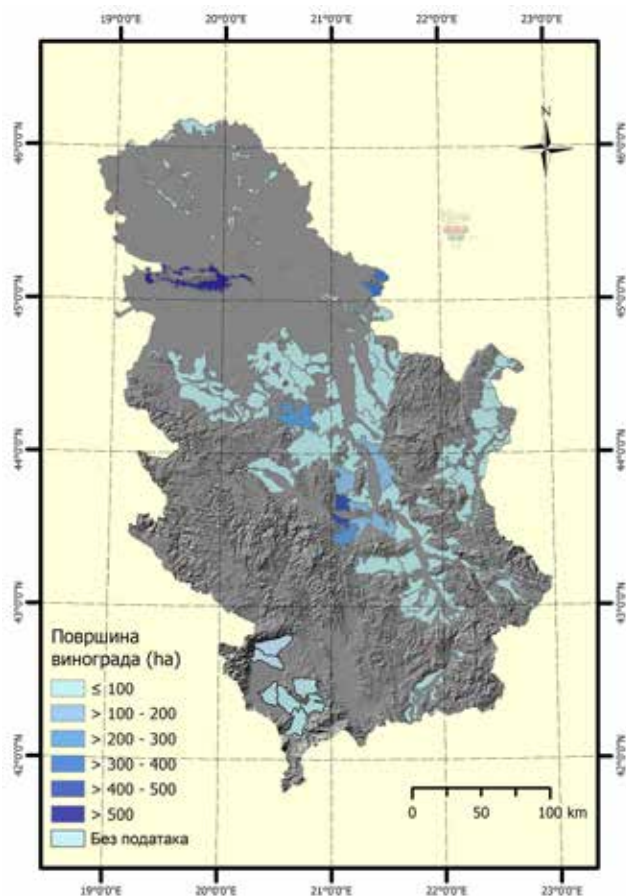
Уколико се прати подизање винограда у последњих двадесет година, на нивоу виногорја, по основу броја винограда који се воде у ВР-у, Трстеничко виногорје има лошију структуру у односу на Фрушкогорско, с

Мапа 39: Приказ броја виноградарских парцела са подигнутим виноградима по виноградарским рејонима; просек 1999–2018

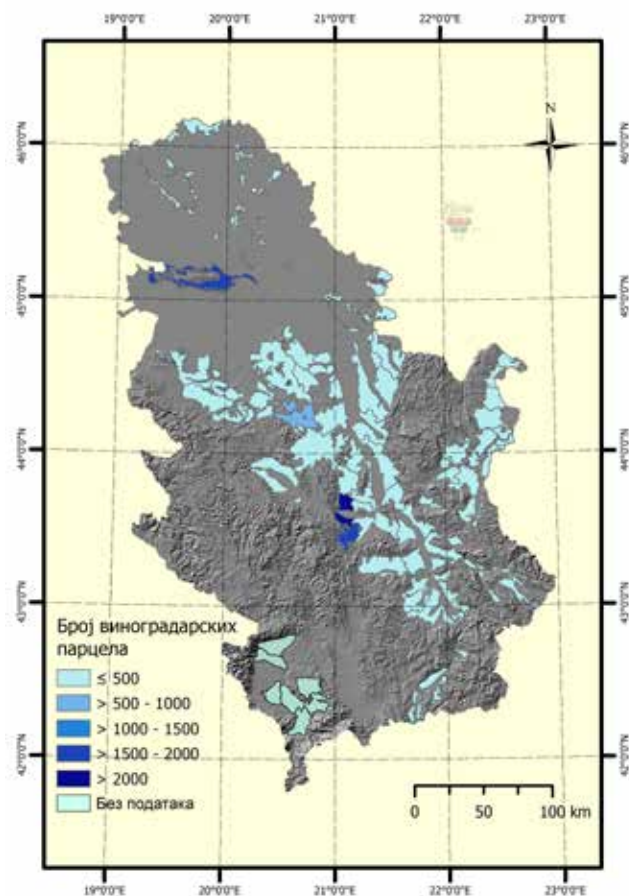
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио
Мапа: ЦЕВВИН

обзиром на то да је у Трстеничком виногорју доста већи број виноградарских парцела (2.424 виноградарске парцеле са подигнутим виноградима у последњих 20 године), што доводи до закључка да се виногради подижу на уситњенијим парцелама у овом водећем виногорју по овом питању (0,17 ха). С друге стране, у Фрушкогорском виногорју је у последњих 20 година подигнуто винограда на 1.675 виноградарских парцела са просечном површином виноградарских парцела од 0,46 ха.

Мапа 40: Приказ површина подигнутих винограда по виногорјима (ha); просек 1999–2018

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 41: Приказ броја виноградарских парцела са подигнутим виноградима по виногорјима; просек 1999–2018

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Трошкови за подизање и одржавање винограда подигнутих у последњих 20 година

У претходних 20 година (1999–2018) укупно је подигнуто 4.030,78 ha винограда који се воде у оквиру ВР-а, а за које је уложено најмање 59.220.219,76 EUR (уколико се примени представљена калкулација трошкова подизања модерних винограда и њиховог одржавања прве три године). Трошкови одржавања винограда у пуној родности за ове новоподигнуте ви-

нограде (подигнуте од 1999 до 2015. године) износи најмање 10.226.015,40 EUR.

На основу приказаних трошкова, може се закључити да је у последњих 20 година (1999–2018) за подизање и одржавање винограда у виноградарску производњу тих винограда уложено 69.446.235,16 EUR.

3. Начин гајења винове лозе у Србији

3.1. Број пољопривредних газдинстава која имају винограде према величини коришћеног земљишта

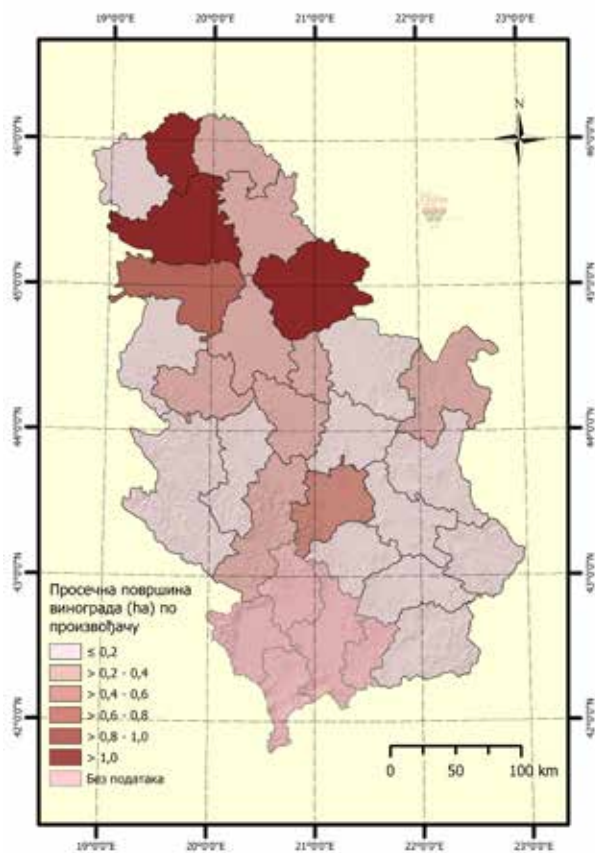
Као што је напред наведено, на основу податка из Пописа пољопривреде 2012, у Србији се производњом грожђа у моменту пописа бавило 80.341 пољопривредно газдинство. Једно пољопривредно газдинство, према овим подацима, које се бави производњом грожђа у просеку има 0,28 ha под виновом лозом. Просечна површина пописаног винограда коју обрађује једно газдинство у виноградарском региону Централна Србија износи 0,23 ha, док је у виноградарском региону Војводина она знатно већа и износи 0,85 ha.

Према подацима из Регистра пољопривредних газдинстава (у даљем тексту: РПГ) МПШВ, Управе за аграрна плаћања (на дан 10.09.2018. године), укупан број регистрованих пољопривредних газдинстава која поседују и обрађују винограде је 47.120. Просечна површина винограда по регистрованом пољопривредном газдинству је нешто мања од 0,30 ha, што је приближно просечној површини утврђеној Пописом пољопривреде 2012. године. У оквиру Града Београда је регистровано 2.209 пољопривредних газдинстава

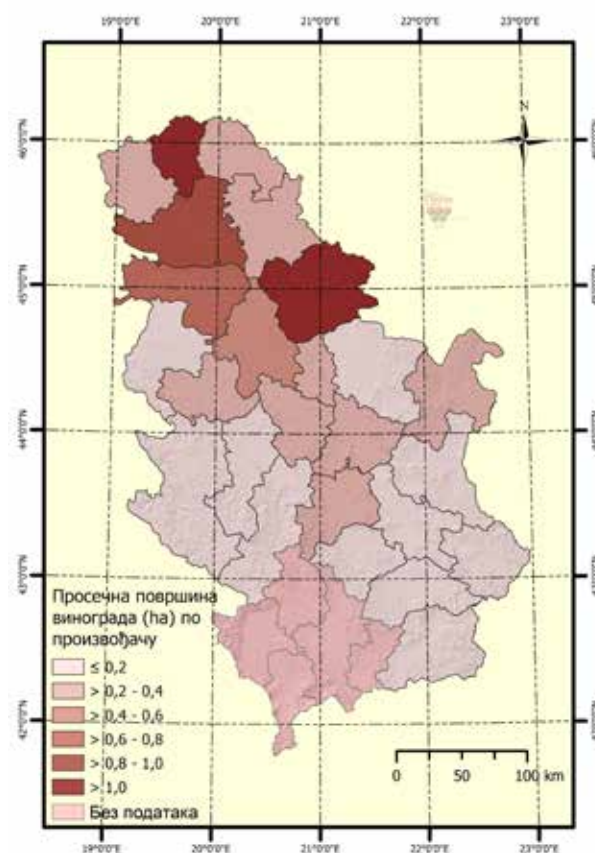
која имају просечну површину винограда од 0,44 ha. У оквиру Војводине је 3.319 пољопривредних газдинстава регистрованих у РПГ-у са просечном површином винограда од 1,02 ha. У Централној Србији је регистровано 41.592 пољопривредна газдинства која имају у просеку површину винограда од 0,23 ha.

Структура пољопривредних газдинстава, односно произвођача грожђа по основу просечне површине винограда се претежно разликује од округа до округа, као и у зависности од тога да ли се анализа односи на Пољопривредни попис 2012. године или на податке из РПГ-а, Управе за аграрна плаћања (у даљем тексту: УАП). Међутим, у оба анализирана случаја највеће просечне површине по пољопривредном газдинству, односно произвођачу грожђа су у Јужнобанатском и Севернобачком округу. По подацима Пописа пољопривреде 2012. године, просечна површина од преко 1 ha пописаних винограда по газдинству је, поред наведених округа била и у Јужнобачком округу.

Мапа 42: Пописане просечне површине винограда по газдинству по окружизма (ха); 2012.

Извор: РЗС, Попис пољопривреде
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 43: Просечне површине винограда по пољопривредном газдинству по окружизма (ха); 2018.

Извор: МПШВ, УАП, РПГ
Мапа: ЦЕВВИН

Према подацима из ВР-а где се воде претежно виногради са комерцијалном наменом, произвођачи грожђа у различитим виноградарским рејонима имају различите просечне површине винограда, односно виноградарских парцела. По том питању, већина виноградарских рејона има просечну површину винограда (виноградарских парцела) преко 1 ха по произвођачу. Оваква ситуација је очекивана, нарочито у Јужнобанатском и Потиском виноградарском рејону, где велике површине винограда сачињавају виноградарске парцеле већих винарија. Међутим, неповољнију структуру површина имају произвођачи грожђа у појединим виноградарским рејонима, и то у: Бео-

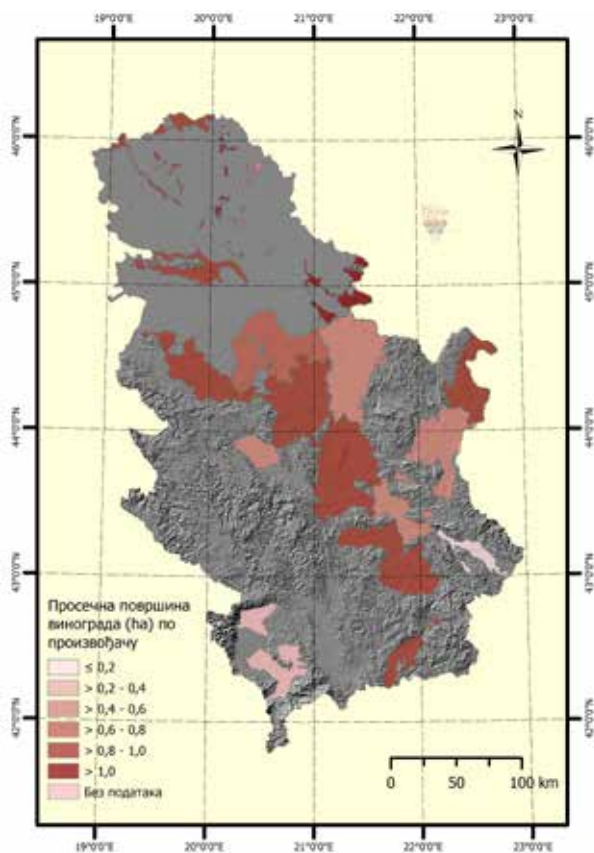
градском (0,83 ха по произвођачу грожђа), Банатском (0,66 ха по произвођачу грожђа), Књажевачком (0,66 ха по произвођачу грожђа), Чачанско-краљевачком (0,63 ха по произвођачу грожђа), Млавском (0,52 ха по произвођачу грожђа), Нишком (0,47 ха по произвођачу грожђа) и Нишавском рејону (само 0,17 ха по произвођачу грожђа). У тим виноградарским рејонима нема произвођача грожђа са великим виноградарским комплексима, па све то утиче на мање површине винограда по произвођачу грожђа. Услед таквих услова, произвођачи грожђа у наведеним виноградарским рејонима обављају виноградарску производњу у отежаним условима и уз веће трошкове производње, па

Начин гајења винове лозе у Србији

су тиме и мање конкурентни у односу на друге произвођаче.

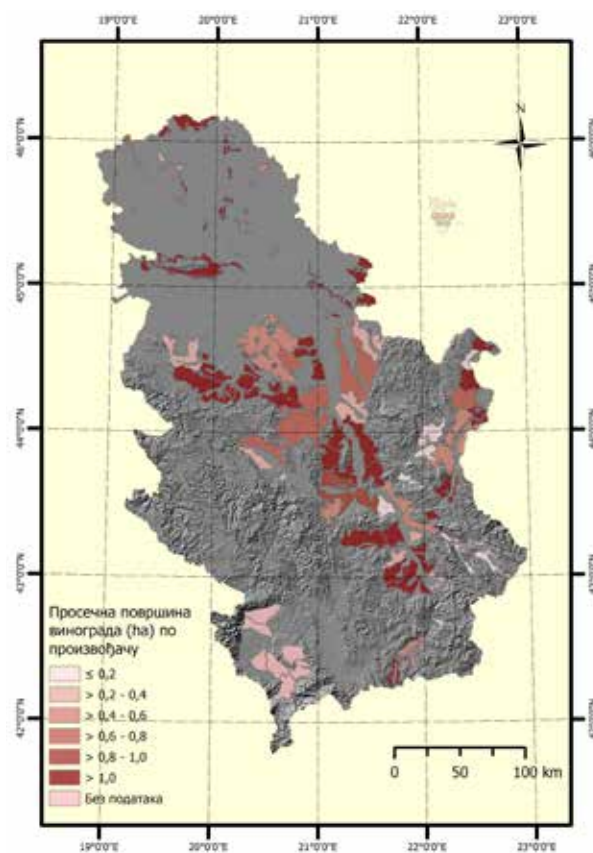
Када се посматра расподела просечне површине винограда (виноградарских парцела) по произвођачу грожђа на нивоу виногорја и овде је ситуација таква да је у различитим виногорјима просечна површина под виноградима по произвођачу грожђа мања. Половина виногорја има просечну површину винограда преко 1 ха по произвођачу грожђа, док друга половина виногорја има површину винограда мање од 1 ха по произвођачу грожђа. Највеће просечне површи-

не под виноградима имају произвођачи у Вршачком, Севернопотиском, Параћинском и Буштрањском виногорју где се налазе виноградари (виноградарске парцеле) већих површина винарија са већим винарским капацитетима. Најнеповољнију структуру површина имају произвођачи у јужним и југоисточним виногорјима виноградарског региона Централна Србија и то у Житковачком, Белопаланачком, Пиротском, Борском и Бољевачком виногорју, где је просечна површина под виноградима мања од 0,2 ха по произвођачу грожђа.

Мапа 44: Просечна површина винограда (виноградарских парцела) по произвођачу грожђа по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 45: Просечна површина винограда (виноградарских парцела) по произвођачу грожђа по виногорјима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

3.2. Структура сортимента и подлога винове лозе

3

Гајене сорте винове лозе

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, од укупно тада пописаних 22.150 ha винограда, они са винским сортама су пописани на 17.483 ha, што чини 75,7% укупних површина под виноградима. Сорте чије је грожђе намењено потрошњи у свежем стању (стоне сорте) гаје се на укупно 4.667 ha, односно на 24,3% укупних површина под виноградима. У виноградарском региону Централна Србија, виноградима са стоним сортама су пописани на 30,1% површина под

виноградима, док су у Војводини они са стоним сортама пописани на 16% површина под виноградима.

На основу података из РПГ-а (2018), већина регистрованих винограда је са винским сортама (79,25%). Винске сорте су више заступљене у статистичком региону Војводина (87,84%), док су виноградима са стоним сортама процентуално најзаступљенији на територији Града Београда (34,15%).

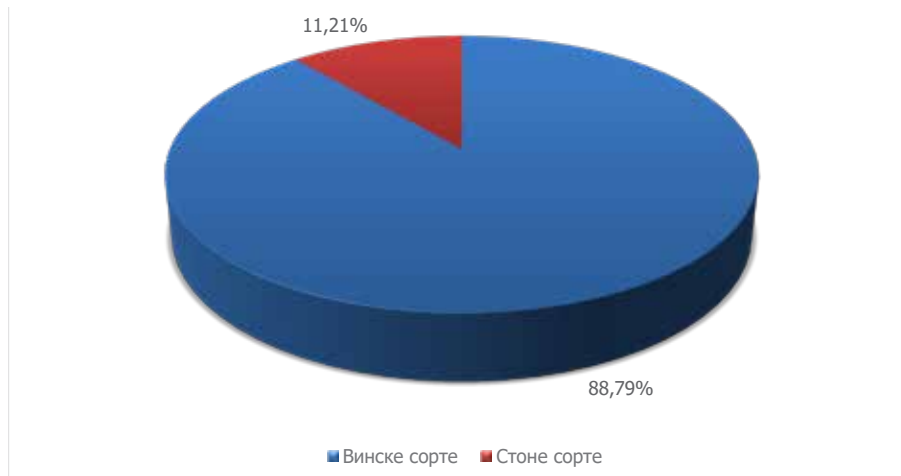
Табела 2: Однос винских и стоних сорти у оквиру РПГ-а

	Укупно (ha)	Винске сорте		Стоне сорте	
Укупно	13.960,52	11.063,17 ha	79,25%	2.897,35 ha	20,75%
Град Београд	979,68	645,12 ha	65,85%	334,55 ha	34,15%
Стат. регион Војводина	3.385,33	2.973,86 ha	87,84%	411,47 ha	12,15%
Стат. региони Шумадија и Запад. Србија и Јужна и Источна Србија	9.595,51	7.444,18 ha	77,58%	2.151,33 ha	22,42%

Извор: МПШВ, УАП, РПГ

Однос површина винограда са винским и стоним сортама у оквиру ВР-а (6.490,95 ha анализираних површина виноградарских парцела које се воде у овом регистру) нешто је другачији у односу на структуру винограда по винским и стоним сортама у РПГ-у. Наиме, у оквиру виноградарских парцела које се воде у ВР-у, чак 88,79% су виноградима са винским сортама.

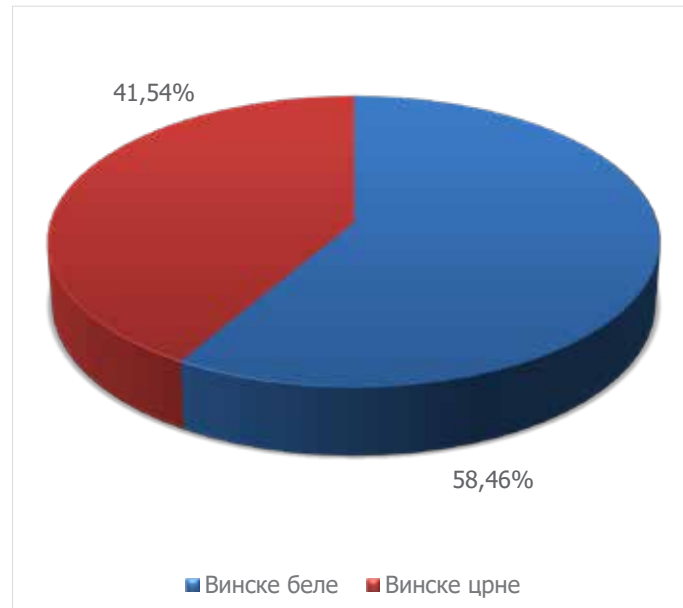
Овакав податак је разумљив пошто се виноградима са стоним сортама гаје првенствено на окућницама, мале су површине и углавном је сврха винограда производња конзумног грожђа за сопствене потребе у оквиру домаћинства, па произвођачи грожђа не уписују такве винограде са стоним сортама у ВР.

Графикон 21: Однос винских и стоних сорти на виноградарским парцелама; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Уколико се анализира укупан број виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а, виноградарске парцеле са стоним сортама имају значајније учешће (8.150) у односу на број парцела са винским сортама (18.950 виноградарских парцела), чиме оне обухватају 30,07% виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а.

По питању односа површина винограда (виноградарских парцела) са винским белим и црним сортама у оквиру ВР-а (5.763,43 ха анализираних површина), беле винске сорте су заступљене на нешто већим површинама и чине 58,46% у односу на укупне површине под црним винским сортама.

Графикон 22: Однос винских белих и винских црних сорти на виноградарским парцелама по основу површине; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

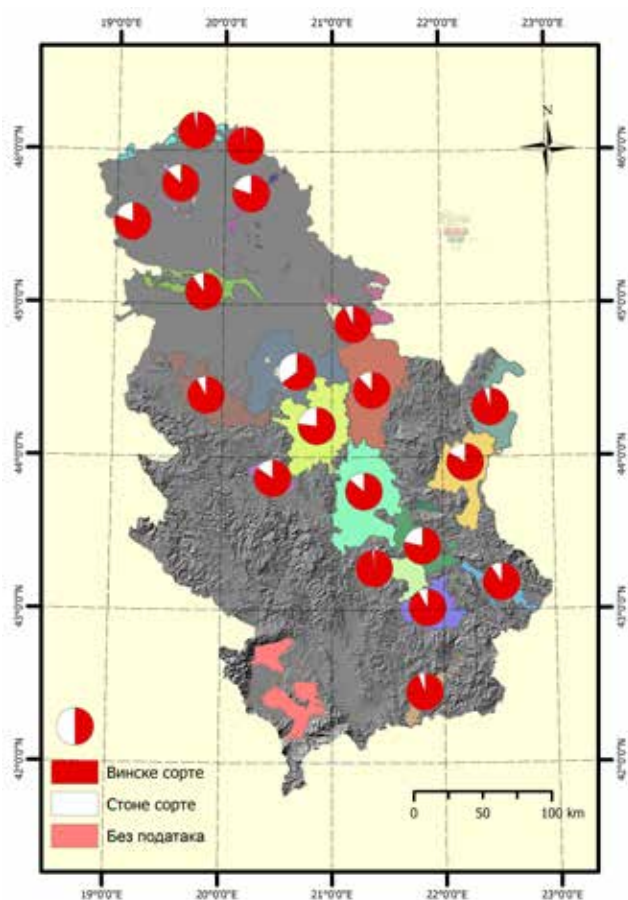
По броју виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а за винограде са винским сортама, учешће винограда (виноградарских парцела) са црним вин-

ским сортама је нешто веће, односно 48,46% (9.188 парцела) у односу на винограде са белим винским сортама (9.762 виноградарске парцеле).

Однос винских и стоних сорти по питању површина њихових виноградарских парцела које се воде у ВР-у је различит у различитим виноградарским рејонима. Подаци из ВР-а о већем учешћу површина винограда (виноградарских парцела) са стоним сортама у Београдском рејону се поклапају са подацима из РПГ-а. Поред тог рејона, значајан удео површина ви-

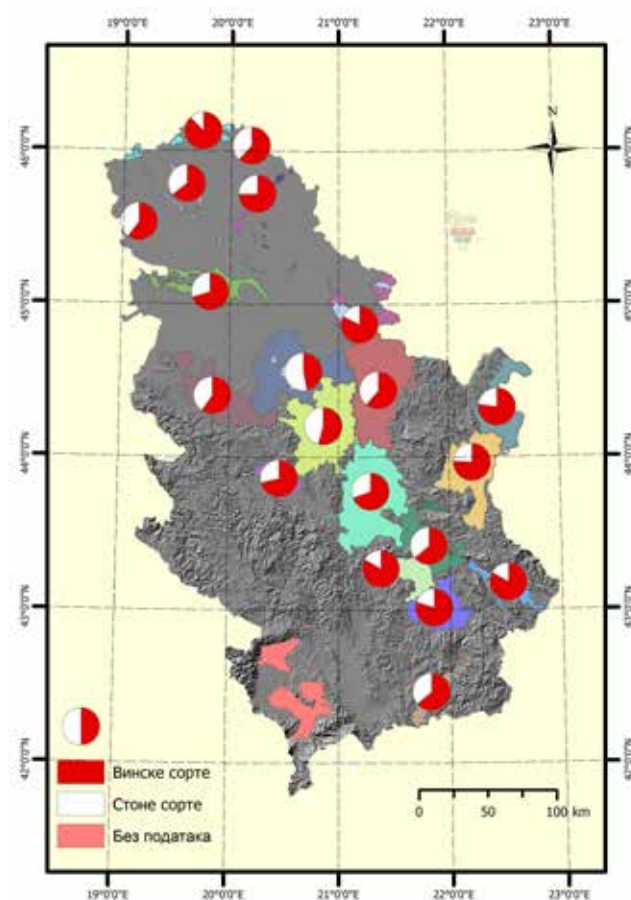
ноградарских парцела са стоним сортама има и Шумадијски виноградарски рејон.

По основу броја виноградарских парцела, учешће стоних сорти у структури винограда (виноградарских парцела) у Београдском рејону је још веће (преко 50%), док је у Шумадијском рејону скоро 50%.

Мапа 46: Сортна структура (винске/стоне сорте) виноградарских рејона по основу површине виноградарских парцела; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН,
ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

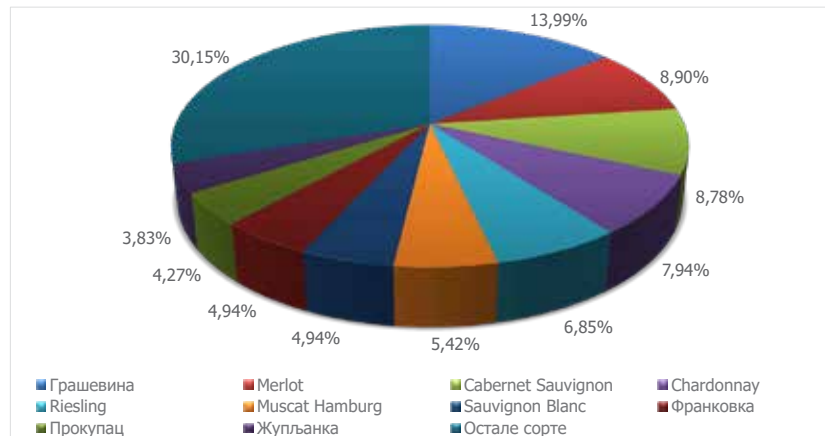

Мапа 47: Сортна структура (винске/стоне сорте) виноградарских рејона по основу броја виноградарских парцела; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН,
ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Од укупно око 200 сорти винове лозе евидентираних у виноградима који се воде у ВР-у, првих десет сорти чине чак 69,85% свих комерцијалних винограда који се воде у овом регистру. Водећа сорта у виноградима који се воде у том регистру је широко распрострањена регионална сорта Грашевина

(909,35 ha), а остале водеће сорте су претежно интернационалне. Једина аутохтона сорта која је у првих десет најраспрострањенијих је Прокупац заступљена са 4,27% (277,30 ha), а једина домаћа новостворена широко распрострањена сорта је Жупљанка са 3,83% (248,85 ha).

Графикон 23: Структура најзаступљенијих сорти винове лозе по основу површине; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Сортна структура винограда који се воде у ВР-у по основу броја виноградарских парцела (19.265 виноградарских парцела) у извесном делу се разликује у односу на сортну структуру по основу површина. По броју виноградарских парцела учешће појединих аутохтоних сорти је значајније, па виноградарске парцела са сортом Прокупац учествују са 12,35%

(2.379 виноградарских парцела), Сланкаменке (Група Пловдине) са 6,18% (1.190 виноградарских парцела), а виноградарске парцеле Смедеревке са 5,72% (1.102 парцеле). Овакви подаци указују да су аутохтоне и регионалне сорте заступљене углавном на уситњеним парцелама мале површине.

Графикон 24: Структура најзаступљенијих сорти винове лозе по основу броја виноградарских парцела; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Сортна структура винограда праћена у ВР-у, а анализирана по површини у виноградарским рејонима, таква је да у свим рејонима у великој мери преовлађују винске сорте. Учешће винограда са стоним сортама је ограничено, а највећи удео стоних сорти је у Београдском (34,99%) и Шумадијском рејону (22,91%). Однос површине виноградарских парцела са винским и стоним сортама у тим рејонима је очекиван, с обзиром на повољне климатске и земљишне услове за производњу квалитетног конзумног грожђа и близину та два рејона великим градским тржиштима. Са друге стране, уколико се посматра однос стоних и винских сорти по основу броја виноградарског парцела, постоји значајнији удео броја виноградарских парцела са стоним сортама.

Гледајући по основу удела виноградарских парцела са стоним сортама по рејонима, највећи удео виноградарских парцела са стоним сортама је у Београдском (53,04% од укупног броја парцела у овом рејону) и Шумадијском рејону (45,59% од укупног броја парцела у овом рејону), док је на пример у рејону Три Мораве, где се налази највећи број виноградарских парцела (укупно 11.162 парцеле), 3.410 парцела је са стоним сортама. Представљени подаци указују да су виногради, односно виноградарске парцеле са стоним сортама јако уситњене, такорећи да се ради о засадима на окућницама. Код тако малих винограда циљ производње стоног грожђа је за сопствене потребе породица самих произвођача грожђа или евентуално за локално тржиште, због чега су овој производњи неопходне инвестиције у подизање засада, али и у јачању модерних капацитета чувања и паковања стоног грожђа.

Најзаступљеније интернационалне сорте

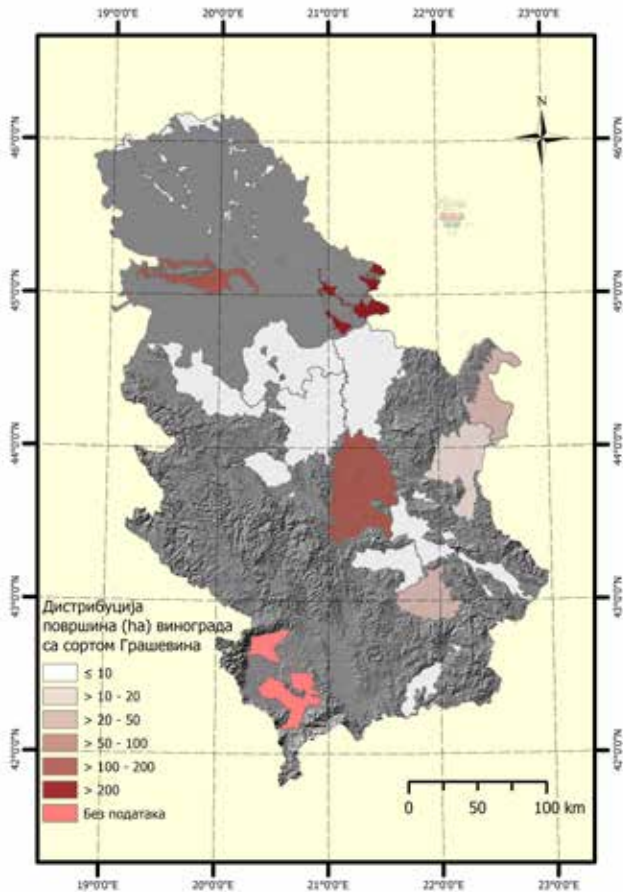
На основу података из ВР-а, пет најзаступљенијих интернационалних сорти по површини су Грашевина (иако се ова сорта води као регионална сорта, овде ће бити представљена у оквиру интернационалних сорти винове лозе), Merlot, Cabernet Sauvignon, Chardonnay и Riesling. Доле представљене мапе приказују дистрибуцију површина виноградарских парцела најзаступљенијих сорти винове лозе по виноградарским рејонима и виногорјима.

Грашевина (Грашац)

Према подацима из ВР-а, укупна површина виноградарских парцела са сортом Грашевина је 908,36 ха. Када посматрамо расподелу површина ове сорте по виноградарским рејонима, издваја се Јужнобанатски рејон где је укупна површина винограда са овом сортом 500,81 ха, затим следе рејон Три Мораве са 169,72 ха и Сремски рејон са 120,91 ха.

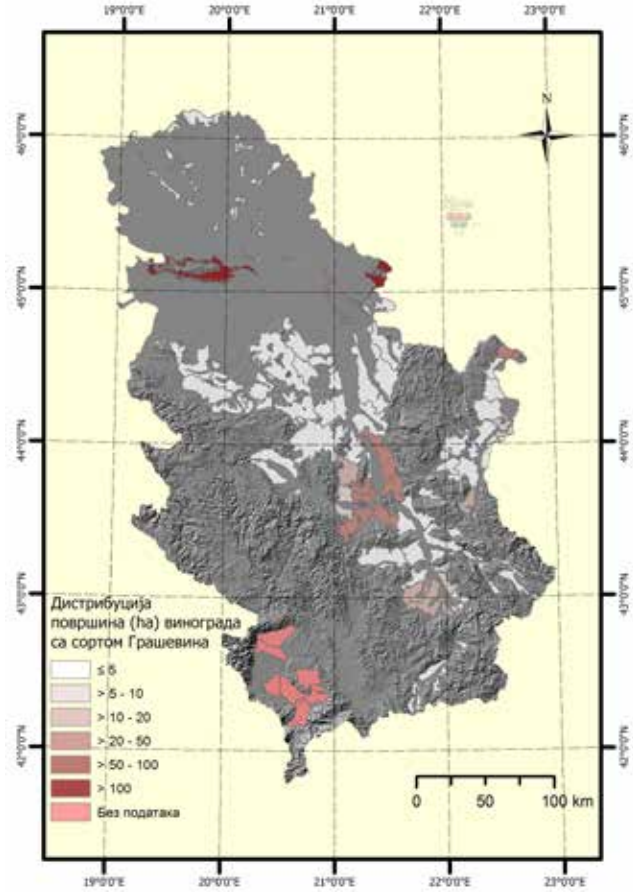
Уколико посматрамо површине под сортом Грашевина по виногорјима, највеће површине се налазе у Вршачком виногорју и то 479,93 ха, док је у Фрушкогорском виногорју 106,99 ха винограда са овом сортом.

Мапа 48: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Грашевина по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 49: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Грашевина по виногорјима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

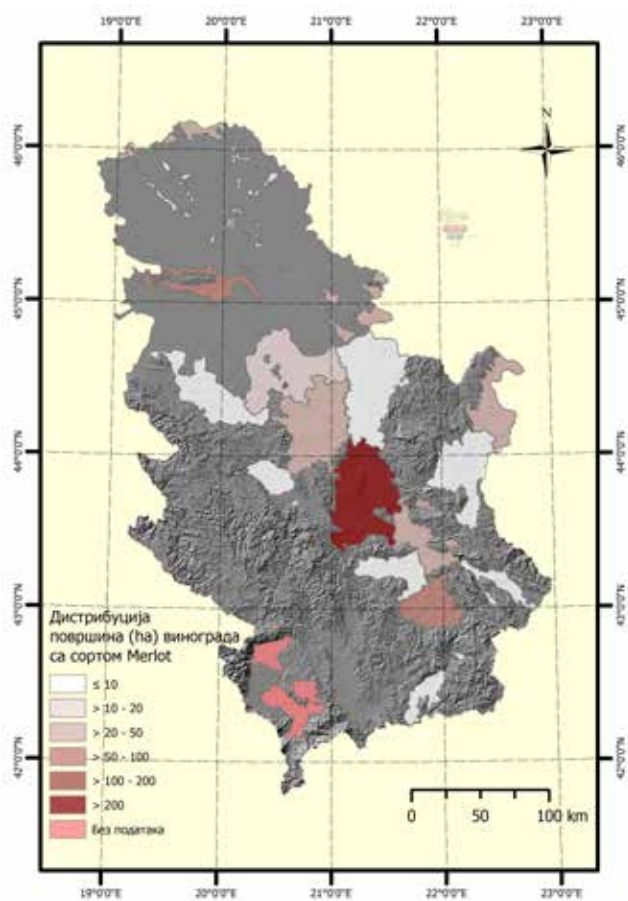
Merlot

На другом месту по укупној површини виноградарских парцела које се воде у ВР-у је сорта Merlot (568,15 ha). Највеће површине под овом сортом, када

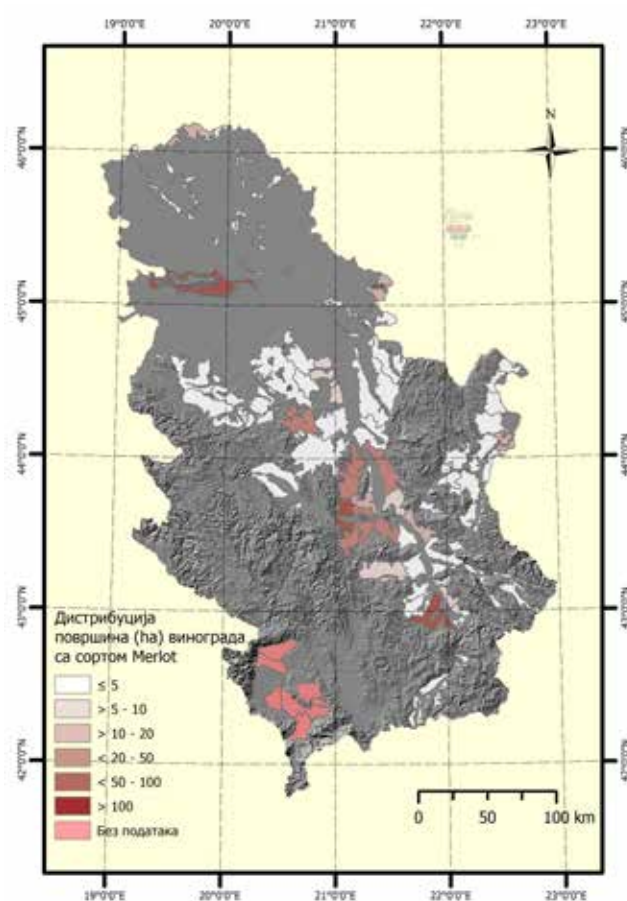
посматрамо расподелу по рејонима, налазе се у Рејону Три Мораве (213,04 ha), а затим следе Сремски (99,15 ha) и Лесковачки рејон (66,59 ha).

Уколико се посматра расподела површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Merlot по виногорјима издваја се Фрушкогорско виногорје са 91,70

ha, а затим следе Винарачко (56,51 ha) и Трстеничко виногорје (50,17 ha).

Мапа 50: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Merlot по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

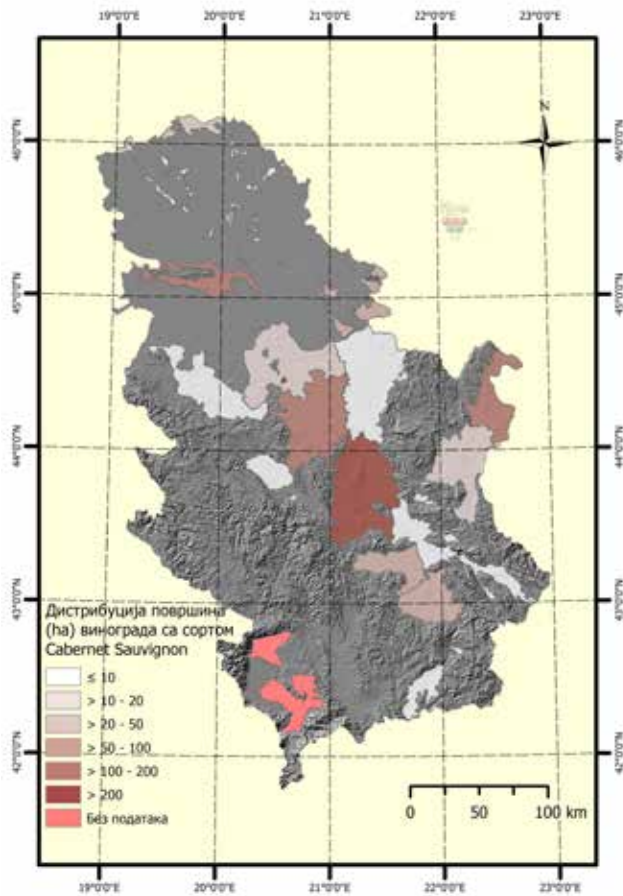

Мапа 51: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Merlot по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Cabernet Sauvignon

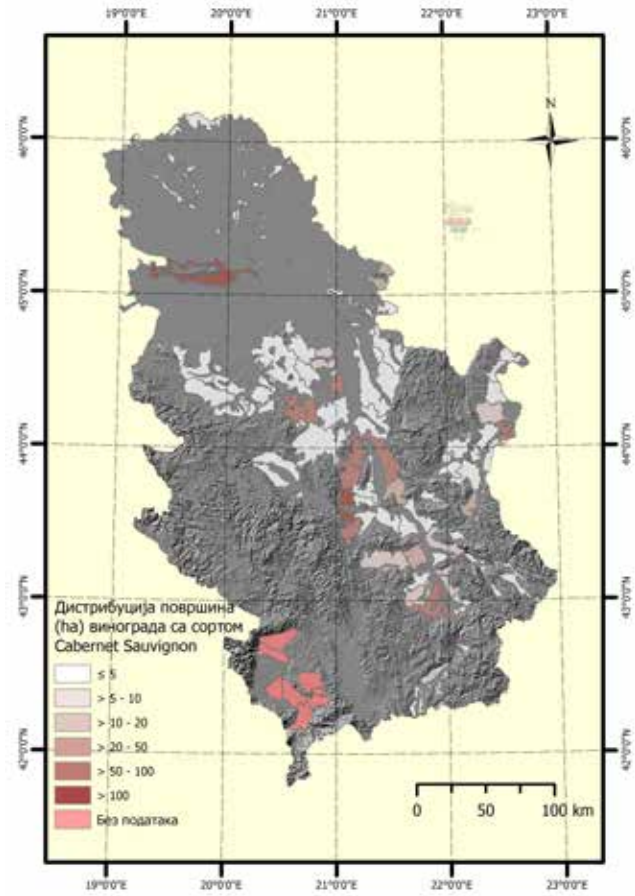
На трећем месту по површини винограда који се воде у ВР-у је сорта Cabernet Sauvignon (560,13 ha). Највеће површине под овом сортом, када посматрамо расподелу по рејонима, налазе се у рејону Три Мораве (197,46 ha), а затим следе Сремски (87,12 ha) и Шумадијски рејон (61,21 ha).

Када посматрамо расподелу површина винограда са сортом Cabernet Sauvignon по виногорјима, највеће површине се налазе у Фрушкогорском виногорју (85,33 ha), док је у Трстеничком виногорју 54,12 ha винограда (виноградарских парцела) са овом сортом.

Мапа 52: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Cabernet Sauvignon по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 53: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Cabernet Sauvignon по виногорјима; 2019.

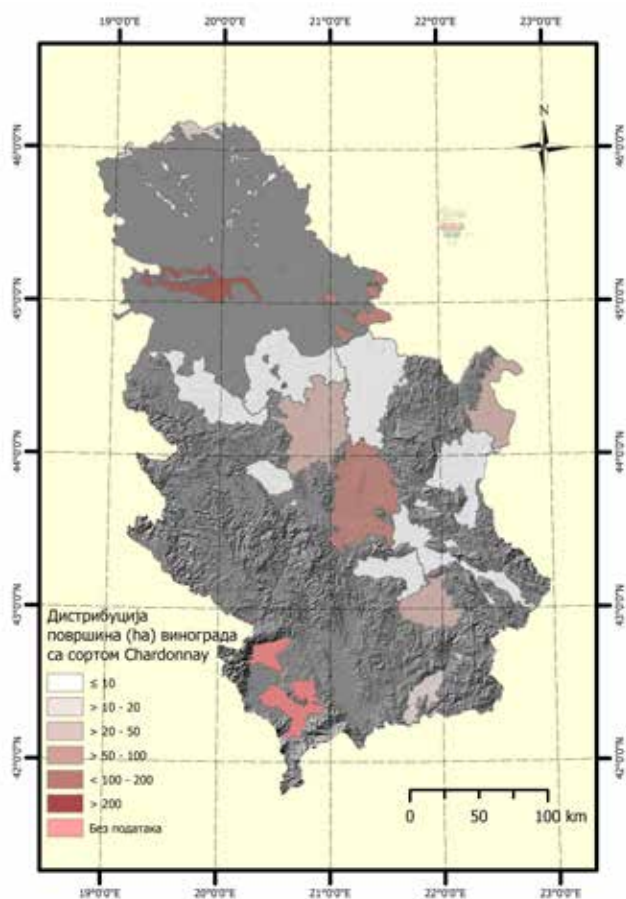
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Chardonnay

3 Сорта Chardonnay се са укупном површином виноградарских парцела које се воде у ВР-у од 511,65 ха налази на четвртном месту по заступљености. Највеће површине са овом сортом, када је у питању расподела по виноградарским рејонима, налазе се у Сремском рејону (131,89 ха), док су на другом и трећем месту

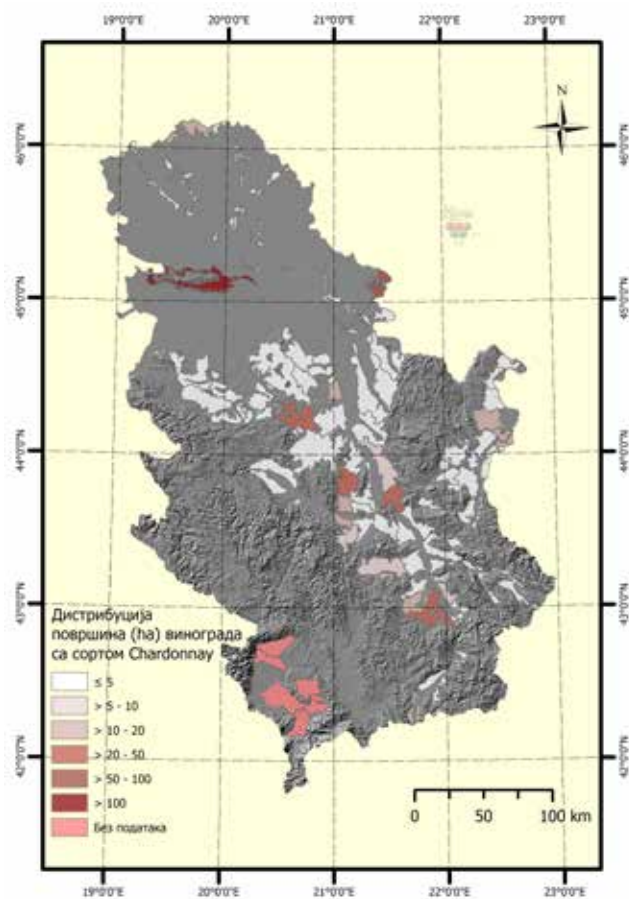
рејон Три Мораве (85,51 ха) и Јужнобанатски рејон (74,18 ха).

По питању расподеле винограда (виноградарских парцела) са сортом Chardonnay по виногорјима, највеће површине су у Фрушкогорском (130,29 ха) и Вршачком виногорју (69,07 ха).

Мапа 54: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Chardonnay по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

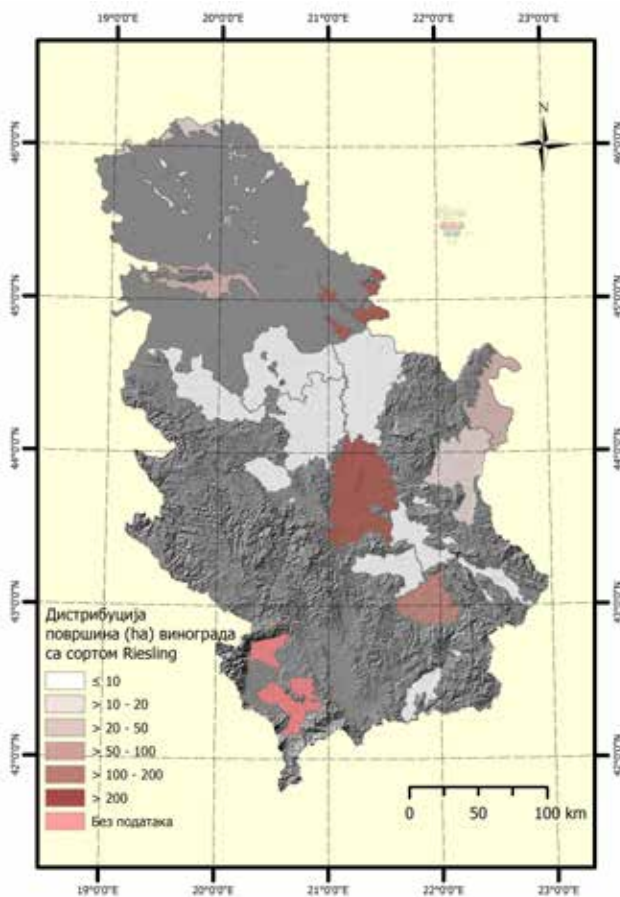
Мапа 55: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Chardonnay по виногорјима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Riesling

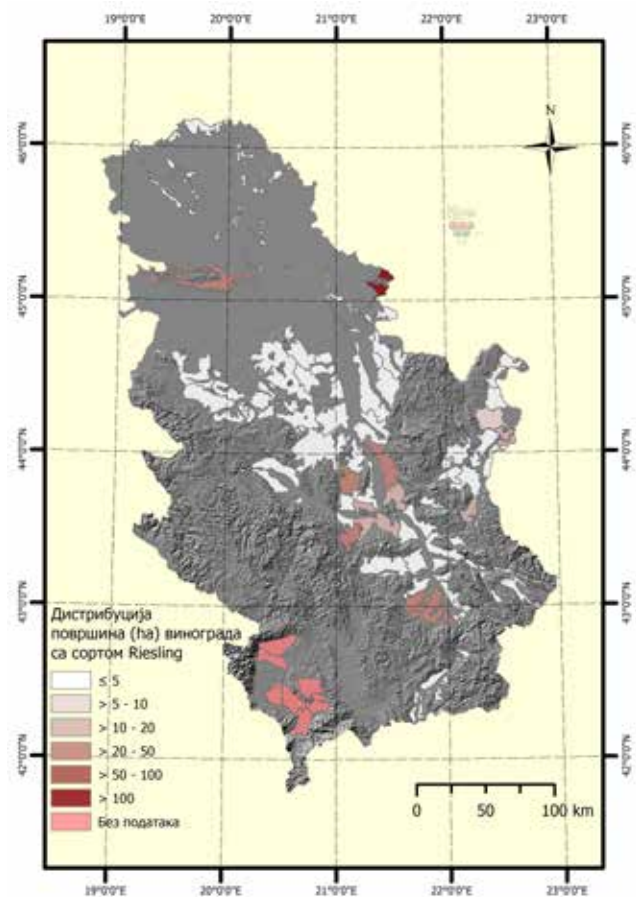
Сорта Riesling се налази на површини од 443,86 ха виноградарских парцела које се воде у ВР-у. По питању расподеле ове сорте по виноградарским рејонима највеће површине су у Јужнобанатском рејону (144,99 ха), док се у рејону Три Мораве налази 111,35 ха, а у Лесковачком 68,39 ха винограда (виноградарских парцела) са овом сортом.

Када посматрамо расподелу површина виноградарских парцела по виногорјима, највеће површине парцела са сортом Riesling су у Вршачком виногорју (144,04 ха), док се нешто веће површине са овом сортом налазе у Винарачком (43,97 ха) и Фрушкогорском виногорју (33,76 ха).

Мапа 56: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Riesling по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 57: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Riesling по виногорјима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Најзаступљеније аутохтоне и регионалне сорте

На основу података из ВР-а, пет најзаступљенијих аутохтоних и регионалних сорти по површини виноградарских парцела су Прокупац, Смедеревка, Вранац, Тамјаника (група Тамјаника) и Сланкаменка

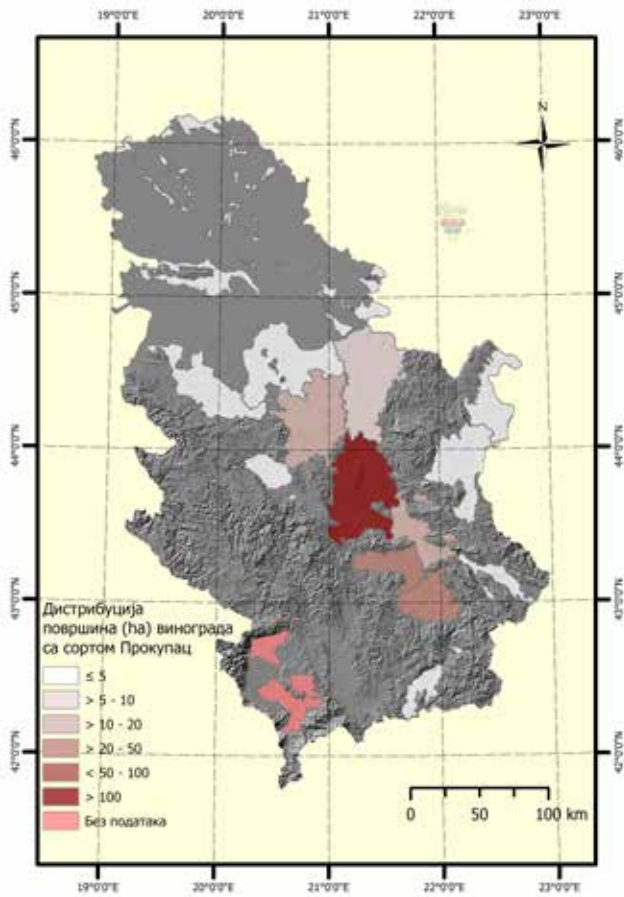
Прокупац

Према подацима из ВР-а, на првом месту међу аутохтоним и регионалним сортама, по основу укупне површине виноградарских парцела је сорта Прокупац са 268,55 ha. Када посматрамо расподелу површина ове сорте по виноградарским рејонима, издваја се рејон Три Мораве где је укупна површина винограда 154,76 ha, затим следе Топлички са 35,30 ha и Лесковачки рејон са 26,15 ha.

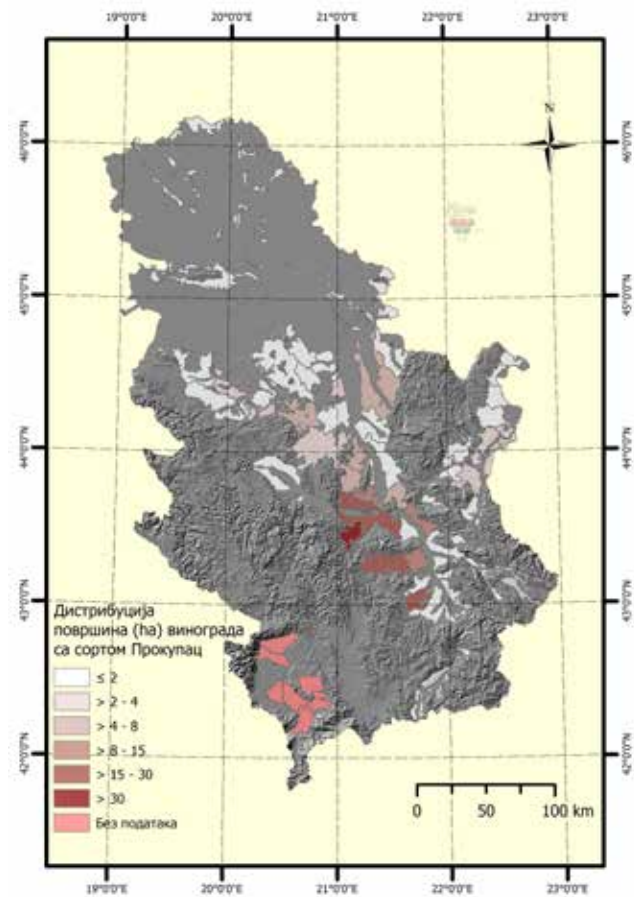
(Пловдина). У доле представљеним мапама приказана је дистрибуција тих сорти на основу површине виноградарских парцела по виноградарским рејонима и виногорјима.

Уколико посматрамо површине виноградарских парцела са сортом Прокупац по виногорјима, највеће површине се налазе у Жупском виногорју и то 78,55 ha, док је у Трстеничком виногорју 28,80 ha винограда са овом сортом.

Мапа 58: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Прокупац по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

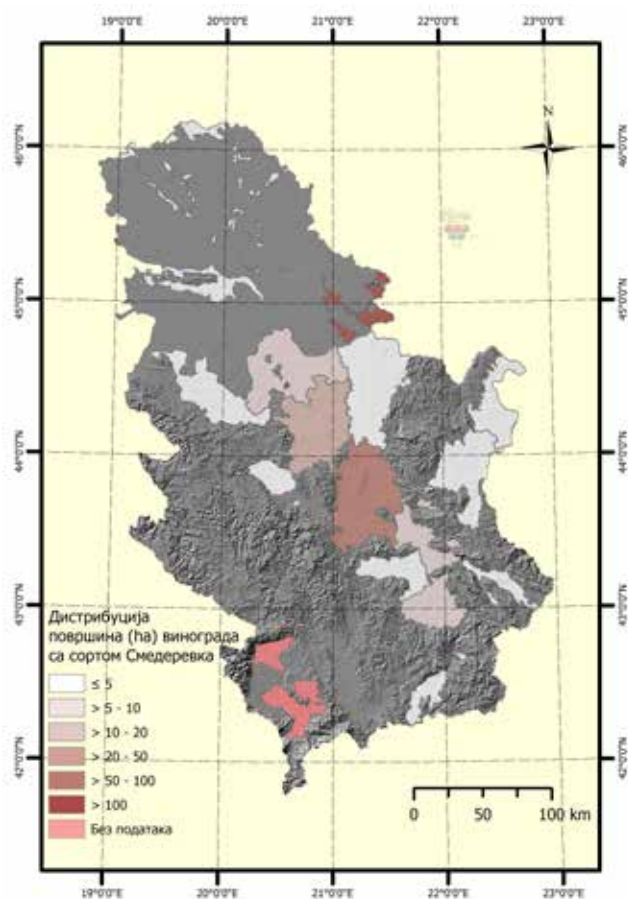
Мапа 59: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Прокупац по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Смедеревка

3 На другом месту међу аутохтоним и регионалним сортама по укупној површини виноградарских парцела које се воде у ВР-у је сорта Смедеревка (155,87 ha). Највеће површине под овом сортом, када посматрамо расподелу по рејонима, налазе се у Јужнобанатском

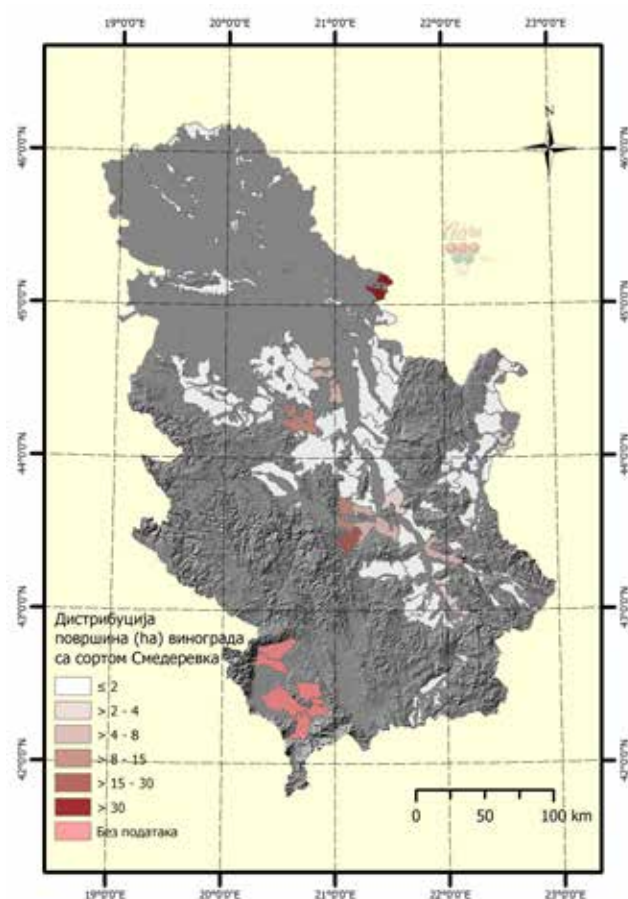
рејону 72,92 ha, а затим следи рејон Три Мораве са 40,48 ha.

Када посматрамо расподелу површина винограда са сортом Смедеревка по виногорјима издваја се Вршачко виногорје са 72,86 ha виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а.

Мапа 60: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Смедеревка по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 61: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Смедеревка по виногорјима; 2019.

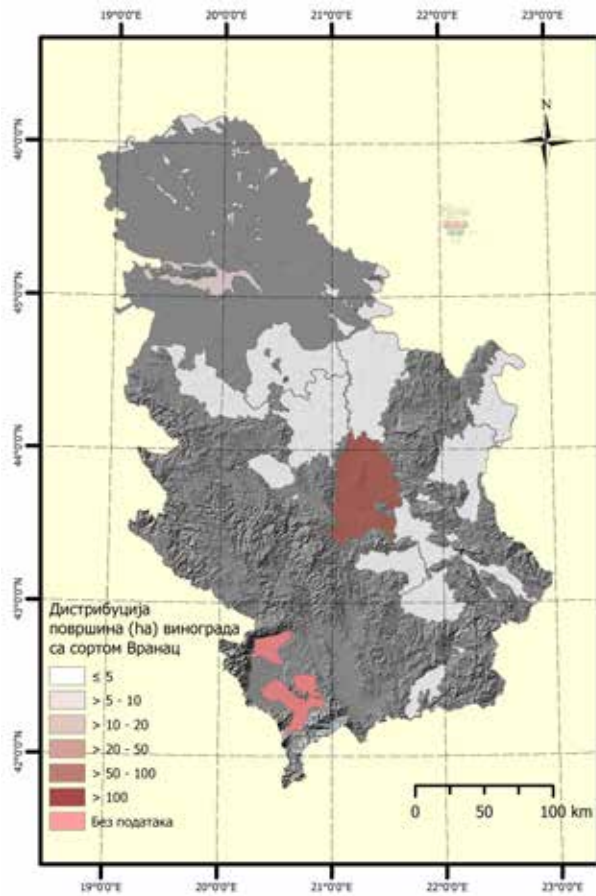
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Вранац

На трећем месту у оквиру групе аутохтоних и регионалних сорти по основу површине виноградарских парцела које се воде у ВР-у је сорта Вранац (110,24 ha). Највеће површине под овом сортом, када посматрамо расподелу по рејонима, налазе се у рејону Три Мораве

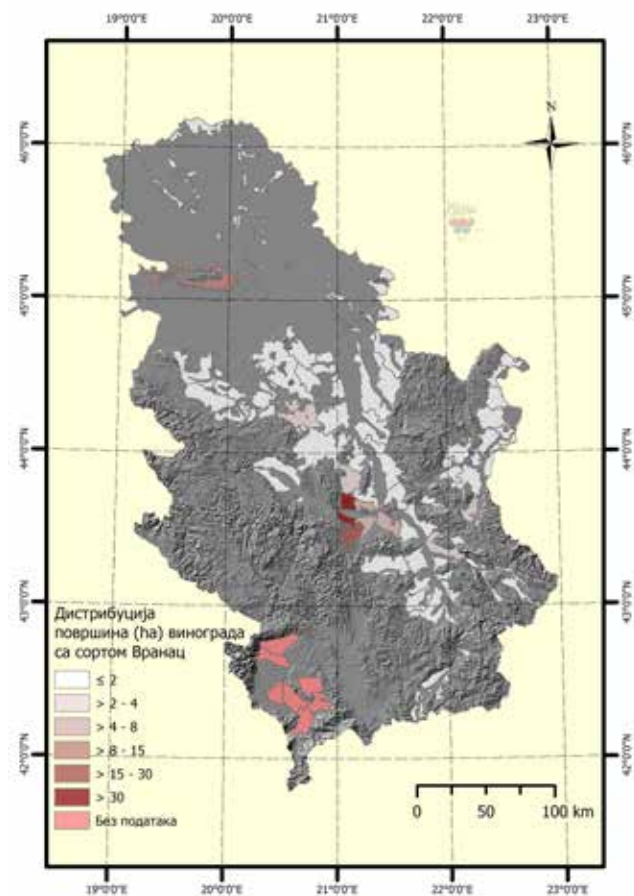
(79,28 ha). У осталим рејонима заступљеност ове сорте по површини виноградарских парцела је испод 10 ha.

Када је у питању расподела по виногорјима, највеће површине са сортом Вранац се налазе у Трстеничком виногорју (51,39 ha), док се у Жупском виногорју простире на 15,47 ha.

Мапа 62: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Вранац по виноградарским рејонима; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 63: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Вранац по виногорјима; 2019.

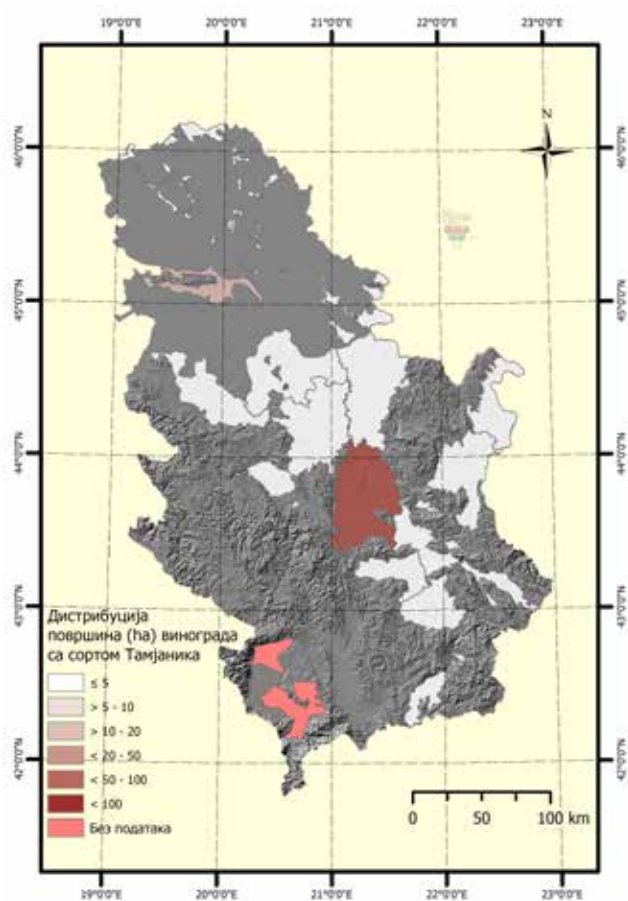
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Тамјаника (група Тамјаника)

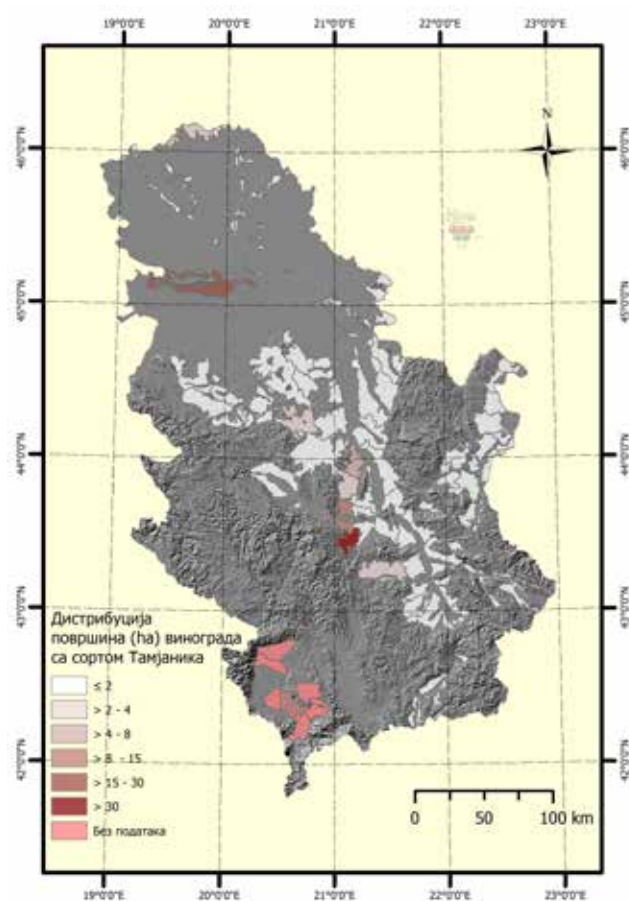
3 Сорта Тамјаника (група белих/жутих Тамјаника) са укупном површином виноградарских парцела које се воде у ВР-у од 104,72 ха налази се на четвртном месту по заступљености међу аутохтоним и регионалним сортама. Највеће површине са овом сортом (групом сорти/варијетета), када је у питању расподела по ви-

ноградарским рејонима, налазе се у рејону Три Мораве (69,59 ха).

По питању расподеле површина виноградарских парцела са сортом Тамјаника по виногорјима, највеће површине са овом сортом (групом сорти/варијетета) су у Жупском виногорју (49,41 ха).

Мапа 64: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Тамјаника по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

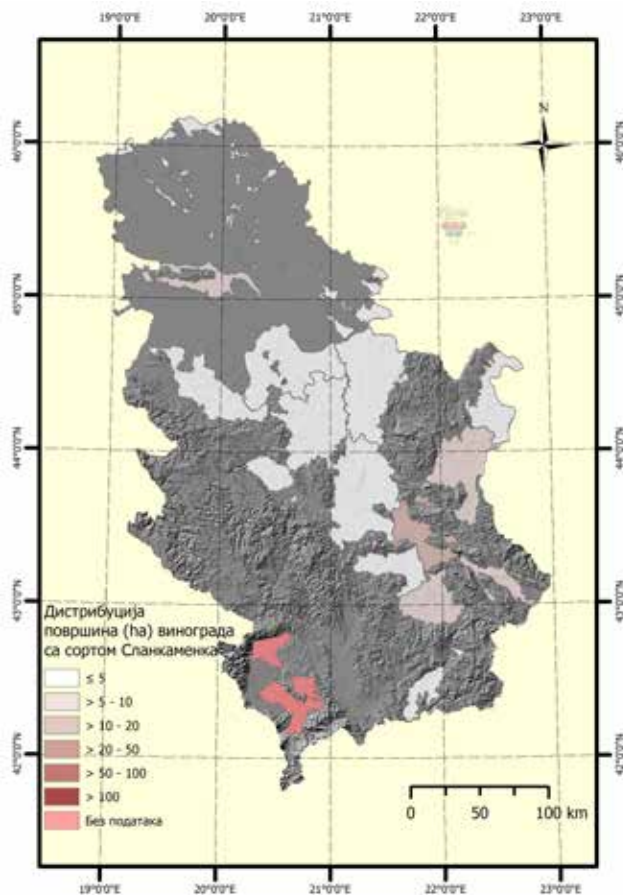
Мапа 65: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Тамјаника по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Сланкаменка (група Пловдина)

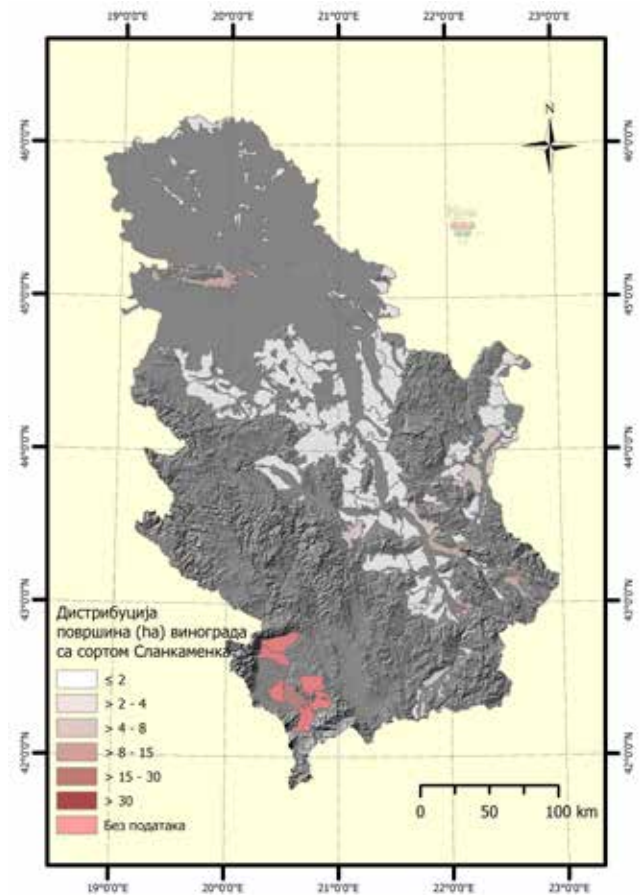
Сорта Сланкаменка (Сланкаменка црвена, Пловдина) налази се на површини од 48,23 ха виноградарских парцела које се воде у ВР-у. Нешто веће површине са овом сортом (групом варијетета), када је у питању

расподела по виноградарским рејонима се налазе у Нишком рејону (10,66 ха).

Када су у питању виногорја, највеће површине са сортом Сланкаменка (групом варијетета) су у Фрушкогорском виногорју (7,17 ха).

Мапа 66: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Сланкаменка по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 67: Дистрибуција површина винограда (виноградарских парцела) са сортом Сланкаменка по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

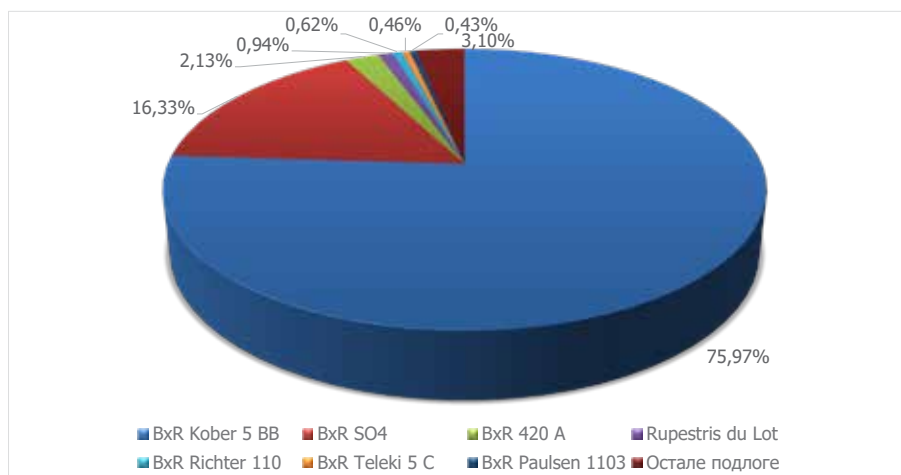

Заступљене лозне подлоге

3

По основу података из ВР-а, виноградима који се воде у оквиру овог регистра су највише на подлози *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB и то чак 75,97% (4.934,93 ha), као и подлози *Berlandieri x Riparia* SO4 16,33% (1.061,02 ha). Од осталих подлога присутних у

виноградима који се воде у ВР-у, једина подлога која прелази 1% је *Berlandieri x Riparia* 420 А која показује умерену отпорност на сушу или хлорозу, али је погодна за сиромашна земљишта на брдовитим теренима.

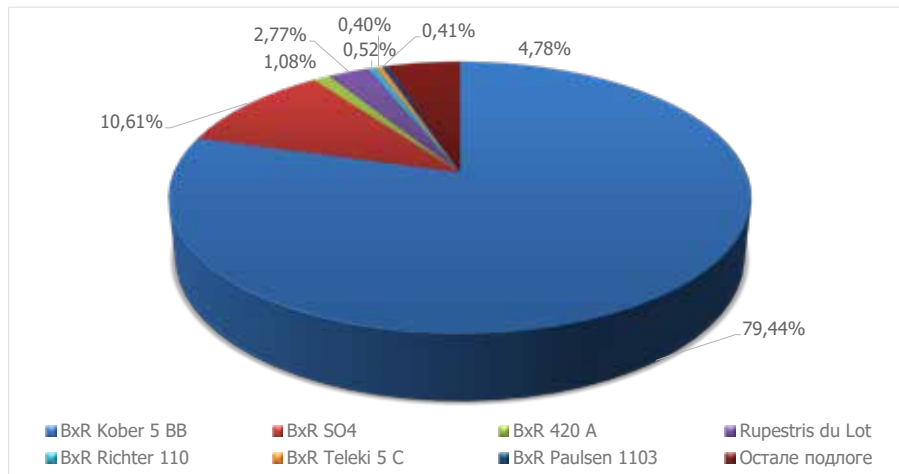

Графикон 25: Структура најзаступљенијих подлога винове лозе по основу површине; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Структура подлога у виноградима који се воде у ВР-у по основу броја виноградарских парцела (19.265 анализираних виноградарских парцела) претежно је слична структури подлога у анализираним виноградима по основу површина виноградарских парцела. По броју виноградарских парцела учешће подлоге *Berlandieri x Riparia* Kober 5BB је још веће, односно чак 79,44% (15.286 виноградарских парцела), док подлога *Berlandieri x Riparia* SO4 има мање процентуал-

но учешће (2.042 виноградарске парцеле) у односу на учешће те подлоге у анализи површина. Одређени број виноградарских парцела је са подлогом *Rupestris du Lot* која се налази претежно у старијим виноградима са аутохтоним сортама. Генерално гледано, овакви подаци одражавају недовољно добру структуру подлога, која треба да има већу дисперзију различитих подлога у складу са различитим типовима земљишта у виноградарским подручјима Србије.

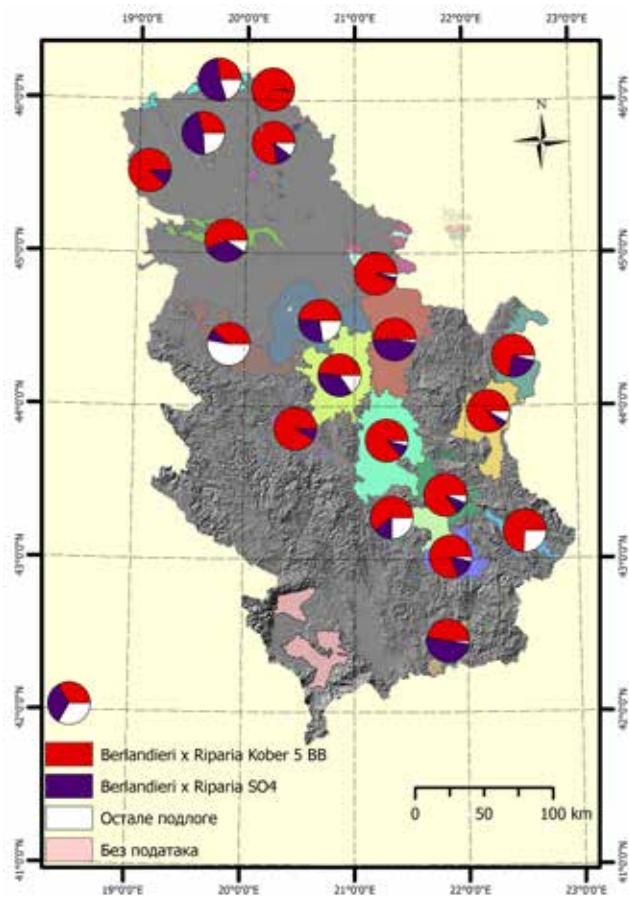
Графикон 26: Структура најзаступљенијих подлога винове лозе по основу броја виноградарских парцела; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Структура лозних подлога које се воде у ВР-у анализирана по површини у виноградарским рејонима се делимично разликује у односу на структуру подлога на нивоу државе, али и даље у већини рејона преовлађује подлога *Berlandieri x Riparia Kober 5BB*. По површини винограда, значајније учешће подлоге *Berlandieri x Riparia SO4* је у Суботичком, Телечком, Сремском, Шумадијском, Млавском и Врањском рејону.

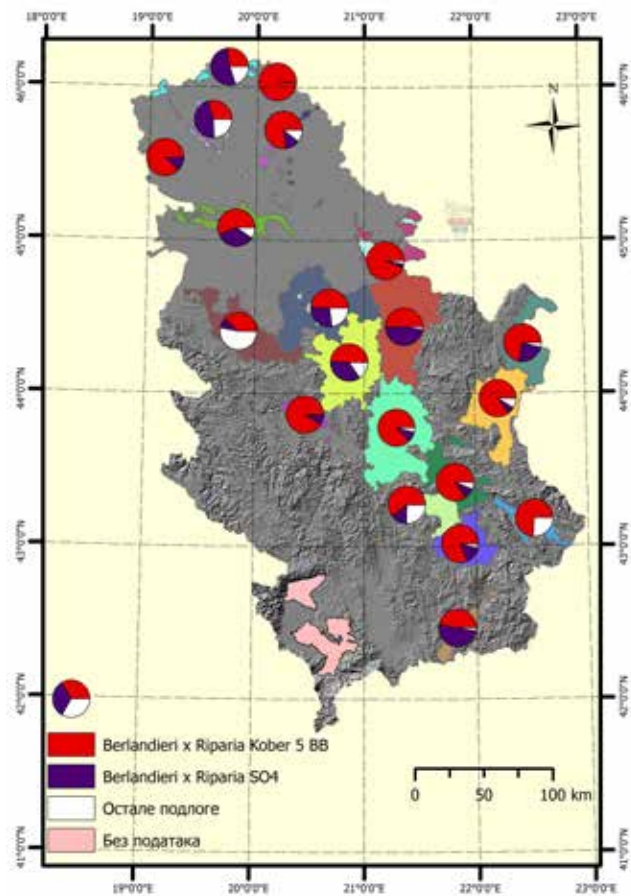
Гледајући структуру лозних подлога по основу броја виноградарских парцела које се воде у ВР-у, учешће подлоге *Berlandieri x Riparia Kober 5BB* је мно-

го веће у односу на анализирану структуру подлога по површини. Подлога *Berlandieri x Riparia SO4* има већи удео у виноградима Суботичког, Телечког и Сремског рејона, а мањи у рејонима виноградарског региона Централна Србија. Овакви подаци указују да је боља структура подлога код винограда произвођача грожђа који имају веће површине виноградарских парцела, а да је код тзв. малих произвођача грожђа структура неповољнија, односно заснована на подлози *Berlandieri x Riparia Kober 5BB*.

Мапа 68: Структура лозних подлога по основу површине у виноградима (виноградарским парцелама) рејона; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

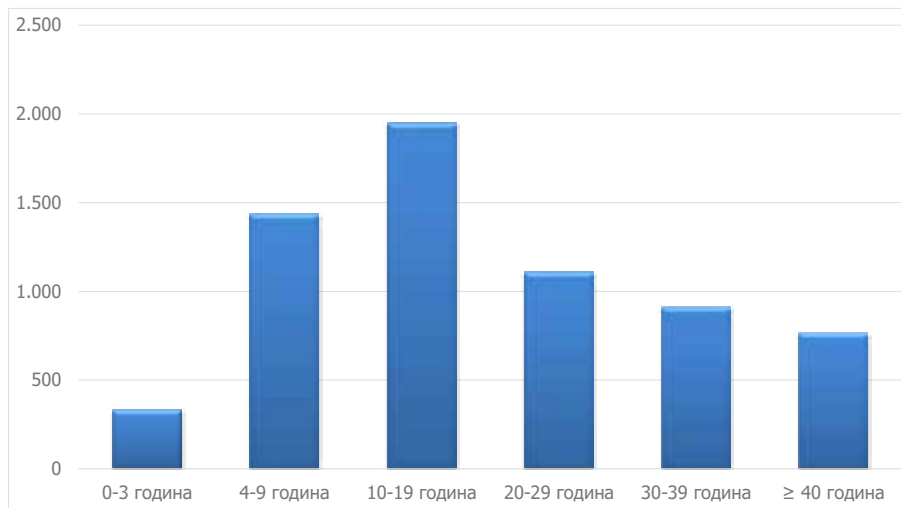
Мапа 69: Структура лозних подлога по основу броја виноградарских парцела у виноградима рејона; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

3.3. Карактеристике и структура винограда

Старосна структура винограда

Према подацима из ВР-а, старосна структура винограда у Србији је таква да се највеће површине под виноградима налазе у групи која обухвата оне старости између 10 и 19 година (1.950,77 ха, односно 30,00% од укупне површине винограда који се воде у ВР-у). На другом месту по површини су виноградима који припадају групи старости између четири и девет година (1.436,59 ха, односно 22,10% од укупне површине винограда који се воде у ВР-у). Нешто мање површине под виноградима се налазе у групама које обухватају

винограде старости између 20 и 29 година (1.107,76 ха, односно 17,04% од укупне површине винограда у ВР-у), 30 и 39 година (911,66 ха односно 14,23% од укупне површине винограда у ВР-у) и преко 40 година старости (764,17 ха, односно 11,75% од укупне површине винограда у ВР-у), док се најмање површине налазе у групи винограда до три године старости (330,67 ха, односно 5,09% од укупне површине виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а).

Графикон 27: Расподела површина под виноградима према групама старости; 2019.

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

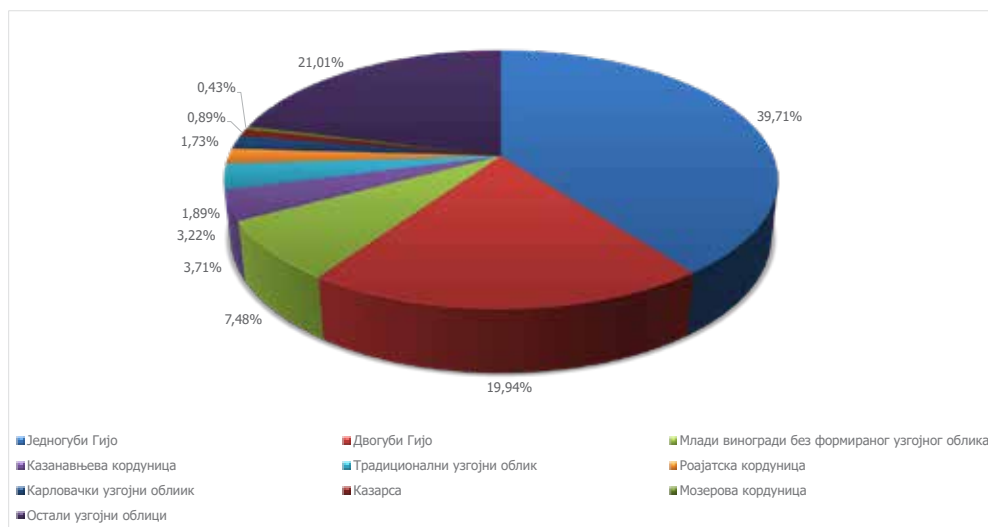
Узгојни облици

Када су у питању узгојни облици, на основу података из ВР-а гледано по површини винограда (виноградарских парцела) који се воде у овом регистру,

најзаступљенији узгојни облик је Једногуби Гијо (Гујо) који је присутан на површинама од 2.581,77 ха што представља 39,71% од укупне површине винограда

у ВР-у. На другом месту по површини винограда је Двогуби Гијо (Гујо) који је заступљен на дупло мањој површини (1.296.18 ha, односно на 19,94% површина винограда у ВР-у). Далеко иза ова два узгојна облика по заступљености површина је Казанављева кордуница која је заступљена на површини од 241,2 ha, што је 3,71% од укупне површине винограда који се воде у ВР-у. Традиционални узгојни облици су заступљени

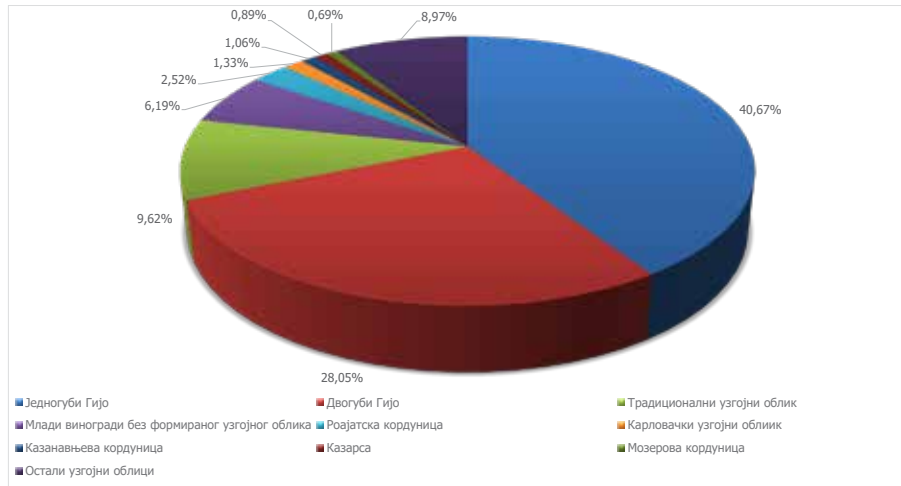
на површини од 209,28 ha, што је 3,22% од укупне површине винограда (виноградарских парцела) који се воде у ВР-у. У мањој мери су заступљени и узгојни облици Ројатска кордуница, Карловачки узгојни облик, Казарса и Мозерова кордуница. Млади виногради код којих још увек није формиран узгојни облик налазе се на површини од 486,55 ha виноградарских парцела.

Графикон 28: Расподела површина под виноградима према узгојним облицима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Када је у питању расподела узгојних облика према броју виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а ситуација је слична као по питању површина. Најзаступљенији узгојни облик и према овом параметру је Једногуби Гијо (Гујо) који је присутан на 7.835 виноградарских парцела што је 40,67% од укупног броја парцела. На другом месту је Двогуби Гијо (Гујо), који је заступљен на 5.404 виноградарске парцеле што је 28,05% од њиховог укупног броја. На трећем месту

по заступљености је Традиционални узгојни облик који је заступљен на 1.853 виноградарске парцеле што је 9,62% од укупног броја виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а. Ројатска кордуница се налази на 486 виноградарских парцела. Карловачки узгојни облик, Казанављева кордуница, Казарса и Мозерова кордуница су заступљени у мањој мери, док су остали узгојни облици заступљени на 1.729 виноградарских парцела.

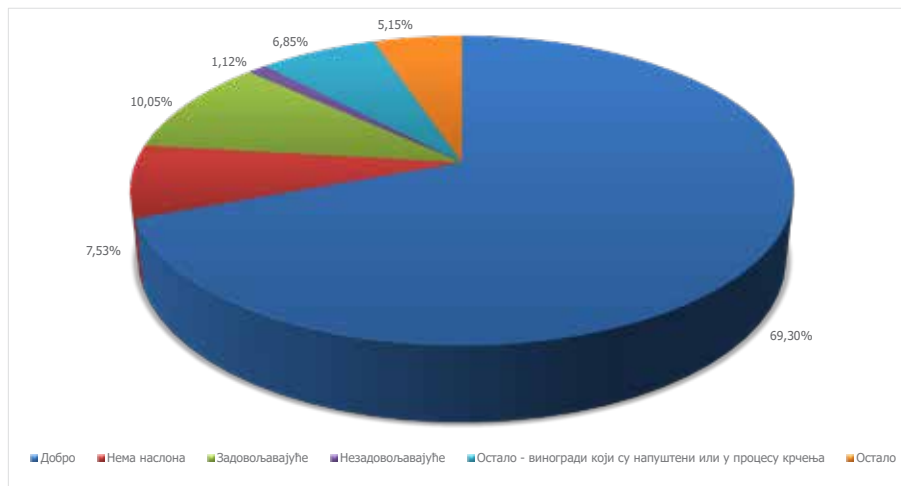

Графикон 29: Расподела броја виноградарских парцела према узгојним облицима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Стање наслона

Према подацима из ВР-а, на 69,30% површина винограда (виноградарских парцела) за које постоје подаци о стању наслона (6.356,40 ха), стање наслона је добро. Задовољавајуће стање наслона је на 10,05%

површине, док је стање незадовољавајуће на 1,12% засада који имају наслоне. На површини од 7,53% виноградарских парцела нема наслона.

Графикон 30: Расподела површине виноградарских парцела према стању наслона; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Виногради са органском производњом грожђа

У РПГ-у је уписано 9,87 ха винограда са органском производњом грожђа. Највећи удео органских винограда је на територији Града Београда (6,84 ха), док се на територији других округа налазе доста мање површине. С обзиром на јако повољне еколошке услове,

као и могућност производње грожђа од појединих домаћих створених сорти отпорних на проузроковаче болести, органска производња грожђа и вина има далеко већи потенцијал од тренутне производње оваквих производа у Србији.

3.4. Карактеристике винограда по питању броја биљака винове лозе/ха

Иако је некада уобичајени размак садње у винограду био 3 x 1 m (3.333 биљака винове лозе/ха), због промене тренда у смислу производње висококвалитетних вина, као и због отежаних услова за обезбеђивањем већих земљишних комплекса за подизање нових винограда, последњих деценија, а нарочито у току последњих десет година се углавном подижу виногради са густим склопом садње, односно са већим бројем биљака винове лозе по ха. Повећањем броја биљака винове лозе по ха, произвођачи винског грожђа смањују појединачан принос по биљци и на тај начин побољшавају квалитет вина произведеног од грожђа са тако малим приносом по биљци винове лозе.

На основу података из ВР-а, просечан број биљака винове лозе по ха за све виноградарске парцеле које се воде у оквиру ВР-а је 4.542 биљке/ха. Просечан број биљака винове лозе по ха за виноградарске парцеле са винским сортама је 4.569 биљака винове лозе/ха, док

је број биљака винове лозе са стоним сортама нешто мањи, односно 4.259 биљака винове лозе/ха.

Према подацима из ВР-а највећи просечан број биљака винове лозе по ха имају новоподигнути виногради старости од 0 до 9 година, док виногради старости од 40 и више година имају најмањи број биљака винове лозе по ха. Оваква ситуација по питању густине садње је разумљива, пошто су се раније виногради подизали са мањим бројем биљака винове лозе по ха.

Ови подаци указују да се структура винограда по питању густине садње мења, и да се подижу засади са гушћим склопом винограда. Међутим, проблематично је то што произвођачи грожђа још увек нису прилагодили механизацију и оруђа за овакве винограде са малим размацима између редова и у редовима, зашта су неопходна додатна улагања и специјализована механизација за обављање агротехничких и ампелотехничких мера.

Табела 3: Просечан број биљака винове лозе по ha у виноградима различите старости

Старост винограда (године)	Просечан број биљака по ha
0-3	5.808
4-9	6.515
10-19	4.092
20-29	3.683
30-39	4.893
≥40	2.542

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН; ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

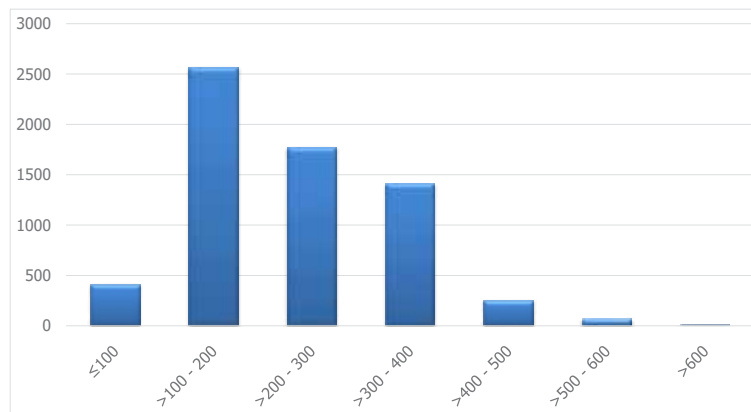
3.5. Топографски фактори винограда

Топографски фактори индиректно делују на развој винове лозе, пошто имају утицај на микроклиму и на водно-ваздушне и хемијске особине земљишта. У оквиру ове студије су анализирани и представљени главни топографски фактори, и то надморска висина, као и нагиб и експозиција терена на којима се налазе виноградарске парцеле које се воде у оквиру ВР-а.

Надморска висина

Виногради, односно виноградарске парцеле које се воде у оквиру ВР-а (19.208 анализираних виногра-

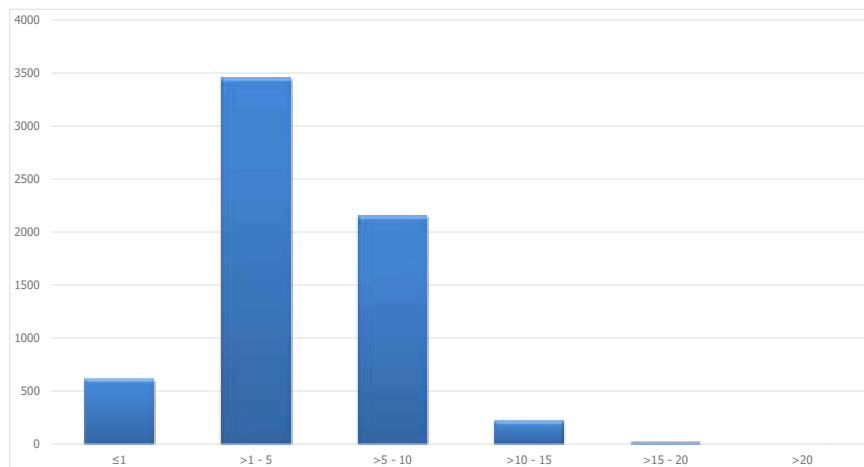
дарских парцела) највише се налазе на надморској висини у интервалу од више од 100 m до 200 m (39,54% од укупног броја виноградарских парцела), а затим у интервалу од више од 200 m до 300 m (27,32%). Посебно битни за квалитет грожђа и вина, као и за развој руралних области су виногради који се налазе на вишим надморским висинама. Такви виногради, односно виноградарске парцеле које се налазе на надморској висини изнад 300 m представљају 26,80% тренутних винограда, односно виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а.

Графикон 31: Распдела виноградарских парцела по надморској висини (m); 2019. Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Нагиб терена

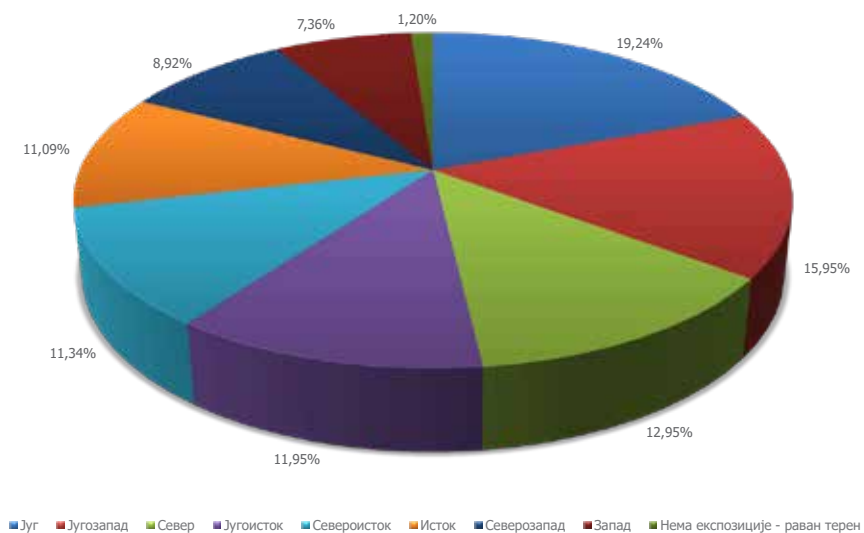
Највећи број виноградарских парцела које се воде у оквиру ВР-а се налазе на терену са нагибом више од 1° до 5° и оне чине 53,34% од укупног броја виноградарских парцела (19.142 анализираних виноградарске парцеле). На другом месту су виноградарске парцеле које се налазе на нагибу терена од више од 5° до 10° (33,34%). Иако постоји велика могућност за подизање винограда на теренима са већим нагибом, само мањи број виноградарских парцела се налази на теренима са нагибом изнад 10° (3,76%).

Графикон 32: Расподела виноградарских парцела према нагибу терена ($^\circ$); 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Експозиција терена

Виногради са комерцијалном наменом, а који се воде у оквиру ВР-а се претежно налазе на тзв. топлијим експозицијама (јужним, југоисточним, источним и југозападним). Такви виногради, односно виноградарске парцеле заузимају површину од 3.774,71 ха, што чини 58,23% од укупне површине анализираних комерцијалних винограда (19.194 виноградарских парцела).

Графикон 33: Расподела виноградарских парцела према експозицији терена; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

3.6. Наводњавање винограда

На основу Пописа пољопривреде 2012. године, укупне површине под виноградима које се наводњавају биле су 215 ха што представља свега 0,97% од укупних површина под пописаним виноградима, а број пољопривредних газдинстава која наводњавају винограде је 780. Према истим подацима највеће површине под виноградима које се наводњавају се налазе у

Расинском округу где се наводњавају површине од 46 ха, затим у Јужнобанатском где је под наводњавањем 23 ха и Севернобачком округу где се наводњава 15 ха винограда. Таква ситуација није задовољавајућа, а нарочито код винограда са стоним сортама код којих је за постизање конкурентности неопходно интензивно наводњавање и ђубрење.

4. Еколошки услови виноградарских подручја

4.1. Главни еколошки услови виноградарских подручја

У овом поглављу представљени су најбитнији еколошки услови виноградарских географских производних подручја Србије. Представљене мапе еко-

лошких услова су преузете из монографије „Виноградарски атлас“ РЗС 2015. године.

Поцерско-ваљевски рејон/Цер-Ваљево

Поцерско-ваљевски рејон има повољне климатске и земљишне (и остале еколошке) услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких

станица у Шапцу и Ваљеву овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 70:
Винклеров индекс

Мапа 71:
Типови земљишта

Мапа 72:
Експозиција

Мапа 73:
Нагиб терена

Мапа 74:
Надморска висина

Рејон Неготинска Крајина/Неготинска Крајина

Рејон Неготинска Крајина има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица на Ђердапу, Текији и Доњем Милановцу део овог рејона припада II биоклиматској зони (B по класифика-

цији Европске уније). На основу података из метеоролошке станице у Неготину део овог рејона припада III биоклиматској зони (C1 по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 75:
Винклеров индекс

Мапа 76:
Типови земљишта

Мапа 77:
Експозиција

Мапа 78:
Нагиб терена

Мапа 79:
Надморска висина

Књажевачки рејон/Књажевац

Књажевачки рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Књажевцу и

Зајечару овај рејон припада II биоклиматској зони (B по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 80:
Винклеров индекс

Мапа 81:
Типови земљишта

Мапа 82:
Експозиција

Мапа 83:
Нагиб терена

Мапа 84:
Надморска висина

Млавски рејон/Млава

Млавски рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Петровцу на Млави и Ве-

ликом Градишту овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 85:
Винклеров индекс

Мапа 86:
Типови земљишта

Мапа 87:
Експозиција

Мапа 88:
Нагиб терена

Мапа 89:
Надморска висина

Топлички рејон/Топлица

Топлички рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Про-

купљу овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 90:
Винклеров индекс

Мапа 91:
Типови земљишта

Мапа 92:
Експозиција

Мапа 93:
Нагиб терена

Мапа 94:
Надморска висина

Нишки рејон/Ниш

Нишки рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Алексинцу и Нишу овај

рејон припада III биоклиматској зони (C1 по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 95:
Винклеров индекс

Мапа 96:
Типови земљишта

Мапа 97:
Експозиција

Мапа 98:
Нагиб терена

Мапа 99:
Надморска висина

Нишавски рејон/Нишава

Нишавски рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Белој Паланци и Пироту

овај рејон припада II биоклиматској зони (B по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 100:
Винклеров индекс

Мапа 101:
Типови земљишта

Мапа 102:
Експозиција

Мапа 103:
Нагиб терена

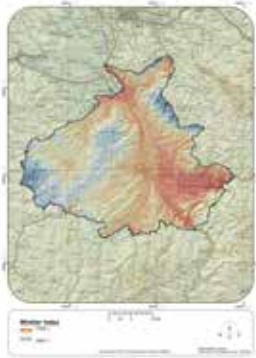

Мапа 104:
Надморска висина

Лесковачки рејон/Лесковац

Лесковачки рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Лесковцу део овог рејона припада II биоклиматској зони (B по

класификацији Европске уније). На основу података из метеоролошке станице у Власотинцу део овог рејона припада III биоклиматској зони (C1 по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 105:
Винклеров индекс

Мапа 106:
Типови земљишта

Мапа 107:
Експозиција

Мапа 108:
Нагиб терена

Мапа 109:
Надморска висина

Врањски рејон/Врање

Врањски рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Бујановцу,

Врању и Прешеви овај рејон припада II биоклиматској зони (B по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 110:
Винклеров индекс

Мапа 111:
Типови земљишта

Мапа 112:
Експозиција

Мапа 113:
Нагиб терена

Мапа 114:
Надморска висина

Чачанско-краљевачки рејон/Чачак-Краљево

Чачанско-краљевачки рејон има претежно повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица

у Врњачкој Бањи и Краљеву овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 115:
Винклеров индекс

Мапа 116:
Типови земљишта

Мапа 117:
Експозиција

Мапа 118:
Нагиб терена

Мапа 119:
Надморска висина

Рејон Три Мораве/Три Мораве

Рејон Три Мораве има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Александровцу, Ђуприји, Крушевцу и Рековцу део овог рејона припада II биоклиматској зони (В по кла-

сификацији Европске уније), односно из метеоролошких станица у Јагодини део овог рејона припада III биоклиматској зони (СI по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 120:
Винклеров индекс

Мапа 121:
Типови земљишта

Мапа 122:
Експозиција

Мапа 123:
Нагиб терена

Мапа 124:
Надморска висина

Београдски рејон/Београд

Београдски рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица на Радмиловцу и у Сурчину део овог рејона припада II биоклиматској

зони (В по класификацији Европске уније), односно из метеоролошке станице у Београду део овог рејона припада III биоклиматској зони (СИ по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 125:
Винклеров индекс

Мапа 126:
Типови земљишта

Мапа 127:
Експозиција

Мапа 128:
Нагиб терена

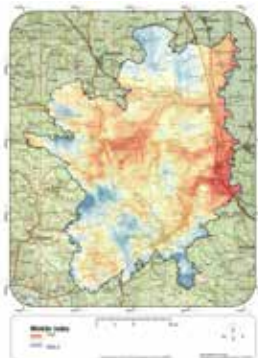

Мапа 129:
Надморска висина

Шумадијски рејон/Шумадија

Шумадијски рејон има повољне климатске, земљишне услове и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Чумићу, Крагујевцу, Смедеревској Паланци,

Буковичкој Бањи и РЦ Бешњаја овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 130:
Винклеров индекс

Мапа 131:
Типови земљишта

Мапа 132:
Експозиција

Мапа 133:
Нагиб терена

Мапа 134:
Надморска висина

Сремски рејон/Срем

Сремски рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Сремској Митровици део овог рејона припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније), односно

метеоролошке станице у Сремским Карловцима део овог рејона припада III биоклиматској зони (СI по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 135:
Винклеров индекс

Мапа 136:
Типови земљишта

Мапа 137:
Експозиција

Мапа 138:
Нагиб терена

Мапа 139:
Надморска висина

Суботички рејон/Суботица /Суботичко-хоргошка пешчара

Суботички рејон има повољне климатске и земљишне услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице на Палићу овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 140:
Винклеров индекс

Мапа 141:
Типови земљишта

Рејон Телечка/Телечка

Рејон Телечка има повољне еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Бачкој Тополи овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 142:
Винклеров индекс

Мапа 143:
Типови земљишта

Потиски рејон/Тиса

Потиски рејон има повољне еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Бечеју део овог рејона припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније), односно метеоролошке станице у Сенти део овог рејона припада III биоклиматској зони (СI по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 144:
Винклеров индекс

Мапа 145:
Типови земљишта

Банатски рејон/Банат

Банатски рејон има повољне еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица у Зрењанину и Кикинди овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 146:
Винклеров индекс

Мапа 147:
Типови земљишта

Јужнобанатски рејон/Јужни Банат

Јужнобанатски рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошких станица

у Вршцу и Белој Цркви овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 148:
Винклеров индекс

Мапа 149:
Типови земљишта

Мапа 150:
Експозиција

Мапа 151:
Нагиб терена

Мапа 152:
Надморска висина

Бачки рејон/Бачка

Бачки рејон има повољне еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Сомбору овај рејон припада II биоклиматској зони (В по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 153:
Винклеров индекс

Мапа 154:
Типови земљишта

Севернометохијски рејон / Северна Метохија

Севернометохијски рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података метеоролошких станица у

Пећи и Истоку овај рејон припада II биоклиматској зони (B по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 155:
Винклеров индекс

Мапа 156:
Типови земљишта

Мапа 157:
Експозиција

Мапа 158:
Нагиб терена

Мапа 159:
Надморска висина

Јужнометохијски рејон / Јужна Метохија

Јужнометохијски рејон има повољне климатске, земљишне и остале еколошке услове за гајење винове лозе. На основу података из метеоролошке станице у Сувој Реци део овог рејона припада II биоклиматској зони (B по класификацији Европске уније). На осно-

ву података из метеоролошке станице у Призрену део овог рејона припада III биоклиматској зони (C1 по класификацији Европске уније) по основу Винклеровог индекса.

Мапа 160:
Винклеров индекс

Мапа 161:
Типови земљишта

Мапа 162:
Експозиција

Мапа 163:
Нагиб терена

Мапа 164:
Надморска висина

4.2. Квалитет грожђа винских сорти винове лозе

У овој књизи је представљена анализа просечног садржаја шећера у грожђу из последње три бербе (2016, 2017 и 2018. година). Подаци о том параметру квалитета грожђа су анализирани, као и пондерисани по основу приноса, како би се на адекватан начин представили подаци о просечном садржају овог параметра у моменту бербе грожђа по виноградарским подручјима⁴. Треба имати у виду да садржај шећера није једини, а поготову не искључиви параметар квалитета грожђа, а затим и вина, као и да је овај параметар условљен и технологијом производње грожђа и вина, где се у појединим виноградима и годинама примењује касна берба грожђа.

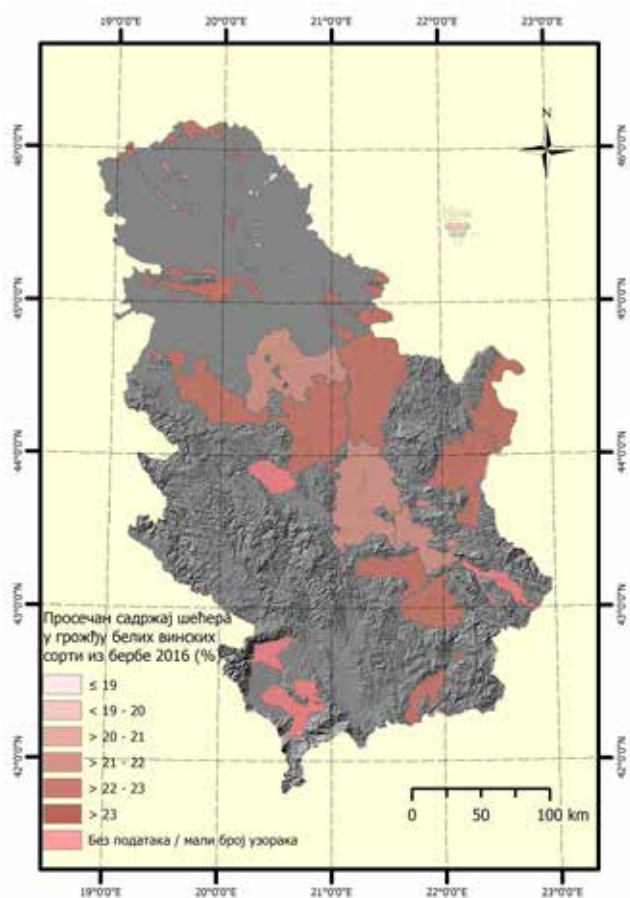

Квалитет грожђа винских сорти из бербе 2016

На основу података Републичког хидрометеоролошког завода (у даљем тексту: РХМЗ), климатске услове током 2016. године је карактерисало просечно топло време. Међутим, та година је у већем делу Србије била кишна, посебно у западним, јужним и североисточним деловима земље. Најтоплији дани током лета су били у Неготинском, Нишком и Београдском рејону. Септембар месец, као јако битан месец за сазревање и квалитет грожђа и вина је био претежно топао у већини виноградарских подручја, а просечна средња температура за овај месец је била највећа у Београду (19,7°C) и Неготину (19,5°C). Са друге стране, септембар месец је био просечно кишовит, где је најмање кише било у Неготину (18,3 mm) и Смедеревској Паланци (28,9 mm), али је већа количина падавина била у Ваљеву (82,8 mm), Банатском рејону (Кикинда 74,8 mm), у Суботичком рејону (на Палићу 69,3 mm), Сремској Митровици (67,5 mm) и другим виноградарским подручјима.

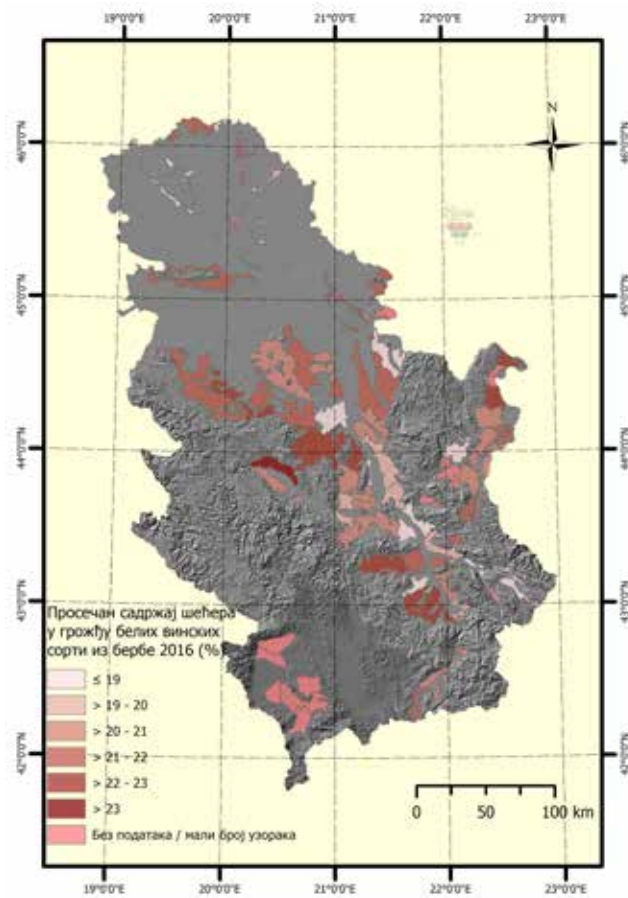
Наведени климатски подаци су имали велики утицај на карактеристике грожђа по питању просечног садржаја шећера. Он у грожђу винограда белих винских сорти у тој години није прелазио 23%, како гледајући по виноградарским рејонима, тако и по виноградима.

⁴ ЦЕВВИН приликом анализе није представио податке о просечном садржају шећера у грожђу у виноградарским подручјима где су били недовољно репрезентативни узорци (мали број винограда који се воде у оквиру ВР-а) или нису постојале веће површине под виноградима.

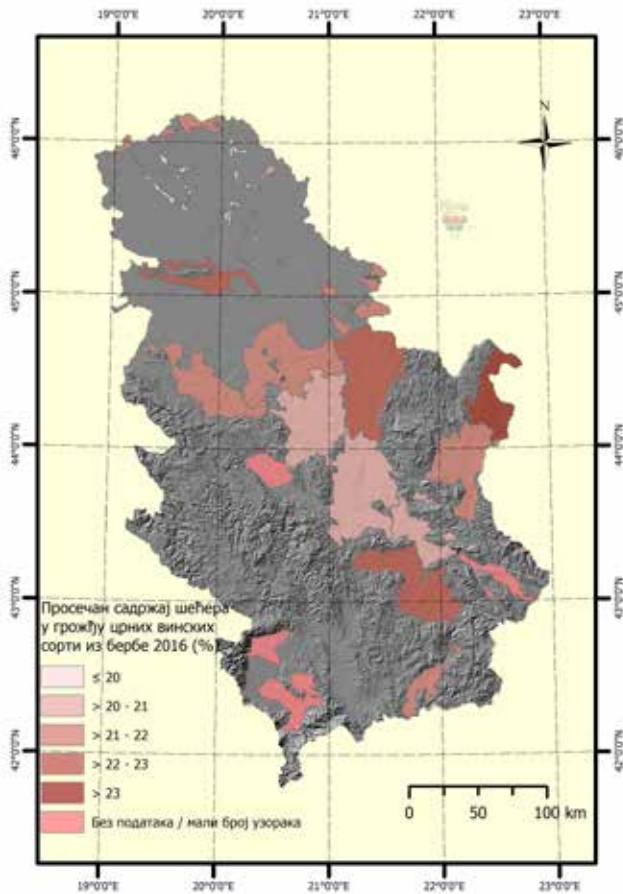
Мапа 165: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виноградарским рејонима; берба 2016
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Код винограда црних винских сорти, садржај шећера у грозђу је био више од 23% у рејону Неготинска Крајина који је био најтоплији виноградарски рејон и са најмање падавина током месеци битних за

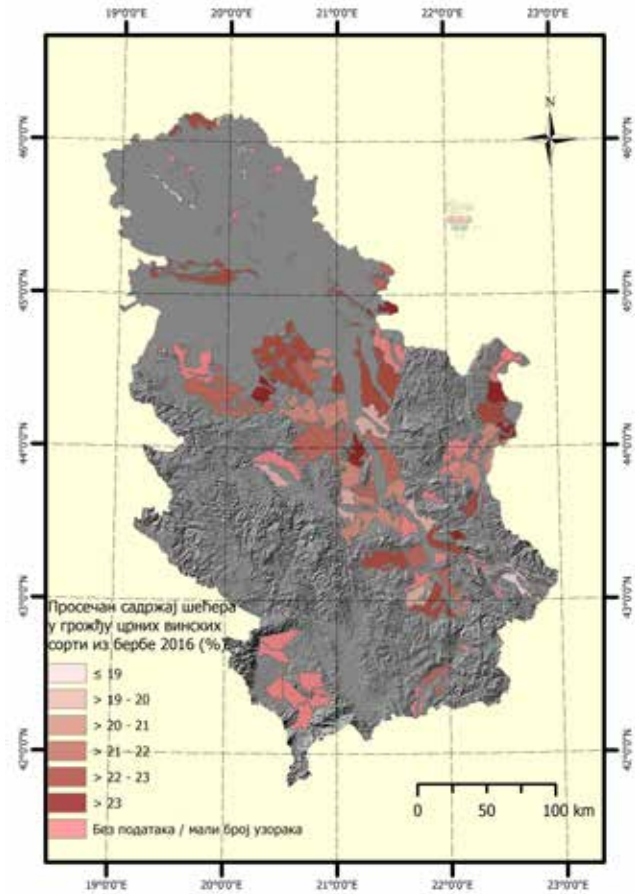

Мапа 166: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виногорјима; берба 2016
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

сазревање грозђа. Виногорја у којима је грозђе имало просечан виши садржај шећера у грозђу црних винских сорти су: Михајловачко, Рогљевачко-рајачко, Белоцркванско, Лазаревачко, Јагодинско и Сврљишко.

Мапа 167: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виноградарским рејонима; берба 2016
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 168: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виногорјима; берба 2016
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Квалитет грозђа винских сорти из бербе 2017

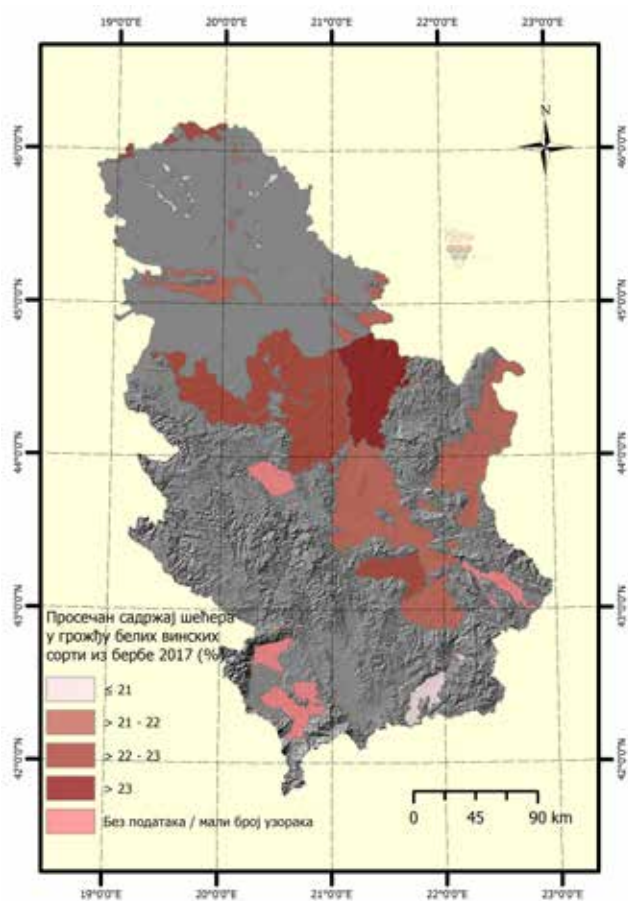
Клима је у 2017. години била топлија у односу на климу 2016. године и карактерисала се топлим летом. Касни пролећни мраз је био у Јужнобанатском рејону, а по питању падавина 2017. година је била нормална и сушна у већини виноградарских подручја, мада је јако сушна била у Банатском, Јужнобанатском и Београд-

ском виноградарском рејону. Најтоплији дани током лета су били у појединим деловима Неготинског, Јагодинског, Параћинског, Београдског, деловима Поцерског виногорја (Лозница и околина) и другим виноградарским подручјима.

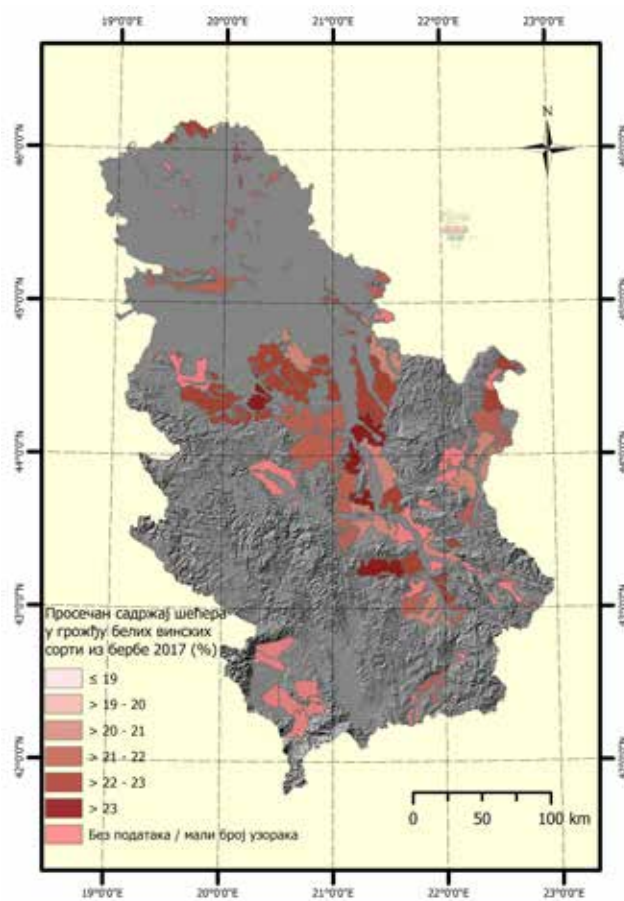
Септембар месец је био просечно топао и просечно кишовит у већини делова виноградарских подручја, а просечне средње температуре су биле највеће у Неготину (18,8°C), Нишу (18,7°C), Београду (18,4°C) и Ђуприји (18,0°C). По питању падавина, септембар месец је био просечан, где је најмање кише било у Зајечару (9,2 mm), Крушевцу (16,5 mm), Нишу (26,6 mm) и Београду (31,1 mm), а већа количина падавина је била

у Новом Саду (81,5 mm), Сремској Митровици (83,7 mm) и другим подручјима.

Висок просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти су имали виногради у Млавском рејону, док је гледајући по виногорјима садржај овог параметра квалитета изнад 23% био у Лазаревачком, Ресавском, Јагодинском, Темнићком и Прокупачком виногорју.

Мапа 169: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виноградарским рејонима; берба 2017
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

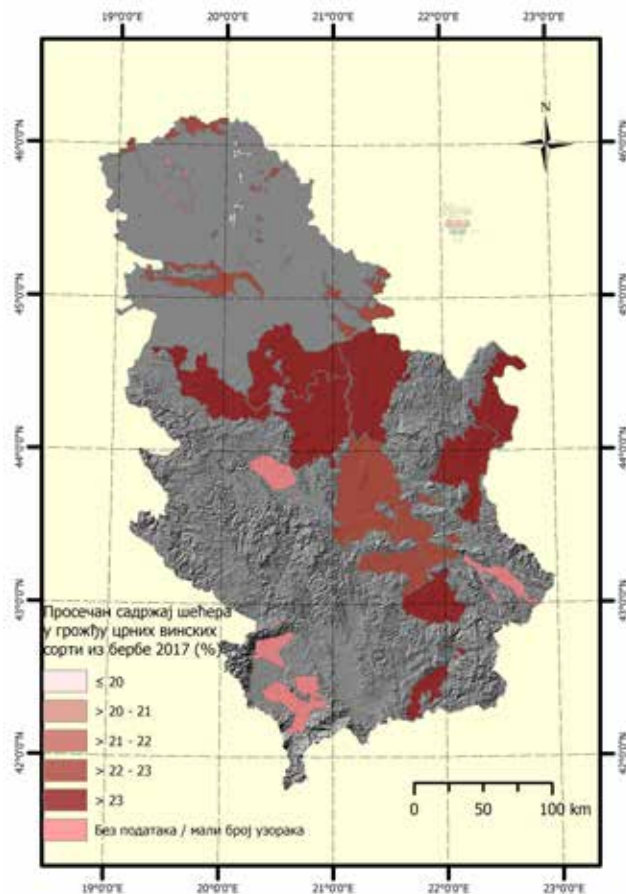

Мапа 170: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виногорјима; берба 2017
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

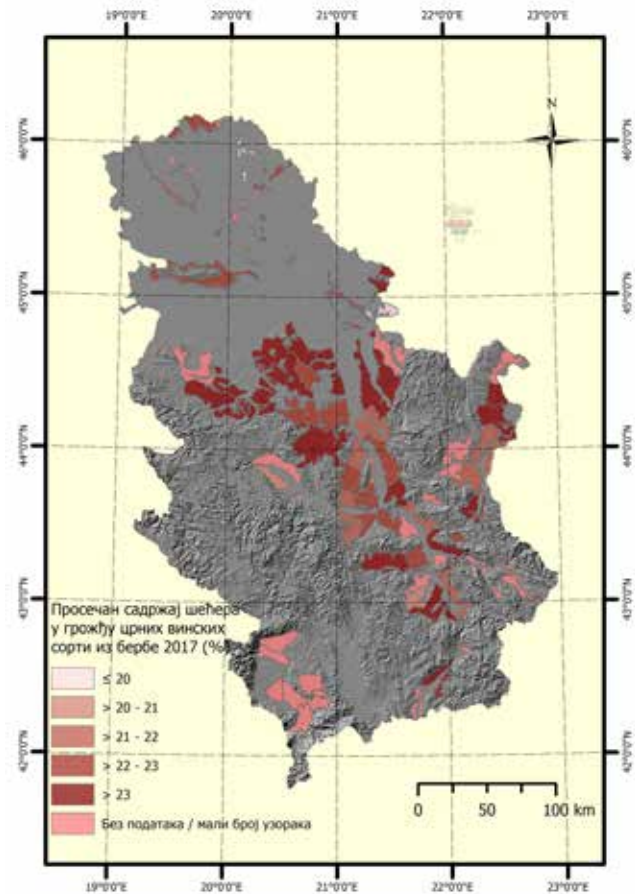
Код винограда црних винских сорти садржај шећера у грозђу је био изнад 23% у великом броју виноградарских рејона, и то пре свега у оквиру виноградарског региона Централна Србија. Виши просечан садржај шећера у црном винском грозђу је било у рејону Неготинска Крајина, Књажевачком, Млавском, Београдском, Поцерско-ваљевском, Шумадијском, Лесковачком и Врањском виноградарском рејону.

Просечан садржај шећера у грозђу у виноградима црних винских сорти анализирајући по виноградима

из бербе 2017. је био висок у великом броју виноградја. Чак у 18 виноградја где постоје комерцијални виноградји који се воде у оквиру ВР-а, просечан садржај шећера у грозђу био је изнад 23%. То су следећа виноградја: Подгорско, Колубарско-љишко, Михајловачко, Неготинско, Рогљевачко-рајачко, Потркањско, Пожаревачко, Прокупачко, Чегарско, Винарачко, Вртогошко, Ражањско, Авалско-космајско, Грочанско, Смедеревско, Лазаревачко, Крагујевачко и Вршачко виноградје.

Мапа 171: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виноградарским рејонима; берба 2017
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 172: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виноградјама; берба 2017
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

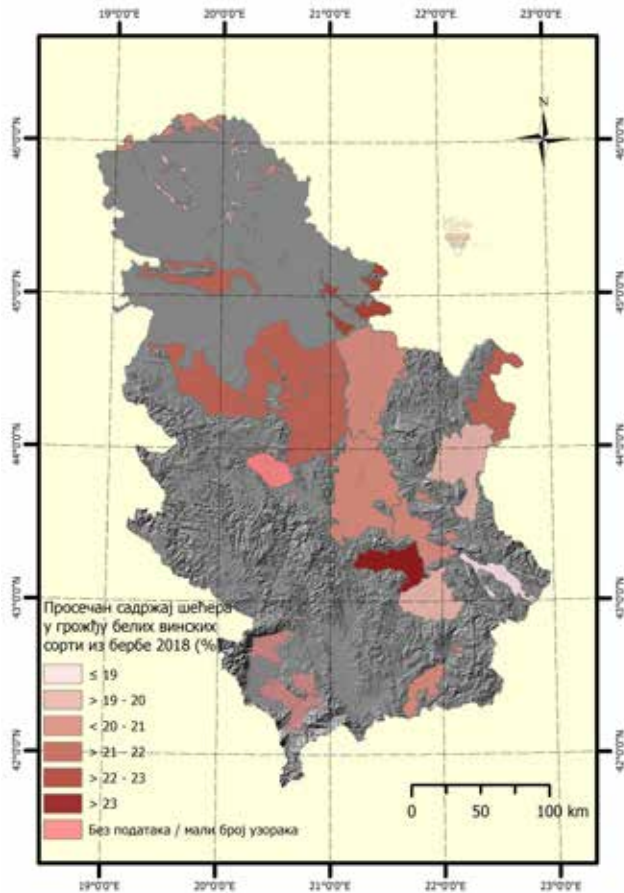
Квалитет грожђа винских сорти из бербе 2018

Климатски услови у 2018. години су били јако специфични и карактерисали су се изузетно високим температурама, а у појединим виноградарским подручјима и екстремно високим посебно у Београдском рејону и рејону Неготинска Крајина. У исто време, 2018. година је била просечно кишна, где су јун и јул месец били неуобичајено кишни, што се одразило на слаб принос и квалитет пре свега стоног грожђа. Пролеће је у већини виноградарских подручја било јако топло, што је условило ранијим фенолошким фазама винове лозе, а лето је било топло, кишно и спарно са ударима града на појединим локалитетима.

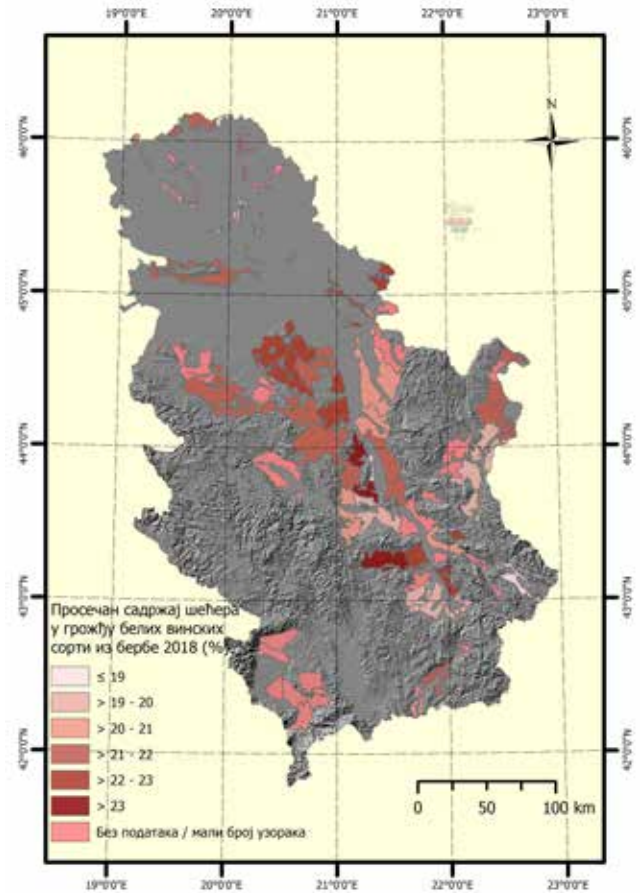
Иако је берба грожђа у појединим виноградарским подручјима била већ током августа месеца, септембар се карактерисао јако високим просечним температурама. Просечна септембарска температура је била највиша у Београду (20,3°C), Неготину (19,4°C), а у већем броју виноградарских подручја просечна температура у овом месецу је била изнад 18°C. Карактеристика за 2018. годину је и топао октобар са просечним температурама у бројим виноградарским подручјима изнад 14°C. По питању падавина, у великом броју виноградарских подручја је током септембра месеца било мало, па чак и екстремно мало падавина (Врање, Неготин, Крагујевац и др.).

Висок просечан садржај шећера у грожђу белих винских сорти су имали виногради у Топличком виноградарском рејону, док је гледајући по виногорјима висок садржај овог параметра био у Јагодинском, Темнићком и Прокупачком виногорју.

Мапа 173: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виноградарским рејонима; берба 2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

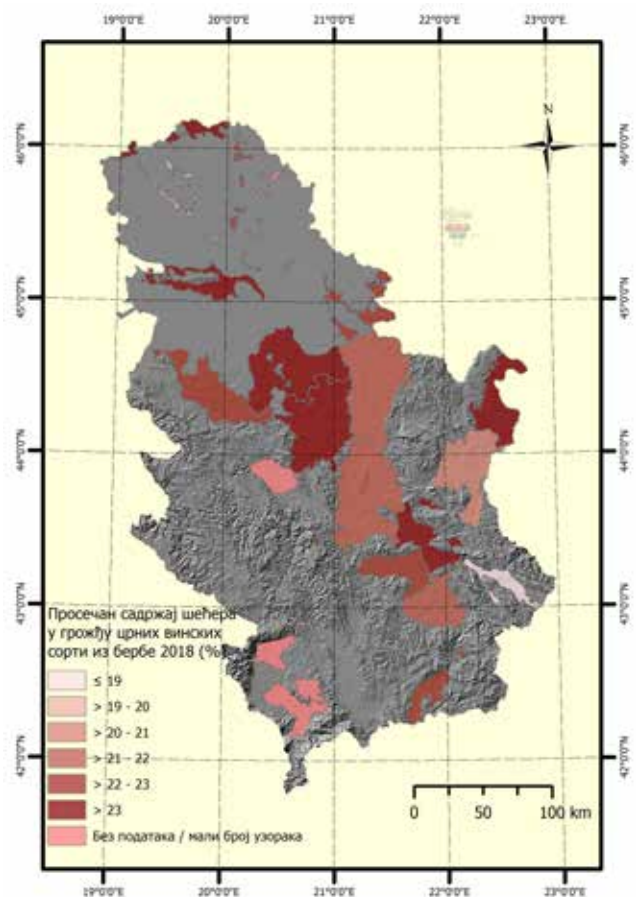
Мапа 174: Просечан садржај шећера у грозђу белих винских сорти (%) по виногорјима; берба 2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Због специфичних климатских услова у 2018. години, код винограда црних винских сорти који се воде у оквиру ВР-а садржај шећера у грозђу у бројим виноградарским рејонима је био више од 23%. Виши

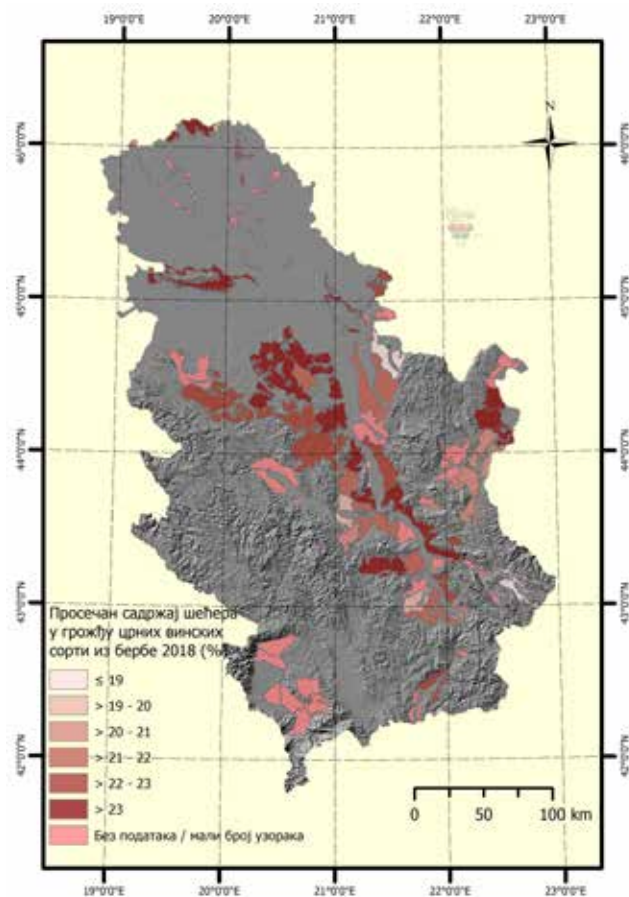
просечан садржај шећера у црном винском грозђу је било у рејону Неготинска Крајина, Београдском, Шумадијском, Нишком, Сремском и Суботичком виноградарском рејону.

Просечан садржај шећера у грозђу у виноградима црних винских сорти анализирајући по виноградима из бербе 2018. је био виши у 18 виноградних рејона. Просечан садржај шећера изнад 23% је остварен у грозђу у Михајловачком, Неготинском, Рогљевачко-рајачком,

Прокупачком, Алексиначком, Чегарском, Јагодинском, Темнићком, Ражањском, Рачанском, Крњевачком, Авалско-космајском, Грочанском, Смедеревском, Лазаревачком, Фрушкогорском, Палићком виноградним рејонима и виноградима Делиблатске пешчаре.

Мапа 175: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виноградним рејонима; берба 2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 176: Просечан садржај шећера у грозђу црних винских сорти (%) по виноградима; берба 2018
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

5. Карактеристике и структура винарија

5.1. Капацитети винарија

Према подацима из Винарског регистра у Србији је регистровано укупно 355 произвођача вина. Од овог броја 213 произвођача је регистровано на територији статистичких региона Београд, Шумадија и Западна

Србија и Јужна и Источна Србија, 140 произвођача регистровано на територији статистичког региона Војводина, док су два произвођача регистрована на територији статистичког региона Косово и Метохија.

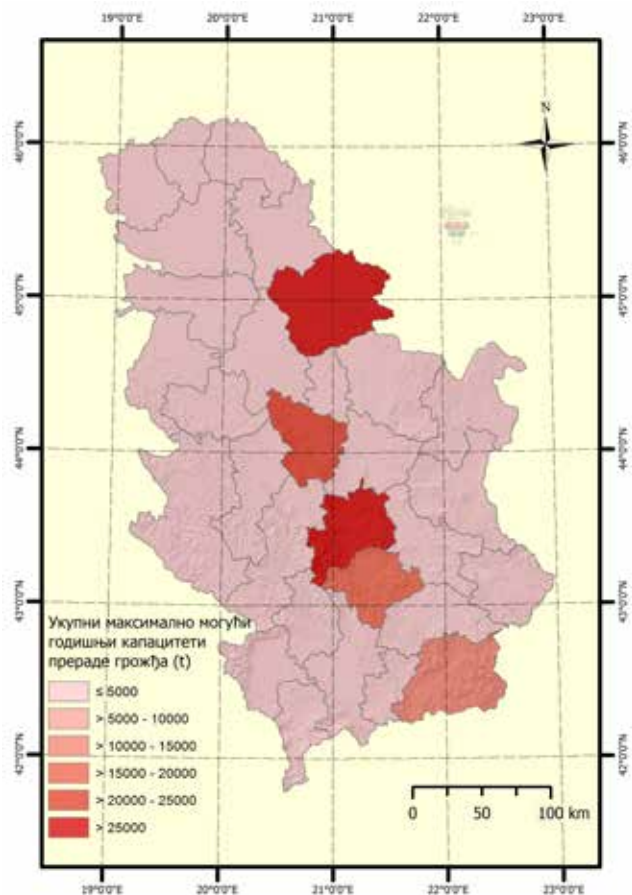
Максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа

На основу података из Винарског регистра (расположиви подаци за 311 произвођача вина), укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа који су регистровани у овом регистру на дан 14.03.2019. године су 123.195 t.

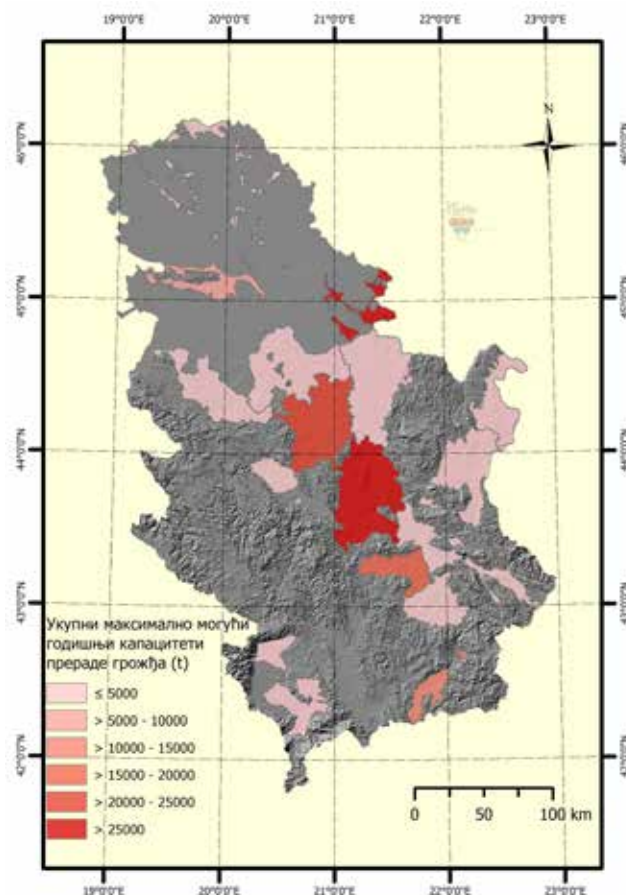
По питању расподеле укупних максимално могућих капацитета годишње прераде грожђа по окрузима, на основу регистрованих података у Винарском регистру, на прва три места су Јужнобанатски са 27.067 t (21,99% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа), Расински са 25.316 t (20,57% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа) и Шумадијски округ са 21.666 t (17,60% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа).

Гледајући расподелу укупних капацитета годишње прераде грожђа по виноградарским рејонима, највећи укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа се налазе у рејону Три Мораве 29.804 t (24,21% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа), Јужнобанатском рејону 26.732 t (21,72% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа) и Шумадијском виноградарском рејону 21.695 t (17,62% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа који су регистровани у Винарском регистру).

Мапа 177: Укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа по окрузима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 178: Укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Када су у питању виногорја, највећи укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа се налазе у Вршачком 26.492 t (21,52% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа који су регистровани у Винарском регистру),

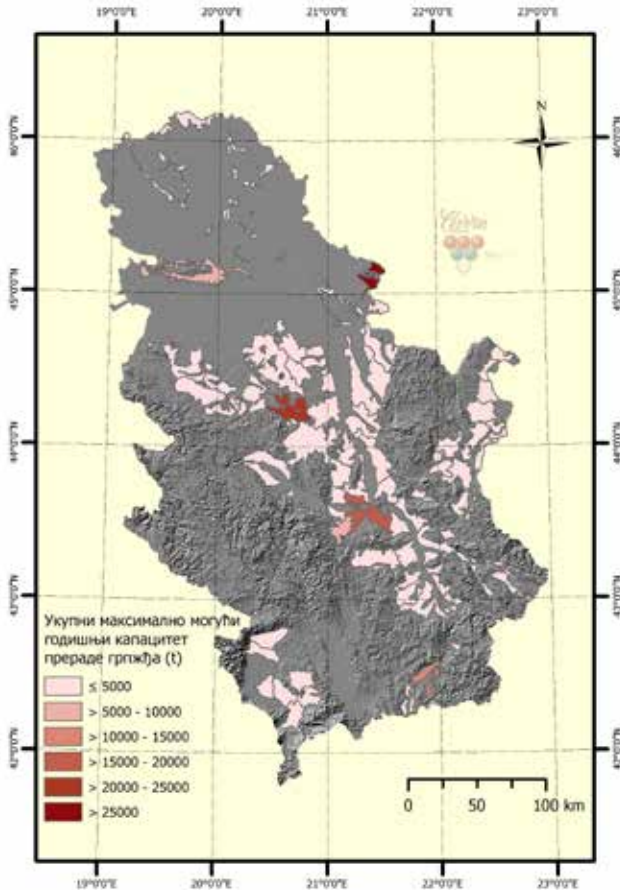
Опленачком 21.441 t (17,42% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа) и Крушевачком виногорју 17.014 t (13,82% од укупних максимално могућих годишњих капацитета прераде грожђа).

Максимално могући годишњи капацитети производње вина

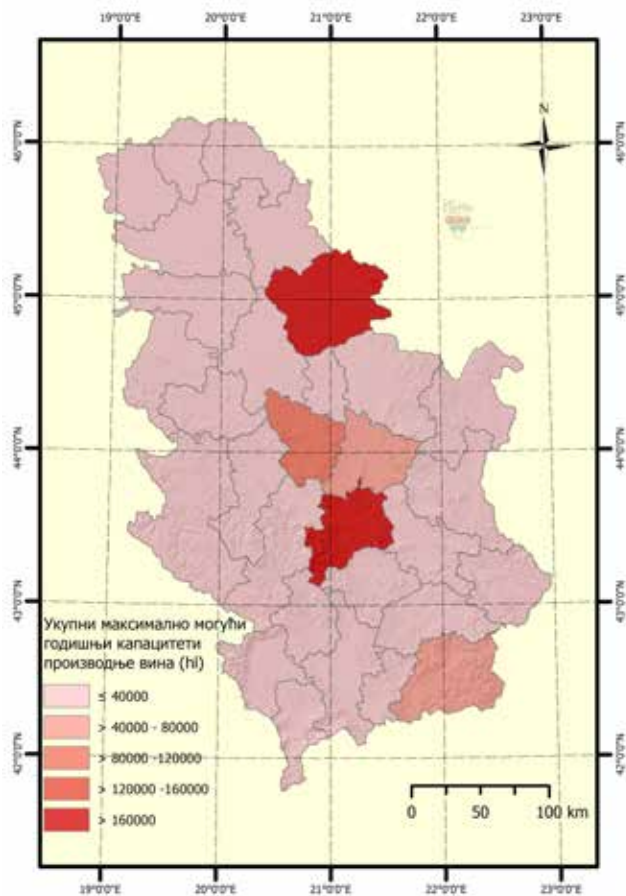
Према подацима из Винарског регистра, укупни максимално могући годишњи капацитети производње вина који су регистровани у овом регистру на дан 14.03.2019. године код 313 произвођача вина су 715.808 hl.

Када је у питању расподела укупних максимално могућих капацитета годишње производње вина по окрузима, на основу регистрованих података у Винарском регистру, највећи капацитети су у Јужнобанатском округу и то 195.521 hl (27,34% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета производње вина), затим следи Расински са 174.451 hl (24,39% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина) и Шумадијски округ са 108.834 hl (15,21% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина који су регистровани у Винарском регистру).

Гледајући расподелу укупних максимално могућих капацитета годишње производње вина по виноградарским рејонима, највећи капацитети се налазе у рејону Три Мораве 218.121 hl (30,5% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета производње вина), затим у Јужнобанатском 193.691 hl (27,09% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина) и Шумадијском рејону 110.384 hl (15,43% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина који су регистровани у Винарском регистру).

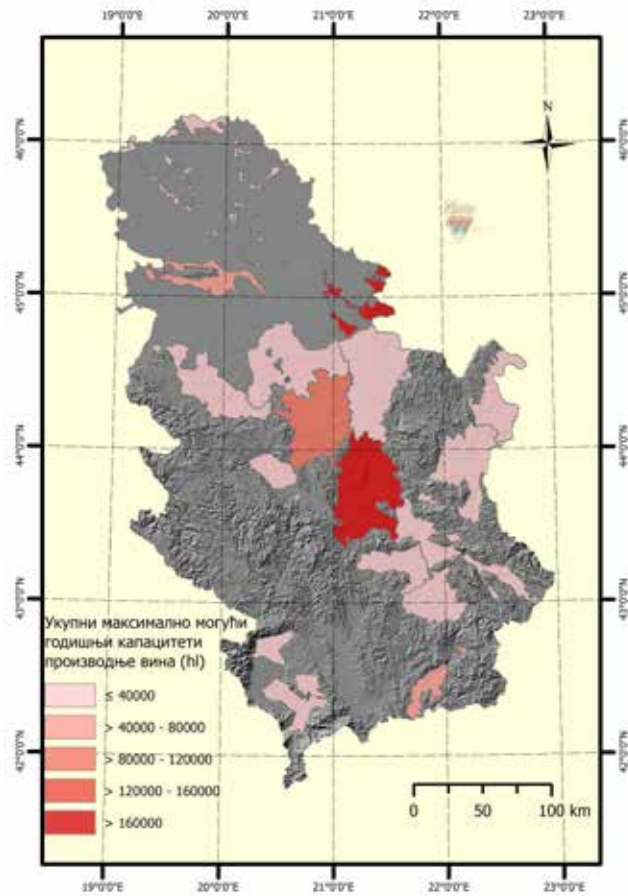

Мапа 179: Укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 180: Укупни максимално могући годишњи капацитети производње вина по окрузима; 2019.

Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 181: Укупни максимално могући годишњи капацитети производње вина по рејонима; 2019.

Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Када су у питању виногорја, највећи укупни максимално могући капацитети годишње производње вина се налазе у Вршачком 181.691 hl (25,4% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета производње вина), Крушевачком 115.071

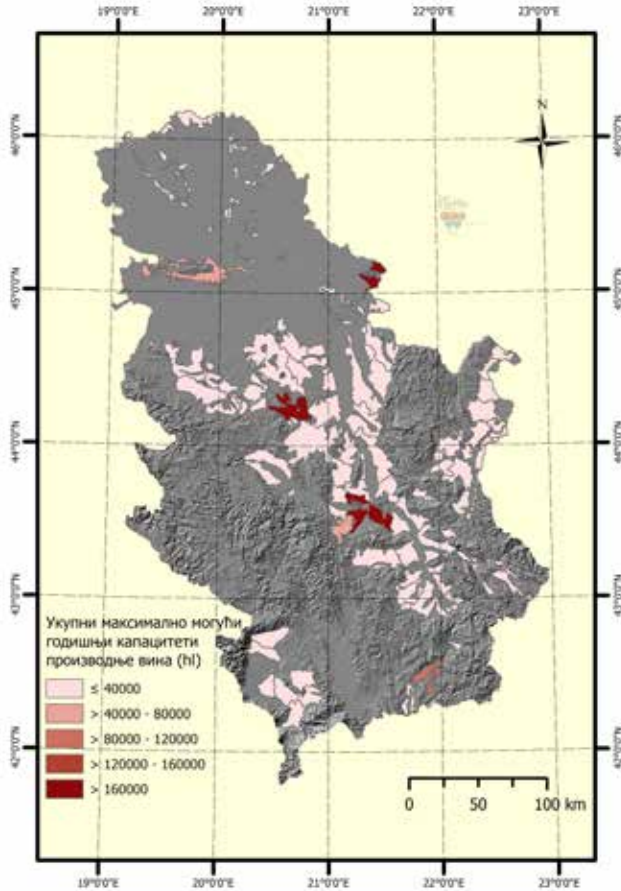
hl (16,09% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина) и Опленачком виногорју 107.454 hl (15,02% од укупних максимално могућих годишњих капацитета производње вина који су регистровани у Винарском регистру).

Максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа

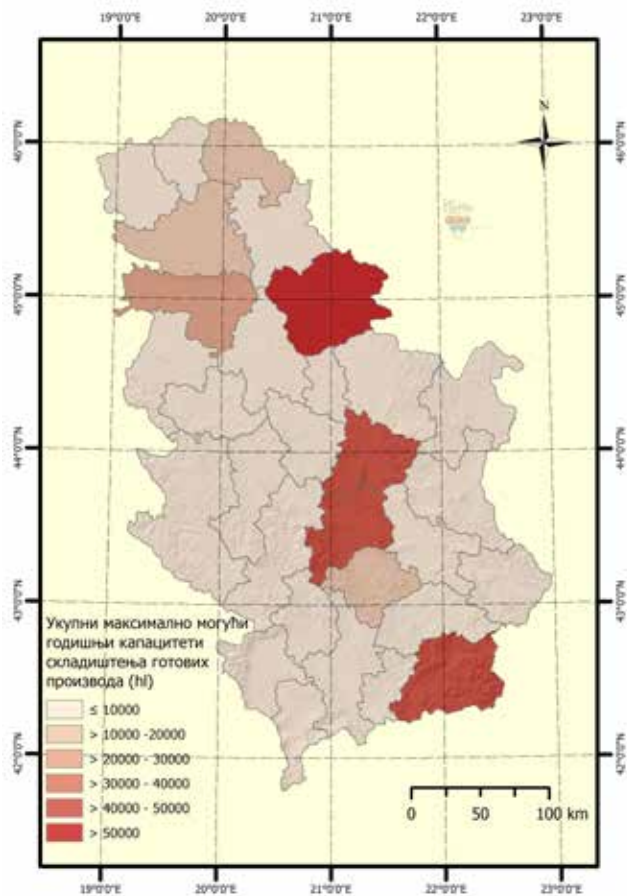
На основу података из Винарског регистра (доступни подаци за 291 винарију), укупни максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа на дан 14.03.2019. године су 346.393 hl.

По питању расподеле укупних максималних могућих годишњих капацитета складиштења готових производа по окрузима, на основу регистрованих података у Винарском регистру, највећи максимално могући капацитети складиштења готових производа су у Јужнобанатском округу и то 116.779 hl (33,73% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа). Након тога следе Пчињски са 45.500 hl (13,15% од укупних годишњих капацитета складиштења готових производа) и Поморавски округ са 45.095 hl (13,03% од укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа који су регистровани у Винарском регистру).

Гледајући расподелу укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа по виноградарским рејонима, највећи капацитети се налазе у Јужнобанатском рејону 114.274 hl (33,01% од укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа који су регистровани у Винарском регистру), затим у рејону Три Мораве 88.651 hl (25,61% од укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа који су регистровани у Винарском регистру) и Пчињском рејону 45.500 hl (13,15% од укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа који су регистровани у Винарском регистру).

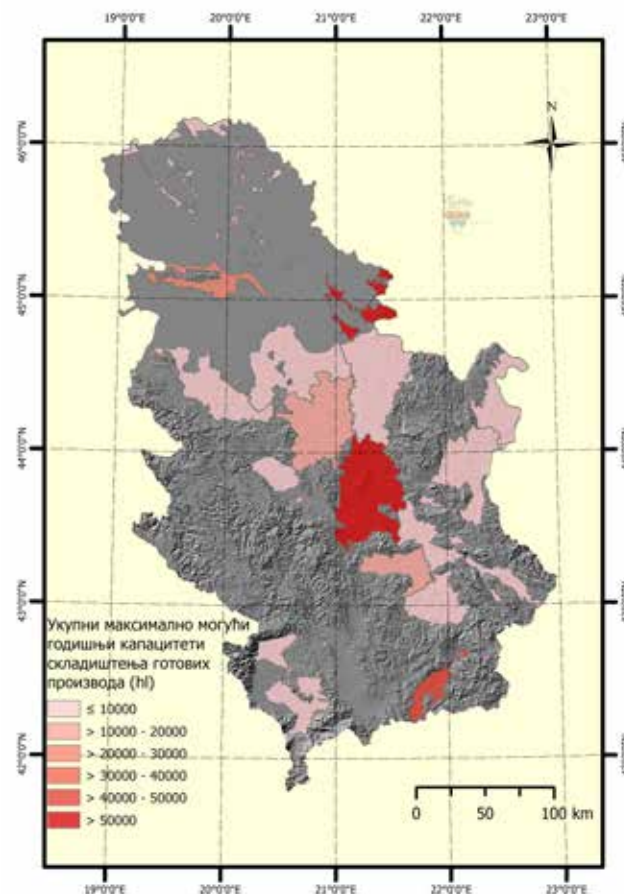

Мапа 182: Укупни максимално могући годишњи капацитети производње вина по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

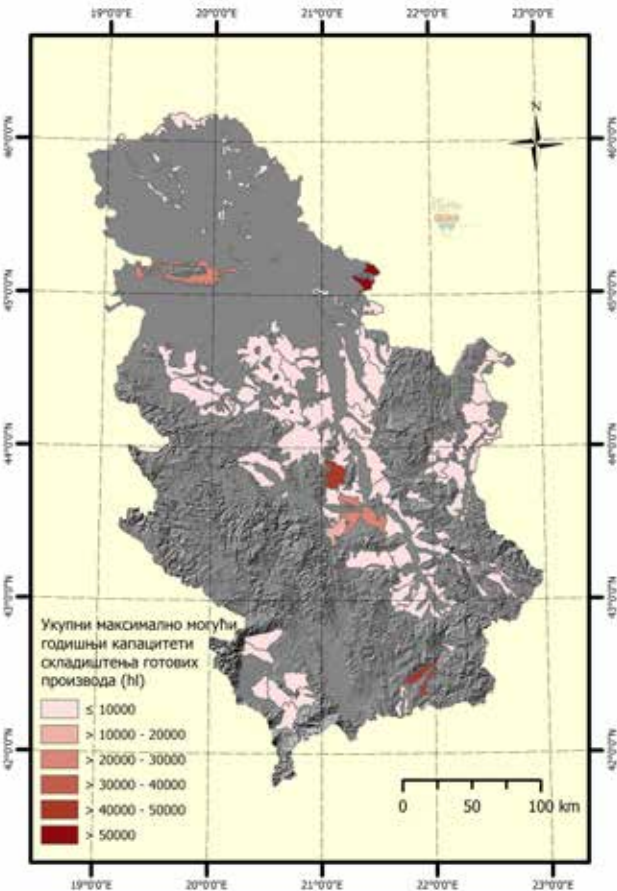
Мапа 183: Укупни максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа по окрузима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

Када посматрамо расподелу укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа по виногорјима, највећи максимално могући капацитети се налазе у Вршачком 112.073 hl (32,37% од укупних регистрованих максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа), затим у Вртогошком 45.100 hl (13,03% од

Мапа 184: Укупни максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа по рејонима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа) и Левачком виногорју 42.640 hl (12,32% од укупних максимално могућих годишњих капацитета складиштења готових производа који су регистровани у Винарском реги-стру).

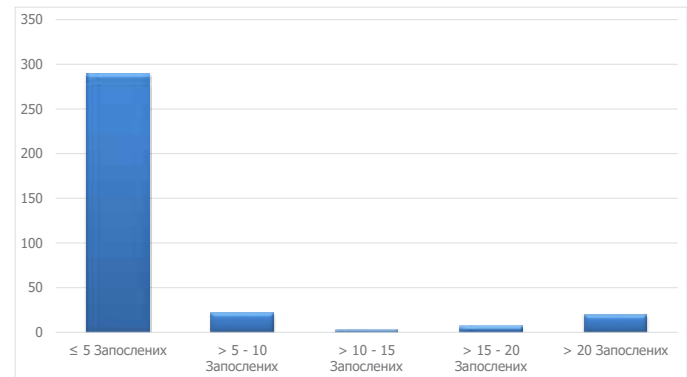
Мапа 185: Укупни максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа по виногорјима; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар
Мапа: ЦЕВВИН

5.2. Подаци о запосленима

Према подацима из Винарског регистра укупан број запослених (стално и привремено запослени) регистрован у овом регистру на дан 14.03.2019. године код 330 произвођача за које су били доступни подаци је 1.629. Од овог броја 1.364 су стално запослени, а 265 су привремено запослени у винаријама.

Просечан број запослених је 3,85 по произвођачу вина, рачунајући укупан број запослених (стално и привремено).

Од 330 регистрованих произвођача вина за које су у Винарском регистру били доступни подаци, њих чак 289 има мали број запослених, односно до пет запослених. У групи регистрованих произвођача вина који имају од шест до 10 запослених налази се 22 произвођача, а у групи оних који имају од 11 до 15 запослених се налазе само три произвођача. Нешто већи број произвођача, тачније њих седам налази се у групи која има од 16 до 20 запослених, док групи која има више од 20 укупно запослених радника припада 20 произвођача.

Графикон 34: Укупан број запослених код произвођача вина уписаних у Винарски регистар; 2019.
Извор: МПШВ, Винарски регистар

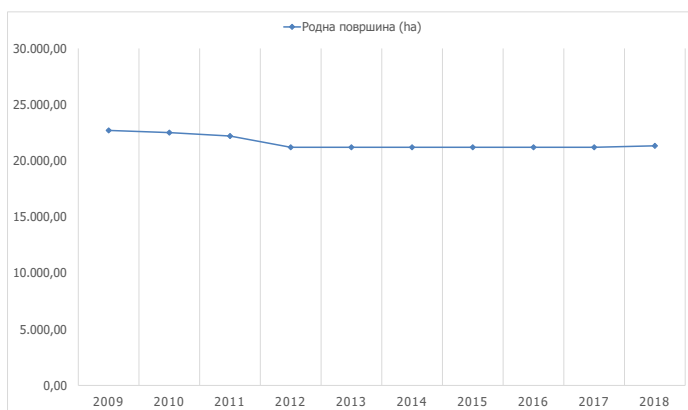
Гледајући расподелу броја запослених по окрузима, на основу података који се воде у Винарском регистру, највише запослених је у Расинском округу и то 469 (од чега су 451 стално, а 18 привремено запослени), даље следе Сремски са 164 (од чега су 128 стално, а 36 привремено запослени) и Севернобачки округ са 146 (од чега су 144 стално, а два привремено запослена).

6. Укупна производња грожђа и вина

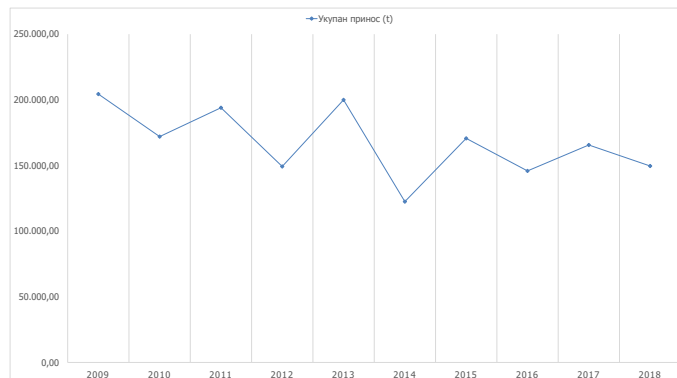
6.1. Производња грожђа (произведене количине)

Према подацима РЗС-а, у Србији је у 2018. години било 21.328 ха родних површина под виноградима. Та површина се у последњих десет година кретала од 21.201 ха колика је била у периоду од 2012. до 2017. године, па до 22.702 ха колико је била 2009. године.

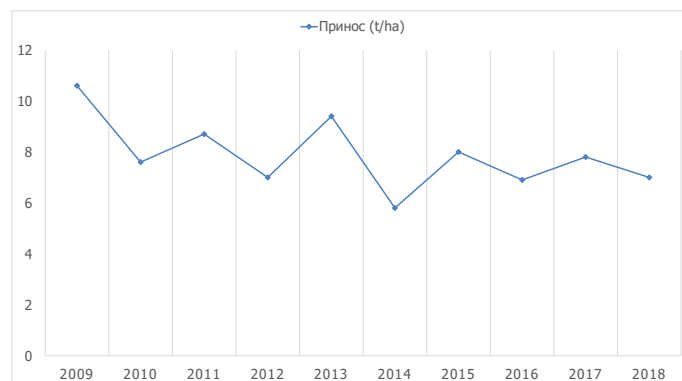
Графикон 35: Површине под родним виноградима (ха): 2009–2018
Извор: РЗС

Што се производње грожђа тиче она је према подацима РЗС-а у 2018. години износила 149.595 t, што је за око 10% мање како у односу на 2017, тако и у односу на десетогодишњи просек (2009–2018). У последњем десетогодишњем периоду (2009–2018) укупна производња грожђа се кретала од 122.489 t колико је била 2014. до 204.369 t колико је била 2009. године, док је укупна просечна годишња производња грожђа у овом десетогодишњем периоду (2009–2018) била 167.363 t.

Графикон 36: Укупан принос грожђа (t) по годинама; 2009–2018
Извор: РЗС

Према подацима РЗС-а просечан принос грожђа у 2018. години био је 7,0 t/ха, што је смањење у односу на 2017. годину за 10,26%, а у односу на десетогодишњи просек, просечан принос у 2018. години је био мањи за 11,12%. Просечан принос грожђа у последњем десетогодишњем периоду (2009–2018) кретао се у интервалу од 5,8 t/ха колико је био 2014. године, до 10,6 t/ха колико је био 2009, а просечан принос грожђа у целом десетогодишњем периоду је био 7,88 t/ха.

Графикон 37: Просечан принос грожђа (t/ха) по годинама; 2009–2018
Извор: РЗС

Према подацима који се воде у оквиру ВР-а за последње три бербе грожђа код претежно комерцијалних винограда који се воде у овом регистру, највиши приноси по типовима грожђа су остварени у следећим годинама: за бело винско грожђе – берба 2016. (6.182 kg/ha), за црно винско грожђе – берба 2018.

(7.820 kg/ha) и за стоно грожђе-берба 2016. (8.197 kg/ha). Најнижи просечни приноси по ha у последњих три године је остварен у берби 2017. и то по типовима грожђа: за бело винско грожђе 4.734 kg/ha, за црно винско грожђе 6.377 kg/ha и за стоно грожђе 5.861 kg/ha.

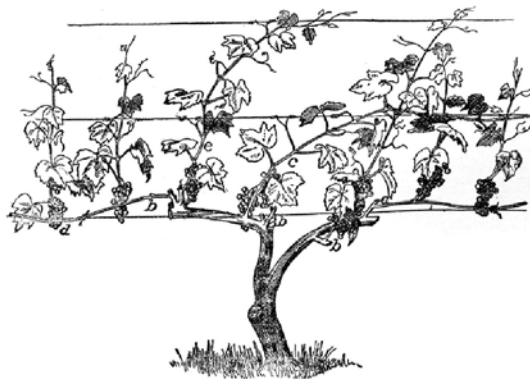
6.2. Производња и складиштење стоног грожђа

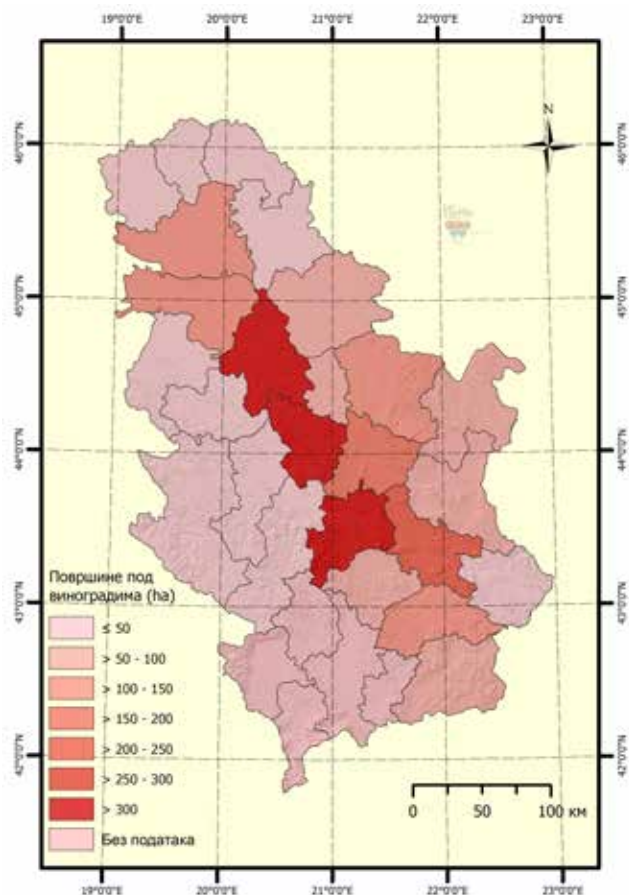
На основу података РЗС-а (Попис пољопривреде 2012), у Србији има 4.667,25 ha винограда са стоним сортама, од чега су 4.396,74 ha родни виногради. Површине под стоним сортама чине 21% у односу на укупну површину под виноградима.

Највеће површине под стоним сортама налазе се у Расинском округу (1.179,73 ha, што представља 25,27% од укупне површине винограда са стоним сортама), на територији Града Београда (558,71 ha, што представља 11,97% од укупне површине винограда са стоним сортама), и у Шумадијском округу (471,36 ha, што пред-

ставља 10,99% од укупне површине винограда са стоним сортама).

Гледано на нивоу општина највеће површине под стоним сортама се налазе у општинама Трстеник (677,83 ha, што представља 14,52% од укупне површине винограда са стоним сортама), Гроцка (408,24 ha, што представља 8,75% од укупне површине винограда са стоним сортама) и Топола (318,33 ha, што представља 6,82% од укупне површине винограда са стоним сортама).

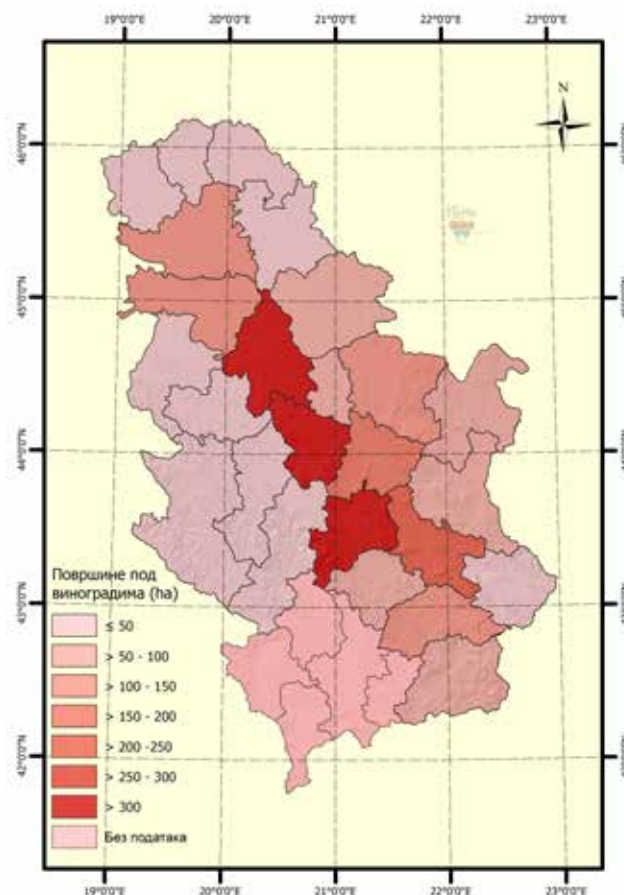

Мапа 186: Површине винограда са стоним сортама по окрузима; 2012.

Извор: РЗС, Попис пољопривреде

Мапа: ЦЕВВИН

Мапа 187: Површине винограда са стоним сортама по окрузима; 2018.

Извор: МПШВ, УАП, РПГ

Мапа: ЦЕВВИН

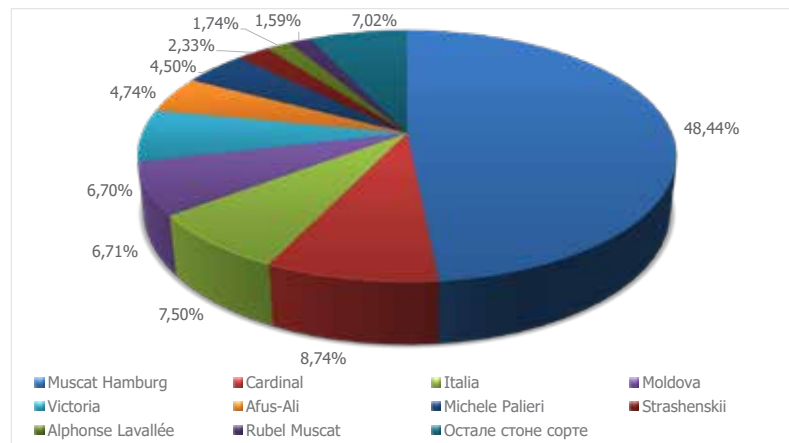
Према подацима РПГ-а укупне површине винограда са стоним сортама, које су уписане у овај регистар, су 2.897,35 ха, а највеће површине винограда са стоним сортама, на основу ових података, се налазе у Расинском округу (653,04 ха), на територији Града Београда (334,55 ха) и у Шумадијском округу (306,09 ха).

Гледајући податке из ВР-а, од укупне површине виноградарских парцела које се воде у овом регистру, 727,52 ха су површине винограда са стоним сортама

што представља 11,21% од укупне површине уписаних винограда (виноградарских парцела) у овом регистру. На основу ових података најзаступљенија стона сорта је Muscat Hamburg са 352,38 ха (48,44% од укупне површине уписаних винограда са стоним сортама, односно 5,4% од укупне површине уписаних винограда у ВР). На другом месту, са знатно мањим учешћем, јесте сорта Cardinal са 63,55 ха (8,74% од укупне површине уписаних винограда са стоним сортама, односно

0,97% од укупне површине уписаних винограда у ВР-у). На трећем од стоних сорти по површини је сорта Italia (Мускат Италија) са 54,56 ha (7,5% од укупне по-

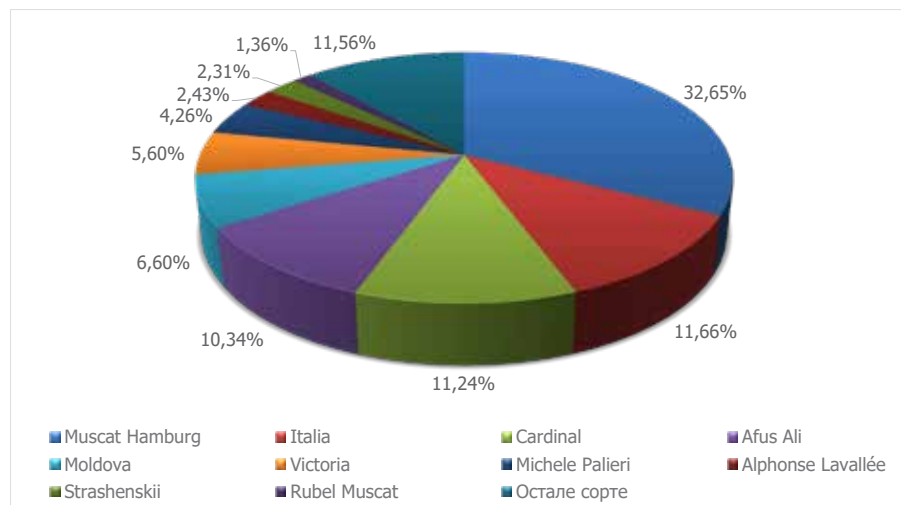
вршине уписаних виноградарских парцела са стоним сортама, односно 0,84% од укупне површине уписаних парцела у ВР).

Графикон 38: Структура најзаступљенијих стоних сорти винове лозе по основу површине виноградарских парцела; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

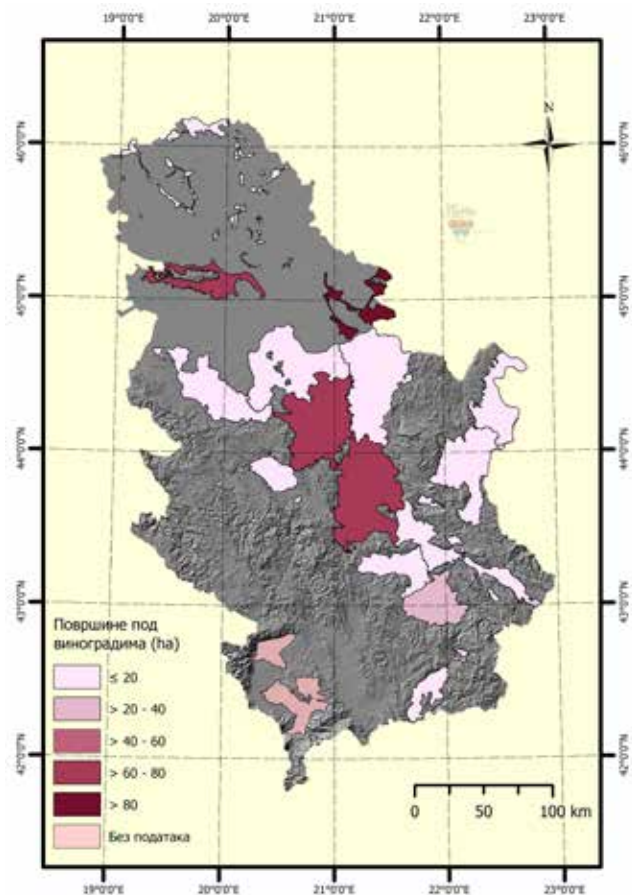
Сортна структура винограда са стоним сортама по основу броја виноградарских парцела је слична сортној структури по површини виноградарских парцела. Такође, на основу тог параметра најзаступљенија стона

сорта је Muscat Hamburg која се налази на 2.661 виноградарској парцели (32,65% од укупног број виноградарских парцела са стоним сортама, односно 13,81% од укупног броја парцела које се воде у оквиру ВР-а).

Графикон 39: Структура најзаступљенијих стоних сорти винове лозе по основу броја виноградарских парцела; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН

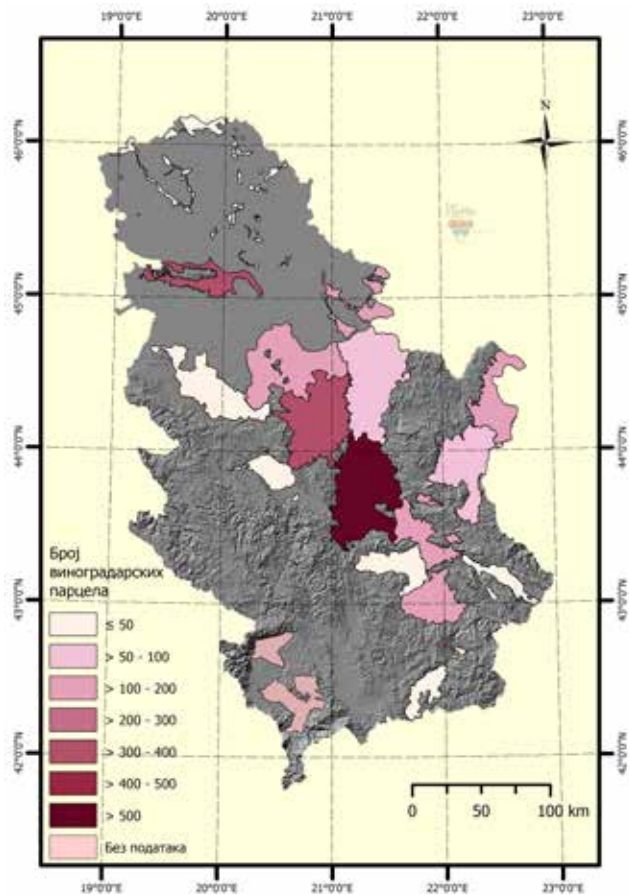
Гледајући податке о виноградима који се воде у оквиру ВР-а, највеће површине винограда под сортом Muscat Hamburg се налазе у Јужнобанатском рејону где површина под овом сортом чини 23,14% (81,55 ha) у

Мапа 188: Површине винограда (виноградарских парцела) са сортом Muscat Hamburg по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

Укупна производња грожђа и вина

односу на укупну површину виноградарских парцела које се воде у овом регистру. Веће учешће у површинама са сортом Muscat Hamburg је у рејону Три Мораве (18,66%) и Сремском виноградарском рејону (17,36%).

Мапа 189: Број виноградарских парцела са сортом Muscat Hamburg по виноградарским рејонима; 2019.
Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР – податке обрадио ЦЕВВИН
Мапа: ЦЕВВИН

6.3. Прерада грожђа и производња вина

Према подацима РЗС-а, производња вина регистрована у индустрији у 2017. години износила је 375 хиљада hl, што је за 3% више у односу на 2016. годину. Међутим овде треба имати у виду да регистрована производња вина у индустрији не представља целокупну производњу вина у Србији јер почевши од 2014.

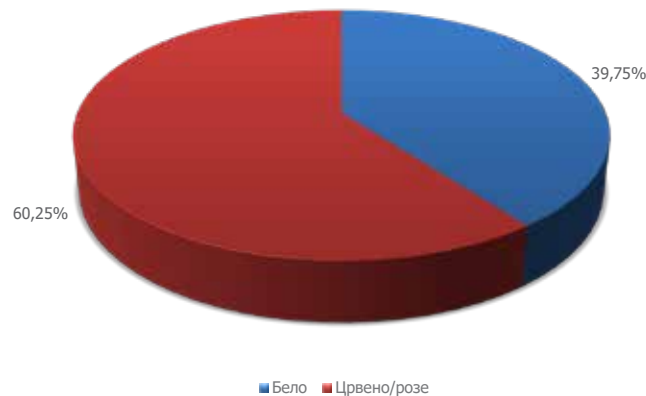
РЗС не прати производњу вина на пољопривредним газдинствима која производе вино од сопственог грожђа. Просечна годишња производња вина у периоду од 2014. (од када РЗС прати производњу вина само у индустрији) до 2017. године била је 294 хиљада hl.

Графикон 40: Укупна производња вина (000 hl); 2008-2017
Извор: РЗС

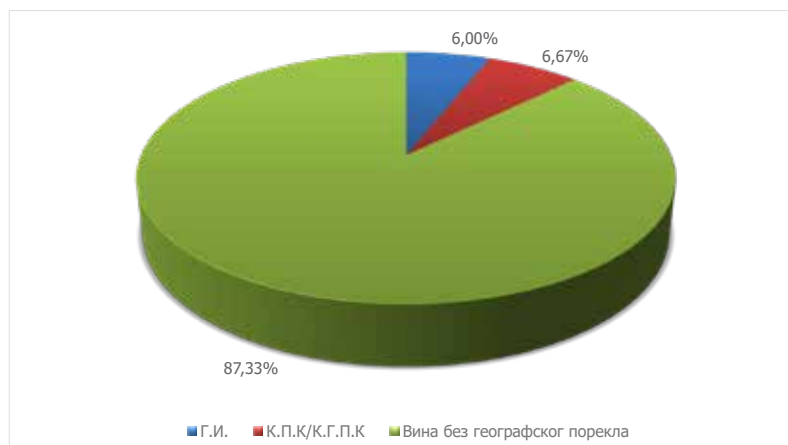
Према подацима из Винарског регистра на дан 18.03.2019. године укупна производња вина из бербе 2018, регистрована код 249 произвођача била је 24.979.583 l вина (без ароматизованог вина). На основу истих података производња црвених/розе вина учествовала је са 60,25%, док је производња белих вина учествовала са 39,75% у укупној производњи вина из бербе 2018. Код анализе ових података треба имати у виду да нису били доступни подаци за све произвођаче вина који су уписани у Винарски регистар, као и да је био мањи принос грожђа белих винских сорти у појединим виноградарским подручјима због измрзавања и града.

У структури производње вина по основу квалитетних категорија базирано на подацима из Винарског регистра у последње три године (2016–2018) била је доминантна производња вина без географског порекла у односу на вина са географским пореклом. У по-

Графикон 41: Структура производње вина према боји (%); 2018.
Извор: МПШВ, Винарски регистар

сматраном периоду производња вина без географског порекла учествовала је са 87,33%, док је учешће производње вина са географским пореклом било значајно мање и износило је 12,67% у односу на укупну производњу вина регистровану у Винарском регистру.

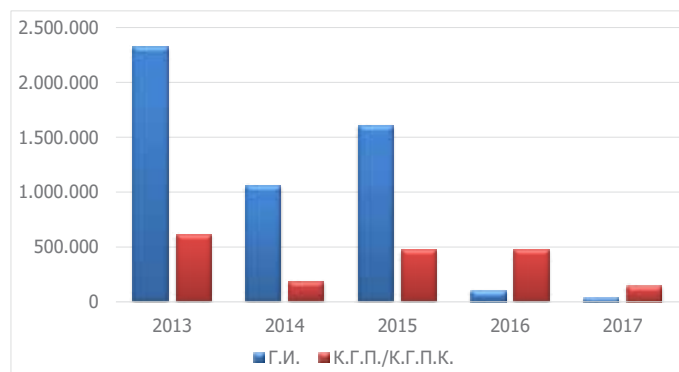
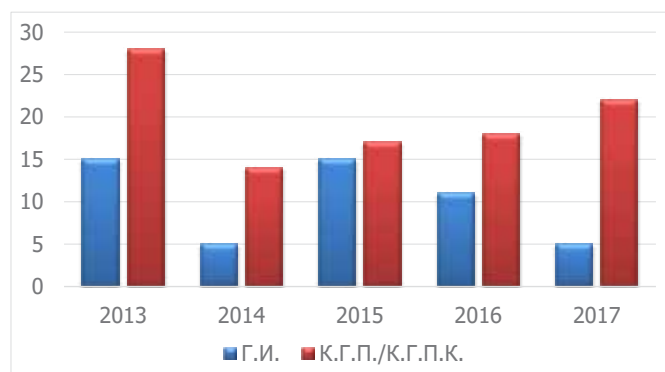

Графикон 42: Структура производње вина према квалитетним категоријама (%); 2018.
Извор: МПШВ, Винарски регистар

Према подацима МПШВ-а, Сектора за пољопривредну политику у Србији је из берби 2013-2018. (2013, 2014, 2015, 2016. и 2017.) закључно са 28.02.2019. године произведено 150 вина са географским пореклом, а укупна количина произведених вина из тих берби грожђа је 7.026.899 l. Од укупног броја произведених вина, 51 вино је регионално (Г. И.) вино док

су 99 квалитетна вина са географским пореклом (К. П. К./К. Г. П. К.).

Укупна количина произведених регионалних (Г. И.) вина из наведених берби је 5.129.162 l, док је укупна количина произведених квалитетних вина са географским пореклом (К. П. К./К. Г. П. К.) у истом периоду била 1.897.737 l.

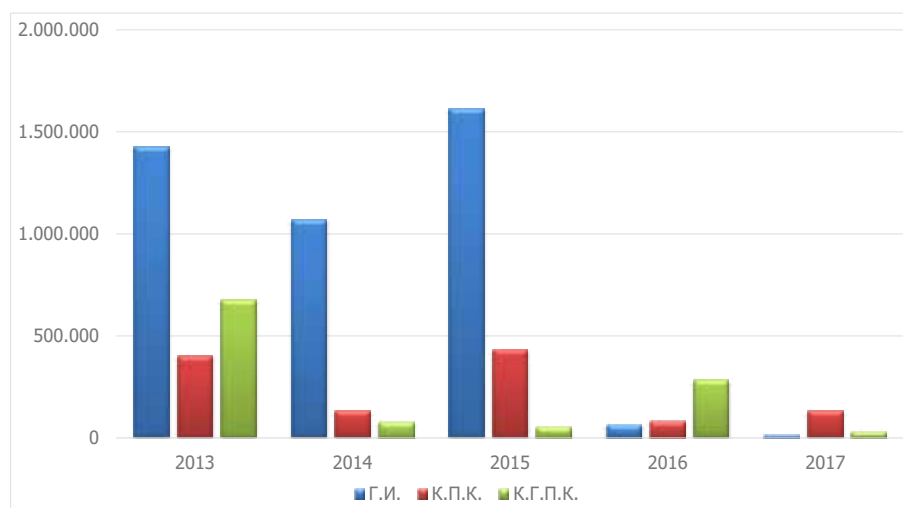
Графикон 43: Број (лево) и количина (l) (десно) произведених вина са географским пореклом из берби 2013, 2014, 2015, 2016. и 2017.⁵

Извор: МПШВ, Сектор за пољопривредну политику

⁵ На дан 28.02.2019. године,

Према наведеним подацима МПШВ-а, за бербе 2013–2018. (2013, 2014, 2015, 2016. и 2017) закључно са 18.12.2018. године је издато укупно 6.487.976 маркица квалитета и порекла (евиденционих маркица за вина са географским пореклом), од чега је 4.183.821 зелених маркица за регионална (Г. И.) вина, 1.177.574 црвених маркица за квалитетна вина са географским пореклом (К. П. К.) и 1.126.581 љубичастих маркица за врхунска вина са контролисаним и гарантованим географским пореклом и квалитетом (К. Г. П. К.).

Наведени подаци указују да је у Србији недовољна производња висококвалитетних вина са географским пореклом, као и обележавање таквих вина маркицама квалитета и порекла. Осим тога, тренд даљег опадања производње вина са географским пореклом се наставља (иако је то условљено и еколошким условима), што изискује неопходност помоћи произвођачима вина у обезбеђивању бољих услова за производњу висококвалитетних вина са географским пореклом и промоцију ознака географског порекла.

Графикон 44: Број издатих евиденционих маркица за вина са географским пореклом из берби 2013, 2014, 2015, 2016. и 2017.⁶

Извор: МПШВ, Сектор за пољопривредну политику

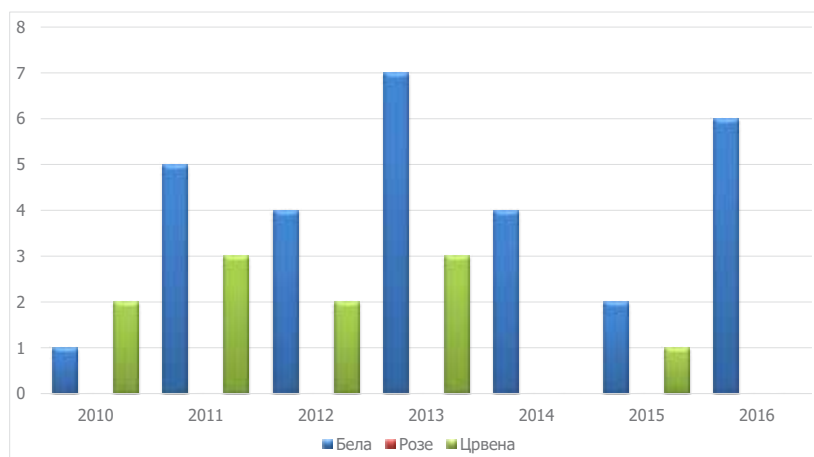
На основу података МПШВ-а у Србији су у периоду између 2010. и децембра 2017. године укупно 40 најбољих вина испуњавала услове да буду обележена маркицама квалитета и порекла (евиденционим маркицама за вина са географским пореклом) љубичасте боје као врхунска вина са контролисаним и гарантованим географским пореклом и квалитетом / К. Г. П. К.).

Од овог броја 29 је белих вина, 11 црвених вина, док за сада није било розе вина која би се сврстала у најквалитетнију категорију вина. Највећи број вина која су обележена маркицама квалитета и порекла љубичасте боје је из бербе грожђа 2013, што потврђује да је ова година била једна од најбољих година за производњу висококвалитетних вина.

⁶ На дан 28.02.2019. године.

Највећи број врхунских вина са контролисаним и гарантованим географским пореклом и квалитетом у посматраном периоду је произведено у Шумадијском

рејону (13 вина обележених са љубичастим маркицама), и рејону Три Мораве (10 обележених вина са љубичастим маркицама).

Графикон 45: Број вина са љубичастом маркицом квалитета и порекла из берби 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. и 2016.⁷
Извор: МПШВ, Сектор за пољопривредну политику

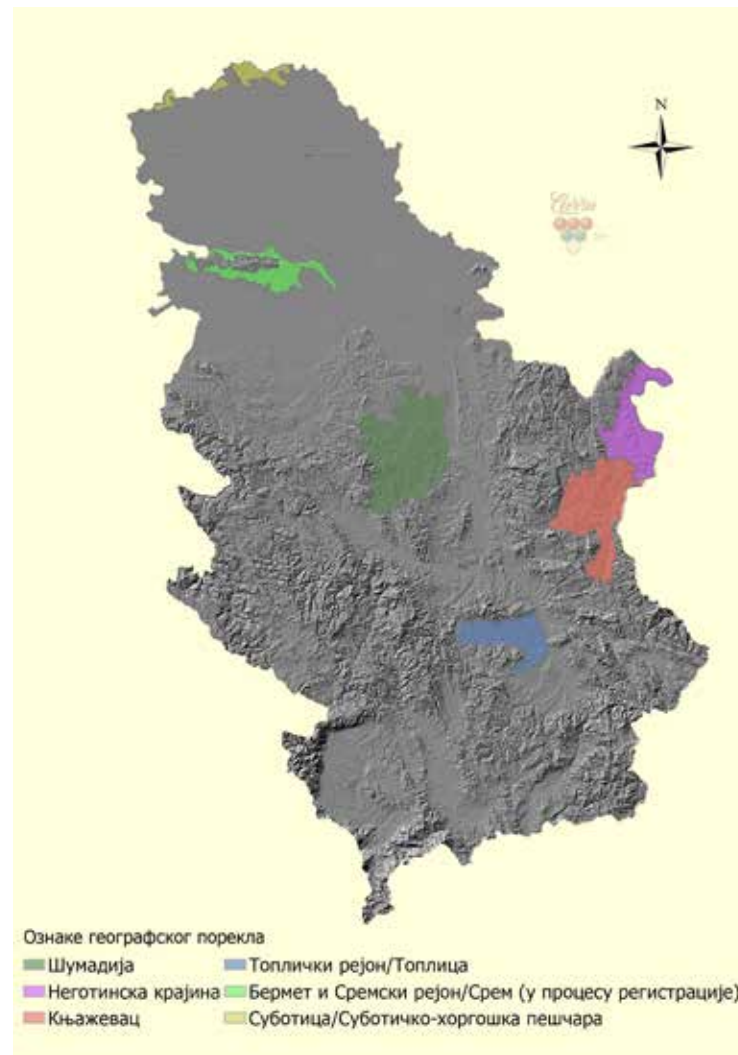
Ознаке географског порекла за вина

Тренутно је у Србији заштићено⁸, односно установљено пет ознака географског порекла вина и то: „Књажевац“, „Неготинска Крајина“, „Шумадија“, „Суботица/Суботичко-хоргошка пешчара“ и „Топлички рејон/Топлица“, као и једна ознака за ароматизовано вино „Бермет“. Регистрација ознаке „Срем“ је у завршној процедури регистрације. Такви подаци о малом

броју регистрованих ознака географског порекла указују на потребу помоћи произвођачима вина и њиховим удружењима у побољшању квалитета вина, активном увођењу стандарда неопходних за производу вина са географским пореклом, као и на потребу смањења административних процедура и захтева у регистрацији ознака географског порекла.

⁷ На дан 28.02.2019. године.

⁸ На дан 31.03.2019. године.

Мапа 190: Установљене ознаке географског порекла и ознаке у завршној фази регистрације вина; 2019.

Извор: МПШВ, Сектор за пољопривредну политику

Мапа: ЦЕВВИН

7. Овлашћене лабораторије за испитивање квалитета грожђа и вина

По основу члана Закона о вину („Сл. гласник РС“, бр. 41/09 и 93/12) и подзаконских аката донетих на основу овог закона, лабораторијску анализу шире, вина и других производа, као и сензорно оцењивање могу вршити само лабораторије које испуњавају одређене услове (пре свега имају акредитацију од Акредитационог тела Србије према стандарду SRPS ISO/IEC 17025) и за обављање тих послова су овлашћене од стране

МПШВ-а. За лабораторијско испитивање официјалних узорака, овлашћене лабораторије морају да буду акредитоване према методама које су прописане од стране Међународне организације за винову лозу и вино (у даљем тексту OIV).

До 01.03.2019. године овлашћене су следеће лабораторије:

Редни број	Лабораторија	Врста (ниво) овлашћивања
1.	Друштво за контролу квалитета и квантитета робе „Југоинспект“ АД, Београд, Завод „Топчидер“, Теодора Драјзера 11, Београд	Личне потребе произвођача, службене потребе и националне потребе
2.	„Енолошка станица“ ДОО Вршац, Хероја Пинкија 49, Вршац	Личне потребе произвођача, службене потребе и националне потребе
3.	„СП лабораторија“ АД Бечеј, Индустијска 3, Бечеј	Личне потребе произвођача, службене потребе, националне потребе и изотопска испитивања и друге сложене анализе
4.	„ЕКО-ЛАБ“ ДОО за управљање квалитетом Падинска Скела, Индустијско насеље бб, Београд (Падинска Скела)	Личне потребе произвођача, службене потребе и националне потребе
5.	ДОО предузеће за пружање лабораторијских услуга „АЛФА ЛАБ“, Александровац, Крушевачка 3б, Александровац	Личне потребе произвођача, службене потребе и националне потребе
6.	Висока пољопривредно-прехрамбена школа струковних студија , Прокупље, Тирила и Методија 1, 18400 Прокупље	Личне потребе произвођача
7.	Универзитет у Новом Саду, Технолошки факултет Нови Сад , Булевар цара Лазара 1, 21000 Нови Сад	Личне потребе произвођача, службене потребе

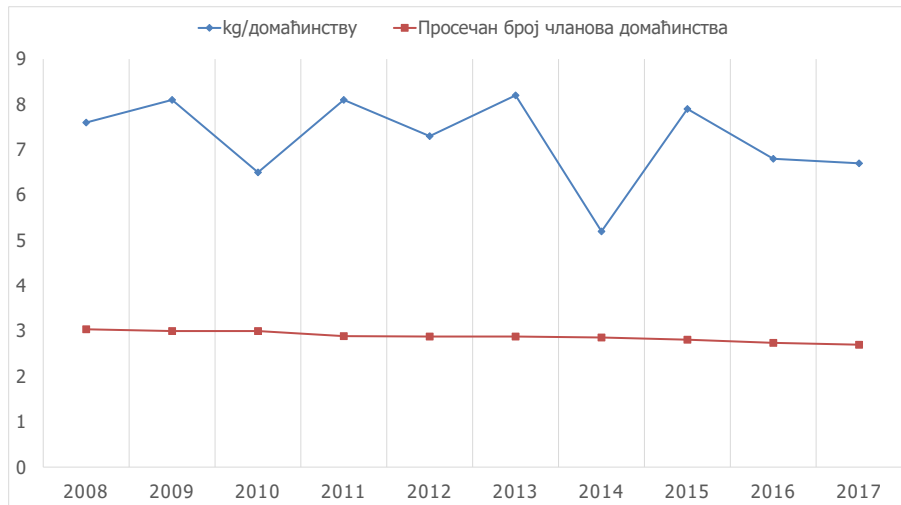

8. Потрошња грожђа и вина и тржишни ланци

8.1. Потрошња грожђа у Србији

Потрошња свежег грожђа у Србији је у десетогодишњем периоду (2008–2017) према подацима РЗС-а (Анкета о годишњој потрошњи домаћинства) износила 7,24 kg/домаћинству, док је просечан број чланова домаћинства у посматраном периоду (2008–2017) био 2,88, па би се на основу овога могло закључити да је

просечна потрошња грожђа била 2,51 kg по члану домаћинства. У десетогодишњем периоду (2008–2017) највећа потрошња грожђа по члану домаћинства забележена је 2013. године и износила је 8,2 kg, док је најмања потрошња била 2014. године, и то 5,2 kg по домаћинству.

Графикон 46: Потрошња грожђа у Србији (kg/глави становника); 2008–2017
Извор: РЗС

8.2. Потрошња вина у Србији

На основу података РЗС-а (Анкета о годишњој потрошњи домаћинства), у периоду од 2008. до 2017. године, просечна потрошња вина по домаћинству износила је 8,94 l, а као што је наведено, просечан број чланова домаћинства у овом десетогодишњем периоду био је 2,88. На основу овога могло би се закључити

да је у посматраном десетогодишњем периоду потрошња вина по члану домаћинства била 3,09 l. Међутим, из разлога што РЗС прати те податке само у оквиру домаћинства, могло би се претпоставити да је просек годишње потрошње вина по члану домаћинства нешто виши.

8.3. Тржишни ланци и потенцијал тржишта

Тржиште грожђа и вина Србије

8

Вина домаћих винарија се претежно дистрибуирају на тржиште Србије, као и на тржиште појединих земаља у региону кроз самосталну дистрибутивну мрежу, а која се углавном састоји од представништава или локалних центара у већим градовима Србије (Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац и др.), менаџера продаје, „HoReCa“ логистике, менаџера за капиларну продају, „мерцендајзера“ и других.

Дистрибуција вина од стране већих, али и свих осталих произвођача вина до крајњих потрошача се углавном одвија директним посредством veleпродајних, као и малопродајних трговинских ланаца робе широке потрошње, дистрибутера, специјализованих продавница (винотека) и угоститељских објеката (ресторани, кафеи, хотели, мотели, објекти сеоског туризма и др). Најмањи део вина произведеног у Србији се дистрибуира директно крајњим потрошачима у самим винаријама, када потрошачи као туристи посећују винарије (кроз винске путеве, угоститељство и друго). С обзиром на то да је тај начин продаје најисплативији, произвођачи вина треба да инвестирају у изградњу и адаптацију капацитета за туристичку понуду и пријем винских туриста, а пожељна је помоћ и у изградњу инфраструктуре.

Страна вина највећих произвођача из региона се у Србију углавном дистрибуирају преко њихових представништва у Србији, а остала вина из региона, ЕУ и других земаља углавном увозе veleпродајни ланци (нпр. „Delhaize Serbia“, „Veropulos“, „METRO Cash & Carry“, „Idea“ и др) који снабдевају своје продајне објекте, као и дистрибутери који снабдевају малопро-

дајне трговинске ланце, ресторане, кафеи, сопствене продајне објекте (винотеке) и друго.

Трговина вином у Србији је у потпуности слободна, односно не постоје ограничења или систем лиценцирања када су трговци вином у оригиналном паковању/пуњењу у питању. Трговином вина, као уосталом и свим осталим производима, баве се привредни субјекти и предузетници који су регистровани у Агенцији за привредне субјекте за делатност промета и који испуњавају услове за делатност трговине дефинисане посебним прописима.

По основу законске регулативе, домаће вино се може ставити у промет, односно може се нудити крајњим потрошачима само у оригиналним паковању/пуњењу. Произвођачи вина без географског порекла произведеног од сопственог грожђа могу то вино нудити крајњим потрошачима и у ринфузу у оквиру сопствених винарија где су произведена дата вина, као и на винским манифестацијама. Трговина, односно промет вина у ринфузном стању је ограничена, односно дозвољена искључиво између произвођача вина уписаних у Винарски регистар.

Србија има велики потенцијал за извоз произведеног вина, с обзиром на то да постоји велики број мултилатералних и билатералних споразума којима се утврђују специфични нивои царинске заштите у трговини. Најзначајнији трговински споразуми за Србију су са земаљама региона југоисточне Европе (CEFTA), Европском унијом, Руском федерацијом, Белорусијом, Казахстаном и Турском.

Промет винског грожђа у Србији се обавља слободно, а поједине веће винарије откупљују грожђе од произвођача грожђа. На основу података из ВР-а, највеће количине винског грожђа у периоду између

2015. и 2018. године откупио је „РУБИН“ АД, Крушевац (5.146.107 kg), затим „Винарија Ковачевић“ ДОО Ириг (3.378.727 kg) и СЗР „МАЛИ ПОДРУМ“ Миодраг Радовановић предузетник Крњево (1.883.739 kg).

Табела 4: Откупљивачи и количине откупљеног винског грожђа (kg); 2015–2018

Назив откупљивача	Укупно 2015–2018	2015	2016	2017	2018
„РУБИН“ АД Крушевац	5.146.107	560.106	1.139.704	126.050	3.320.247
„Винарија Ковачевић“ ДОО Ириг	3.378.727	418.967	916.837	954.749	1.088.174
СЗР „МАЛИ ПОДРУМ“ Миодраг Радовановић предузетник, Крњево	1.883.739	240.166	517.582	547.220	578.771
ПИК „ОПЛЕНАЦ“ ДОО Топола	1.332.199	81.946	348.932	372.471	528.850
АД „ВИНО ЖУПА“ Александровац	1.297.997	77.750	473.404	166.442	580.401
„Винарија Звонко Богдан“ ДОО Суботица	1.041.796	215.416	245.471	262.528	318.381
ПП „ЕРДЕВИК“ ДОО Ердевик	863.372	62.040	259.970	248.786	292.576
„ВИНО КАЛЕМ“ АД Велика Дренова	778.866	258.803	38.480	191.527	290.056
АТР „ГЕЦИ М“ Милан Милић ПР, Шљивово	689.428	52.71	175.472	154.730	306.516
„Темет“ ДОО, Лозовик	668.776	38.936	150.913	199.610	279.317

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Цене грожђа и вина

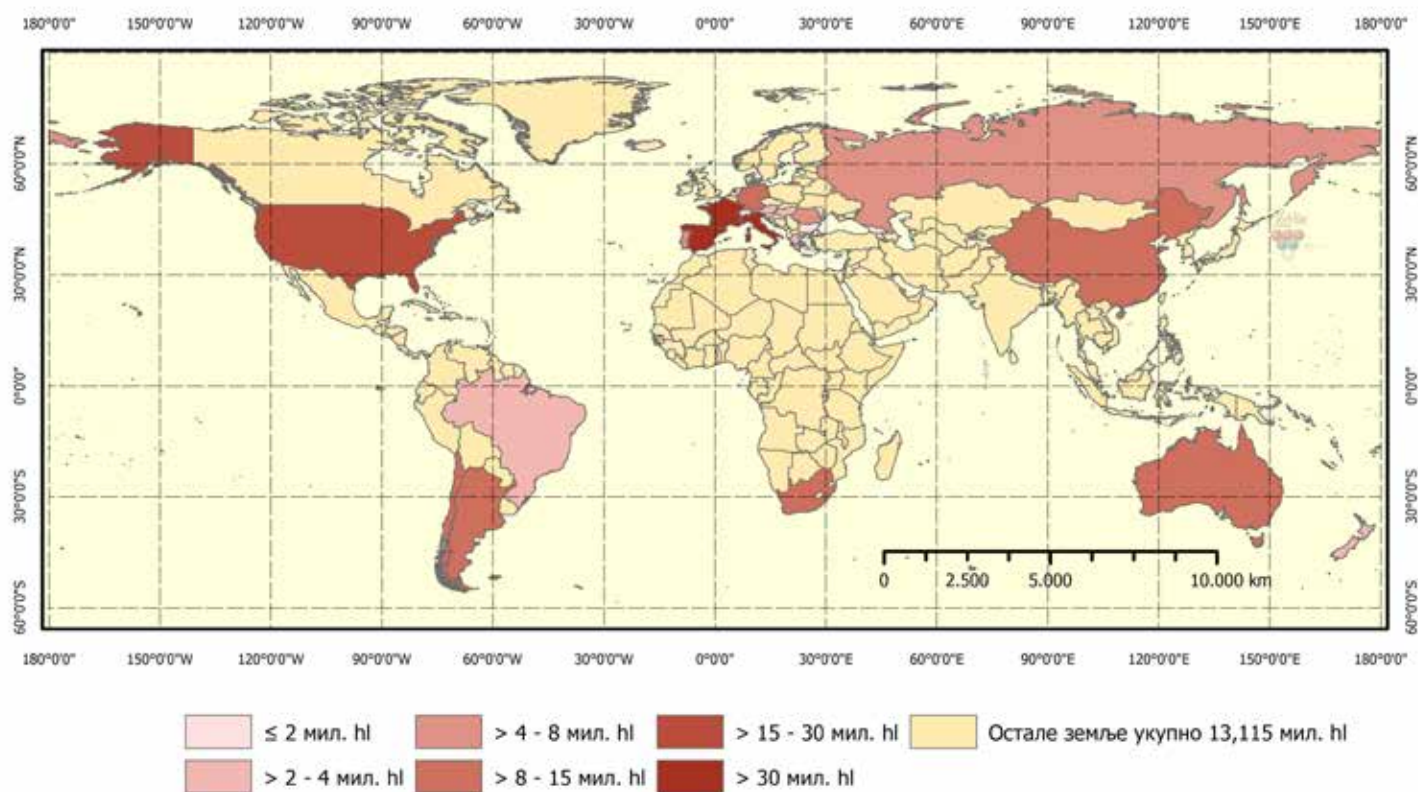
На основу података РЗС, просечне произвођачке цене стоног грожђа су се у периоду 2008-2017 кретале од 0,5 до 0,7 EUR/kg, док је у истом периоду просечна цена грожђа за прераду била од 0,2 до 0,3 EUR/kg. Просечна цена белог вина у назначеном периоду се кретала од 1,5 до 2 EUR/l, с тим да је цена постепено

расла и достигла максимум у последњој посматраној години. Просечна цена црвеног вина у периоду 2008-2017 је била од 1,8 до 2,1 EUR/l, где се такође запажа постепен пораст просечне цене ових вина и достицање максимума у 2017. години.

Светско тржиште грожђа и вина

Светско тржиште грожђа и вина је јако развијено, где осим европских земаља учешће и високу конкурентност све више имају и земље тзв. новог винског света. На основу података OIV, највећа производња вина у периоду између 2014. и 2018. године је била у Италији и то у просеку 47,2 милиона hl годишње. На другом месту по количини произведеног вина је

Француска са просечном годишњом производњом од 44,3 милиона hl, а на трећем Шпанија, која је у овом периоду имала просечну годишњу производњу од 38,1 милион hl. У посматраном периоду, ове три земље су у укупној светској производњи вина учествовале са чак 48,5%.

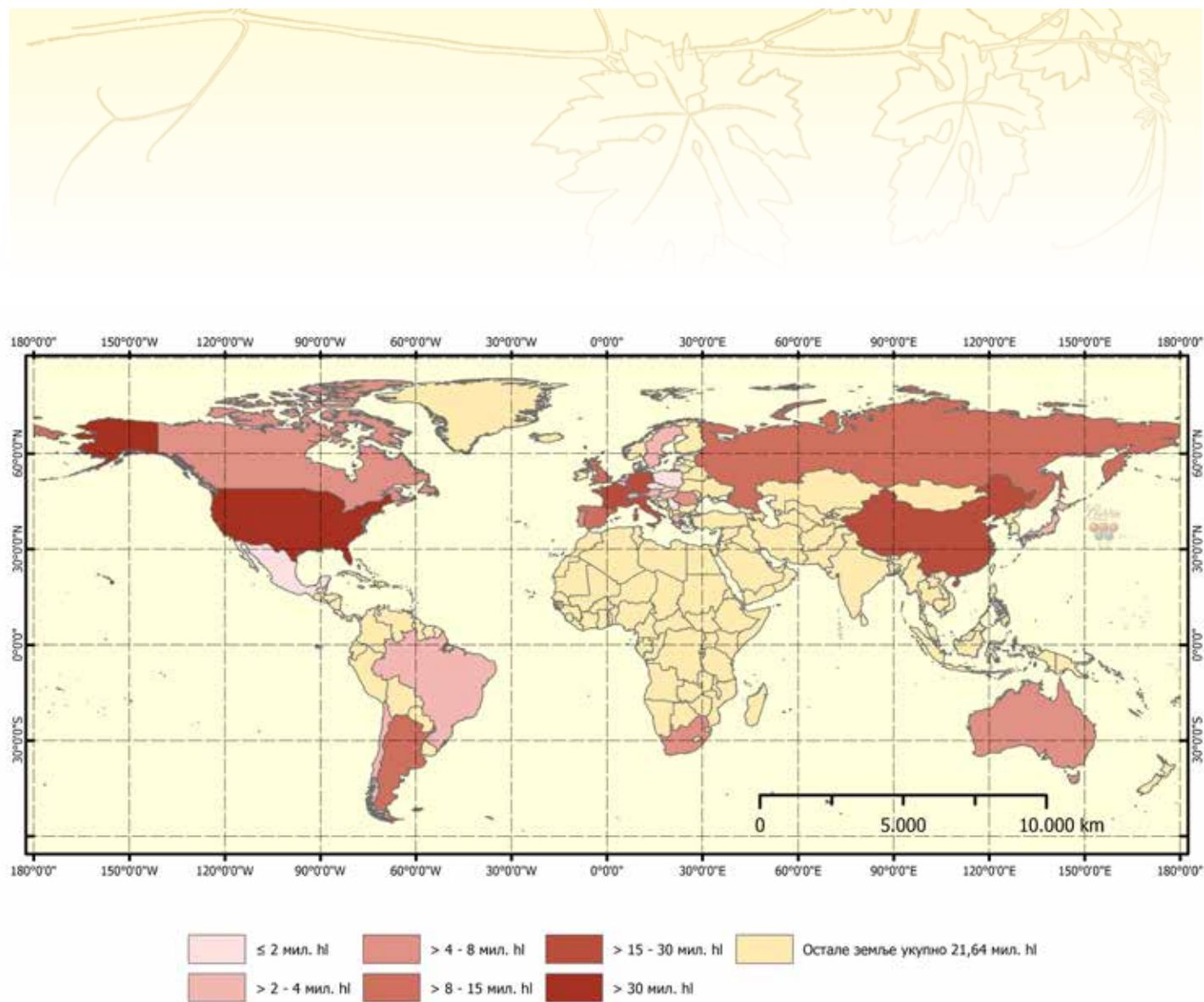

Мапа 191: Производња вина у свету (мил. hl); 2014–2018

Извор: OIV
Мапа: ЦЕВВИН

Када је у питању потрошња вина у свету, по подацима OIV-а на првом месту по потрошњи су Сједињене Америчке Државе где се годишње у просеку попије

31,3 мил. hl вина, а више од по 20 милиона hl у просеку годишње попију становници Француске, Италије и Немачке.

Мара 192: Потрошња вина у свету (мил. hl); 2013-2017

Извор: OIV

Мапа: ЦЕВВИН

Када је у питању извоз вина у свету, на прва три места су, како по питању количине тако и по питању вредности, Француска, Шпанија и Италија. Шпанија

се налази на првом месту по количинама извезеног вина, док је Француска прва по питању вредности извезеног вина.

Табела 5: Извоз вина у свету (лево у мил. hl / десно у млрд. EUR); 2013–2017

Назив земље	2013	2014	2015	2016	2017	2017/ 2013 (%)
Шпанија	18,4	23	24,7	22,6	23,2	26,1
Италија	20,3	20,4	20	20,6	21,4	5,7
Француска	14,5	14,3	13,9	14,1	14,9	2,2
Чиле	8,8	8,1	8,8	9,1	9,8	11,5
Аустралија	7,1	7	7,4	7,3	7,8	9,3
Јужна Африка	5,3	4,2	4,2	4,3	4,5	-14,7
Немачка	4	4,2	3,9	3,6	3,8	-4,9
САД	4,1	4	4,2	3,8	3,3	-20,9
Португал	3	2,8	2,8	2,8	3	-1,8
Нови Зеланд	1,8	1,9	2,1	2,1	2,5	41,7
Аргентина	3,2	2,6	2,7	2,6	2,2	-29,1
Молдавија	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4	13,8
Свет укупно	102	104	106	104	108	6,0

Назив земље	2013	2014	2015	2016	2017	2017/ 2013 (%)
Француска	7,8	7,7	8,3	8,3	9	15,00
Италија	5	5,1	5,4	5,6	5,9	17,30
Шпанија	2,6	2,5	2,6	2,6	2,8	8,60
Чиле	1,4	1,4	1,6	1,7	1,7	23,50
Аустралија	1,3	1,3	1,5	1,5	1,7	29,20
САД	1,2	1,1	1,4	1,4	1,3	10,10
Н. Зеланд	0,8	0,8	1	1	1,1	36,40
Немачка	1	1	1	0,9	1	-5,10
Португал	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	4,50
Аргентина	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	8,40
Велика Британија	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	20,30
Ј. Африка	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	-11,00
Свет укупно	26	26	28	29	30	15,40

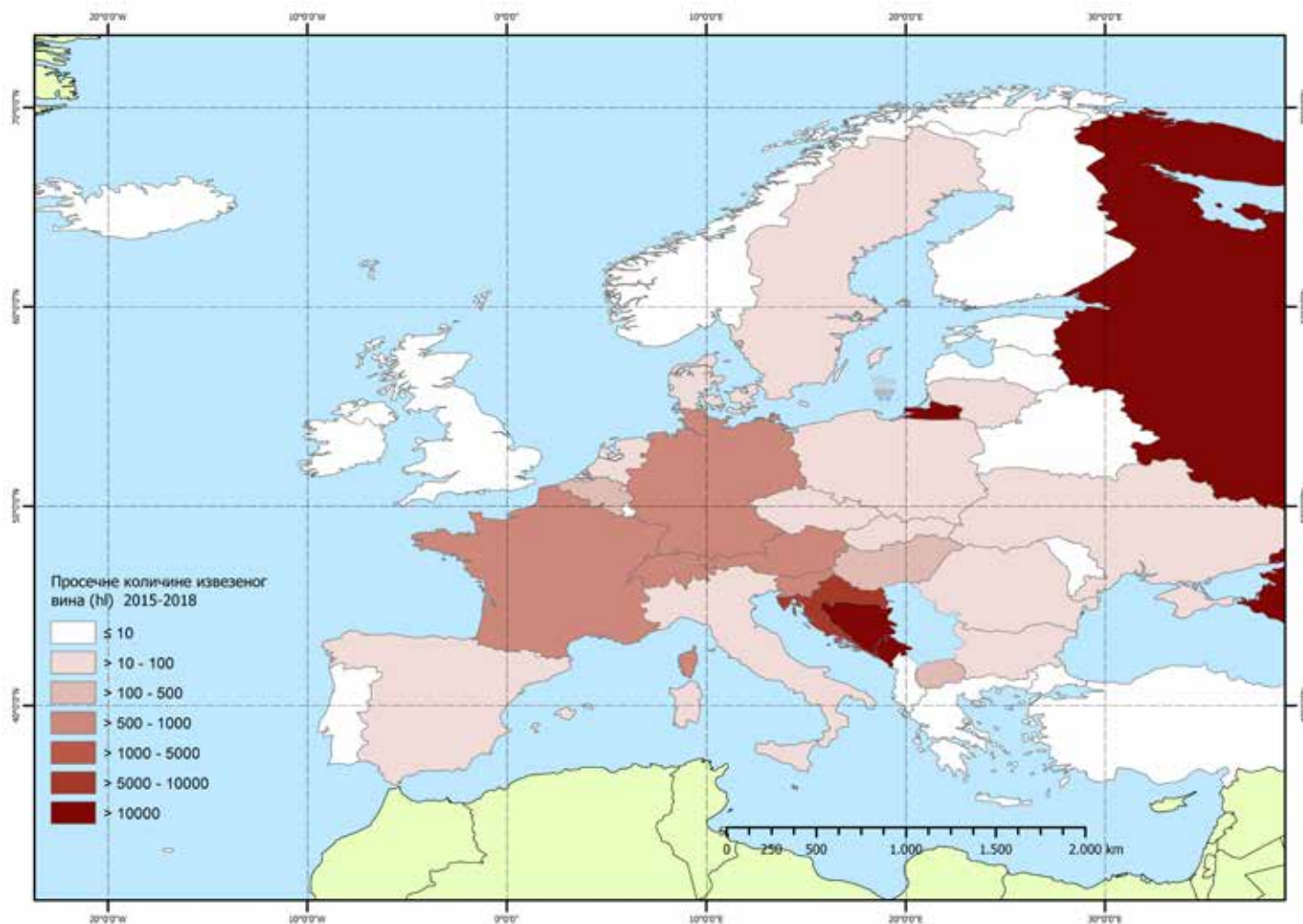
Извор: OIV

Најбитнија тржишта српског вина и најбитније земље извознице вина у Србију

Србија је у овом тренутку пре свега земља увозница вина, иако је некада била велики произвођач вина за потребе сопственог становништва, потребе република бивше Југославије, као и извозник вина.

Према подацима РЗС-а, у периоду од 2015. до 2018. године, Србија је највеће количине вина извезла на тр-

жиште Руске федерације (44.360 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 4.800.800 EUR). Веће количине вина се извозе и на СЕФТА тржиште и то првенствено у Босну и Херцеговину (35.633 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 4.228.870 EUR) и Црну Гору (15.985 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 2.823.777 EUR).

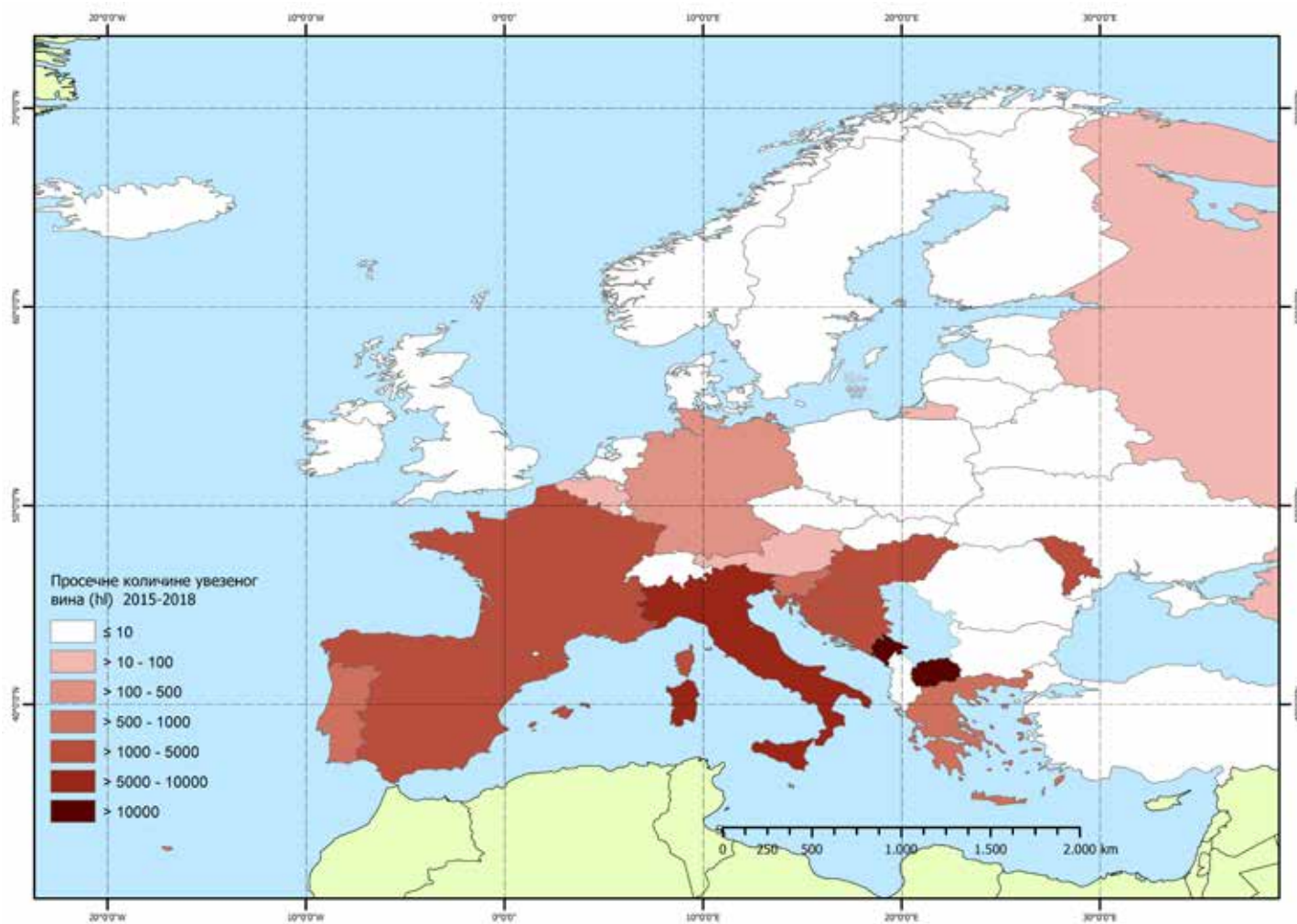

Мапа 193: Приказ најзначајнијих европских земља у које се извози вино из Србије посматрајући по количини (hl); 2015–2018

Извор: РЗС
Мапа: ЦЕВВИН

Када је у питању увоз вина у Србију, највеће количине се увезу из СЕФТА земаља, првенствене из Северне Македоније (167.789 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 12.394.681 EUR), затим из Црне Горе (33.481 hl у просеку годишње, са просеч-

ном вредношћу од 6.494.988 EUR). Када су у питању чланице ЕУ, највеће количине вина се увезе из Италије (7.640 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 2.355.730 EUR) и Француске (2.349 hl у просеку годишње, са просечном вредношћу од 1.622.296 EUR).

Мапа 194: Приказ најзначајнијих европских земаља извозница вина у Србију по количини (hl); 2015–2018
Извор: РЗС

Залихе вина

На основу података из Винарског регистра за 277 винарија за које су били доступни подаци, укупне залихе вина и других производа од грозђа, кљука,

шире и вина који се користе у производњи вина на дан 31.07.2018. године биле су 293.009,58 hl.

Табела 6: Залихе вина и других производа од грожђа, кљука, шире и вина који се користе у производњи вина (hl) на дан 31. 07. 2018.; 2018

Врста производа	Количина
Вино без географског порекла	136.423,67
„Стоно“ сортно вино (Вино без географског порекла са називом сорте и/или године бербе)	130.311,64
Квалитетно вино са географским пореклом (К. Г. П./К. Г. П. К.)	19.949,55
Регионално вино (Г. И.)	2.534,73
Ароматизовано вино	915
Концентрована шира	470,28
Ректификована шира	28,78
Остале врсте производа	2.375,92
Укупно	293.009,58

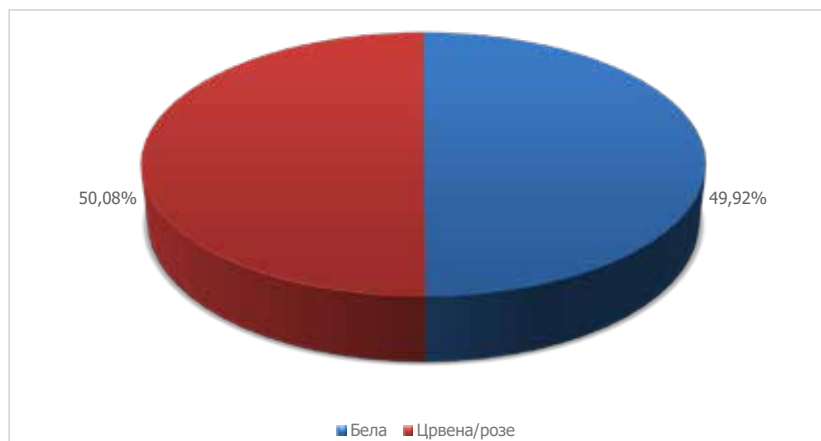
Извор: МПШВ, Винарски регистар

Укупне залихе вина свих квалитетних категорија (не рачунајући ароматизовано вино) у 2018. години су биле такве да је преовлађивало црвено/розе вино (51,13%), док је нешто мање на залихама било белог вина.

Када су у питању залихе вина без географског порекла („стоних“ вина) и вина без географског порекла са називом сорте и/или године бербе („стоних“ сортних вина), на основу података из Винарског

регистра, на залихама је дана 31.07.2018. године било 266.735,32 hl овог вина, што представља 91,03% од укупних залиха вина и других производа.

Анализирајући залихе вина без географског порекла („стоних“ вина) и вина без географског порекла са називом сорте и/или године бербе („стоних“ сортних вина) према боји, закључује се да је скоро подједнако било на залихама белих и црвених/розе вина.

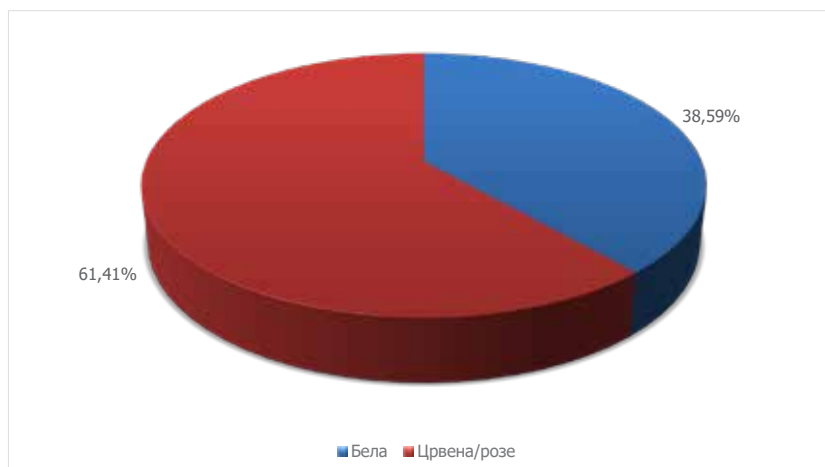

Графикон 47: Залихе „стоних“ и „стоних“ сортних вина на дан 31.07.2018. према боји; 2018.

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Када су у питању залихе вина са географским пореклом (регионална Г. И. вина и квалитетна К.П.К. вина са географским пореклом), на залихама је било 21.183,79 hl што чини свега 7,23% укупних залиха.

Посматрано према боји, на залихама има више црвених/розе (61,41%) од белих вина (38,59%) са географским пореклом.

Графикон 48: Залихе вина са географским пореклом на дан 31. 07. 2018. према боји; 2018.
Извор: МПШВ, Винарски регистар

По питању квалитетне категорије регионалног вина (Г. И.), на залихама 2018. године је било више црвеног/розе вина (69,86%). Такође, по питању кате-

горије квалитетног вина са географским пореклом (К. П. К/К. Г. П. К) на залихама је више било црвеног/розе вина (62,85%).

8.4. Увоз и извоз грожђа и вина и биланс спољнотрговинске размене

Спољнотрговинска размена грожђа

Србија је у спољнотрговинској размени грожђа (расположиви подаци Управе царина⁹) у петогодишњем периоду (2013–2017) остваривала негативан спољнотрговински биланс.

Просечан годишњи увоз грожђа у овом периоду износио је 13.055.841,71 kg (са просечном вредношћу од 7.712.953,89 EUR), док је просечан годишњи извоз био 773.792,10 kg (са просечном вредношћу од 493.436,93 EUR). Највећи увоз грожђа у овом петогодишњем периоду био је 2015. године и то 15.325.307,84 kg (8.629.377,09 EUR), а највећи извоз 2013. године 1.558.732,92 kg (907.153,52 EUR).

⁹ У тренутку анализе нису били објављени подаци за целу 2018. годину.

У спољнотрговинској размени грожђа, у посматраном петогодишњем периоду (2013–2017), остварен

је просечан негативни биланс у количини од -12.282.049,61 kg, а у вредности од -7.219.516,95 EUR.

Табела 7: Спољнотрговинска размена грожђа; 2013–2017

Година	Извоз (kg)	Извоз (EUR)	Увоз (kg)	Увоз (EUR)	Биланс (kg)	Биланс (EUR)
2013	1.558.732,92	907.153,52	13.664.973,98	7.656.411,86	-12.106.241,06	-6.749.258,34
2014	305.529,20	276.392,44	12.296.599,74	7.606.914,10	-11.991.070,54	-7.330.521,66
2015	695.002,11	456.334,53	15.325.307,84	8.629.377,09	-14.630.305,73	-8.173.042,56
2016	610.346,68	365.937,11	12.158.883,26	7.054.428,13	-11.548.536,58	-6.688.491,02
2017	699.349,60	461.367,09	11.833.443,72	7.617.638,30	-11.134.094,12	-7.156.271,21

Извор: Управа царина

Спољнотрговинска размена вина

Према подацима РЗС-а, Србија је у спољнотрговинској размени вина у десетогодишњем периоду 2009–2018. године остварила негативан спољнотрговински биланс, како у погледу количина вина, тако и у погледу вредности прометованог вина. У поменутом периоду просечан извоз вина био је 12.622.000 l

са просечном годишњом вредношћу од 13.397.000 EUR, док је просечан годишњи увоз био 25.482.000 l са просечном годишњом вредношћу од 25.721.700 EUR. Укупан просечан негативан биланс у посматраном десетогодишњем периоду је био -12.860.000 l по питању количине, а -12.325.000 EUR по питању вредности.

Табела 8: Спољнотрговинска размена вина (без ароматизованог вина) (000 l); 2009–2018

Година	Извоз				Увоз				Биланс			
	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали
2009	10.386	7.133	481	2.772	21.506	19.294	2.135	77	-11.120	-12.161	-1.654	2.695
2010	10.755	6.032	1.190	3.533	29.050	26.832	2.111	107	-18.295	-20.800	-921	3.426
2011	15.079	5.625	5.556	3.898	32.696	30.236	2.336	124	-17.617	-24.611	3.220	3.774
2012	22.717	4.780	14.043	3.894	32.762	30.846	1.817	99	-10.045	-26.066	12.226	3.795
2013	11.445	4.335	2.038	5.072	23.299	21.510	1.714	75	-11.854	-17.175	324	4.997
2014	11.968	5.155	569	6.244	24.585	22.415	2.106	64	-12.617	-17.260	-1.537	6.180
2015	10.583	5.776	595	4.212	22.281	20.266	1.959	56	-11.698	-14.490	-1.364	4.156
2016	9.866	4.869	486	4.511	22.038	20.163	1.809	66	-12.172	-15.294	-1.323	4.445
2017	11.629	5.255	962	5.412	24.248	22.654	1.524	69	-12.619	-17.399	-562	5.343
2018	11.792	4.695	1.410	5.687	22.355	20.462	1.839	55	-10.563	-15.767	-428	5.632

Извор: РЗС

Табела 9: Спољнотрговинска размена вина (без ароматизованог вина) (000 EUR); 2009–2018

Година	Извоз				Увоз				Биланс			
	Укупно	СЕФТА	ЕУ	Остали	Укупно	СЕФТА	ЕУ	Остали	Укупно	СЕФТА	ЕУ	Остали
2009	10.091	7.802	443	1.846	23.996	20.899	2.904	192	-13.905	-13.098	-2.461	1.654
2010	9.974	6.780	858	2.336	25.875	21.677	3.890	308	-15.901	-14.897	-3.032	2.029
2011	12.180	6.293	3.146	2.741	27.604	22.309	4.949	346	-15.425	-16.016	-1.803	2.395
2012	16.309	6.281	6.391	3.636	27.633	22.486	4.859	288	-11.324	-16.205	1.532	3.348
2013	12.774	5.908	1.616	5.251	24.117	18.528	5.327	263	-11.342	-1.262	-3.711	4.988
2014	12.880	5.935	1.109	5.836	25.613	19.273	6.125	215	-12.733	-13.338	-5.016	5.621
2015	12.839	6.741	1.285	4.813	24.626	18.710	5.746	170	-11.787	-11.969	-4.461	4.643
2016	13.451	6.746	1.244	5.461	24.928	18.811	5.930	187	-11.477	-12.065	-4.686	5.274
2017	16.385	7.384	1.519	7.482	25.919	20.619	5.068	232	-9.534	-13.235	-3.549	7.250
2018	17.087	7.471	1.745	7.871	26.906	19.823	6.875	208	-9.819	-12.352	-5.130	7.663

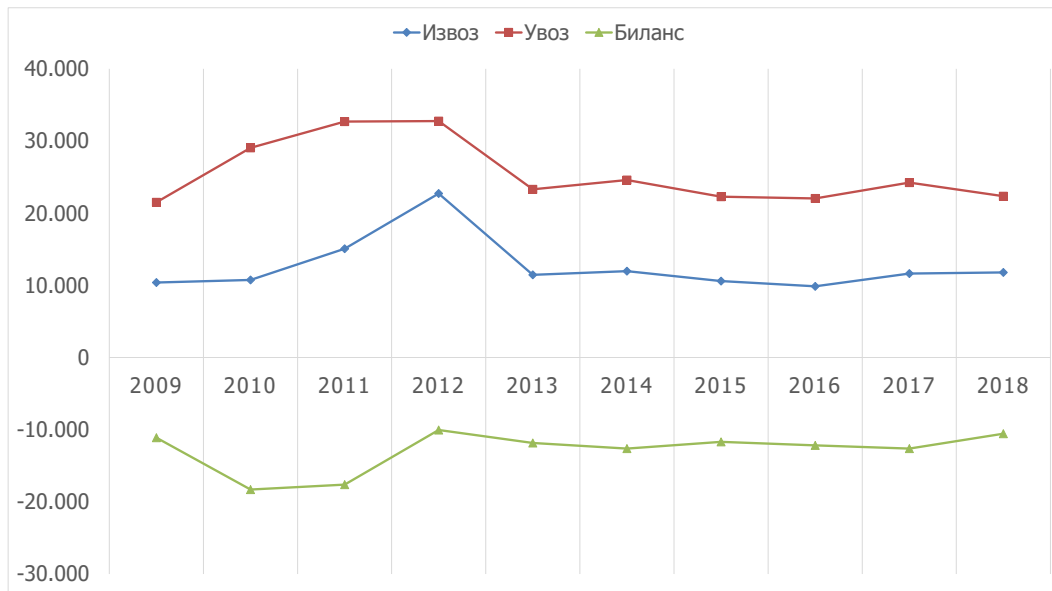
Извор: РЗС

Највећи обим трговине вином (искључујући ароматизовано вино), у десетогодишњем периоду 2009–2018. Србија је остварила у оквиру региона југоисточне Европе (СЕФТА тржиште), при чему је и доминантан увоз са овог тржишта. Просечан увоз са тог тржишта је био 23.467.800 l са вредношћу од 20.313.500 EUR, док је просечан годишњи извоз на СЕФТА тржиште био 5.365.500 l (са просечном годишњом вредношћу од 6.734.100 EUR). Укупан просечан негативан биланс остварен у спољнотрговинској размени вина у оквиру СЕФТА региона у десетогодишњем периоду био је -18.102.265 l (са вредношћу од -12.443.700 EUR).

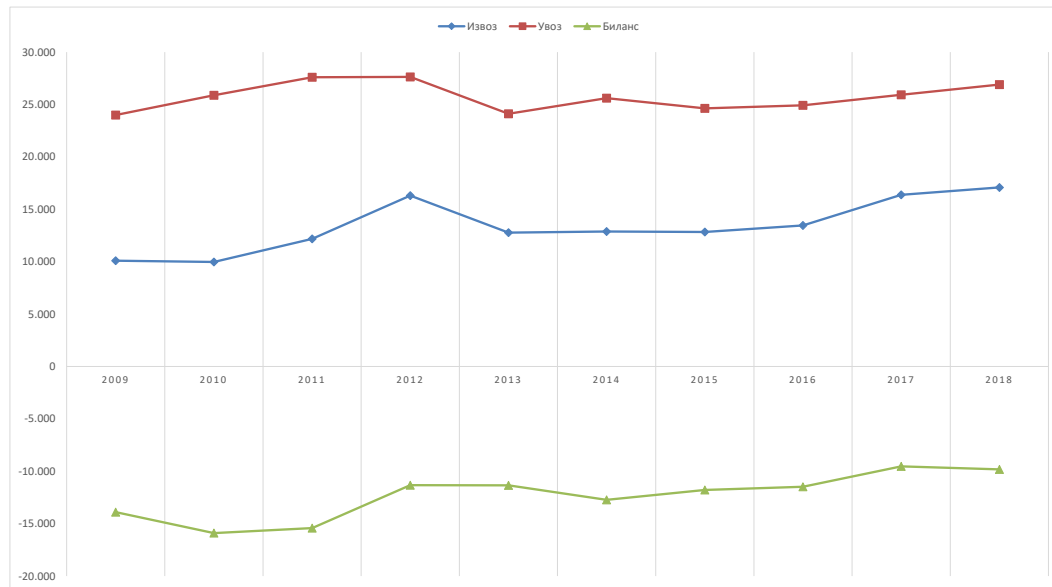
Део трговине вином (искључујући ароматизовано вино), у десетогодишњем периоду 2009–2018. одвијао се и са земљама Европске уније. У овом периоду Република Србија је на тржиште Европске уније просечно извозила 2.733.000 l (са просечном годишњом вредношћу од 1.935.560 EUR), док је просечан годишњи увоз са овог тржишта био 1.935.000 l (са про-

сечном годишњом вредношћу од 5.167.260 EUR). Када је у питању просечан спољнотрговински биланс са земљама Европске уније, Србија је у посматраном десетогодишњем периоду остварила позитиван биланс од 798.100 l у количини извезеног вина, али када је вредност у питању биланс је негативан и износио је 3.384.700 EUR.

Значајан део трговине вином (искључујући ароматизовано вино) одвија се са осталим земљама (доминира извоз на тржиште Руске федерације), при чему је просечан извоз на ово тржиште у десетогодишњем периоду 2009–2018. години био 4.523.500 l са вредношћу од 4.727.300 EUR, док је просечан годишњи увоз са овог тржишта био 79.200 l са вредношћу од 240.950 EUR. Просечан спољнотрговински биланс који је Србија у посматраном периоду остварила са осталим земљама је позитиван и у количини (4.444.300 l) и у вредности извезеног вина (4.486.500 EUR).

Графикон 49: Спољнотрговински биланс вина (000 I)
(без ароматизованог вина); 2009–2018
Извор: РЗС

Графикон 50: Спољнотрговински биланс вина (000 EUR)
(без ароматизованог вина); 2009–2018
Извор: РЗС

Спољнотрговинска размена ароматизованог вина

Спољнотрговинска размена ароматизованог вина у десетогодишњем периоду 2009–2018. одвијала се у знатно мањем обиму у односу на размену вина. У посматраном периоду Србија је остварила позитиван просечан биланс по питању количине, али негативан по питању вредности. Просечна количина извезеног ароматизованог вина у посматраном периоду била је 218.500 l (са просечном годишњом вредношћу од 229.200 EUR), док је просечна количина увезеног ароматизованог вина у овом периоду била 194.560 l (са просечном годишњом вредношћу од 301.530 EUR).

Део трговине ароматизованим вином Србија остварује са земљама Европске уније, при чему доминира увоз са овог тржишта. У посматраном периоду 2009–2018. у Србију је из Европске уније просечно годишње увезено 179.860 l ароматизованог вина (281.429 EUR), док је извоз на ово тржиште био занемарљив. У последње две године забележен је већи извоз ароматизованог вина на тржиште Руске федерације, где је у току 2017. године забележен извоз овог вина у количини од 818.000 l (766.000 EUR), а у 2018. у количини од 964.000 l (796.000 EUR).

Табела 10: Спољнотрговинска размена ароматизованог вина (000 l); 2009–2018

Година	Извоз				Увоз				Биланс			
	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали
2009	2	0	1	1	179	56	123	0	-178	-56	-123	1
2010	8	2	6	1	176	2	174	0	-168	-1	-168	1
2011	235	1	1	233	172	50	122	0	63	-49	-121	233
2012	45	12	1	32	263	32	231	0	-218	-20	-230	32
2013	34	23	10	1	195	1	188	6	-161	23	-178	-6
2014	12	8	4	0	258	0	258	0	-246	8	-254	0
2015	12	12	0	0	223	0	223	0	-211	12	-223	0
2016	16	15	0	1	175	0	175	0	-159	15	-175	1
2017	840	19	0	821	194	0	194	0	646	19	-194	821
2018	981	15	0,38	966	111	0	111	0	111	15	-96	0

Извор: РЗС

Табела 11: Спољнотрговинска размена ароматизованог вина (000 EUR); 2009–2018

Година	Извоз				Увоз				Биланс			
	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали	Укупно	CEFTA	ЕУ	Остали
2009	5	0	2	3	220	73	147	0	-215	-73	-145	3
2010	10	3	5	2	266	3	263	0	-256	0	-258	2
2011	278	2	1	275	213	64	149	0	65	-62	-148	275
2012	69	39	3	27	509	41	468	0	-440	-2	-465	27
2013	120	56	62	2	390	2	370	18	-270	54	-308	-16
2014	33	26	5	2	368	0	368	0	-335	26	-363	2
2015	38	36	1	1	288	0	288	0	-250	36	-287	1
2016	51	47	0	4	235	0	235	0	-184	47	-235	4
2017	839	54	1	785	302	0	302	0	537	54	-301	785
2018	849	48	5	797	224	0	224	0	625	48	-220	797

Извор: РЗС

9. Законска уређеност виноградарског и винарског сектора

9.1. ЕУ законодавство

Сектор виноградарства и винарства је у ЕУ јако уређена област са бројним захтевима и неопходности-ма за успостављање административних, контролних и других система. Законска регулатива ЕУ за вино/винске производе и ароматизоване производе од вина представљена је у даљем тексту.

Вино (производи пореклом од грожђа)

- Уредба (ЕУ), бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета, од 17. децембра 2013. године о успостављању заједничке организације тржишта пољопривредних производа (2013);
- Уредба Комисије (ЕЗ), бр. 555/2008, од 27. јуна 2008. године о детаљним правилима за спровођење Уредбе Савета (ЕЗ), бр. 479/2008 о заједничкој организацији тржишта вина у погледу програма подршке, трговине са трећим земљама, производног потенцијала и контроле у винском сектору (регулисан само производни потенцијал, а највећи део уредбе је ван снаге) (2008);
- Уредба Комисије (ЕЗ), бр. 606/2009, од 10. јула 2009. године која прописује детаљна правила за примену Уредбе Савета (ЕЗ), бр. 479/2008 у погледу категорија винских производа, енолошких поступака, као и применљивих ограничења (2009);
- Спроведбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1150 од 15. априла 2013. године која прописује правила за примену Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу националног програма подршке у винском сектору (2013);
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1149 од 14. априла 2016. године о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета везано за национални програм подршке у винском сектору и измени Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 555/2008 (2016);
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/273 од 11. децембра 2017. године о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу шема одобравања садње винове лозе, Виноградарског регистра, пратећих докумената и сертификације, улазног и излазног регистра, обавезних пријава, обавештавања и објављивања информација, као и о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета у погледу одговарајућих контрола и казни, о измени уредаба Комисије (ЕЗ) бр. 555/2008, (ЕЗ) бр. 6--h06/2009 и (ЕЗ) бр. 607/2009 и стављању ван снаге Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 436/2009 и Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) бр. 2015/560 (2017);
- Спроведбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/274 од 11. децембра 2017. године која прописује правила за примену Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу шеме одобравања садње винове лозе, сертификације, улазног и излазног регистра, обавезних пријава и обавештавања, као и Уредбе (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета у погледу одговарајућих контрола и стављању ван снаге Спроведбену уредбу Комисије (ЕУ) бр. 2015/561 (2017) и др.

Ароматизовани производи од вина (ароматизована вина, ароматизована пића на бази вина и ароматизовани коктели на бази вина)

- Уредба (ЕУ), бр. 251/2014 Европског парламента и Савета, од 26. фебруара 2014. године о дефинисању, опису, представљању, декларисању и заштити географске ознаке ароматизованих производа од вина и стављању ван снаге Уредбе Савета (ЕЕЗ), бр. 1601/91 (2014);
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2017/670 од 31. јануара 2017. године која допуњује уредбу (ЕУ) бр. 251/2014 Европског Парламента и Савета у погледу одобрених производних процеса за добијање ароматизованих производа од вина (2017);
- Уредба Комисије (ЕЕЗ) бр. 2009/92 којом се утврђују методе анализе Заједнице за етил алкохол пољопривредног порекла коришћен за припрему јаких алкохолних пића, ароматизованих вина, ароматизованих пића на бази вина и ароматизованих коктела на бази вина (2009) и др.

Општи прописи¹⁰

- Уредба (ЕЗ) бр. 882/2004 Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године, о службеним контролама које се спроводе ради провере спровођења прописа о храни и храни за животиње, као и прописа о здрављу и добробити животиња (2004);
- Уредба (ЕЗ) бр. 765/2008 Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године о утврђивању захтева за акредитацију и за надзор тржишта у односу на

стављање производа на тржиште и о стављању ван снаге Уредбе (ЕЕЗ) бр. 339/93 (2008);

- Уредба (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. године о финансирању, управљању и надзору заједничке пољопривредне политике и о стављању ван снаге уредби Савета (ЕЕЗ) бр. 352/78, (ЕЗ) бр. 165/94, (ЕЗ) бр. 2799/98, (ЕЗ) бр. 814/2000, (ЕЗ) бр. 1290/2005 и (ЕЗ) 485/2008 (*одредбе које се тичу контроле везано за ознаке порекла, географске ознаке и традиционалне изразе*) (2013) и др.

9.2. Домаћи законски прописи

Сектор виноградарства и винарства у Србији је у великој мери детаљно регулисан и хармонизован са ЕУ регулативом, на основу чега су успостављени бројни стандарди који се примењују за вино/винске производе и ароматизоване производе од вина. Актуелна законска регулатива која уређује сектор виноградарства и винарства је представљена у доњем прегледу законских и подзаконских аката.

Виноградарство и винарство (организација тржишта и политика квалитета вина и ароматизованог вина)

- Закон о вину (2009, измене и допуне 2012);
- Правилник о садржини и начину вођења Виноградарског регистра, као и о обрасцу захтева за упис у Виноградарски регистар (2010, измене и допуне 2014);

¹⁰ Општи прописи се претежно односе на процесе контроле.

- Правилник о техничким и кадровским условима које треба да испуњава стручна организација за вођење Виноградарског регистра, као и о методама обављања послова везаних за Виноградарски регистар (2010, измене и допуне 2015);
- Правилник о изгледу, садржини и начину истицања евиденционе маркице за вино са географским пореклом (2010);
- Правилник о начину и поступку производње и о квалитету стоних вина, као и вина са географским пореклом (2011);
- Правилник о условима које мора да испуњава овлашћена лабораторија за испитивање квалитета шире, вина и других производа у погледу техничке и професионалне оспособљености, референтних метода за физичко-хемијске и микробиолошке анализе вина, као и сензорног оцењивања (2011);
- Правилник о начину паковања, декларисања и обележавања мирног вина, неких специјалних вина и других производа у производњи и промету (2012, измене и допуне 2015, 2016, 2017);
- Правилник о условима за признавање, поступку признавања ознака за мирна вина и нека специјална вина са географским пореклом, као и о начину производње и обележавања мирних вина и неких специјалних вина са географским пореклом (2012, измене и допуне 2014, 2015, 2017);
- Правилник о листи оцењивача вина и висини надокнаде за рад оцењивача (2012, измене и допуне 2017);
- Правилник о параметрима и методама за анализу и утврђивање квалитета шире, вина и других производа од грозђа, шире, кљука и вина који се користе у производњи вина (2014);
- Правилник о рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије (2015);
- Правилник о енолошким поступцима и енолошким средствима за производњу шире, вина и других производа (2015, измене и допуне 2015, 2017, 2018);
- Правилник о поступку и методама сензорног оцењивања вина и начину обуке и провере стручне оспособљености сензорних оцењивача (2015);
- Правилник о захтевима за производњу и промет ароматизованих вина (2016, измене и допуне 2018);
- Правилник о условима које треба да испуни контролна организација, као и о начину и поступку рада контролне организације (2017).

Политика квалитета (заштита географских ознака) ароматизованих пића на бази вина и ароматизованих коктела на бази вина

- Закон о ознакама географског порекла (2010, измене и допуне 2018).

Општи прописи (који регулишу вино/ производе пореклом од винове лозе)

- Закон о безбедности хране (2009);
- Правилник о декларисању, означавању и рекламирању хране (2017, измене и допуне 2018);
- Правилник о адитивима (*за ароматизована вина, ароматизована пића на бази вина и ароматизоване коктеле на бази вина*) (2018);
- Правилник о прехранбених адитивима (2018);
- Правилник о прехранбеним ензимима (2018) и др.

Расадничарство, здравље биља (винове лозе) и признавање и заштита сорти и подлога винове лозе

- Закон о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља (2005, измене 2010);
- Закон о здрављу биља (2009);
- Закон о заштити права оплемењивача биљних сорти (2009, измене и допуне 2011);
- Закон о признавању сорти пољопривредног биља (2010);
- Правилник о условима и начину утврђивања заштићеног подручја, листи заштићених подручја, условима и начину праћења ради могућег откривања појаве оних штетних организама за које је то подручје проглашено заштићеним, као и о брисању заштићеног подручја са листе заштићених подручја (2011);
- Правилник о техничким условима за уношење штетних организама и увоз биља, биљних производа и прописаних објеката за потребе огледа, научне сврхе или за рад на клонској селекцији (2011);
- Правилник о фитосанитарном прегледу биља, биљних производа и прописаних објеката и о биљном пасошу (2012);
- Правилник о начину и поступку производње садног материјала воћака, винове лозе и хмеља (2006, измене и допуне 2006, 2009, 2018);
- Правилник о садржини и начину вођења Регистра произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља (2006);
- Правилник о условима које треба да испуни продајно место на којем се обавља промет садног материјала воћака, винове лозе и хмеља (2006);
- Уредба о признавању матичних стабала, чокота и жбунова воћака, винове лозе и хмеља (2009);
- Правилник о садржини и обрасцу захтева за упис стране сорте воћака и винове лозе у Регистар сорти пољопривредног биља (2010);
- Правилник о методама испитивања сорте винове лозе, ради признавања сорте (2011);
- Правилник о дужини трајања испитивања сорти воћака и винове лозе на огледном пољу (2011);
- Правилник о потребној количини семена, односно садног материјала који се доставља ради испитивања, као и време достављања тог семена, односно садног материјала, у зависности од врсте биља (2011);
- Правилник о начину одређивања имена сорте пољопривредног биља (2012);
- Правилник о садржини и обрасцу захтева за признавање сорте пољопривредног биља, као и документацији која се уз тај захтев прилаже (2012);
- Правилник о условима за испитивање сорти пољопривредног биља (2013) и др.

9.3. Усклађеност домаће законске регулативе са ЕУ прописима

Законска регулатива Србије је у највећем делу усклађена са ЕУ легислативом, с тим да још увек нису успостављени сви системи и стандарди захтевани одредбама те регулативе. Током 2018. и 2019. године, Европска Комисија је објавила нове уредбе, па је у на-

редном периоду неопходно извршити усклађивања, а представљен преглед усклађености са ЕУ легислативом узима у обзир усклађеност са претходним ЕУ законодавством.

Табела 12: Усклађеност законске регулативе Републике Србије са ЕУ легислативом

ЕУ захтеви	ЕУ законска регулатива и одредбе	(Хармонизована регулатива: Хармонизована, Нехармонизована, Делимично хармонизована)
Основне одредбе		
Дефиниције	<i>R. (EU) 1308/2013</i>	Хармонизована
Категорије	<i>R. (EU) 1308/2013, Annex VI, Part II</i>	Хармонизована
Производња и промет грожђа и вина/винских производа		
Виноградарски регистар	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. 2018/274, повезано са R. (EU) 1308/2013, члан 145</i>	Хармонизована *
Пријава бербе	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Хармонизована *
Пријава производње	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Хармонизована *
Пријава залиха	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Хармонизована *
Енолошки поступци	<i>R. (EU) 1308/2013, C.R. (EC) 606/2009 / OIV публикације</i>	Хармонизована
Енолошка средства	<i>C.R. (EC) 606/2009, члан 9. / OIV публикације</i>	Хармонизована
Експериментална примена нових енолошких поступака	<i>C.R. (EC) 606/2009</i>	Нехармонизована
Услови и ограничења при дослађивању	<i>C.R. (EC) 606/2009</i>	Хармонизована
Обогађивање	<i>R. (EU) 1308/2013</i>	Хармонизована
Ацидификација и деацидификација	<i>R. (EU) 1308/2013</i>	Хармонизована
Ограничења при мешању и купажи	<i>C.R. (EU) 606/2009, члан 7; R. (EU) No 1308/2013, Annex VIII, Part II, C; C.R. (EU) 606/2009, члан 8</i>	Делимично хармонизована
Лабораторије	<i>R. (EU) 1308/2013</i>	Хармонизована

Методe лабораторијског испитивања	<i>EU / OIV</i> методe	Хармонизована
Примена стандарда ISO/IEC 17027	<i>R. (EU) 1308/2013</i>	Хармонизована
Декларисање и представљање		
Обавезни и необавезни подаци	<i>R. (EU) 1308/2013, C.R. (EC) 607/2009 (C.D.R. (EU) 2019/33, C.I.R. (EU) 2019/34)</i>	Хармонизована *
Промет		
Пратећа документа	<i>R. (EU) 1308/2013, C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Делимично хармонизована *
Промет неупакованих винских производа	<i>C.D.R. (EU) 2018/273</i>	Делимично хармонизована
Винаријска евиденција (улазни и излазни регистри)		
Улазни и излазни регистар	<i>R. (EU) 1308/2013, C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Делимично хармонизована *
Енолошки поступци који се воде у евиденцији	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Делимично хармонизована *
Политика квалитета		
PDO/PGI систем географског порекла	<i>R. (EU) 1308/2013, C.R. (EC) 607/2009 (C.D.R. (EU) 2019/33, C.I.R. (EU) 2019/34)</i>	Хармонизована *
Традиционални изрази	<i>R. (EU) 1308/2013, C.R. (EC) 607/2009 (C.D.R. (EU) 2019/33, C.I.R. (EU) 2019/34)</i>	Хармонизована *
Услови контроле/сертификације	<i>R. (EU) 1308/2013, C.R. (EC) 607/2009 (C.D.R. (EU) 2019/33, C.I.R. (EU) 2019/34)</i>	Хармонизована *
Аналитичка база података изотопских испитивања		
Аналитичка база података изотопских испитивања и узорци за контролу	<i>C.D.R. (EU) 2018/273, C.D.R. (EU) 2018/274</i>	Нехармонизована *
Ароматизовани производи од вина		
Дефиниције	<i>R. (EU) 251/2014, C.D.R. (EU) 2017/670, R. (EC) 1333/2008, R. (EC) 1334/2008</i>	Делимично хармонизована
Категорије, опис, представљање и декларисање ароматизованих производа од вина	<i>R. (EU) 251/2014</i>	Делимично хармонизована
Географско порекло	<i>R. (EU) 251/2014</i>	Делимично хармонизована

* *Домаћа законска реулајива која је усклађивана са ирејходном ЕУ лејслајивом (нова ЕУ реулајива није узетиа у обзир)*

10. Мере подршке сектору виноградарства и винарства

МПШВ обезбеђује подстицаје пољопривредним газдинствима регистрованим у РПП-у, јединицама локалне самоуправе и другим лицима и организацијама кроз мере: директних плаћања, подстицајне мере руралног развоја, мере кредитне подршке у пољопривреди, као и кроз посебне подстицаје. Они се реализују на основу одговарајућих подзаконских аката, којима су ближе дефинисани услови за остваривање права на подстицаје, као и начини остваривања тих права.

Мере подршке у виноградарству и винарству, укључујући и расадничку производњу и ароматизоване производе од вина односе се на све фазе производње од садног материјала, производње грозђа и вина, као и на промоцију ознака географског порекла.

Подизање нових производних винограда

Мера подизања нових производних винограда се реализује кроз повраћај средстава за купљене саднице, постављање наслона, припрему и обраду земљишта за садњу, као и анализу земљишта у тренутно максималном износу до пет милиона динара, уз посебне повољности за засаде са аутохтоним и домаћим створеним сортама винове лозе.

Висина износа подстицаја је 50% од вредности трошкова, а за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди у износу од 65%.

Подстицаји за подизање производних засада обухватају следеће трошкове за:

- набавку садница винове лозе – у максималном износу до 3.500.000 динара;
- набавку наслона – у максималном износу до 1.000.000 динара;
- обраду земљишта и садњу – у максималном износу до 400.000 динара и
- анализу земљишта – у максималном износу до 100.000 динара.

Подносиоци захтева могу остварити и додатне бонусе и то:

- 100.000 динара по ha уколико је засад подигнут са одомаћеним и признатим домаћим сортама и клоновима винове лозе;
- 100.000 динара по ha уколико је засад у потпуности подигнут на надморским висинама изнад 200 m;
- 100.000 динара по ha уколико је засад подигнут на јужним експозицијама и
- 100.000 динара по ha уколико је засад подигнут на парцелама са нагибом изнад 10°.

Максимални износ подстицаја по кориснику подстицаја тренутно износи 5.000.000 динара.

Минимална површина засада за који се може остварити подстицај тренутно је 0,1 ha.

Подстицаји за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију

У оквиру ове мере постоје три врсте подстицаја:

- Подстицаји за производњу садног материјала, односно подизање матичних засада основне категорије винове лозе – максимални износ до 3.000.000 динара;
- Подстицаји за произведене саднице воћака, винове лозе и хмеља – максимални износ до 700.000 динара по кориснику и
- Подстицаји за сертификацију и клонску селекцију – максимални износ до 10.000.000 динара.

Основни подстицај за биљну производњу

Подстицај по основу ове мере је за све биљне културе (укључујући и винограде), осим природних ливада, пашњака и необрађеног земљишта у износу од 5.200 динара по ha.

Подстицаји за инвестиције у циљу унапређење примарне производње биљних култура

Подршка инвестицијама за унапређење примарне биљне производње односи се на куповину нове опреме и механизације у примарној производњи биљних култура и то у износу од 50% од износа инвестиције, а за подручја са отежаним условима рада у

пољопривреди у износу од 65% од износа инвестиције (набавка механизације и опреме за наводњавање и заштиту од болести, штеточина, корова, града, екстремних температура и др.)

Право на подстицаје је могуће остварити уколико је износ инвестиције једнак или већи од 100.000 динара, а износ појединачног рачуна за ставке из инвестиције једнак или већи од 50.000 динара. Максимални износ који подносилац захтева може да оствари у једној календарској години је до 1.500.000 динара.

Подстицаји за инвестиције у прераду и маркетинг (подршка опремању винарија)

Подстицаји за инвестиције у прераду и маркетинг обухватају и инвестициону подршку опремању винарија.

Подстицајна средства су у износу од 50% од износа инвестиције, за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди у износу од 65% од износа инвестиције, а за кориснике који су већ овлашћени корисници ознаке географског порекла и за произвођаче који имају сертифицивану органску производњу, подршка износи 65% (подручја са отежаним условима рада).

Право на подстицаје је могуће остварити уколико је износ инвестиције једнак или већи од 400.000 динара.

Максимални износ подстицаја по кориснику подстицаја износи 5.000.000 динара.

Унапређење квалитета вина

Ова мера подршке се односи на рефундацију дела трошкова лабораторијских анализа вина у циљу побољшања квалитета, и то у износу од 50%, односно 65%. Максимални износ по подносиоцу захтева је за произвођаче вина без географског порекла 25.000 динара, односно 50.000 динара (подручја са отежаним условима рада у пољопривреди), а за произвођаче вина са географским пореклом је 100.000 динара.

Функционисање удружења произвођача вина са ознаком географског порекла

Ова мера има за циљ помоћ удружењима у њиховом функционисању кроз рефундацију дела трошкова који настају у произвођача вина са ознаком географског порекла током успостављања, функционисања и промовисања ознака географског порекла за вина. Трошкови се рефундирају за: израду елабората и лабораторијске анализе параметара квалитета вина и сензорно оцењивање вина и хемијске и физичке анализе земљишта – 500.000 динара, као и за: ангажовање лица за интерну контролу унутар ознаке и промоцију ознаке – 500.000 динара и то 50%, односно 65% трошка (подручја са отежаним условима рада у пољопривреди).

Осим наведених мера, произвођачи грожђа и/или вина могу да остваре и друге мере помоћи на државном нивоу које су намењене свим пољопривредним газдинствима, па и произвођачима грожђа и вина (подстицаји за младе пољопривреднике, подстицаји за органску производњу, подстицаји за подизање конкурентности, очување биљних генетичких ресурса, осигурање засада и друге мере), као и различите мере помоћи на локалном нивоу.

11. SWOT анализа и основни проблеми сектора виноградарства и винарства Србије

11.1. Детаљна SWOT анализа¹¹

Снаге

1. Ниво конкурентности:
 - Погољни агроколошки услови;
 - Традиција виноградарства и винарства у Србији;
 - Ниска цена земљишта у појединим подручјима;
 - Погољни међународни споразуми и
 - Добар квалитет грожда и вина код појединих произвођача.
2. Стање животне средине и природних ресурса:
 - Погољни еколошки услови за производњу висококвалитетног грожда и вина;
 - Погољни агроколошки услови за производњу здравствено безбедне хране;
 - Постојање домаћих створених сорти повољних за интегралну и органску производњу и

- Потенцијал слободних површина за подизање винограда.
3. Потенцијал руралних подручја:
 - Традиција гајења винове лозе;
 - Велика могућност подизања нових винограда у руралним брдским подручјима и
 - Потенцијал развоја пратећих делатности (ено туризам, сеоски туризам и др.).
 4. Креирање и трансфер знања:
 - Постојање научно-образовних институција и стручне саветодавне службе; и
 - Нове сорте и клонови винове лозе створени у Србији.
 5. Политички и институционални оквир:
 - Постојање одређених подстицаја и
 - Хармонизација законске регулативе за вино са ЕУ легислативом.

Слабости

1. Ниво конкурентности:
 - Екстензивност производње и уситњеност парцела под виноградима;
 - Слабо удруживање произвођача (професионалне произвођачке организације);
 - Варирање у квалитету, количини и континуитету производа (ЗК);
 - Недовољна знања у ланцу производње грожда и вина, промета и промоције вина и ознака географског порекла и

¹¹ Основа за ову SWOT анализу је била SWOT анализа која је рађена приликом израде Стратегије пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024 године („Сл. гласник РС“, број 85/2014),

- Недовољна финансијска подршка за велике инвестиције у виноградарству и винарству.
2. Стање животне средине и природних ресурса:
- Недовољно искоришћавање природних ресурса (површина за подизање нових винограда, различитих извора воде за наводњавање пре свега винограда са стоним сортама);
 - Ниска еколошка свест и знање, пре свега у области заштите винограда и неопходности прераде нуспроизвода из винарске производње;
 - Неразвијен систем рециклаже хемијског отпада и
 - Недовољна брига јавности о генетичким ресурсима (о аутохтоним и регионалним сортама винове лозе, а пре свега о минорним и угроженим сортама).
3. Потенцијал руралних подручја:
- Неразвијена инфраструктура, пре свега у брдовитим виноградарским подручјима;
 - Неповољна старосна структура становништва, нарочито у јужним и југоисточним виноградарским подручјима;
 - Недостатак стручног знања код произвођача грожђа и вина малог капацитета;
 - Уситњеност виноградарских парцела и мала укупна површина винограда по произвођачу грожђа;
 - Лоша финансијска ситуација и високи трошкови виноградарске и винарске производње и
 - Застарелост механизације и опреме код појединих произвођача, као и неприлагођеност механизације модерним виноградима са већим бројем биљака винове лозе по ha.
4. Креирање и трансфер знања:
- Недостатак практичне обуке (нарочито у винарској производњи);
 - Недовољна континуирана (системска) повезаност пољопривредних стручних служби, научно-образовних институција и произвођача;
 - Недостатак одговарајућих образовних профила (смер: виноградарство и винарство на основним студијама);
 - Слаба подршка државе развоју науке у области виноградарства и винарства у односу на ЕУ мере подршке развоја иновација у винском сектору;
 - Непостојање довољне обуке произвођача, пре свега у области производње вина и
 - Слабија опремљеност и финансијска ситуација у пољопривредним стручним службама.
5. Политички и институционални оквир:
- Недовољна буџетска средства за развој виноградарства и винарства у односу на ЕУ и неке суседне земље;
 - Слаба имплементација процедура уређених законом регулативом;
 - Недовољно ефикасна координација и повезаност у раду појединих државних органа и организација унутар органа и
 - Захтевне и компликоване поједине административне процедуре.

Прилике

1. Ниво конкурентности:

- Интензивирање производње применом савремених технологија у виноградарству и винарству;
- Јачање угледа домаћег вина и промовисање српских ознака географског порекла;
- Доступност међународних финансијских фондова;
- Отварање нових тржишта (нпр. Кине, као и других земља са високом потрошњом вина);
- Удруживање произвођача у различите видове професионалних произвођачких организација;
- Повећање броја производа са географским пореклом и
- Искоришћавање промена начина исхране (вино и здравље).

2. Стање животне средине и природних ресурса:

- Ефикасније искоришћавање природних ресурса, пре свега неравних терена и локалитета повољних за подизање винограда и увођење система за наводњавање на виноградарским теренима поред великих водених површина;
- Повољни еколошки услови за развој интегралне и органске производње;
- Подизање нивоа еколошке свести и
- Коришћење генетичких ресурса (аутохтоних и регионалних сорти, као и домаћих створених сорти погодних за органску и интегралну производњу).

3. Потенцијал руралних подручја:

- Унапређење и валоризација здравствено безбедне хране;
- Развој различитих облика туризма повезаних са производњом вина;
- Развијање породичног бизниса у виноградарству и винарству;
- Решавање социјалних, економских и демографских проблема у виноградарским подручјима;
- Могућност активирања напуштених капацитета (бивше друштвене, односно задружне винарије) и
- Коришћење повољних услова за инвестирање у виноградарство, винарство и расадничарство.

4. Креирање и трансфер знања:

- Обучавање младог стручног кадра;
- Прилагођавање нових образовних профила потребама производње;
- Имплементација резултата научно-истраживачких пројеката у виноградарству, винарству и расадничарству;
- Коришћење ЕУ и домаћих фондова за научна истраживања у сектору виноградарства и прераде грожђа;
- Трансфер знања из окружења и из ЕУ и
- Подизање огледних винограда и показних производних винограда и винарија.

5. Политички и институционални оквир:

- Даље приближавање ЕУ и коришћење фондова ЕУ за сектор виноградарства и винарства;
- Повећање аграрног буџета за сектор виноградарства (укључујући расадничарство) и винарства;
- Формирање фондова за развој виноградарства и винарства;
- Поверавање одређених стручних послова професионалним организацијама у циљу повећања ефикасности у спровођењу процедура и
- Формирање смера за виноградарство и винарство у високо-образовним институцијама.

Претње

1. Ниво конкурентности:

- Либерализација тржишта и висока ценовна конкурентност грозђа и вина из региона;
- Климатске промене;
- Недовољна промоција домаћих вина и ознака географског порекла;
- Већи ниво државних и ЕУ подстицаја у земљама главним извозницама вина на српско тржиште;
- Споро прилагођавање новим технологијама у виноградарству (укључујући расадничарство) и винарству;

- Спор инфраструктурни развој и
 - Хиперпродукција грожђа и вина у другим, пре свега регионалним земљама.
2. Стање животне средине и природних ресурса:
- Загађење животне средине (пестициди, минерална ђубрива, депоније, амбалажа и др.);
 - Утицај климатских промена на животну средину и природне ресурсе;
 - Деградација значајних природних ресурса нарочито у брдским виноградарским подручјима;
 - Слаба имплементација законске регулативе и
 - Урбанизација природних ресурса (пре свега на виноградарским локалитетима који су атрактивни за изградњу викенд насеља).
3. Потенцијал руралних подручја:
- Наставак пропадања села и миграције младих из села у градове;
 - Лоша социјална политика и смањење наталитета и
 - Недостатак свести о значају руралних подручја.
4. Креирање и трансфер знања:
- Одлив стручног кадра и
 - Непроверена примена експерименталне производње и новина у виноградарству и винарству.
5. Политички и институционални оквир:
- Политичка нестабилност;
 - Слаба примена нових закона и подзаконских аката;

- Хармонизација са ЕУ прописима без поступног прилагођавања националним условима, као и са условима и захтевима који не постоје у ЕУ регулативи и
- Недовољно повећање аграрног буџета.

11.2. Основни проблеми сектора виноградарства и винарства Србије

Основни проблеми који су у вези са садним материјалом

Основни проблеми у производњи и промету садног материјала се могу дефинисати као:

- Недовољан број садница винове лозе сертифициване категорије, односно мали број матичних заграда основне (базне) категорије, као и непостојање задовољавајућих капацитета за спровођење шема сертификације садног материјала винове лозе (објеката за премултипликацију и конзервацију садног материјала и других објеката и опреме);
- Слаба могућност производње садног материјала виших фитосанитарних категорија од аутохтоних и регионалних сорти винове лозе. С обзиром на то да научно-истраживачке институције до скорије нису озбиљније радиле на клонској, а пре свега на фитосанитарној селекцији аутохтоних и регионалних сорти, не постоји значајан број иницијалних биљака и биљака предосновне категорије од аутохтоних и регионалних сорти винове лозе и

- Отежана набавка основног (базног) садног материјала, нарочито клонова одређених сорти винове лозе, због политике страних произвођача садног материјала да продају готове произведене сертифициване саднице које служе за подизање производних винограда, а не саднице основне категорије које служе за производњу садног материјала.

Основни проблеми који су у вези са наслоном

Главни проблеми произвођача грожђа настају при обезбеђивању висококвалитетног наслона за винограде по одговарајућим ценама. Високи трошкови за наслон представљају једну од препрека у интензивном подизању винограда и развоју виноградарства. Такође, бројни произвођачи немају довољно средства за амортизацију наслона, коју је неопходно спроводити у циљу њихове поправке изазване оштећењима механизацијом, временским непогодама и деловима биљака.

Проблеми са исхраном биља

Основни проблеми по питању исхране у виноградарској производњи би се могли сврстати на следећи начин:

- Неупућеност произвођача о коришћењу оптималних количина и правих формулација ђубрива;
- Лош квалитет појединих ђубрива, што има за последицу неискоришћеност хранљивих елемената;
- Висока цена појединих ђубрива;
- Слаба примена анализе земљишта, чак и приликом подизања винограда и
- Неинформисаност произвођача о коришћењу фолијарних и микрођубрива.

Проблеми који се односе на фитосанитарни статус винограда и на заштиту винове лозе

Поред бројних проблема у здрављу биља, односно винове лозе, следећи проблеми би се могли навести као најзначајнији:

- Претежно застарела опрема и механизација која се користи у примени препарата за заштиту биља;
- Недовољно адекватна примена препарата за заштиту биља (термини примене);
- Неадекватна примена и недовољна примена препарата за заштиту биља који се користе у сузбијању вектора болести златастог жутила/црвенила лишћа винове лозе;
- Значајне површине под запуштеним виноградима на којима се не примењују никакве мере заштите од болести и штеточина, па представљају извор заразе за околне здраве винограде и
- Стална опасност од ширења проузроковача болести златастог жутила/црвенила лишћа винове лозе (*Flavescence doreé*) која је присутна у појединим виноградарским рејонима.

Општи проблеми подизања винограда

Недовољно подизање винограда у циљу производње грожђа и вина за сопствене потребе земље је једна од одлика тренутног стања домаћег сектора виноградарства и винарства, а главни проблеми би се могли сврстати у следеће:

- Недостатак и застарела тешка механизација за припрему земљишта (ригловање, подривање и дубоко орање) за подизање винограда;
- Недовољна заступљеност механизације прилагођене модерним новоподигнутим виноградима, односно већем броју биљака винове лозе по ха (воћарско-виноградских трактора и друге механизације за обављање агротехничких и ампелотехничких мера у виноградарској производњи);
- Велики инвестициони трошкови за подизање винограда и њихову негу до ступања у период пуне родности у условима слабије економске моћи произвођача грозђа и вина и
- Немогућност закупа или куповине већих парцела за подизање крупнијих комплекса винограда у појединим виноградарским подручјима.

Основни проблеми у производњи грозђа

Основни проблеми у производњи грозђа су:

- Недостатак клонова аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти винове лозе и одговарајућих подлога за производњу висококвалитетног грозђа и вина;
- Присуство одређених неизлечивих и економски штетних болести, као што је златасто жутило/црвенило лишћа винове лозе, ESCA и др. у одређеним виноградарским подручјима;
- Неповољна старосна структура, тј. доминантност старачких газдинстава у већини виноградарских подручја;

- Недовољна производња грозђа у односу на потребе на државном нивоу;
- Недостатак радне снаге, пре свега за резидбу винограда и бербу грозђа и
- Уситњеност парцела под виноградима, што повећава трошкове производње грозђа и вина.

Основни проблеми у преради грозђа, производњи вина и складиштењу

Основни проблеми у преради грозђа, производњи вина и складиштењу би се могли разврстати на следеће проблеме:

- Застарелост, односно недостатак модерне технологије за прераду грозђа, као и производњу висококвалитетних вина код већег броја винарија;
- Висока цена опреме, уређаја, судова и др. за прераду грозђа, производњу висококвалитетних вина, као и складиштење готових производа;
- Недовољна понуда и висока цена квалитетне амбалаже, енолошких средстава и осталих инпута у винарској производњи;
- Слаба контрола употребе недозвољених енолошких поступака и средстава (изостанак системске контроле применом изотопских метода анализе и система винаријске евиденције примене енолошких поступака и средстава);
- Мало учешће производње вина са географским покретом и
- Мали број стручног кадра са искуством за производњу висококвалитетног вина (дефицит енолога са искуством).

Основни проблеми у формирању цене у производњи грожђа и вина

Проблеми у формирању цене у производњи грожђа и вина су:

- Висока ценовна конкурентност грожђа и вина из СЕФТА региона;
- Генерално ниска откупна цена грожђа код великих винарија што узрокује крчење винограда и напуштање виноградарске производње код малих произвођача који немају сопствене капацитете за прераду;
- Формирање цена грожђа од стране малог броја винарија које откупљују грожђе, без уговорног система између произвођача и прерађивача грожђа који се примењује у појединим земљама ЕУ и
- Слаба ценовна конкурентност домаћег вина у односу на увозна вина истог или сличног квалитета.

Основни проблеми тржишта грожђа и вина

Главни проблеми тржишта грожђа и вина су:

- Висока ценовна конкурентност грожђа и вина у ринфузу из СЕФТА региона;
- Неорганизовано тржиште грожђа, тј. несигуран пласман грожђа;
- Спора наплата продатог грожђа и вина, као и неорганизован и појединачан наступ винарија на тржишту преко непоузданих дистрибутера;
- Мале серије висококвалитетних вина из породичних винарија се могу наћи само у ресторанима или специјализованим винотекама, па су таква вина

недоступна и непрепознатљива просечним потрошачима;

- Декларисање вина код појединих произвођача није у складу са законском регулативом, што доприноси одустајању од производње вина са географским пореклом код друге групе произвођача вина и
- Још увек значајно присуство вина у амбалажи која није стаклена боца.

Основни проблеми у потрошњи грожђа и вина

Основни проблеми у потрошњи грожђа и вина су:

- Слаба куповна моћ становништва;
- Слаб асортиман, тј. мали број стоних сорти винове лозе у производњи које доминирају на домаћем тржишту што има за последицу кратку сезону потрошње домаћег стоног грожђа;
- Непостојање одговарајућих капацитета за чување стоног грожђа, услед чега ван сезоне у Србији доминира скупо увозно стоно грожђе;
- Слаба понуда домаћих вина у малопродајним објектима робе широке потрошње, где доминирају увозна вина и
- Низак ниво свести домаћих потрошача о квалитету вина и означавању вина са географским пореклом и њиховом обележавању маркицама квалитета и порекла (евиденционим маркицама за вина са географским пореклом).

12. Закључак и препоруке

12.1. Сажетак анализе сектора производње и прераде грожђа и производње вина

Позадина и кључни фактори

Сектор производње грожђа у Србији је јако специфичан, с обзиром на то да се одликује великим бројем произвођача грожђа који имају винограде малих површина. На основу Пописа пољопривреде 2012, 80.341 газдинство поседује винограде, што је скоро 13% од укупно пописаних газдинстава (621.445 пописаних газдинстава).

На основу података РЗС-а, производња вина је у 2017. години учествовала у укупној вредности пољопривредне производње са 7,74%.

Производња на нивоу пољопривредних газдинстава

Број и величина

Структура сектора виноградарства и винарства је доста хетерогена, али највећи удео у производњи имају мања породична пољопривредна газдинства.

Више од једне трећине (око 34%) Пописом пољопривреде 2012. обухваћених газдинства имају изузетно мале винограде, односно винограде мање од 0,1 ха.

Закључак и препоруке

Највећу групу виноградарских газдинстава (око 62%) чине произвођачи грожђа који имају винограде малих површина, односно винограде од 0,1 до мање од 0,5 ха. Са друге стране свега шест пописаних винарија у Србији је имало површине винограда од 100 и више ха.

Упоредјујући са укупним приносом воћа и грожђа, производња грожђе учествује са око 10% у укупној количини произведеног воћа које РЗС прати, и то јабучастих (јабука, крушка и дуња), коштичавих (шљива, трешња, бресква, вишња и кајсија), јагодастих (малина, купина и јагода) и језгристих (орех) врста воћака.

Производња грожђа

На основу података РЗС-а из 2018. године површина под виноградима је 22.150 ха, од чега је родних 21.328 ха винограда.

Према подацима из ВР-а (на дан 01.03.2019. године) у том регистру се воде подаци за 4.298 произвођача грожђа са 19.265 виноградарских парцела. У оквиру ВР-а се воде површине од 6.501,63 ха винограда који претежно имају комерцијалну намену.

Производња грожђа, односно принос је варирао од године до године у зависности од климатских услова, али је у просеку за последњих 10 година просечна произведена количина грожђа била 167.363,1 t.

Ниво квалитета производње

Иако у домаћим виноградарским подручјима постоје модерни засади винове лозе, због високих трошкова за подизање и одржавање винограда, квалитет производње претежно има нижи технолошки ниво. Уситњеност виноградарских парцела, застаре-

ли виногради код појединих већих произвођача вина, непостојање сертифицираних клонских садница од аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти, неприлагођеност механизације и опреме савременој виноградској производњи (виноградима са већим бројем биљака винове лозе по ha), као и неадекватна заштита од болести и штеточина су неки од проблема виноградарске производње Србије.

Прерађивачка индустрија

Број и величина

Србија има јаку дугу традицију у производњи вина, која се у претходном скорашњем периоду заснивала на производњи од стране великих друштвених система са огромним капацитетима, док се данас углавном заснива на породичним винаријама веома малог, мањег и средњег капацитета. Значајан број прерадних капацитета, односно бивших друштвених и задружних винарија, осим пар изузетака, током процеса трансформације уређености није се приватизовао или је имао неуспешну приватизацију, па је дошло до њиховог пропадања. Заједно са урушавањем винских система, дошло је и до напуштања винограда код коопераната, односно физичких лица која су производила грозђе, па је самим тим дошло и до великог смањења површина под виноградима у свим виноградарским подручјима Србије.

На основу података из Винарског регистра тренутно (на дан 14.03.2019. године) у Србији се производњом вина бави 355 винарија. Укупни максимално могући годишњи капацитети за прераду грозђа у тржишно орјентисаним винаријама које су анализирани у 2019. години (310 винарија) у оквиру тог регистра су

195.073.521 kg грозђа. Такође, 312 винарија из Винарског регистра у 2019. години имају максимално могући годишњи капацитет производње вина од 71.520.850 l.

Структура произвођача вина у Србији је слична као и структура произвођача грозђа, где по броју произвођача преовлађују винарије са јако малим капацитетима за производњу вина. Наиме, више од половине, односно 136 винарија има ограничене капацитете за производњу вина, и то испод 20.000 l. Значајан број винарија (93) има нешто веће капацитете (од 20.000 l до мање од 40.000 l) за производњу вина, али и даље недовољно велике капацитете за конкурентну производњу вина.

Највећи капацитети за производњу вина се налазе у оквиру 48 највећих српских винарија, које имају максималну појединачну могућност производње вина од 100.000 l и више. У ову групу винарија спада и 13 винарија које имају капацитет за годишњу производњу од 1.000.000 l вина и више.

Генерални проблеми у производњи вина су недовољна заступљеност система за контролисану ферментацију и хладну стабилизацију вина, као и недостатак модерне опреме, адекватних судова од инертног материјала, квалитетних судова за одлеживање вина и друге опреме, уређаја и судова. Код произвођача вина са малим капацитетима постоје и извесни проблеми у производним погонима по питању одржавања адекватне температуре и хигијене објеката и судова.

Ниво квалитета производње

Иако у Србији постоји законска усклађеност по питању категоризације винских производа и система географског порекла са одредбама из ЕУ легислативе

ве, тренутно не постоји задовољавајући удео производње висококвалитетних вина са географским пореклом (тзв. PDO/PGI вина). Неодговарајући услови и капацитети за производњу висококвалитетних вина, односно старија опрема и судови код појединих винарија, поред осталих техничких и административних препрека и непостојање система сертификационих тела утичу на ограничену производњу вина са географским пореклом.

Тржиште и трговина

Снабдевеност тржишта Србије домаћим вином није довољна за сопствене потребе, па је генерално гледано увоз вина најмање дупло већи од извоза, како у погледу количине вина, тако и у погледу вредности прометованог вина.

Споразум о стабилизацији и придруживању са земљама Европске уније и СЕФТА споразум су омогућили извоз вина на та тржишта, али због пропадања винарија и крчења бројних винограда у претходном периоду, Србија не може количински да одговори захтевима ових тржишта. Са друге стране, споразум о бесцаринској трговини са Руском федерацијом је резултирао извесним повећањем извоза вина на ово тржиште.

Према подацима РЗС-а, у десетогодишњем периоду (2009–2018) Србија је на нивоу годишњег просека укупно извезла 12.622.000 l вина (без ароматизованог вина) са годишњом просечном вредношћу извезеног вина од 13.397.000 EUR. Просечан годишњи укупан увоз вина у истом периоду је био дупло већи, односно 25.482.000 l вина, а укупна просечна годишња вредност увезеног вина је била 25.721.700 EUR. Укупан просечан негативан биланс у посматраном десетого-

Закључак и препоруке

дишњем периоду је био 12.860.000 l по питању количине, а 12.325.000 EUR по питању вредности.

Током претходног десетогодишњег периода (2009–2018) Србија је највећи обим трговине вином имала у оквиру СЕФТА тржишта, одакле потиче већина увезеног вина. Са овог тржишта је увезено више него што је извезено вина у просечној количини од 18.102.265 l, а просечан негативан биланс са овим тржиштем је по питању вредности био 12.443.700 EUR. Просечан годишњи извоз на СЕФТА тржиште је у посматраном периоду био 5.365.500 l (са просечном годишњом вредношћу од 6.734.100 EUR), а увоз је био четири пута већи, односно 23.467.800 l (са просечном годишњом вредношћу од 20.313.500 EUR).

Према подацима РЗС-а у десетогодишњем периоду (2009–2018) је остварен позитиван спољнотрговински биланс са земљама Европске уније по питању количина (798.100 l), али негативан просечан годишњи биланс по питању вредности (3.384.700 EUR) вина. Просечан извоз на ЕУ тржиште је у посматраном периоду био 2.733.000 l (са просечном годишњом вредношћу од 1.935.560 EUR), а просечан годишњи увоз је био 1.935.000 l (са просечном годишњом вредношћу од 5.167.260 EUR).

Битан део трговине вином се обавља и са осталим земљама (пре свега са Руском федерацијом), где Србија једино остварује просечан годишњи позитиван биланс, како у погледу количине (4.444.300 l) за период 2009-2018, тако и у погледу вредности (4.486.500 EUR) за исти вишегодишњи период. Просечан годишњи извоз на тржиште трећих земаља је у посматраном периоду био 4.523.500 l (са просечном годишњом вредношћу од 4.727.300 EUR), а просечан годишњи увоз је био 79.200 l (са просечном годишњом вредношћу од 240.950 EUR).

Према подацима РЗС-а за десетогодишњи период (2009-2018) Србија је остварила позитиван просечан годишњи биланс по питању увезених и извезених количина ароматизованих вина, где је просечан годишњи биланс за количину ароматизованог вина био 23.840 l. Негативан биланс је остварен по питању вредности ароматизованог вина, у просечној годишњој вредности од 72.330 EUR.

У шта треба инвестирати?

Инвестирање у пољопривредна газдинства

Примарни циљ ЕУ претприступног програма помоћи је јачање сектора виноградарства (укључујући расадничарство) и прераде грожђа, односно винарства у циљу достизања тржишних стандарда ЕУ. Пољопривредна газдинства имају потребу за подизањем винограда са квалитетним садним материјалом одговарајућих сорти, клонова и подлога прилагођених конкретним локалним еколошким условима. Одређене винограде са сортама чије вино није конкурентно или не одражава еколошке и антропогене факторе виноградарских подручја Србије и заражене винограде неизлечивим болестима је неопходно заменити виноградима са одговарајућим сортама, по могућству аутохтоним, регионалним и домаћим створеним сортама. Такође, одређене винограде је неопходно реконструисати у циљу њихове модернизације и добијања конкурентних и висококвалитетних производа.

Пољопривредна газдинства која се баве производњом грожђа имају потребу за осавремењивањем и побољшањем механизације у циљу ефикаснијег обављања агротехничких и ампелотехничких мера у савременом виноградарству, као и за увођење нових технологија производње.

Произвођачима стоног грожђа је неопходно обезбедити одговарајуће услове за чување стоног, односно конзумног грожђа у циљу постизања боље конкурентности.

Када је у питању расадничарска производња нове лозе, програм помоћи би кроз инвестиције у објекте, опрему, механизацију, као и матичне засаде омогућио производњу квалитетног садног материјала винове лозе одговарајућих виших фитосанитарних категорија и успостављање шеме сертификације, као и клонску селекцију аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти винове лозе.

Инвестирање у прерађивачку индустрију

ЕУ програм помоћи треба да омогући примену ЕУ захтева и јачање конкурентности произвођача вина/винских производа и ароматизованих производа од вина кроз изградњу и опремање модерних производних погона, али и кроз модернизацију опреме за производњу вина/винских производа и ароматизованих производа од вина, инсталирање модерних интерних лабораторија и других потреба у циљу побољшања квалитета производа. Произвођачи вина/

Општа SWOT анализа

Снаге

- 1) Повољни еколошки услови за производњу висококвалитетног грожђа и вина
- 2) Постојање дуге традиције у виноградарству и винарству
- 3) Позитивно интересовање за производњу вина код породичних газдинстава
- 4) Постојање домаћих створених сорти, нарочито оних погодних за интегралну и органску производњу

Слабости

- 1) Слаба ценовна конкурентност са увезеним грожђем и вином
- 2) Недовољна организованост произвођача у професионалном смислу
- 3) Лоша структура произвођача грожђа и вина (доминантни мали произвођачи)
- 4) Уситњеност парцела у виноградарским подручјима повољним за гајење винове лозе
- 5) Недостатак домаћих сертифицираних садница од аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти
- 6) Низак ниво техничке и технолошке опреме у винаријама
- 7) Мали обим производње, односно слаб извоз грожђа и вина
- 8) Недовољна организована промоција домаћих вина и ознака географског порекла
- 9) Захтевне административне процедуре и услови за регистрацију винарија, заштиту ознака географског порекла и услови који нису обавезни ЕУ легислативом

Могућности

- 1) Унапређење и организација домаћег тржишта
- 2) Спремност потрошача да у већој мери конзумирају домаћа вина
- 3) Активнија промоција и приступ страним тржиштима
- 4) Оснивање/трансформисање професионалних произвођачких организација и оснивање одговарајућих фондова
- 5) Јачање система сертификације и клонске селекције аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти винове лозе
- 6) Побољшање ефикасности спровођења процедура захтеваних ЕУ легислативом кроз ауторизацију обављања послова професионалним институцијама и организацијама
- 7) Отклањање свих административних и других захтева према произвођачима грожђа и вина који нису захтевани ЕУ легислативом, а који смањују конкурентност домаћих произвођача
- 8) Успостављање мера помоћи винском сектору по угледу на ЕУ захтеве (мере)
- 9) Коришћење ЕУ фондова

Претње

- 1) Ограничења за постизање боље ценовне конкурентности
- 2) Дуг временски процес добијања грађевинских дозвола за инвестиције
- 3) Слабо спровођење прописа и контрола по питању примене недозвољених енолошких поступака и енолошких средства
- 4) Недоношење нове законске регулативе којом би се отклонили услови за регистрацију произвођача вина и други услови који отежавају пословање произвођача грожђа и вина, а који нису обавезни ЕУ легислативом

12.2. Препоруке за потребе измене IPARD II програма

Мера 1: Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава (М1)

Образложење сектора виноградарства

На основу напред наведене анализе, сектор виноградарства и винарства се сусреће са значајним проблемима и потешкоћама у производњи и промету грозђа и вина. Основни проблем који утиче на слабу конкурентност произвођача грозђа Србије је уситњеност винограда (посебно у Централној Србији) која индукује високе трошкове производње и тиме смањује конкурентност виноградарца и винара. Поред тога, просечна површина под виноградима по појединачном газдинству је мала, односно незадовољавајућа за остваривање профита који би се даље улагао у нове инвестиције у сектор виноградарства и винарства.

Произвођачи грозђа нису уско специјализовани за ову врсту производње, а сусрећу се и са следећим проблемима:

- 1) мала могућност подизања нових засада са сертифицираним клонским садним материјалом од аутохтоних, регионалних и домаћих створених сорти винове лозе, као и постојање винограда које је неопходно реструктурирати и заменити новим виноградима у циљу постизања веће конкурентности;
- 2) недовољна разноврсност лозних подлога у комерцијалним засадама прилагођених конкретним земљишним карактеристикама и генерално еколошким условима;

- 3) присуство неизлечивих болести у виноградима, где је неопходно извршити ерадикацију тих винограда, односно замену са новим виноградима;
- 4) мали удео модерног наслона у виноградима, односно металних стубова којима се смањују трошкови амортизације и повећава ценовна конкурентност произведеног грозђа;
- 5) слаби капацитети по питању виноградарске механизације и прикључних машина који би били одговарајући за примену у модерним новоподигнутим засадама са гушћом садњом (већим бројем биљка/ha) и
- 6) присуство „неконкурентних“ винограда у виноградима великих (бивших друштвених) система.

Произвођачи садног материјала винове лозе се сусрећу са проблемима непостојања одговарајућих модерних објеката, механизације, као и матичних засада неопходних за производњу квалитетног клонског садног материјала виших фитосанитарних категорија.

Општи циљеви

- Подржати произвођаче у примарној пољопривредној производњи у усклађивању са правилима ЕУ, стандардима, политикама и праксама са циљем чланства у ЕУ;
- Подржати економски, социјални и територијални развој, са циљем паметног, одрживог и инклузивног раста, кроз развој физичког капитала;
- Подржати економски, социјални и територијални развој, са циљем паметног, одрживог и инклузивног раста, кроз развој физичког капитала;

- Одговорити на изазове климатских промена кроз промовисање ефикасне употребе ресурса;
- Повећати продуктивност, квалитет производа и смањити трошкове производње и
- Унапредити конкурентност локалних произвођача и прилагодити се захтевима домаћег и иностраног тржишта.

Специфични циљеви

- Побољшање конкурентности произвођача грожђа кроз подизање нових винограда, реструктурирање и конверзију постојећих „неконкурентних“ винограда и повећање укупне површине под виноградима по газдинству;
- Побољшање фитосанитарног стања винограда кроз ерадикацију, односно конверзију винограда;
- Унапређење механизације и прикључних машина, као и увођење исте прилагођене модерној виноградарској производњи са већим бројем биљака винове лозе по ha;
- Побољшање складишних капацитета за стоно грожђе, као и капацитета за хлађење винског грожђа;
- Повећање површина винограда који се наводњавају и који имају системе за противградну заштиту;
- Повећање површина са виноградима високог квалитета грожђа намењеног производњи вина са географским пореклом и

Закључак и препоруке

- Јачање система сертификације и клонске селекције сорти винове лозе и унапређење расадничарске производње кроз омогућавање производње виших фитосанитарних категорија садног материјала.

Специфични критеријуми прихватљивости

Предлој који би могао одговарати IPARD захтевима (довољан број јодносиоца захтева микро, мале и средње величине):

• Произвођачи грожђа:

- Пољопривредна газдинства уписана у Виноградарски регистар у складу са Законом о вину („Сл. гласник РС“, бр. 41/09 и 93/12) и
- Пољопривредна газдинства са одговарајућим минимумом и максимумом ha винограда на крају инвестиције, уписаних у Виноградарски регистар.

• Произвођачи садног материјала:

- Пољопривредна газдинства уписана у Регистар произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља у складу са Законом о садном материјалу („Сл. гласник РС“, бр. 18/05 и 30/10) са одговарајућим минимумом и максимумом ha матичних засада винове лозе.

Предлог Листе прихватљивих трошкова

Изградња:

- Подизање/реструктурирање/конверзија винограда: припрема земљишта за винограде укључујући мелиоративно ђубрење и дубоку обраду

земљишта, куповина садница винове лозе, наслона и опреме за подизање засада; промена сортимен-та, укључујући прекалемљивање и поновну садњу винограда; унапређење технике виноградарске производње; крчење постојећих „неконкурентних“ или неизлечивим болестима заражених винограда и поновна садња, као и друге инвестиције везане за подизање/реструктурирање/конверзију винограда (за произвођаче грожђа) – ове инвестиције могу бити обухваћене у оквиру опреме, машина и механизације;

- Подизање матичних засада виших фитосанитарних категорија садног материјала (за произвођаче садног материјала) – ове инвестиције могу бити обухваћене у оквиру опреме, машина и механизације;
- Изградња мрежаника и/или стакленика и објеката за чување, умножавање и тестирање садног материјала; укључујући објекат/простор за припрему резница за калемљење, калемарница, стратификала са грејним телима, стаклара и пластеника за расадничарску производњу; објеката (хладњача, односно комора са контролисаним атмосфером) за чување садног материјала; укључујући објекат/простор за инсталацију вентилације, климатизације и грејања; противпожарни резервоари и хидрантска мрежа; пратећи енергетски објекти, укључујући и изградњу дренажног система и система за снабдевање водом (укључујући бунаре), гасом, струјом (укључујући коришћење генератора) и канализациони систем (за произвођаче садног материјала);
- Изградња објеката за складиштење (укључујући ULO хладњаче) стоног грожђа, укључујући просторе/објекте за: сортирање, паковање и обележа-

вање, смештај машина и опреме, као и објеката за хлађење винског грожђа након бербе, а пре прераде; укључујући и изградњу дренажног система и система за снабдевање водом (укључујући бунаре), гасом, струјом (укључујући коришћење генератора) и канализациони систем (за произвођаче грожђа);

- Изградња система за наводњавање, укључујући и микро-резервоаре, копање бунара, регулацију водозавода који користе подземне воде (црпљење воде из извора, бунара) и површинске воде (из река, језера и акумулација);
- Изградња система противградне заштите у виноградима: противградна мрежа, носачи за противградну мрежу, рачунарска опрема;
- Изградња ограда око засада;
- Изградња постројења за производњу електричне и топлотне енергије из обновљивих извора за коришћење на газдинству: соларне енергије, енергије ветра, биомасе, биогаса, геотермалне енергије и других видова обновљивих извора енергије, укључујући повезивање постројења на дистрибутивну мрежу;
- Изградња унутрашње путне мреже и паркинг места у оквиру простора у власништву газдинства и
- Изградња управне зграде са пратећим објектима производних капацитета (канцеларије, просторије за одмор радника, просторије за пресвлачење и санитарне просторије, складиште за средства за чишћење, прање и дезинфекцију, као и средстава за заштиту биља).

Опрема, машине и механизација:

- Опрема за управну зграду са пратећим објектима производних капацитета (канцеларије, просторије за одмор радника, просторије за пресвлачење и санитарне просторије, складиште за средства за чишћење, прање и дезинфекцију, као и средстава за заштиту биља);
- Опрема и уређаји за наводњавање, укључујући пумпе, црева, распршиваче/капаљке, систем за филтрирање, систем за фертиризацију са водорастворивим ђубривима (ђубрење) и друга слична опрема;
- Линије и опрема за паковање и обележавање стоног грожђа (за произвођаче грожђа);
- Опрема за системе противградне заштите у виноградима: противградна мрежа, носачи за противградну мрежу и рачунарска опрема;
- Опрема за оградавање засада;
- Инвестиције у инсталације за производњу електричне и топлотне енергије из обновљивих извора енергије за коришћење на газдинству: соларне енергије, енергије ветра, биомасе, биогаса, геотермалне енергије и других видова обновљивих извора енергије, укључујући повезивање постројења на дистрибутивну мрежу;
- Воћарско-винаградарски трактори (до 100 kW), машине за заштиту биља, резидбу, тарупирање, бербу и обављање других агротехничких и ампелотехничких мера;

- Тешка механизација и прикључне машине и оруђа за риголовање, подривање, односно дубоку обраду земљишта у циљу подизања винограда (за произвођаче садног материјала) и - с обзиром да се IPARD мерама не подржава куповина тешке механизације, пожељно је да се омогући набавка исте кроз националне мере
- Опрема за мрежанике, стакленике и објекте за чување и умножавање садног материјала винове лозе; опрема за тестирање, чување и умножавање биљног материјала, базени за третман врућом водом и друга опрема за расадничарску производњу (за произвођаче садног материјала).

Мера 3: Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и рибарства (М3)

Образложење сектора прераде грожђа, односно производње вина

Сектор прераде грожђа, односно производње вина/винских производа и ароматизованих производа од вина је област која захтева пуно улагања, знања и обучености самих произвођача, али и додатни напор на успостављању бројних ЕУ стандарда у овој области. С обзиром да су потрошачи све више захтевнији по питању квалитета уз прихватљиве цене вина, неопходно је да произвођачи вина и ароматизованих производа од вина побољшају квалитет вина и достигну одговарајућу конкурентност. Повећање конкурентности на домаћем и страном тржишту и достизање ЕУ стандарда захтева улагања у реконструкцију производних погона и пратећих објеката и набавку нове опреме, уређаја и судова.

Циљ ове мере је унапређење пословања прерађивача грожђа, односно произвођача вина/винских производа и ароматизованих производа од вина кроз увођење најновијих технологија и производњу иновативних производа од грожђа и вина по стандардима ЕУ. Такође, у циљу побољшања конкуренције и обезбеђивања препознатљивости српских вина, неопходно је обезбедити препознатљивост производа са ознаком географског порекла.

Општи циљеви

- Омогућити пољопривредно-прехранбеном сектору да се избори са притиском конкуренције улагањем у његову модернизацију, односно ефикаснију производњу;
- Прогресивно усклађивање са правилима и стандардима ЕУ у погледу заштите животне средине, безбедности хране и квалитета производа, добробити животиња и следљивости у ланцу исхране и управљању отпадом;
- Јачати конкурентност прехранбене индустрије у одабраним секторима прилагођавајући се захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапредити сектор и
- Одговорити на изазове климатских промена промовисањем енергије из обновљивих извора.

Специфични циљеви

Специфични циљеви за сектор прераде грожђа, односно производње вина/винских производа и ароматизованих производа од вина су подржавање микро, малих и средњих предузећа која производе вино/винске производе и ароматизоване производе од вина како би се:

- унапредио процес производње и достигли ЕУ стандарди;
- побољшала техника и технологија производње;
- подржало увођење шема квалитета, односно производње производа са додатом вредношћу и
- побољшала препознатљивост производа од грожђа са ознаком географског порекла на домаћем и страном тржишту.

Специфични критеријуми прихватљивости

Предлој који би могао одговарати IPARD захтевима (довољан број њодносиоца захтева микро, мале и средње величине):

• Произвођачи вина:

Корисник мора бити пољопривредно газдинство:

- уписано у Виноградарски регистар у складу са Законом о вину („Сл. гласник РС“, бр. 41/09 и 93/12),
- са одговарајућим максимално могућим капацитетом годишње производње вина на крају инвестиције уписаним у Винарски регистар у складу са Законом о вину („Службени гласник РС“, бр. 41/09 и 93/12).

Предлог Листе прихватљивих трошкова

Изградња:

- Изградња објеката за прераду грожђа, односно производњу вина укључујући и објекат/простор за: складиштење вина/винских производа и аро-

Закључак и препоруке

матизованих производа од вина; анализу грожђа и вина; складиштење амбалаже, репроматеријала и енолошких средстава укључујући и инсталацију вентилације, климатизације, грејања и превенцију загађења ваздуха; противпожарне резервоаре и хидрантску мрежу; пратеће енергетске објекте укључујући и изградњу система за снабдевање водом (укључујући бунаре), гасом, струјом (укључујући коришћење генератора) и канализациони систем;

- Изградња управне зграде са пратећим објектима (канцеларије, лабораторије, просторија за сензорну евалуацију и карактеризацију вина/дегустационих сала; просторије за одмор радника, просторије за пресвлачење и санитарне просторије, складиште за средства за чишћење, прање и дезинфекцију);
- Изградња објеката за прераду отпада из производње и третман отпадних вода, управљање отпадом и превенцију загађења ваздуха;
- Изградња постројења за производњу електричне и топлотне енергије из обновљивих извора за сопствено коришћење: соларне енергије, енергије ветра, биомасе, биогаса, геотермалне енергије и других видова обновљивих извора енергије, укључујући повезивање постројења на дистрибутивну мрежу и
- Изградња унутрашње путне мреже и паркинг места у оквиру простора у власништву пољопривредног предузећа/газдинства;

Опрема:

- Опрема и уређаји за пријем, паковање и обележавање стоног грожђа и друга специјализована опрема;

- Опрема за вештачку вентилацију, климатизацију, хлађење и грејање, противпожарну заштиту објекта за складиштење;
- Уређаји за превоз у кругу објекта у складу са захтевима пројекта;
- Инокс судови за вино, судови (опрема) за винификацију, ферментацију и чување и универзалне посуде за вино и ароматизоване производе од вина;
- Уређаји за контролисану ферментацију и хладну стабилизацију вина (контролу температуре) укључујући компјутеризовани софтвер;
- Парни генератори за стерилизацију опреме и судова и уређаји за прање;
- Опрема за складиштење, мешање, накнадну негу и одлеживање вина укључујући дрвене судове и буриће;
- Машине/опрема за прераду грожђа, опрема за ферментацију/винификацију, опрема за производњу вина (третман вина и шире), опрема за технологију везану за пенушава вина и друга опрема;
- Опрема за кондиционирање (пуњење, етикетирање, паковање) укључујући линије за пуњење и етикетирање уз одговарајућу опрему, пунице, етикетирање и чепилице и друга опрема;
- Опрема за транспорт у склопу винарије (палете за боце, контејнери, постоља за дрвену барик бурад, опрема за окретање боца и остала опрема, као и софтвер за управљање винаријама);
- Опрема и уређаји за третман отпадних вода (физички, хемијски и биолошки третман), управљање отпадом и спречавање загађења ваздуха;
- Опрема за превенцију загађења ваздуха и обнављање растварача;
- Опрема за прање, дезинфекцију и хигијенско сушење руку у оперативним објектима и санитарним просторијама (укључујући тушеве), опрема за просторије за смештај гардеробе, опрема за чишћење, прање и дезинфекцију одеће и обуће;
- Лабораторијска опрема и уређаји, искључујући стаклене посуде (интегрални део пројекта);
- Уређаји и опрема за прераду нуспроизвода пореклом од грожђа;
- Инвестиције у инсталације за производњу електричне и топлотне енергије из обновљивих извора енергије за сопствено коришћење: соларне енергије, енергије ветра, биомасе, биогаса, геотермалне енергије и других видова обновљивих извора енергије укључујући повезивање постројења на дистрибутивну мрежу и
- Инвестиције у технологије које доприносе енергетској ефикасности и заштити животне средине.

13. Прилози

Прилог 1: Укупна површина, број и просечна површина виноградарских парцела по општинама на дан 01.03.2019. године

Ред. број	Општина	Укупна површина (ха)	Број виног. парц.	Просечна површина (ха)	Ред. број	Општина	Укупна површина (ха)	Број виног. парц.	Просечна површина (ха)
1.	Вршац	1299,4659	1057	1,2294	28.	Алибунар	51,15	73	0,7007
2.	Трстеник	576,8677	3631	0,1589	29.	Алексинач	50,8347	185	0,2748
3.	Александровац	366,9501	2916	0,1258	30.	Велика Плана	49,5985	149	0,3329
4.	Лесковац	264,8536	267	0,9920	31.	Бела Црква	48,8117	75	0,6508
5.	Рековац	241,9135	687	0,3521	32.	Житорађа	46,2687	30	1,5423
6.	Топола	233,0955	707	0,3297	33.	Прокупље	43,6017	60	0,7267
7.	Неготин	221,3052	943	0,2347	34.	Бачка Паланка	42,9737	124	0,3466
8.	Шид	216,4404	430	0,5033	35.	Кладово	39,5729	43	0,9203
9.	Беоцин	204,9525	476	0,4306	36.	Зајечар	38,8879	280	0,1389
10.	Крушевац	177,3096	620	0,2860	37.	Кањижа	34,7269	127	0,2734
11.	Ђуприја	175,5891	143	1,2279	38.	Смедер. Паланка	31,439	99	0,3176
12.	Инђија	161,952	289	0,5604	39.	Аранђеловац	30,9968	96	0,3229
13.	Ириг	157,884	422	0,3741	40.	Прешево	30,5639	8	3,8205
14.	Варварин	134,3326	200	0,6717	41.	Ваљево	28,9592	91	0,3182
15.	Срем. Карловци	110,4265	315	0,3506	42.	Власотинце	25,6338	257	0,0997
16.	Суботица	105,4165	297	0,3549	43.	Гроцка	25,0793	151	0,1661
17.	Јагодина	102,4788	212	0,4834	44.	Зрењанин	23,9761	210	0,1142
18.	Бојник	96,0182	110	0,8729	45.	Сомбор	19,0779	126	0,1514
19.	Ражањ	91,9384	124	0,7414	46.	Блаце	18,4874	29	0,6375
20.	Чока	78,4567	41	1,9136	47.	Бачка Топола	18,4416	68	0,2712
21.	Параћин	71,4039	82	0,8708	48.	Ср. Митровица	18,3252	62	0,2956
22.	Књажевац	71,019	181	0,3924	49.	Крагујевац - град	16,9935	78	0,2179
23.	Ћићевац	70,0665	97	0,7223	50.	Брус	16,2974	171	0,0953
24.	Нови Сад - град	69,8791	118	0,5922	51.	Жабари	15,781	54	0,2922
25.	Ниш	59,7484	336	0,1778	52.	Уб	15,0475	42	0,3583
26.	Нови Бечеј	52,7961	108	0,4889	53.	Бујановац	14,8625	20	0,7431
27.	Смедерево	51,7693	193	0,2682	54.	Пирот	14,0221	171	0,0820

55.	Младеновац	13,6796	87	0,1572	88.	Бачки Петровац	1,7163	20	0,0858
56.	Петр. на Млави	11,9947	79	0,1518	89.	Врбас	1,6223	7	0,2318
57.	Свилајнац	11,1516	82	0,1360	90.	Сента	1,6161	15	0,1077
58.	Кула	10,4706	43	0,2435	91.	Мали Иђош	1,4828	9	0,1648
59.	Врање	10,1695	99	0,1027	92.	Горњи Милановац	1,3698	7	0,1957
60.	Рума	9,5325	14	0,6809	93.	Коцељева	1,3282	9	0,1476
61.	Стара Пазова	9,4489	22	0,4295	94.	Лапово	1,2372	28	0,0442
62.	Сврљиг	9,339	30	0,3113	95.	Гаџин Хан	1,0652	6	0,1775
63.	Темерин	8,6942	29	0,2998	96.	Дољевац	0,9791	7	0,1399
64.	Баточина	7,9238	14	0,5660	97.	Обреновац	0,9548	7	0,1364
65.	Велико Градиште	7,5407	52	0,1450	98.	Србобран	0,9061	3	0,3020
66.	Лазаревац	6,8172	39	0,1748	99.	Бољевац	0,903	8	0,1129
67.	Пожаревац	5,7929	17	0,3408	100.	Деспотовац	0,8947	16	0,0559
68.	Ковачица	4,6605	12	0,3884	101.	Бела Паланка	0,853	6	0,1422
69.	Сопот	4,6459	35	0,1327	102.	Кнић	0,7956	4	0,1989
70.	Пећинци	4,4466	18	0,2470	103.	Вождовац	0,6752	5	0,1350
71.	Шабач	3,7754	44	0,0858	104.	Чукарица	0,4932	2	0,2466
72.	Сурчин	3,7308	24	0,1555	105.	Врњачка Бања	0,4477	13	0,0344
73.	Лебане	3,6247	42	0,0863	106.	Тител	0,3628	8	0,0454
74.	Ковин	3,5237	7	0,5034	107.	Опово	0,3233	11	0,0294
75.	Мерошина	3,2758	20	0,1638	108.	Сокобања	0,3073	7	0,0439
76.	Кикинда	3,1161	24	0,1298	109.	Палилула	0,2939	4	0,0735
77.	Љиг	2,7488	15	0,1833	110.	Лозница	0,2241	10	0,0224
78.	Мионица	2,6886	8	0,3361	111.	Ужице	0,2234	1	0,2234
79.	Бор	2,5056	28	0,0895	112.	Краљево	0,1942	1	0,1942
80.	Рача Крагујев.	2,4839	26	0,0955	113.	Ада	0,1909	3	0,0636
81.	Чачак	2,3897	20	0,1195	114.	Апатин	0,1352	2	0,0676
82.	Панчево	2,3889	34	0,0703	115.	Љубовија	0,122	1	0,1220
83.	Жабалъ	2,3686	8	0,2961	116.	Нови Кнежевац	0,1203	1	0,1203
84.	Нова Црња	2,3161	17	0,1362	117.	Кучево	0,1065	2	0,0533
85.	Мало Црниће	2,0135	11	0,1830	118.	Земун	0,1021	2	0,0511
86.	Голубац	1,9726	30	0,0658	119.	Бач	0,0902	2	0,0451
87.	Барајево	1,7877	7	0,2554					

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 2: Број производних винарских погона по општинама на дан 14.03.2019. године

Ред. број	Општина	Број производних погона	Ред. бр.	Општина	Број производних погона
1.	Александровац	55	32.	Љиг	2
2.	Алибунар	2	33.	Младеновац	2
3.	Аранђеловац	6	34.	Неготин	22
4.	Бачка Паланка	5	35.	Нишка Бања	2
5.	Бачка Топола	2	36.	Нови Пазар	1
6.	Барајево	1	37.	Нови Сад – град	11
7.	Баточина	1	38.	Осечина	1
8.	Бечеј	2	39.	Палилула – Београд	1
9.	Беоцин	17	40.	Панчево	4
10.	Блаце	2	41.	Пантелеј	6
11.	Брус	4	42.	Параћин	3
12.	Бујановац	1	43.	Пећинци	1
13.	Чока	2	44.	Петровац на Млави	2
14.	Црвени Крст	1	45.	Пирот	1
15.	Чукарица	1	46.	Пожаревац	1
16.	Ђуприја	1	47.	Прокупље	2
17.	Дољевац	1	48.	Рача	1
18.	Горњи Милановац	2	49.	Ражањ	2
19.	Гроцка	4	50.	Рековац	5
20.	Инђија	12	51.	Сента	1
21.	Ириг	12	52.	Шид	9
22.	Јагодина	5	53.	Смедерево	8
23.	Кањижа	3	54.	Смедеревска Паланка	2
24.	Кладово	1	55.	Сокобања	1
25.	Књажевац	4	56.	Сомбор	8
26.	Крагујевац – град	6	57.	Сопот	2
27.	Краљево	1	58.	Сремска Митровица	2
28.	Крушевац	4	59.	Сремски Карловци	20
29.	Кучево	1	60.	Стара Пазова	2
30.	Лазаревац	5	61.	Суботица	10
31.	Лесковац	2	62.	Сврљиг	2

63.	Темерин	2	73.	Врање	4
64.	Топола	8	74.	Врњачка Бања	1
65.	Трстеник	7	75.	Вршац	18
66.	Уб	2	76.	Жабалъ	2
67.	Ваљево	4	77.	Жабари	2
68.	Варварин	1	78.	Зајечар	1
69.	Велика Плана	2	79.	Земун	4
70.	Велико Градиште	1	80.	Зрењанин	2
71.	Власотинце	2	81.	Ораховац	2
72.	Вождовац	4			

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Прилог 3: Површине под виноградима (ха) и број газдинстава пописаних Пољопривредним пописом 2012, односно произвођача грожђа уписаних у ВР на дан 01.03.2019. године

Попис пољопривреде 2012.	Површина (ха)	Број газдинстава	Виноградарски регистар	Површина (ха)	Број произвођача грожђа
≤0,1 ha	1.397,74	27.446	≤0,1 ha	20,98	266
>0,1-0,5 ha	8.355,07	50.030	>0,1-0,5 ha	592,36	2.369
>0,5-1 ha	2.459,51	3.960	>0,5-1 ha	574,48	814
>1-2 ha	1.977,37	1.590	>1-2 ha	692,20	500
>2-5 ha	1.995,86	716	>2-5 ha	692,00	229
> 5-10 ha	836,67	131	> 5-10 ha	437,07	63
>10-20 ha	755,42	60	>10-20 ha	383,93	29
>20-30 ha	345,86	14	>20-30 ha	240,96	10
>30-50 ha	526,75	14	>30-50 ha	442,90	12
>50-100 ha	683,85	10	>50-100 ha	197,03	3
>100 ha	2.815,87	6	>100 ha	2.225,38	3

Извор (лево): РЗС, Пољопривредни попис 2012

Извор (десно): МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 4: Структура стубова у комерцијалним виноградима на дан 01.03.2019. године

Редни број	Наслон (врста материјала)	Укупна површина (ha)	Број виноградских парцела
1.	Дрво	2.307,68	10305
2.	Бетон	2.035,49	3845
3.	Метал	631,44	843
4.	Нема наслона	519,62	2394
5.	Остало - виноградни који су напуштени или у процесу крчења	435,68	295
6.	Остало	156,87	335
7.	Дрво/Метал	111,34	176
8.	Непознат тип наслона	96,29	56
9.	Дрво/Бетон	94,07	315
10.	Пластика	29,60	111
11.	Почетни стубови дрвени - остали ПВЦ	22,07	54
12.	Бетон/ПВЦ	6,83	27
13.	Метал/Бетон	6,79	30
14.	Метал/Дрво	1,87	6
15.	Метал/ПВЦ	1,35	21
16.	Дрво/Бетон/Метал	0,90	4

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 5: Структура коља у комерцијалним виноградима на дан 01.03.2019. године

Ред. број	Коље (врста материјала)	Укупна површина (ha)	Број виноградских парцела
1.	Дрво	2.727,51	10.823
2.	Метал	1.688,11	1.427
3.	Нема коља	1.231,44	5.710
4.	Остало - виноградни који су напуштени или у процесу крчења	469,77	320
5.	Пластика	163,47	408
6.	Непозната врста коља	97,45	58
7.	Мешовит материјал, односно комбинација више материјала	46,00	24
8.	Остали материјали	12,39	17
9.	Дрво/Метал	3,20	12
10.	Пластика/Дрво	2,56	8
11.	Пластика/Метал	0,32	3

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 6: Структура жица у комерцијалним виноградима на дан 01.03.2019. године

Број жица	Укупна површина (ха)	Број виноградских парцела
Остало - виноград који су напуштени или у процесу крчења	435,68	295
0	444,65	2.309
1 – 4	443,65	1.985
5 – 12	4.939,91	14.009

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

13

Прилог 7: Подизање нових производних винограда 1999-2018. године (на дан 01.03.2019. године)

Година садње	Укупна површина (ха)	Број виноградских парцела
1999	149,13	332
2000	163,61	690
2001	95,79	297
2002	95,47	377
2003	75,19	401
2004	119,43	475
2005	120,94	474
2006	129,30	451
2007	247,92	741
2008	524,65	1792
2009	542,09	1600
2010	354,38	1013
2011	305,13	758
2012	265,93	679
2013	212,39	690
2014	143,55	580
2015	71,60	234
2016	83,61	241
2017	126,87	365
2018	203,80	252

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 8: Укупна површина и број виноградарских парцела из садње 1999–2018. по рејонима (на дан 01.03.2019. године)

Редни број	Рејон	Укупна површина (ха)	Број виноградарских парцела
1.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	1.171,30	5313
2.	Сремски рејон/Срем	823,39	1815
3.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	368,51	424
4.	Шумадијски рејон / Шумадија	322,81	895
5.	Лесковачки рејон / Лесковац	241,58	274
6.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	145,91	503
7.	Суботички рејон/Суботица/Суботичко-хоргошка пешчара	131,33	416
8.	Топлички рејон / Топлица	105,95	100
9.	Потиски рејон / Тиса	94,88	61
10.	Београдски рејон / Београд	81,83	357
11.	Нишки рејон/Ниш	67,12	216
12.	Књажевачки рејон / Књажевац	60,63	236
13.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	50,62	183
14.	Млавски рејон / Млава	44,67	169
15.	Рејон Телечка / Телечка	23,30	110
16.	Врањски рејон / Врање	17,03	44
17.	Банатски рејон / Банат	13,22	124
18.	Бачки рејон / Бачка	11,24	43
19.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	2,89	21
20.	Нишавски рејон / Нишава	0,50	7

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 9: Укупна површина, број виноградарских парцела и просечна површина винограда (виноградарских парцела) по произвођачу грожђа по рејонима на дан 01.03.2019. године

Ред. број	Рејон	Укупна површина (ха)	Број виноградар. парцела	Просечна површина (ха)
1.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	1.395,02	83	16,81
2.	Потиски рејон / Тиса	126,17	13	9,71
3.	Сремски рејон/Срем	983,18	368	2,67
4.	Топлички рејон / Топлица	114,28	49	2,33
5.	Суботички рејон/Суботица/Суботичко-хоргошка пешчара	150,85	68	2,22

6.	Лесковачки рејон / Лесковац	390,54	206	1,90
7.	Шумадијски рејон / Шумадија	368,78	239	1,54
8.	Бачки рејон / Бачка	11,96	8	1,49
9.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	52,02	40	1,30
10.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	271,33	225	1,21
11.	Рејон Телечка / Телечка	25,40	22	1,15
12.	Врањски рејон / Врање	55,69	49	1,14
13.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	2.023,87	2041	0,99
14.	Београдски рејон / Београд	106,73	127	0,84
15.	Књажевачки рејон / Књажевац	110,96	168	0,66
16.	Банатски рејон / Банат	15,77	24	0,66
17.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	3,76	6	0,63
18.	Млавски рејон / Млава	57,37	110	0,52
19.	Нишки рејон/Ниш	121,66	273	0,45
20.	Нишавски рејон / Нишава	14,88	86	0,17

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 10: Површине и број виноградарских парцела са винским и стоним сортама на дан 01. 03. 2019. године

Тип грозђа	Укупна површина (ха)	Број виноградарских парцела
Винске сорте	5.763,43	18.950
Стоне сорте	727,52	8150

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 11: Површине и број виноградарских парцела са белим винским и црним винским сортама на дан на дан 01. 03. 2019. године

Боја грозђа	Укупна површина (ха)	Број виноградарских парцела
Беле винске сорте	3.369,40	9.762
Црне винске сорте	2.394,02	9.188

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 12: Најзаступљеније сорте винове лозе по основу површине и броја винограда (виноградарских парцела) на дан 01.03.2019. године

Редни број	Сорта	Укупна површина (ha)	Број виноградарских парцела
1.	Грашевина (Riesling italico, Италијански Ризлинг, Грашевина/Грашац, Грашица, Талијански ризлинг)	909,35	1.627
2.	Мерло (Merlot, Merlot Noir, Merlau, Merlot Blauer)	578,35	1.312
3.	Каберне совињон (Cabernet Sauvignon, Petit Cabernet, Petit Vidure)	571,04	1.525
4.	Шардоне (Chardonnay, Pinot Chardonnay)	516,44	966
5.	Рајнски Ризлинг (Riesling, Ризлинг)	445,62	1.033
6.	Мускат Хамбург (Muscat Hamburg, Muscat de Hambourg)	352,38	2.661
7.	Совињон (Sauvignon Blanc, Sauvignon, Совињон бели)	321,26	761
8.	Франковка (Limberger, Моравка, Blaufrankisch)	320,87	1.013
9.	Прокупац (Каменичарка, Рскавац, Нишевка, Црнка)	277,30	2.379
10.	Жупљанка	248,85	880
11.	Пино ноар (Pinot Noir, Бургундац црни, Пинот црни, Pinot nero)	218,01	509
12.	Смедеревка (Белина, Крупна Белина)	156,87	1.102
13.	Ркацители (Rkatziteli, Kukura, Topolek, Budasuri)	126,65	256
14.	Мускат Отонел (Muscat Ottonel)	121,06	243
15.	Вранац	111,08	989
16.	Тамјаника (Група Тамјаника): Тамјаника, Тамјаника бела, Muscat a Petit Grain, Мускат бели, Тамјаника жута, Мускат жути, Мускат, Muscat de Frontignan	106,27	746
17.	Пино блан (Pinot Blanc, Бургундац бели, Пино/т бели, Бели пино/т)	75,69	135
18.	Пино гри (Pinot Gris, Бургундац сиви, Сиви пино/т, Сиви пино/т, Pinot Grigio)	71,81	122
19.	Траминац (Група Траминца): Траминац, Мирисни Траминац, Црвени Траминац, Savagnin rose, Gewurztraminer, Traminer, Savagnin Blanc, Траминац бели, Savagnin Blanc	68,98	138
20.	Каберне фран (Cabernet Franc, Gros Cabernet)	64,16	166
21.	Кардинал (Cardinal)	63,56	916
22.	Италија (Italia, Мускат Италија)	54,56	950
23.	Сланкаменка (Група Пловдина): Сланкаменка црвена, Пловдина, Пловдина црвена, Пловдина црна, Дренак	54,15	1.190
24.	Молдова (Moldova) (<i>in. sp.</i>)	48,80	538
25.	Викторија (Victoria)	48,71	456
26.	Гаме бојадисер (Gamay Tenturier, Gamay Freaux)	45,45	272
27.	Гаме (Gamay, Gamay Noir, Гаме црни)	43,24	174
28.	Афус Али (Afuz-Ali, Dattier de Beyrouth, Regina, Rosaki)	34,48	843

29.	Сира (Syrah, Siraz, Shyras)	34,32	56
30.	Микеле Паљери (Michele Palieri)	32,76	347
31.	Креаца (Kreaser, Kreazer, Креаца бела)	31,69	37
32.	Мускат Крокан (Мирисавка, Ванилијевка, Muscat de Hongrie)	23,66	24
33.	Марселан (Marselan)	20,21	40
34.	Жупски Бојадисер	19,84	240
35.	Тамјаника Црна (Група Црних и Црвених Тамјаника): Тамјаника црна, Мускат ружа, Muskat des roses noir, Moscato della rose nero, Moscato rosa, Moscatello	19,18	117
36.	Морава (<i>in. sp.</i>)	17,61	44
37.	Страшенски (Strashenskii) (<i>in. sp.</i>)	16,98	188
38.	Пробус	15,55	50
39.	Рибиер (Ribier, Alphonse Lavallee)	12,68	198
40.	Скадарка (Kadarka, Fusteres Kadarka, Браничевка, Мекіш, Четерешка)	11,60	47
41.	Рубел Мускат (Rubel Muscat)	11,55	111
42.	Сила	11,41	35
43.	Кавчина (Жаментовка, Жаментна црнина, Кавчина црна, Капчина, Жаментаста црнина)	9,09	75
44.	Неопланта	8,47	37
45.	Кармен	8,45	132
46.	Семијон (Semillon, Semillon Blanc, Semillon Bianco)	8,36	45
47.	Португизер (Blauer Portugiser, Португизац, Португалка)	7,42	41
48.	Блек Меџик (Black Magic, Kodryanka) (<i>in. sp.</i>)	6,73	88
49.	Ружица (Црвена Ружица, Кевидинка, Црвена Динка)	6,66	55
50.	Шасла (група Шасли): Шасла, Племенка, Племенка бела, Племенка црвена, Chasselas, Chasselas blanc, Chasselas rouge, Першунаста шасла, Краљевска шасла	6,00	14
51.	Рани Ризлинг (<i>in. sp.</i>)	5,50	3
52.	Фурминт (Шипон, Furmint Blanc, Mosler Gelber)	4,09	16
53.	Аликант буше (Alicante Henri Bouschet, Аликант, Бојадисерка, Alicante Bouschet, Tinto Nero)	4,08	46
54.	Пти Вердо (Petit Verdot, Verdot)	3,82	21
55.	Ласта (<i>in. sp.</i>)	3,77	79
56.	Непозната сорта за производњу белих вина	3,33	31
57.	Малвазија (Малвазија бела, Ароматична Малвазија, Malvasia Bianca)	3,14	17
58.	Аринаџа	3,10	3
59.	Жилавка	2,79	40
60.	Панонија (<i>in. sp.</i>)	2,52	16
61.	Чабски Бисер (Јулски Мускат)	2,46	43

62.	Малбек (Malbec)	2,38	11
63.	Краљица винограда (Regina dei Vigneti, Reine des vignes, Queen of the vineyards)	2,33	54
64.	<i>Непозната сорта за производњу црвених вина</i>	2,33	12
65.	Рибол (Ribol)	2,23	8
66.	Вијала (Viala)	2,07	36
67.	Демир капија	2,07	105
68.	Оливет црни (Olivette noire de mares)	1,97	16
69.	Србија	1,96	23
70.	Отело црно (Othello) - Clinton (V. riparia x V. labrusca) x Muscat de Hambourg (VIVC)	1,84	40
71.	Виоњер (Viognier, Petit Vionnier, Rebolot, Viognier blanc)	1,78	8
72.	Залађенђе (Zalagyongye) (<i>in. sp.</i>)	1,69	9
73.	Београдска рана	1,67	95
74.	Суллатина (Thompson Seedless)	1,66	22
75.	Матилда (Matilde)	1,43	32
76.	Темпраниљо (Tempranillo)	1,39	6
77.	<i>Шпањолка – синоним за недовољно познат РХ</i>	1,38	25
78.	Зачинак (Зачињак, Неготинско Црно)	1,28	16
79.	Петра (<i>in. sp.</i>)	1,22	17
80.	Анђелота (Anzellotta)	1,17	7
81.	Медиана (<i>in. sp.</i>)	1,14	5
82.	Грочанка	1,12	42
83.	Санђовезе (Sangiovese)	1,11	2
84.	Београдска бесемена	1,08	37
85.	Палава (Palava)	1,00	6
86.	Алеатико (Aleatico)	0,99	1
87.	Кујунђуша (Тврдац, Жутац)	0,97	15
88.	Глера (Glera)	0,93	1
89.	Липарија (Liparija)	0,91	31
90.	Ребо (Rebo)	0,89	10
91.	Кратошија	0,89	2
92.	Прима (Prima Blanc)	0,77	17
93.	<i>Непознати родни хибрид бели</i>	0,76	22
94.	Panonia kinse (Панонско благо, Panonia kincse, Pannonia gold)	0,76	4
95.	<i>Непознати родни хибрид црни</i>	0,73	18

96.	Меденац бели (Бело медено, Меденац, Honigler, Medovec, Mezesfeher)	0,62	3
97.	Багрина (Багрина црвена, Bagrina rosie)	0,59	4
98.	Бувијеова ранка (Bouvier, Ranina, Precoce de Bouvier Blanc)	0,57	9
99.	Цвајгелт (Zweigelt, Blauer Zweigelt)	0,56	4
100.	Алиготе бели (Aligote, Plant de Troie, Carcaroneblanc)	0,55	5
101.	Miler-Turgau (Muller-Thurgau, Ризванац, Ризванац бели, Ризванер)	0,54	4
102.	Herbemont (VIVC)	0,52	6
103.	Орело Бело (Noah)V. labrusca x V. riparia(VIVC)	0,51	16
104.	Каберне волос (Cabernet volos)	0,50	2
105.	Мускат плевенски (Mucac de Pleven)	0,47	3
106.	Шасла бела (Chasselas, Plemenka bela Chasselas blanc, Chasselas dore)	0,45	16
107.	Сремска зеленика (Зеленика, Szeremi zold)	0,45	6
108.	Бакатор (Бакатор бели, Bakator Belyi)	0,43	4
109.	Сублима бесемена (Sublima Seedles)	0,42	3
110.	Црвени дренак	0,41	24
111.	Манцони (Манцони бели, Manzoni bianco)	0,39	4
112.	Бачка (<i>in. sp.</i>)	0,39	4
113.	Regent	0,37	3
114.	Crimson	0,37	2
115.	Шасла црвена (Chasselas rouge, Племенка црвена) *	0,36	10
116.	Космополита (<i>in. sp.</i>)	0,35	3
117.	Fole blans (Folle Blanche)	0,33	1
118.	Липолист (Липовина, Harsleveli, Harslevelu)	0,32	1
119.	Непознати генотип - родни хибрид бели	0,29	2
120.	Требјано тоскано (Trebiano Toscano, Unji blan, Ugni blanc, Juni Blan, Saint Emillion)	0,29	1
121.	Иршаи Оливер (Irsai Oliver, Muskat Irsai Oliver)	0,29	3
122.	Манцони мускат (Manzoni Muscato)	0,28	1
123.	Јагодинка	0,27	5
124.	Teroldego	0,26	3
125.	Nebbiolo	0,25	1
126.	Кунлеањ (Kunleany) (<i>in. sp.</i>)	0,24	1
127.	Сирмиум	0,24	1
128.	Петка (<i>in. sp.</i>)	0,21	2
129.	Езерјо (Ezerjo)	0,19	6

130.	Непозната стона сорта	0,18	6
131.	Гренаш црни (Grenache Noir)	0,18	1
132.	Бјанка (Bianca) (<i>in. sp.</i>)	0,18	2
133.	Коломбард (Colombard)	0,18	1
134.	Сајбел (Seibel) 5409 - Bela Seibel 867 (Noah x Seibel 2003) x Seibel 452 (Alicanta Ganzin x Seibel 1)(VIVC)	0,18	4
135.	Руменика	0,18	1
136.	Фрајла	0,17	4
137.	Cinsaut	0,17	1
138.	Delaver (Delaware) - (V. labrusca x V. aestivalis) x V.vinifera (VIVC)	0,17	2
139.	Седуша	0,17	2
140.	Черсеги фусереш (Cserszegi fuzeres)	0,16	7
141.	Ora	0,15	2
142.	Lival	0,15	2
143.	Ребула (Ребула румена, Ребула жута, Ribolla bianca, Гаргања, Ribolla gialla)	0,15	2
144.	Сајбел (Seibel) 7053 - (Crna) - Seibel 5163 (Seibel 2510 x Gaillard 2) x Seibel 880 (Couderc 28-112 x Seibel 2003) (VIVC)	0,14	4
145.	Плавац мали (Плавац, Црнац)	0,13	4
146.	Карменере (Carmenere)	0,13	1
147.	Danlas	0,13	1
148.	Љана (Lyana, Liana) (<i>in. sp.</i>)	0,12	9
149.	Александријски Мускат (Muscat d' Alexandrie)	0,12	3
150.	Антигона	0,12	5
151.	Ветлинац зелени (Veltliner, Gruner Veltliner, Gruner Muskateler)	0,10	5
152.	Дон маријано (Don Mariano)	0,10	1
153.	Блатина	0,10	3
154.	Малага црвена	0,10	2
155.	Кладовска бела	0,09	1
156.	Сланкаменка бела (Мађарка, Мађаруша, Feherszlanka)	0,09	2
157.	Емералд ризлинг (Emerald Riesling)	0,09	1
158.	Дебит (Bombino Bianco, Puljizanas)	0,09	2
159.	Jubileum 75	0,09	3
160.	Тролингер (Trollinger Blauer, Тиролан Црни)	0,08	6
161.	Агадаи (Агадаи бели)	0,08	2
162.	Малага бела	0,07	1

163.	Verona	0,07	1
164.	Dornfelder (Weinsberg)	0,07	1
165.	Косут (Kosut)	0,06	1
166.	Евита (<i>in. sp.</i>)	0,06	1
167.	Arvine petite	0,06	1
168.	Danuta	0,06	1
169.	Бело зимско (Бели баландовски дренак)	0,05	5
170.	Ezerfirti (Ezerfurtu)	0,05	1
171.	Воловско око	0,04	1
172.	Кларет (Кларет бели, Clairette, Clairette Blanche, Petite clairette, Petit blanc, Kleret, Uva Gijona)	0,04	1
173.	Траминас бели (Savagnin Blanc) *	0,04	1
174.	Жакез (Jacquez) - V. aestivalis x V. vinifera (VIVC)	0,04	1
175.	Крајински бојадисер	0,04	1
176.	Српски рубин	0,03	2
177.	Златава (Златица, Златаница)	0,03	1
178.	Ред глоб (Red Globe)	0,03	4
179.	Рани мускат	0,03	2
180.	Неготински рубин	0,03	2
181.	Силванер (Gruner Silvaner, Силванац зелени, Sylvaner)	0,03	1
182.	Годоминка	0,03	1
183.	Калифорнија (Californija)	0,03	2
184.	Монтепулћано (Montepulciano)	0,03	1
185.	Чауш бели	0,02	2
186.	Мускат еревански (Muskat Erevanski)	0,02	1
187.	Краљица Јелисавета (Erzebet Szoeloe, Regina Elisabetta)	0,02	1
188.	Лиза (<i>in. sp.</i>)	0,02	2
189.	Смедеревски мускат	0,02	3
190.	Барбера (Barbera Noir)	0,02	1
191.	Банатски мускат	0,02	1
192.	Бисерка рана	0,02	3
193.	Радмиловачки мускат	0,02	2
194.	Косовска рана	0,02	2
195.	Medoc Noir (Chasselas de Medoc, Kek medoc, Menoir) (VIVC)	0,01	1

196.	Muscat a Petit Grain (Мускат жути, Muscat a petit graine, Muscat de Frontignan, Gelber Muskateller) *	0,01	1
197.	Бела динка (Бела Ружица, Feher dinka, Zold dinka)	0,01	2
198.	Бела скадарка (Бела Кадарка, Зута Скадарка)	0,003	1
199.	Мадам Матијас (Muscat Madam Mathiasz)	0,003	1
200.	Опузенска рана	0,002	1

* Сорте које се воде у оквиру групе сорти

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 13: Однос површина и броја виноградарских парцела винограда са винским и стоним сортама по рејонима на дан 01.03.2019. године

Ред. број	Рејон	Укупна површина (ха)		Број виноградарских парцела	
		Винске	Стоне	Винске	Стоне
1.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	1.746,99	276,34	7.752	3.410
2.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	1.295,70	98,02	1.244	266
3.	Сремски рејон/Срем	883,11	99,98	2.178	919
4.	Лесковачки рејон / Лесковац	358,62	31,92	947	241
5.	Шумадијски рејон / Шумадија	284,12	84,45	815	683
6.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	255,81	13,15	1196	356
7.	Суботички рејон/Суботица/Суботичко-хоргошка пешчара	146,63	4,09	518	73
8.	Потиски рејон / Тиса	124,63	1,50	119	73
9.	Нишки рејон/Ниш	95,22	26,13	728	409
10.	Топлички рејон / Топлица	112,33	1,79	199	40
11.	Књажевачки рејон / Књажевац	90,70	18,09	681	215
12.	Београдски рејон / Београд	69,11	37,20	401	453
13.	Млавски рејон / Млава	49,37	6,78	424	269
14.	Врањски рејон / Врање	52,61	3,08	164	93
15.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	47,66	4,27	189	127
16.	Рејон Телечка / Телечка	22,17	3,22	194	106
17.	Банатски рејон / Банат	12,64	3,13	184	62
18.	Нишавски рејон / Нишава	13,23	1,41	359	73
19.	Бачки рејон / Бачка	9,65	2,30	59	39
20.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	3,19	0,57	25	10

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 14: Подлоге винове лозе по основу површине и броја виноградарских парцела на дан 01.03.2019. године

Ред. број	Подлога	Укупна површина (ha)	Број виноградарских парцела
1.	<i>Berlandieri x Riparia</i> Kober 5 BB	4.934,93	15.286
2.	<i>Berlandieri x Riparia</i> SO4	1.061,02	2.042
3.	<i>Berlandieri x Riparia</i> 420 A	138,65	207
4.	Непозната подлога	100,37	633
5.	<i>Rupestris du Lot</i> (Monticola)	61,27	533
6.	<i>Berlandieri x Rupestris</i> Richter 110	40,45	100
7.	Мешовите лозне подлоге	37,63	70
8.	<i>Berlandieri x Riparia</i> Teleki 5 C	30,05	77
9.	<i>Berlandieri x Rupestris</i> Paulsen 1103	28,13	78
10.	Нема лозне подлоге / сопствени корен	20,98	104
11.	<i>Riparia x Rupestris</i> 3309 C	8,76	11
12.	<i>Chasselas x Berlandieri</i> 41 B	8,68	36
13.	<i>Berlandieri x Rupestris</i> Rugeri 140	7,76	21
14.	<i>Berlandieri x Riparia</i> Teleki 8 B	7,69	21
15.	<i>Riparia x Rupestris</i> Schwarzmann	3,55	2
16.	<i>Riparia x Berlianderi</i> 161-49	3,06	5
17.	Fercal	0,80	5
18.	Borner (Borner)	0,67	3
19.	<i>Riparia portalis</i>	0,59	5
20.	<i>Riparia gloire</i>	0,39	3
21.	161-49 x 3309 C Gravesac	0,38	1

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 15: Старосна структура винограда на дан 01.03.2019. године

Старост винограда (у годинама)	Укупна површина (ha)	Процентуално учешће	Број виноградарских парцела	Процентуално учешће
0 - 3	330,67	5,09%	617	3,20%
4 - 9	1.436,59	22,10%	4195	21,78%
10 - 19	1.950,77	30,00%	6608	34,31%
20 - 29	1.107,76	17,04%	3045	15,81%
30 - 39	911,66	14,02%	2218	11,52%
> 40	764,17	11,75%	2576	13,38%

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 16: Узгојни облици винове лозе по основу површине и броја виноградарских парцела на дан 01.03.2019. године

Редни број	Узгојни облик	Укупна површина (ha)	Број виноградарских парцела
1.	Једногуби Гијо (Гујо)	2.581,77	7.835
2.	Неправилне кордунице и остали узгојни облици	1.319,13	1.539
3.	Двогуби Гијо (Гујо)	1.296,18	5.404
4.	Млад виноград (нема формираног узгојног облика)	486,55	1.192
5.	Казанављева кордуница	241,20	204
6.	Традиц. начин гајења винове лозе без наслона, уз колац	209,28	1.853
7.	Ројатска кордуница	122,89	486
8.	Карловачки узгојни облик	112,24	257
9.	Казарса	57,55	172
10.	Мозерова кордуница	27,87	133
11.	Мешовит узгојни облик	26,89	60
12.	Асиметрична кордуница	9,76	76
13.	Пергола	7,11	24
14.	Скљарова кордуница	1,73	8
15.	Непознати узгојни облик	1,41	15

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 17: Стање наслона у виноградима по основу површине и броја виноградарских парцела на дан 01.03.2019. године

Стање наслона	Укупна површина (ha)	Број виноградарских парцела
Добро	4.404,77	13.362
Задовољавајуће	6.38,95	1.424
Нема наслона	478,93	2.063
Остало - виноград који су напуштени или у процесу крчења	435,68	295
Остало	327,14	1466
Незадовољавајуће	70,94	139

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 18: Укупни максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа по окрузима на дан 14.03.2019. године

Редни број	Округ	Максимално могући годишњи капацитети прераде грожђа (t)	Број анализираних произвођача вина
1.	Јужнобанатски	27.067	21
2.	Расински	25.316	54
3.	Шумадијски	21.666	21
4.	Топлички	15.356	4
5.	Пчињски	10.090	5
6.	Сремски	4.980	36
7.	Поморавски	4.640	12
8.	Нишавски	4.152	8
9.	Јужнобачки	3.338	41
10.	Севернобачки	1.056	12
11.	Борски	1.027	22
12.	Севернобанатски	871	6
13.	Град Београд	778	21
14.	Подунавски	672	10
15.	Зајечарски	637	5
16.	Колубарски	456	8
17.	Браничевски	425	6
18.	Западнобачки	202	7
19.	Рашки	156	3
20.	Јабланички	95	4
21.	Моравички	50	1
22.	Средњебанатски	25	2
23.	Пиротски	17	1
24.	Призренски	122	1

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Прилог 19: Укупни максимално могући годишњи капацитети производње вина по окрузима на дан 14. 03. 2019. године

Ред. број	Округ	Максимално могући годишњи капацитети производње вина (hl)	Број анализираних произвођача вина
1.	Јужнобанатски	195.522	21
2.	Расински	174.451	54
3.	Шумадијски	108.834	21
4.	Пчињски	50.040	5
5.	Поморавски	44.720	12
6.	Сремски	29.062	36
7.	Нишавски	25.905	8
8.	Јужнобачки	19.105	42
9.	Зајечарски	18.783	6
10.	Топлички	12.240	4
11.	Севернобачки	7.280	12
12.	Борски	5.750	22
13.	Севернобанатски	5.461	6
14.	Подунавски	5.005	10
15.	Град Београд	4.341	21
16.	Браничевски	3.140	6
17.	Колубарски	2.530	8
18.	Западнобачки	1.115	7
19.	Рашки	915	3
20.	Јабланички	550	4
21.	Моравички	200	1
22.	Средњебанатски	160	2
23.	Пиротски	100	1
24.	Призренски	600	1

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Прилог 20: Укупни максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа по окрузима на дан 14. 03. 2019. године

Ред. број	Округ	Максимално могући годишњи капацитети складиштења готових производа (hl)	Број анализираних произвођача вина
1.	Јужнобанатски	116.779	19
2.	Пчињски	45.500	5
3.	Поморавски	45.095	12
4.	Расински	44.606	51
5.	Сремски	20.645	31
6.	Топлички	10.840	3
7.	Севернобанатски	10.421	6
8.	Јужнобачки	10.158	38
9.	Шумадијски	8.697	20
10.	Подунавски	5.995	9
11.	Севернобачки	5.811	11
12.	Борски	5.580	22
13.	Зајечарски	3.783	5
14.	Колубарски	3.080	8
15.	Град Београд	3.024	20
16.	Браничевски	2.740	6
17.	Нишавски	1.465	8
18.	Рашки	915	3
19.	Западнобачки	625	6
20.	Јабланички	175	3
21.	Средњебанатски	160	2
22.	Моравички	50	1
23.	Пиротски	1	1
24.	Призренски	250	1

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Прилог 21: Најзаступљеније стоне сорте винове лозе по основу површине и броја виноградарских парцела на дан 01. 03. 2019. године

Редни број	Сорта	Укупна површина (ха)	Број виноград. парцела
1.	Мускат Хамбург (Muscat Hamburg, Muscat de Hambourg) (сорта са комбинованом наменом грозђа)	352,38	2661
2.	Кардинал (Cardinal)	63,56	916
3.	Италија (Italia, Muskat Italija)	54,56	950
4.	Moldova (<i>in. sp.</i>)	48,80	538
5.	Викторија (Victoria)	48,71	456
6.	Афус Али (Afuz-Ali, Dattier de Beyrouth, Regina, Rosaki)	34,48	843
7.	Микеле Паљери (Michele Palieri)	32,76	347
8.	Страшенски (Strashenskii) (<i>in. sp.</i>)	16,98	188
9.	Рибиер (Ribier, Alphonse lavallee, Gros noir)	12,68	198
10.	Рубел Мускат (Rubel Muscat)	11,55	111
11.	Кармен	8,45	132
12.	Блек Меџик (Black magic, Kodryanka) (<i>in. sp.</i>)	6,73	88
13.	Шасла (група Шасла): Шасла, Племенка, Племенка бела, Племенка црвена, Chasselas, Chasselas blanc, Chasselas rouge, Першунаста шасла, Краљевска шасла (група сорти са комбинованом наменом грозђа)	6,00	14
14.	Ласта (<i>in. sp.</i>)	3,77	79
15.	Чапски бисер (Јулски мускат)	2,46	43
16.	Краљица винограда (Regina dei Vigneti, Reine des vignes, Queen of the vineyards)	2,33	54
17.	Рибил (Ribol)	2,23	8
18.	Демир капија	2,07	105
19.	Оливет црни (Olivette noire de mares)	1,97	16
20.	Србија	1,96	23

21.	Београдска рана	1,67	95
22.	Суллатина (Thompson Seedless)	1,66	22
23.	Матилда (Matilde)	1,43	32
24.	Грочанка	1,12	42
25.	Београдска бесемена	1,08	37
26.	Прима (Prima blanc)	0,77	17
27.	Панонско благо (Pannonia kinse, Pannonia kincse, Pannonia gold)	0,76	4
28.	Мускат плевенки (Mucate de Plevne)	0,47	3
29.	Шасла бела (Chasselas, Племенка бела Chasselas blanc, Chasselas dore (сорта са комбинованом наменом гроздја) *)	0,45	16
30.	Сублима бесемена (Sublima Seedles)	0,42	3
31.	Црвени Дренак	0,41	24
32.	Кримсон (Crimson)	0,37	2
33.	Шасла црвена (Chasselas rouge, Племенка црвена (сорта са комбинованом наменом гроздја) *)	0,36	10
34.	Иршаи Оливер (Irsai Oliver, Muskat Irsai Oliver) (сорта са комбинованом наменом гроздја)	0,29	3
35.	Непозната стона сорта	0,18	6
36.	Ора (Ora)	0,15	2
37.	Ливал (Lival)	0,15	2
38.	Далас (Danlas)	0,13	1
39.	Љана (Lyana, Liana) (in. sp.)	0,12	9
40.	Александријски мускат (Muscat d' Alexandrie)	0,12	3
41.	Антигона	0,12	5
42.	Дон Маријано (Don Mariano)	0,10	1
43.	Малага црвена (сорта са комбинованом наменом гроздја)	0,10	2

44.	Адагаи (Адагаи бели)	0,08	2
45.	Малага бела (сорта са комбинованом наменом грозђа)	0,07	1
46.	Косут (Kosut)	0,06	1
47.	Данута (Danuta)	0,06	1
48.	Бело зимско (Бели Валендовски Дренак)	0,05	5
49.	Воловско око	0,04	1
50.	Златава (Zlatica, Zlatanica)	0,03	1
51.	Ред глоб (Red Globe)	0,03	4
52.	Рани мукат	0,03	2
53.	Неготински рубин	0,03	2
54.	Калифорнија (California)	0,03	2
55.	Чауш бели	0,02	2
56.	Мускат ереванки (Muskat Erevanski)	0,02	1
57.	Краљица Јелисавета (Erzebet Szoeloe, Regina Elisabetta)	0,02	1
58.	Смедеревски мускат	0,02	3
59.	Банатски мускат	0,02	1
60.	Бисерка рана	0,02	3
61.	Радмиловачки мускат	0,02	2
62.	Косовска рана	0,02	2
63.	Мадам матијас (Muscat Madam Mathiasz)	0,003	1
64.	Опузенска рана	0,002	1
* Сорте које се воде у оквиру групе сорти			

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 22: Законски и подзаконски прописи Европске уније и Србије којима се уређује виноградарство и прерада грожђа, односно производња грожђа, вина/винских производа и ароматизованих производа од вина

ЕУ законодавство

Вино (производи пореклом од грожђа)

- Уредба (ЕУ), бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета, од 17. децембра 2013. године о успостављању заједничке организације тржишта пољопривредних производа

2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R1308-20180101>

- Уредба Комисије (ЕЗ), бр. 555/2008, од 27. јуна 2008. године о детаљним правилима за спровођење Уредбе Савета (ЕЗ), бр. 479/2008 о заједничкој организацији тржишта вина у погледу програма подршке, трговине са трећим земљама, производног потенцијала и контроле у винском сектору (регулисано само производни потенцијал, а највећи део уредбе је ван снаге)

2008

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008R0555-20180303>

- Уредба Комисије (ЕЗ), бр. 606/2009, од 10. јула 2009. године која прописује детаљна правила за примену Уредбе Савета (ЕЗ), бр. 479/2008 у погледу категорија винских производа, енолошких поступака, као и применљивих ограничења

2009

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543431065119&uri=CELEX:02009R0606-20180303>

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1150 од 15. априла 2013. године која прописује правила за примену Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу националног програма подршке у винском сектору

2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543429918085&uri=CELEX:32016R1150>

- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1149 од 14. априла 2016. године о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета везано за национални програм подршке у винском сектору и измени Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 555/2008

2016

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543429344897&uri=CELEX:32016R1149>

- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/273 од 11. децембра 2017. године о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу шема одобравања садње винове лозе, Виноградарског регистра, пратећих докумената и сертификације, улазног и излазног регистра, обавезних пријава, обавештавања и објављивања информација, као и о допуни Уредбе (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета у погледу одговарајућих контрола и казни, о измени уредаба Комисије (ЕЗ) бр. 555/2008, (ЕЗ) бр. 606/2009 и (ЕЗ) бр. 607/2009 и стављању ван снаге Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 436/2009 и Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) бр. 2015/560

2017

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543430320115&uri=CELEX:32018R0273>

- Спроведбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 2018/274 од 11. децембра 2017. године која прописује правила за примену Уредбе (ЕУ) бр. 1308/2013 Европског парламента и Савета у погледу шеме одобравања садње винове лозе, сертификације, улазног и излазног регистра, обавезних пријава и обавештавања, као и Уредбе (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета у погледу одговарајућих контрола и стављању ван снаге Спроведбену уредбу Комисије (ЕУ) бр. 2015/561

2017

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543430737976&uri=CELEX:32018R0274>

Ароматизовани производи од вина (ароматизована вина, ароматизована пића на бази вина и ароматизовани коктели на бази вина)

- Уредба (ЕУ), бр. 251/2014 Европског парламента и Савета, од 26. фебруара 2014. године о дефинисању, опису, представљању, декларисању и заштити географске ознаке ароматизованих производа од вина и стављању ван снаге Уредбе Савета (ЕЕЗ), бр. 1601/91

2014

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543433128032&uri=CELEX:02014R0251-20140327>

- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2017/670 од 31. јануара 2017. године која допуњује уредбу (ЕУ) бр. 251/2014 Европског Парламента и Савета у погле-

ду одобрених производних процеса за добијање ароматизованих производа од вина

2017

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543433312840&uri=CELEX:32017R0670>

- Уредба Комисије (ЕЕЗ) бр. 2009/92 којом се утврђују методе анализе Заједнице за етил алкохол пољопривредног порекла коришћен за припрему јаких алкохолних пића, ароматизованих вина, ароматизованих пића на бази вина и ароматизованих коктела на бази вина

2009

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543434082398&uri=CELEX:31992R2009>

Општи прописи (углавном се односе на процесе контроле)

- Уредба (ЕЗ) бр. 882/2004 Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године, о службеним контролама које се спроводе ради провере спровођења прописа о храни и храни за животиње, као и прописа о здрављу и добробити животиња

2004

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543435674943&uri=CELEX:02004R0882-20180701>

- Уредба (ЕЗ) бр. 765/2008 Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године о утврђивању захтева за акредитацију и за надзор тржишта у односу на стављање производа на тржиште и о стављању ван снаге Уредбе (ЕЕЗ) бр. 339/93

2008

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1543440183338&uri=CELEX:02008R0765-20100101>

- Уредба (ЕУ) бр. 1306/2013 Европског парламента и Савета од 17. децембра 2013. године о финансирању, управљању и надзору заједничке пољопривредне политике и о стављању ван снаге уредби Савета (ЕЕЗ) бр. 352/78, (ЕЗ) бр. 165/94, (ЕЗ) бр. 2799/98, (ЕЗ) бр. 814/2000, (ЕЗ) бр. 1290/2005 и (ЕЗ) 485/2008 (одредбе које се тичу контроле везано за ознаке порекла, географске ознаке и традиционалне изразе)

2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:02013R1306-20180101>

Домаћи законски прописи

Виноградарство и винарство (организација тржишта и политика квалитета вина и ароматизованог вина)

- Закон о вину
2009 (*измене и дојуне 2012*)
<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/473fdf89-31a6-4003-95e0-7454c939b1f9>
- Правилник о садржини и начину вођења Виноградарског регистра, као и о обрасцу захтева за упис у Виноградарски регистар
2010 (*измене и дојуне 2014*)
<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/b6304007-2185-47bb-82a5-d3d594efaead>
- Правилник о техничким и кадровским условима које треба да испуњава стручна организација за вођење Виноградарског регистра, као и о методама

обављања послова везаних за Виноградарски регистар

2010 (*измене и дојуне 2015*)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/9a7bbea4-805d-493b-925a-4df538396d13>

- Правилник о изгледу, садржини и начину истицања евиденционе маркице за вино са географским пореклом

2010

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/2e9c19c2-393e-4bd1-8241-963b9a6d7ba2>

- Правилник о начину и поступку производње и о квалитету стоних вина, као и вина са географским пореклом

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/3c824987-fe45-40a7-ade4-7f7e418e42ff>

- Правилник о условима које мора да испуњава овлашћена лабораторија за испитивање квалитета шире, вина и других производа у погледу техничке и професионалне оспособљености, референтних метода за физичко-хемијске и микробиолошке анализе вина, као и сензорног оцењивања

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/19300e6b-15cd-490d-8695-9dcba35e4086>

- Правилник о начину паковања, декларисања и обележавања мирног вина, неких специјалних вина и других производа у производњи и промету

2012 (измене и дојуне 2015, 2016, 2017)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/39fa7b75-6c51-4bc9-8935-f9ccdaa8c6c0>

- Правилник о условима за признавање, поступку признавања ознака за мирна вина и нека специјална вина са географским пореклом, као и о начину производње и обележавања мирних вина и неких специјалних вина са географским пореклом

2012 (измене и дојуне 2014, 2015, 2017)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/dbb680e1-7a62-48a3-bbab-f21b2a251ad6>

- Правилник о листи оцењивача вина и висини надокнаде за рад оцењивача

2012 (измене и дојуне 2017)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/e9b66ea8-1bf0-4599-9603-8760f0f80f16>

- Правилник о параметрима и методама за анализу и утврђивање квалитета шире, вина и других производа од грозђа, шире, кљука и вина који се користе у производњи вина

2014

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/dae18a5a-ec1b-405a-92a6-86004ac607ca>

- Правилник о рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије

2015

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/cfafc76d-0c4f-4f6f-86b0-331e913b681f>

- Правилник о енолошким поступцима и енолошким средствима за производњу шире, вина и других производа

2015 (измене и дојуне 2015, 2017, 2018)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/606f8ad0-3e29-483a-ae55-063123eefdd5>

- Правилник о поступку и методама сензорног оцењивања вина и начину обуке и провере стручне оспособљености сензорних оцењивача

2015

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/eab05149-43a7-4db5-9e1c-027ec19a57f0>

- Правилник о захтевима за производњу и промет ароматизованих вина

2016 (измене и дојуне 2018)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/4b9463b1-062c-4c75-b57c-a7cf087a14ac>

- Правилник о условима које треба да испуни контролна организација, као и о начину и поступку рада контролне организације

2017

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/6209076c-853c-431d-ac7a-455c257b5707>

Политика квалитета (заштита географских ознака) ароматизованих пића на бази вина и ароматизованих коктела на бази вина

- Закон о ознакама географског порекла

2010 (*измене и дојуне 2018*)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/44789ce8-fd72-4e1b-a74c-638ac27d1c0a>

Општи прописи (који регулишу вино/производе пореклом од винове лозе)

- Закон о безбедности хране

2009

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/489cb506-9489-457d-927c-1d620dbeabd8>

- Правилник о декларисању, означавању и рекламирању хране

2017 (*измене и дојуне 2018*)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/bacefeb0-933b-4584-ad22-2753e82d1b1c>

- Правилник о адитивима (за ароматизована вина, ароматизована пића на бази вина и ароматизоване коктеле на бази вина)

2018

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/5df10575-6e88-4202-8827-b3bc6a0efd07>

- Правилник о прехранбених адитивима

2018

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/edfcafd2-5a71-4c32-a477-3ce4b2274cc0>

- Правилник о прехранбеним ензимима

2018

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/f93c04c0-adbf-467d-9589-85b3309490b8>

Расадничарство, здравље биља (винове лозе) и признавање и заштита сорти и подлога винове лозе

- Закон о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља

2005 (*измене 2010*)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/2ab7ad2f-5b64-47bb-b176-3585835e2bf2>

- Закон о здрављу биља

2009

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/dee299ba-d493-4a8e-b6eb-afde134f9bd0>

- Закон о заштити права оплемењивача биљних сорти

2009 (*измене и дојуне 2011*)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/2041f686-c198-4359-ad10-83e1ca4a9ee4>

- Закон о признавању сорти пољопривредног биља

2010

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/b714fd67-99a2-450d-8cde-17c93513e5a0>

- Правилник о условима и начину утврђивања заштићеног подручја, листи заштићених подручја, условима и начину праћења ради могућег от- кривања појаве оних штетних организама за које је то подручје проглашено заштићеним, као и о бри- сању заштићеног подручја са листе заштићених подручја

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/dc35959e-95ef-4620-9950-6db038779336>

- Правилник о техничким условима за уношење штетних организама и увоз биља, биљних произ- вода и прописаних објеката за потребе огледа, научне сврхе или за рад на клонској селекцији

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/40fbadc7-0edc-4468-9632-75678ba383b6>

- Правилник о фитосанитарном прегледу биља, биљ- них производа и прописаних објеката и о биљном пасошу

2012

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/16bcf3b0-b486-4176-a9b3-9d6502392d0d>

- Правилник о начину и поступку производње сад- ног материјала воћака, винове лозе и хмеља

2006 (измене и дојуне 2006, 2009, 2018)

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/e0ee7968-8ffa-4ee7-80dd-ce1baf115dbе>

- Правилник о садржини и начину вођења Регистра произвођача садног материјала воћака, винове лозе и хмеља

2006

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/8ed04590-e935-443c-a5d8-4d0df5af14d9>

- Правилник о условима које треба да испуни про- дајно место на којем се обавља промет садног мате- ријала воћака, винове лозе и хмеља

2006

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/e318d68a-3aeb-4934-8a4c-bdaa7c48c022>

- Уредба о признавању матичних стабала, чокота и жбунова воћака, винове лозе и хмеља

2009

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/de3b5e5d-8509-4206-92b5-e68a7fa6e9fd>

- Правилник о садржини и обрасцу захтева за упис стране сорте воћака и винове лозе у Регистар сорти пољопривредног биља

2010

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/9dd1ce30-4713-4027-8358-17b0c1a541f9>

- Правилник о методама испитивања сорте винове лозе, ради признавања сорте

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/fbbb48fe-0efa-4470-a635-327aeceae50d>

- Правилник о дужини трајања испитивања сорти воћака и винове лозе на огледном пољу

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/d4d84606-bf57-4873-993c-92c0cb876747>

- Правилник о потребној количини семена, односно садног материјала који се доставља ради испитивања, као и време достављања тог семена, односно садног материјала, у зависности од врсте биља

2011

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/91d8568b-e382-46d7-8e7a-5337e345452d>

- Правилник о начину одређивања имена сорте пољопривредног биља

2012

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/f022ca43-88fa-4210-9a9b-75d2cadd638f>

- Правилник о садржини и обрасцу захтева за признавање сорте пољопривредног биља, као и документацији која се уз тај захтев прилаже

2012

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/f27e17f2-aa3d-4f8c-8d21-f8c23375ab43>

- Правилник о условима за испитивање сорти пољопривредног биља

2013

<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/reg/viewAct/50624874-1596-462f-9bcf-aaccd8216501>

Прилог 23: Произвођачи вина уписани у Винарски регистар на дан 14.03.2019.

Ред. број	Назив произвођача	Виноградарски рејон
1.	„Винарија Еден“, ДОО Нови Београд (произв. погон у Раниловићу, Аранђеловац)	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
2.	Компанија „Таково“ друштво са ограниченом одговорношћу, Горњи Милановац	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
3.	Милан Видојевић ПР, производња вина и израда мозаика „Манастирска винарија“, Краљево	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградар. рејона)
4.	Милош Јовановић ПР, „Винарија Грабак“, Врњачка Бања	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
5.	Ненад Иванић ПР, производња вина од грозђа „Винарија Округ“, Горњи Милановац	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
6.	Слађан Црноглавац ПР, радња за производњу и промет вина и ракије „Винарија Будућност“, Стројинци	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
7.	Снежана Матић Периф ПР, производња вина од грозђа „Параф вински атеље“, Београд (произв. погон у Стубленици)	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
8.	Трговинско друштво „Еуротест“ ДОО, Нови Пазар	Виноградарски регион Централна Србија (ван виноградарских рејона)
9.	„Wine Net“ ДОО Бујачић (са робном марком: Винарија Јелић)	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
10.	„Астра ИТБ“ ДОО, Београд (са робном марком: Винарија Пусула) (произв. погон у Миличиници)	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
11.	Бранимир Ранковић ПР, „Винарија Пуце“ Миличиница	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
12.	Душан Димитријевић ПР, производња вина „Винарија Димитријевић“ Лазаревац	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
13.	Мирослав Валчић ПР, производња грозђа и вина „Валчић“ Гвозденовић (УБ)	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
14.	Слађана Лукић ПР, производња ракије вина услуге резервације и смештаја „Подрум Лукић“ Бабајић	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
15.	СТПУР „Подгорка“ Драган Поповић предузетник Осечина (Варошица)	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
16.	Удружење виноградара и винара „Градина“ Мрчић (Ваљево)	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево
17.	„Далма вино“ ДОО за производњу, трговину и услуге Келебија	Рејон Три Мораве / Три Мораве
18.	„Еноцентрик“ ДОО Јагодина	Рејон Три Мораве / Три Мораве

19.	„Пилон медиа“ ДОО Београд (произв. погон у Трнавцима, Александровац)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
20.	„Profipex SRB“ ДОО Београд (произв. погон у Александровцу)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
21.	„Рубин“ АД Крушевац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
22.	„Стемина“ ДОО, Београд (произв. погон у Трстенику)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
23.	„Винарија Адора“ ДОО, Добра Вода	Рејон Три Мораве / Три Мораве
24.	„Винарија Манастира Студеница“ ДОО Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
25.	„Винарија Миловановић“ ОД Горња Злегиња	Рејон Три Мораве / Три Мораве
26.	„Винарија Пиано“ ДОО Јагодина	Рејон Три Мораве / Три Мораве
27.	„Вино Будимир“ ДОО Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
28.	„Вино Калем“ АД Велика Дренова	Рејон Три Мораве / Три Мораве
29.	„Жупски Подрум“ ДОО Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
30.	„SABOSS“ ДОО Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
31.	„Темет“ ДОО Лозовик	Рејон Три Мораве / Три Мораве
32.	„Винарија Ластар“ ДОО Секурич	Рејон Три Мораве / Три Мораве
33.	„Wipeso-Подрум Раденковић“ ДОО Београд (произв. погон у Трнавцима, Александровац)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
34.	АД „Вино Жупа“ Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
35.	Александар Гајић ПР, производња и продаја алкохолних пића „Винарија Гајић“ Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
36.	Александар Рајковић предузетник, производно трговинска радња „Породични подрум Рајковић“ Горња Злегиња	Рејон Три Мораве / Три Мораве
37.	Анта Рашковић ПР, радња за производњу вина „Подрум вина Рашковић“ Витково	Рејон Три Мораве / Три Мораве
38.	„Artisani distillery since 1957“ ДОО Крушевац-Велики Купци	Рејон Три Мораве / Три Мораве

39.	АТР „ГЕЦИ М“, Милан Милић ПР Шљивово	Рејон Три Мораве / Три Мораве
40.	Благоје Ивљанин предузетник радња за производњу вина од грозђа „РБ Барил“ Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
41.	Бојан Милановић ПР, производња вина „Винарија Магаза“ Велика Дренова	Рејон Три Мораве / Три Мораве
42.	Братислав Ракићевић ПР, „Винска кућа Ракићевић“ Веља Глава	Рејон Три Мораве / Три Мораве
43.	Далибор Ђорђевић ПР, радња за прераду и конзервисање воћа и поврћа и производњу вина од грозђа „Подрум Ђорђевић“ Горњи Ступањ	Рејон Три Мораве / Три Мораве
44.	Дејан Вујић ПР, производња вина „Винарија Вујић“ Веља Глава	Рејон Три Мораве / Три Мораве
45.	ДОО “Боки промет” Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
46.	ДОО „Флавин“ Давидовац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
47.	ДОО „Воћар Копаоник“ Брус (произв. погон у Стројинцима)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
48.	Драган Милосављевић ПР, „Винарија Милосављевић“ Бучје	Рејон Три Мораве / Три Мораве
49.	Драган Радовановић предузетник, производно занатска радња „Вино продукт Здравац“ Доњи Вратари	Рејон Три Мораве / Три Мораве
50.	Драгомир Рајковић предузетник, производно трговинска радња „Винарија браћа Рајковић“ Горња Злегиња	Рејон Три Мораве / Три Мораве
51.	Друштво са ограниченом одговорношћу за производњу промет и услуге „Дионис промет“ Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
52.	Друштво за производњу, промет и услуге „Duga fruit“ ДОО Крушевац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
53.	Ђорђе Јотић ПР, агенција за рачунарско програмирање „Quality pro solutions“ Београд (произв. погон у Шљивову, Александровац)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
54.	Катарина Николић ПР, производња и продаја вина „Винарија Ника“ Витково	Рејон Три Мораве / Три Мораве
55.	Љубиша Рајић ПР, производња вина од свежег грозђа „Винарија Рајић“ Главица	Рејон Три Мораве / Три Мораве
56.	Маја Дренић ПР, производња вина - винарија „Чаша вина и прича“ Београд (произв. погон у Претрковцу, Ражањ)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
57.	Марија Милетић-Симић ПР, СЗР „Виногради и винарија Милетић“ Опарић	Рејон Три Мораве / Три Мораве
58.	Мијодраг Станојевић ПР, СЗР „Подрум Станојевић“ Опарић	Рејон Три Мораве / Три Мораве

59.	Миладин Ђорђевић ПР, ПТР „Винарија Ђорђевић“ Витково	Рејон Три Мораве / Три Мораве
60.	Милан Алексић ПР, производња вина и агро савети „Фитомедик“ Венчац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
61.	Милан Милојевић ПР, „Породична винарија Милојевић“ Остриковац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
62.	Милена Живковић предузетник, производно трговинска радња „Винарија Живковића“ Тржац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
63.	Милош Ћосић ПР, производња вина „Винарија Ћосић 97“ Витково	Рејон Три Мораве / Три Мораве
64.	Милош Рутић ПР, производња вина „Винарија Рутић“ Парчин	Рејон Три Мораве / Три Мораве
65.	Миодраг Миљковић ПР, производња вина, ракије и сирћета „Винарска кућа Миљковић“ Горње Ратаје	Рејон Три Мораве / Три Мораве
66.	Миодраг Симић ПР, производња и прерада вина „Винарија Симић“ Дренча	Рејон Три Мораве / Три Мораве
67.	Младен Радосављевић предузетник, производно услужна радња „Подрум Радосављевић“ Крушевац (произв. погон у Шљивову, Александровац)	Рејон Три Мораве / Три Мораве
68.	Подрум „Винарија Винис“ ДОО Добра Вода	Рејон Три Мораве / Три Мораве
69.	„Подрум пића Милић“, Драгиша Милић ПР Шљивово	Рејон Три Мораве / Три Мораве
70.	Предраг Ћосић ПР, радња за производњу вина „Подрум вина Тодор“ Витково	Рејон Три Мораве / Три Мораве
71.	Предраг Миладиновић ПР, производња алкохолних пића „Подрум Дремина“ Параћин	Рејон Три Мораве / Три Мораве
72.	Предузеће за производњу и промет „Ралевић“ ДОО Параћин	Рејон Три Мораве / Три Мораве
73.	Предузеће за производњу промет и услуге „Бачина-Вино“ ДОО Бачина	Рејон Три Мораве / Три Мораве
74.	Предузеће за производњу, промет и услуге „AS Group“ ДОО Игрош	Рејон Три Мораве / Три Мораве
75.	Привредно друштво за трговину на велико воћем и поврћем „Агрозебец“ ДОО Венчац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
76.	ПТП „Vinex грозд“ ДОО Белушић	Рејон Три Мораве / Три Мораве
77.	Радован Ђорђевић ПР, производња вина „Подрум Чокот“ Старци	Рејон Три Мораве / Три Мораве
78.	Самостална радња за производњу ракије и вина „Ђурђевића вино“, Предраг Ђурђевић ПР Доброљубци	Рејон Три Мораве / Три Мораве

79.	Самостална трговинска занатска радња „Подрум пића Ђирић“ Саша Ђирић ПР Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
80.	Саша Гајић ПР, Радња за производњу и продају вина и ракија „Мали подрум Гајић“ Горња Злегиња	Рејон Три Мораве / Три Мораве
81.	Слађана Милетић ПР, Производна радња „Подрум Милетић“ Лаћислед	Рејон Три Мораве / Три Мораве
82.	Славиша Тодоровић ПР, СЗР „Подрум Тодоровић“ Липовац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
83.	Славољуб Миљковић ПР, Кројачка радња „СМ&БС“ Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
84.	СПТР „Подрум Ботуњац“, Коста Ботуњац ПР Доња Злегиња	Рејон Три Мораве / Три Мораве
85.	Средња школа „Свети Трифун“ са домом ученика Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
86.	СЗР „Подрум Дамјановић“, Живојин Дамјановић ПР Гаревина	Рејон Три Мораве / Три Мораве
87.	СЗР „Винарија Ивановић“, Драгослав Ивановић ПР Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
88.	СЗР „Винарска кућа Спасић“, Милан Спасић ПР Тржац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
89.	СЗТР „Винска кућа Благојевић“ Ивица Благојевић ПР Новаци	Рејон Три Мораве / Три Мораве
90.	СЗТР „ВИНСКА КУЋА МИНИЋА“, Момчило Минић ПР Тржац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
91.	Вељко Вилимоновић предузетник, производња вина од грозђа „Винарија Вилимоновић“ Медвеђа	Рејон Три Мораве / Три Мораве
92.	Винарија „Vasiljković Victory“ ДОО, Крушевац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
93.	„Винарија Левач“ ДОО Рековац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
94.	„Винска кућа Милинчић“, Драган Милинчић ПР Александровац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
95.	Владимир Мајсторовић ПР, производња вина из свежег грозђа „Подрум Мајсторовић“ Љубинци	Рејон Три Мораве / Три Мораве
96.	Владимир Смиљковић ПР, производња вина од грозђа „Винарија Смиљковић 90“ Дренча	Рејон Три Мораве / Три Мораве
97.	Владислав Гајић ПР, производња вина „Винска Кућа Сава“ Тржац	Рејон Три Мораве / Три Мораве
98.	Владислав Милић, предузетник, дестилација пића и трговина „Подрум пића-Стари подрум“ Београд (произв. погон у Стублу, Александровац)	Рејон Три Мораве / Три Мораве

99.	Занатско трговинска радња „Винарија“ Бобан Марковић ПР Страгари	Рејон Три Мораве / Три Мораве
100.	Земљорадничка задруга „Мала Сугубина 198“ Мала Сугубина	Рејон Три Мораве / Три Мораве
101.	„Bookbridge Import&Export“ ДОО Београд (произв. погон у Парцанима, Сопот)	Београдски рејон / Београд
102.	„Emporio Consulting“ ДОО Београд (произв. погон у Рипњу)	Београдски рејон / Београд
103.	„Revin export – import“, предузеће за производњу, промет роба и услуга ДОО Београд	Београдски рејон / Београд
104.	„Винократија“ ДОО Београд (произв. погон у Неменикућама, Сопот)	Београдски рејон / Београд
105.	„Виновита - Подрум Панајотовић“ ДОО Београд	Београдски рејон / Београд
106.	„Еко минерал“ ДОО Смедерево (са робном марком: Винарија Јеремић)	Београдски рејон / Београд
107.	„Космај-комерц“ ДОО Младеновац (произв. погон у Рајковцу)	Београдски рејон / Београд
108.	„Плавинци“ ДОО Београд – Гроцка	Београдски рејон / Београд
109.	„Spare parts internacional“ ДОО Београд (произв. погон у Смедереву)	Београдски рејон / Београд
110.	Бојан Јанковић ПР, производња винског и стоног грожђа „Mons Aureus vinogradii“ Смедерево	Београдски рејон / Београд
111.	Дејан Чворовић ПР, винарија „Carpe diem“ Зеоке	Београдски рејон / Београд
112.	Драган Васић ПР, радња за производњу грожђа и вина „Јанко“ Смедерево	Београдски рејон / Београд
113.	Јасмина Томашевић ПР, „Винарија Томашевић“ Београд - Рипањ	Београдски рејон / Београд
114.	Маја Илић Митровић ПР, „Винарија Водњанка“ Водањ	Београдски рејон / Београд
115.	Милан Сучевић ПР, радња за производњу ракије и вина „Сучко“ Београд (произв. погон у Дугом Пољу, Вождовац)	Београдски рејон / Београд
116.	Миломир Илић ПР, производња вина „Подрум Илић“ Водањ	Београдски рејон / Београд
117.	Милош Пањковић ПР, производња вина и ракије „Подрум Пањковић“ Смедерево	Београдски рејон / Београд
118.	Младен Гајић ПР, производња и продаја вина „Подрум Гајић“ Лазаревац	Београдски рејон / Београд

119.	Момчило Тришић ПР, производња вина од грожђа „Винарија Тришић“ Вранић	Београдски рејон / Београд
120.	Никола Караклић предузетник, радња за угоститељство и производњу јаких алкохолних пића „Старо Ужице“ Београд	Београдски рејон / Београд
121.	Никола Војиновић ПР, производња алкохолних пића трговина и угоститељство „Подрум Војиновић“ Пружатовац (Младеновац)	Београдски рејон / Београд
122.	Пољопривредни факултет у Београду, О.Д. Радмиловац, Београд	Београдски рејон / Београд
123.	Привредно друштво за производњу, промет и услуге „СРЖ Миловановић“ ДОО Лазаревац	Београдски рејон / Београд
124.	СЗР „Дионис“, Зоран Гитарић ПР Добри До	Београдски рејон / Београд
125.	Владимир Петкоски ПР, производња вина „Винарија подрум Милојевић“ Зеоке	Београдски рејон / Београд
126.	Зоран Јовановић ПР, „Винарија Зорча“ Лазаревац	Београдски рејон / Београд
127.	„Амбелос“ ДОО Пожаревац (произв. погон у Копорину, Велика Плана)	Шумадијски рејон / Шумадија
128.	„Винарија фамилије Роган“ ДОО Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
129.	„Винарија Стари Оплепац“ ДОО Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
130.	„Винарија Владимир“ ДОО Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
131.	„Винарија Александровић“ ДОО Винча-Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
132.	„Винарија Деспотика“ ДОО Смедеревска Паланка (главни произв. погон у Влашком Долу)	Шумадијски рејон / Шумадија (као и Београдски рејон / Београд)
133.	„Винарија Змајевац“ ДОО Топола-Липовац	Шумадијски рејон / Шумадија
134.	„Задужбина краља Петра I Карађорђевића“ Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
135.	Александар Станковић ПР, самостална занатска трговинска радња „Подрум Певац“ Крагујевац	Шумадијски рејон / Шумадија
136.	Бошко Голубовић ПР, производња и продаја вина „Мивес вина“ Влакча	Шумадијски рејон / Шумадија
137.	Драган Мијаиловић ПР, „Винарија Трилогија“ Бања	Шумадијски рејон / Шумадија
138.	Марија Димитријевић предузетник, производња вина од грожђа „Винарија Тривал“ Драча	Шумадијски рејон / Шумадија

139.	Немања Арсенијевић предузетник, производња вина „Винарија Арсенијевић“ Винча-Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
140.	ПИК „Опленац“ ДОО Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
141.	Самостална занатска радња „Мали подрум“, Миодраг Радовановић предузетник Крњево	Шумадијски рејон / Шумадија
142.	Саша Новаковић ПР, СЗР „АРТ“ Крагујевац	Шумадијски рејон / Шумадија
143.	Симо Милићевић предузетник, производно трговинска радња „Подрум Грб“ Аранђеловац	Шумадијски рејон / Шумадија
144.	Слободан Павловић предузетник, Производно занатска радња „Подрум Павловић“ Трска	Шумадијски рејон / Шумадија
145.	Танасије Катанић ПР, радња за производњу вина „Винарија Катанић“ Каменица	Шумадијски рејон / Шумадија
146.	Тихомир Тимотијевић ПР, радња за производњу вина „Винарија Тарпош“ Врбика	Шумадијски рејон / Шумадија
147.	„Винарија Делена“ ДОО Топола	Шумадијски рејон / Шумадија
148.	„Виногради и винарија Величковић“ ДОО Београд-Вождовац	Шумадијски рејон / Шумадија
149.	Зорам Мацић ПР, самостална занатска радња „Подрум Мацић“ Селевац	Шумадијски рејон / Шумадија
150.	Зоран Стевановић ПР, производња вина од грозђа „Подрум Стари храст“ Жировница	Шумадијски рејон / Шумадија
151.	„Винарија Новак“ ДОО Београд (произв. погон у Рогљевоу)	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
152.	„Винарија Рај“ ДОО Рајац	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
153.	„Француска винарија Рогљево“ ДОО Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
154.	„Подрум Дајић“, Саша Дајић ПР Михајловац	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
155.	„Три ораха“ ДОО Београд (произв. погони у Црномасници и Великом Градишту)	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина (као и Млавски рејон / Млава)
156.	„Винарија Чубра“ ДОО Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
157.	„Винарија Манастира Буково“ ДОО Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
158.	Александар Станковић ПР, „Vinarija Voierescu“ Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина

159.	Друштво за производњу, промет и услуге „Radu group“ ДОО Црномасница	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
160.	Катарина Микић ПР, самостална занатска прерађивачка радња „Винарија Микић“ Речка	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
161.	Маја Миливојевић ПР, производња вина и ракије „Подрум Миливојевић – 1972“ Речка	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
162.	Милан Вукашиновић ПР, производња вина „Вино Маре“ Неготин-Рајац	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
163.	Милена Пацић Лазаревић предузетник „Винарски подрум-винарија Крајина-Рајац“ Рајац	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
164.	Мирјана Петковић ПР, производња вина „Вински подрум Мирјана 1861“ Рогљево	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
165.	Ненад Сиротовић ПР „Podrum Vija Nostra“ Црномасница	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
166.	Пољопривредна школа са домом ученика „Рајко Боснић“, Буково-Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
167.	Предраг Јануцић ПР, „Винарија Јануцић“ Вељково	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
168.	Производња вина „Vinarija Premier Cru“, Ана Вранеш ПР Београд (произв. погон у Црномасници)	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
169.	ПТК „Кључ“ ДОО Кладово	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
170.	Радиша Младеновић предузетник „Матаљ“ Неготин	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
171.	Топлица Недељковић ПР, СЗР „Топ винарис“ Речка	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
172.	Владимир Фрунзареловић ПР, „Винарија ВИММИД“ Видровац	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
173.	Земљорадничка задруга „Крајинска винарска задруга“ Рогљево	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина
174.	„Подрум Цервин 1927“ ДОО Књажевац	Књажевачки рејон / Књажевац
175.	„Винарија Тодоровић Потркање“ ДОО, Београд (произв. погон у Потркању)	Књажевачки рејон / Књажевац
176.	Самостална занатска радња „Николас“, Иван Марковић ПР Звездан	Књажевачки рејон / Књажевац
177.	Саша Јовић ПР, „Винарија Јовић“ Потркање	Књажевачки рејон / Књажевац
178.	„Винарски подрум Урошевић“ Звонимир Урошевић ПР Равна	Књажевачки рејон / Књажевац

179.	„Милпекс“ ДОО Жабари	Млавски рејон / Млава
180.	„Винарија Виртус“ ДОО Витежево	Млавски рејон / Млава
181.	Немања Милошевић ПР, производња вина „Миланов подрум“ Лопушник	Млавски рејон / Млава
182.	Привредно друштво „Пруна“ ДОО Београд (произв. погон у Клењу, Кучево)	Млавски рејон / Млава
183.	Самостална радња „Винарија Живковић“, Мирослав Живковић предузетник Кличевац	Млавски рејон / Млава
184.	Стефан Нећак предузетник, „Винарија Нећак“ Петровац на Млави	Млавски рејон / Млава
185.	„TODY“ ДОО Блаце	Топлички рејон / Топлица
186.	„Топлички виногради“ ДОО Гојиновац	Топлички рејон / Топлица
187.	Предузеће „МИ-МИ“ ДОО Блаце	Топлички рејон / Топлица
188.	Зорица Костић ПР, производња вина „Породична винарија Костић“ Прокупље	Топлички рејон / Топлица
189.	„Статус“ ДОО Сврљиг	Нишки рејон / Ниш
190.	„Винарија мећава“ ДОО (произв. погон у Нишу)	Нишки рејон / Ниш
191.	Драган Петровић ПР, радња за производњу ракије „Подрум Петровић“ Сврљиг	Нишки рејон / Ниш
192.	Иван Јовановић ПР, „Винарија Изба Јовановић“ Веле Поље	Нишки рејон / Ниш
193.	Милан Живковић ПР, СЗР „Подрум Живковић“ Књажевац (произв. погон у Малошишту)	Нишки рејон / Ниш
194.	Миомир Војиновић ПР, „Линцер“ Сићево	Нишки рејон / Ниш
195.	Нинослав Стојановић предузетник, радња за компјутерске активности, рачуноводствене услуге, производњу вина и алкохолних пића „Stojanović CO“ Брзи Брод	Нишки рејон / Ниш
196.	Синиша Живковић ПР, производња и продаја вина од грожђа „Вински подрум Живковић“ Ниш	Нишки рејон / Ниш
197.	Слободан Тодоровић ПР, радња за производњу вина „Подрум Кратина“ Сићево	Нишки рејон / Ниш
198.	Угоститељска радња „Ресторан Бони“, Љубисављевић Љиљана предузетник Сокобања	Нишки рејон / Ниш

199.	Земљорадничка задруга „Киско“ Малча	Нишки рејон / Ниш
200.	Марјан Савић, предузетник производња вина „Винарија Савић“ Пирот	Нишавски рејон / Нишава
201.	Душан Николић ПР, производња вина од грожђа „Vinariја Aquila“ Богојевце	Лесковачки рејон / Лесковац
202.	Катарина Маринковић предузетник, „Винарија Филипајац“ Власотинце	Лесковачки рејон / Лесковац
203.	„Леминд-Техномашина А.И.Г.“ ДОО Власотинце	Лесковачки рејон / Лесковац
204.	Трговинско привредно друштво „Kvins van“ ДОО Печењевце	Лесковачки рејон / Лесковац
205.	„Сопарт“ ДОО Београд (произв. погон у Врању)	Врањски рејон / Врање
206.	„Винарија Алексић“ ДОО Врање	Врањски рејон / Врање
207.	„WALC“ ДОО Београд-Гроцка (произв. погон у Златокопу, Врање)	Врањски рејон / Врање
208.	„Навип“ АД Београд - у стечају (произв. погон у Врању)	Врањски рејон / Врање
209.	„Подрум Стари дани“ ДОО Раковац	Врањски рејон / Врање
210.	Мирјана Филиповски ПР, „Винарија Филиповски“ Јабuka	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
211.	„Dukay – sagmaister“ ДОО Кањижа	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
212.	„Пебеком“ ДОО Београд (произв. погон у Крњешевцима)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
213.	„Винарија Винартос“ ДОО Бечеј	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
214.	„Winery Mil Ste“ ДОО Кула	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
215.	„Zenit trade“ ДОО Београд (произв. погон у Земуну)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
216.	„Богуновић“ ДОО, Београд	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
217.	„Ковачевић инжењеринг“ ДОО Банатски Карловац	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
218.	„Винарија Ђорђе“ ДОО Банатски Карловац	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)

219.	„Царски Виногради - М.А. Пробус“ ДОО Велики Радинци	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
220.	Чедо Прашка ПР, производња вина од грозђа „Винарија Прашка“ Бачка Паланка	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
221.	Дарко Дозет ПР, производња вина од грозђа „Винарија Дозет“ Сомбор	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
222.	Драган Петковић ПР, „Винарија Петковић-Латин“ Пећинци	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
223.	Драгана Тркуља ПР, производња вина од грозђа „Винарија Тркуља“ Бачка Паланка	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
224.	Ђерђ Јанек ПР „Vinarija – Janek Wineryard – Boraszat“ Горњи Брег	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
225.	Габријела Трипковић ПР, производња вина „Evrodrink“ Сомбор	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
226.	Лајош Бриндза предузетник, производња вина и дестилованих алкохолних пића „Винарија Бриндза“ Бачка Топола	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
227.	Милан Лалић ПР, производња вина „Винарија Лалић“ Нови Козјак	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
228.	Миле Драгић ПР „Производња Миле Драгић“ Зрењанин	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
229.	Милица Стакић ПР, радња за прераду грозђа и производњу вина „Винарија Стакић“, Нештин (произв. погон у Бачкој Паланци)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
230.	Милош Ђурић ПР, производња вина и ракије „Винарија Ђурић“ Панчево	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
231.	Миодраг Бјелица ПР, производња и продаја вина „Винарија Бјелица“ Нови Сад	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
232.	ПД „Каштел Шулхоф“ ДОО Нови Сад	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
233.	„Подрум до краја света“ ДОО Ковиљ	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
234.	Подруми „Plus sales & marketing“ ДОО, Рума - у ликвидацији	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
235.	Предузеће за производњу, промет и саобраћај „Grand Trade“ Сомбор	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
236.	Сава Војновић ПР, „Винарија Војновић“ Бегеч	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
237.	„Тиска перла Бисерно острво“ ДОО Суботица (произв. погон у Бечеју)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
238.	„Винера“ предузеће за производњу трговину и услуге ДОО, Београд (Нови Београд) (произв. погон у Земуну)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)

Прилози

239.	Вук Вујко ПР, производња вина од грожђа „Вучји подрум“ Сомбор	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
240.	Вукашин Шкрбић ПР, радња за производњу и продају вина и ракије „Винарија Шкрбић“ Београд (произв. погон у Борчи)	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
241.	Зоран Рудеж ПР, радња за производњу вина „Винарија Рудеж“ Руменка	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
242.	„Винарија Тривановић“ ДОО Шид	Виноградарски регион Војводина (ван виноградарских рејона)
243.	„Крсташица“ ДОО Ириг	Сремски рејон / Срем
244.	„Lumber“ ДОО Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
245.	„Патков виноград“ ДОО Крчедин	Сремски рејон / Срем
246.	„Подрум Дангуба“ ДОО Шид	Сремски рејон / Срем
247.	„Винарија 45. паралела“ ДОО Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
248.	„Винарија Совиљ“ ДОО Ириг	Сремски рејон / Срем
249.	„Виноград Хопово“ ДОО Ириг	Сремски рејон / Срем
250.	„Агринa“ ДОО Нови Сад (са робном марком: Винарија Мачков подрум) (произв. погон у Иригу)	Сремски рејон / Срем
251.	„Atos fruktum“ ДОО Мала Ремета (са робном марком: Винарија Деурић)	Сремски рејон / Срем
252.	„Барик“ ДОО Нови Сланкамен (са робном марком: Атеље вина Шапат)	Сремски рејон / Срем
253.	„Chichateau“ ДОО Шишатовац	Сремски рејон / Срем
254.	„Фрушкогорски виногради“ ДОО Баноштор	Сремски рејон / Срем
255.	„Molowinery“ ДОО Шид	Сремски рејон / Срем
256.	„Патријаршијска добра“ ДОО Београд (произв. погон у Сремским Карловцима)	Сремски рејон / Срем
257.	„Power inter mont“ ДОО Београд (произв. погон Бикић ДО, Шид)	Сремски рејон / Срем
258.	„Соко Аграр“ ДОО Бешка	Сремски рејон / Срем

259.	„Vinariја Acuminicum“ ДОО Стари Сланкамен	Сремски рејон / Срем
260.	„Винарија Дулка“ ДОО Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
261.	„Винарија Ковачевић“ ДОО Ириг	Сремски рејон / Срем
262.	„Vinariја Veritas“ ДОО Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
263.	„Vinarium“ ДОО Баноштор	Сремски рејон / Срем
264.	„ХТИМ“ ДОО Београд (произв. погон у Новом Сланкамену)	Сремски рејон / Срем
265.	Александар Мрђанин ПР, СЗР „Винарија Мрђанин“ Ср. Карловци	Сремски рејон / Срем
266.	Александар Остојић ПР, производња вина од грозђа „Винарија Витис“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
267.	Александар Зеремски ПР, производња вина и природних ракија „Бело Брдо“ Черевих	Сремски рејон / Срем
268.	Андрија Тот ПР, „Винарија Винат“ Ердевик	Сремски рејон / Срем
269.	Бојан Брестовачки ПР, „Винарија Брестовачки“ Ердевик	Сремски рејон / Срем
270.	Бојан Мандић ПР, производња вина од грозђа „Винарија Веранда“ Руменка (произв. погон у Хопову)	Сремски рејон / Срем
271.	Боривој Живановић ПР, СЗР „Винарија Живановић“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
272.	Бранислав Комазец предузетник, производња и продаја вина и грозђа „Винарија Комазец“ Инђија	Сремски рејон / Срем
273.	Бранислав Ковачевић ПР, производња вина од грозђа „Виногради и подрум Зелена долина“ Черевих	Сремски рејон / Срем
274.	Бранислав Шашић ПР, производња вина „Винарија Соколов замак“ Бешка	Сремски рејон / Срем
275.	Дарко Мецинг ПР, производња вина „Подрум Пробус“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
276.	Дејан Милановић предузетник, самостална радња за производњу и трговину „Винарија Милановић“ Сурдук	Сремски рејон / Срем
277.	ДОО „Винум“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
278.	Драган Крсмановић ПР, „Винарија Крсмановић ДМНС“ Шид	Сремски рејон / Срем

279.	Драган Веселиновић ПР, производња вина од грозђа, дестилација, пречишћавање и мешање пића и делатност ресторана „Dionis VD“ Петроварадин	Сремски рејон / Срем
280.	Драгана Ињац предузетник „Aven ID“ Инђија	Сремски рејон / Срем
281.	Драгослав Вучуревић, ПР производња вина од грозђа „Винарија Вучуревић“ Нови Сад	Сремски рејон / Срем
282.	Дражен Ђурђић ПР, винарија за производњу и прераду грозђа и производњу вина „Ђурђић“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
283.	Ђорђе Коларовић ПР, производња вина, алкохолних пића и продаја уметничких дела „Art et vinum“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
284.	Ђорђе Жабић ПР, производња вина „Вински подрум Жабић“ Черевих	Сремски рејон / Срем
285.	Горан Тадић предузетник, производња и продаја вина „Винарија Тадић“ Нерадин	Сремски рејон / Срем
286.	Илија Ацић ПР, „Винарство вина Ацић“ Темерин (произв. погон у Черевиху)	Сремски рејон / Срем
287.	Ивица Стојановић ПР, производња вина и трговина „Винодулија“, Београд (Земун) (произв. погон у Новом Сланкамену)	Сремски рејон / Срем
288.	Јован Ачански ПР, производња и промет вина „Подрум Ачански“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
289.	Јован Антонијевић ПР, СЗР „Породична винарија Антонијевић“ Лединци	Сремски рејон / Срем
290.	Јован Павловић предузетник, производња вина од грозђа „Винарија Курјак“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
291.	Јован Радошевић ПР, производња грозђа и вина „Винарија Радошевић“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
292.	Јован Урошевић ПР, „Виногради Урошевић“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
293.	„МСС McCulloch Wines“ ДОО, Нови Сад (произв. погон у Ердевику)	Сремски рејон / Срем
294.	Милан Косовић ПР, производња вина породична винарија „МК Косовић“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
295.	Милан Курилић ПР, подрум за производњу вина и ракије „Gaston Wine“ Нештин	Сремски рејон / Срем
296.	Милан Петровић ПР, СЗР „Подрум Петровић“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
297.	Милан Шијачки ПР, производња вина и трговина „Винарија Шијачки“ Баноштор	Сремски рејон / Срем

298.	Милан Тодоров предузетник, СЗР „Винарија Бурчел Тодоров“ Петроварадин	Сремски рејон / Срем
299.	Миле Трамошљанин ПР, радња за производњу и продају вина СЗТР „Лагум Трамошљанин“ Стари Сланкамен	Сремски рејон / Срем
300.	Милорад Јовичић ПР, „Винарија Думо“ Раковац	Сремски рејон / Срем
301.	Небојша Влаховић ПР, радња за производњу вина од грозђа „Винарија Комуна“ Ривица	Сремски рејон / Срем
302.	Немања Поповић ПР, производња вина „Моделе виноград и вино Поповић“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
303.	Петар Прекогачић ПР, производња вина од грозђа „Подрум Прекогачић“ Беочин	Сремски рејон / Срем
304.	Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду	Сремски рејон / Срем
305.	ПП „Ердевик“ ДОО Ердевик	Сремски рејон / Срем
306.	Предраг Бајило ПР, СЗР „Подрум Бајило“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
307.	Предраг Црнковић ПР, „Винарија Киш“ Сремски Карловци	Сремски рејон / Срем
308.	Предраг Милосављевић ПР, производња и продаја вина „Винарија КМ“ Нови Сад (произв. погон у Иригу)	Сремски рејон / Срем
309.	Раде Адамовић предузетник, производња вина од грозђа „Винарија Адамовић“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
310.	Сава Одровачки ПР, „Винарија Одровачки“ Ривица	Сремски рејон / Срем
311.	Сава Савић ПР, СЗР „Подрум Шукац“ Сремска Каменица	Сремски рејон / Срем
312.	Соња Вркатић ПР, производња вина од грозђа „Винарија Веркат“ Черевећ	Сремски рејон / Срем
313.	Васа Стојковић предузетник, производња вина од грозђа, „Подрум Стојковић“ Баноштор	Сремски рејон / Срем
314.	Весна Сапун ПР, самостална угоститељско занатска и трговинска радња „Кафана Сидро“ Бешка	Сремски рејон / Срем
315.	„Vinarija Salaxija“ ДОО, Раковац	Сремски рејон / Срем
316.	Владимир Поповић ПР, радња за производњу воћа, грозђа, вина и дестилата „Винарија Поповић“ Сремска Каменица	Сремски рејон / Срем
317.	Жељка Драгичевић ПР, производња и промет вина „Винарија Три међе и облак“ Нештин	Сремски рејон / Срем

318.	„АЕ Пројект центар“ ДОО Сомбор (произв. погон у Риђици)	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
319.	„Dibonis Winery“ ДОО Суботица	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
320.	„Tandex“ ДОО Суботица (произв. погон на Палићу)	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
321.	„Винарија Звонко Богдан“ ДОО Суботица (произв. погон на Палићу)	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
322.	„Вински Двор“ ОД Хајдуково	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
323.	Акош Балинт ПР, СЗР за производњу и продају вина и гајење грожђа „Podrum Valint Pinceszeti“ Хоргош	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
324.	Ирен Маурер ПР, гајење грожђа производња вина и трговинска угоститељска радња „Maier – Vor“ Хајдуково	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
325.	Јасмина Швелџо ПР, производња и продаја вина од грожђа „Винарија Швелџо“ Риђица	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
326.	Јелена Мунижаба ПР, радња за производњу грожђа и вина „Туризам и угоститељство“ Риђица	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
327.	„МАХ – ЕХ“ ДОО Суботица	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
328.	Миклош Хомпот ПР, производња вина од грожђа „Винарија Хомпот“ Палић	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
329.	Никола Симовић ПР, производња вина од грожђа „Винарија Салаш наш“ Хоргош	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
330.	Петар Чувардић ПР, производња вина од грожђа „Вински салаш Чувардић“ Суботица	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
331.	Предузеће за производњу и трговину „МР Виногради“ ДОО, Палић	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
332.	Предузеће за пружање туристичких и угоститељских услуга „Мајкин салаш“ ДОО Хајдуково	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара
333.	„Dimalis“ ДОО, Бачка Топола-Стара Моравица	Рејон Телечка
334.	„Винарија Чока Плус“ ДОО Суботица (произв. погон у Чоки)	Потиски рејон
335.	Љиљана Ботић ПР, производња вина од грожђа „Винарија Ботић-Сл“ Чуруг	Потиски рејон
336.	Шандор Шомођи ПР, производња вина „Podrum Somogy“ Зрењанин (произв. погон у Арадцу)	Банатски рејон
337.	„Bullet“ ДОО Београд (произв. погон у Великом Средишту)	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат

338.	„Vinarija Conte Vallonne“ ДОО Гудурица	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
339.	Породични подрум вина „Selecta“ Јоцић Соња ПР Гудурица	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
340.	„Soul wine“ ДОО Вршац (произв. погон пут Вршац - Сочица)	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
341.	„Вршачки виногради“ ДОО Вршац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
342.	Александар Младеновић ПР „Винарија под брегом“ Велико Средиште	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
343.	Добринко Сочански ПР, „Винарија Сочански“ Велико Средиште	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
344.	Драган Јовановић ПР, занатска радња за производњу вина и ракија „Галот“ Банатски Карловац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
345.	Иван Милановић ПР, винарија „Винарија Бахус“ Гудурица	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
346.	Јосиф Недин ПР, „Винарија породични подрум Недин“ Гудурица	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
347.	Љиљана Рњак ПР, производња вина „Винарија Рњак“ Гудурица	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
348.	Марија Деђански ПР, производња вина „Подрум Деђански“ Вршац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
349.	Марко Видосављевић ПР, „Винарија Марков подрум“ Велико Средиште	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
350.	Никола Цуцуљ ПР, „Винарија Виник“ Вршац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
351.	Томислав Стојилковић ПР, производња вина од грозђа „Подрум Вила“ Вршац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
352.	Вера Маринковић ПР, „Вински подрум винарија Маринковић“ Вршац	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат
353.	„Виндуло“ ДОО Темерин	Бачки рејон / Бачка
354.	„Виница Манастира Високи Дечани“ ДОО, Велика Хоча	Јужнометохијски рејон / Јужна Метохија
355.	Срђан Петровић ПР, самостална занатска радња „ВИНИЦА“, Велика Хоча	Јужнометохијски рејон / Јужна Метохија

Прилог 24: Експозиција виноградарских парцела по површини (ha) по општинама

Општина	Исток	Југ	Југоисток	Југозапад	Нема експозиц. - раван терен	Север	Северо-исток	Северо-запад	Запад
Ада	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00
Александровац	49,82	90,80	55,65	29,40	1,58	49,90	47,36	21,40	20,28
Алексинач	2,40	9,18	8,67	14,27	0,35	0,15	0,56	6,45	8,80
Алибунар	9,22	0,00	0,17	3,79	4,99	0,56	29,24	2,59	0,60
Апатин	0,00	0,04	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00
Аранђеловац	1,60	10,12	5,58	1,94	0,00	6,58	3,05	0,00	2,12
Бач	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00
Бачка Паланка	9,21	4,43	6,22	1,23	1,13	6,14	7,82	2,89	3,91
Бачка Топола	0,86	0,80	5,66	0,79	2,25	4,46	1,53	1,92	0,00
Бач. Петровац	0,00	0,00	0,00	0,00	1,34	0,16	0,00	0,00	0,22
Барајево	0,00	0,00	1,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,53	0,00
Баточина	4,97	0,00	0,00	2,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бела Црква	0,36	14,68	5,10	17,70	0,16	1,47	0,00	0,41	8,93
Бела Паланка	0,12	0,39	0,12	0,00	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00
Беочин	17,46	4,02	6,61	30,10	0,00	50,71	50,45	25,71	19,16
Блаце	0,00	4,51	0,95	13,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бојник	56,81	1,23	9,65	0,10	0,00	11,12	16,99	0,00	0,12
Бољевац	0,00	0,22	0,24	0,01	0,00	0,14	0,03	0,26	0,00
Бор	0,28	0,06	0,48	0,00	0,15	0,74	0,26	0,09	0,44
Брус	2,43	1,50	2,76	1,66	0,00	3,71	2,18	1,01	1,05
Бујановац	0,00	14,21	0,00	0,17	0,00	0,00	0,20	0,16	0,12
Чачак	0,14	0,38	1,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14
Ћићевац	3,08	1,09	3,61	9,50	0,00	0,27	2,46	18,37	31,68
Чока	31,32	11,10	23,29	1,75	0,21	3,09	7,70	0,00	0,00
Чукарица	0,00	0,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ћуприја	0,14	36,18	5,40	50,90	0,00	20,02	0,12	19,89	42,94
Деспотовац	0,00	0,00	0,00	0,89	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Дољевац	0,15	0,09	0,29	0,17	0,00	0,00	0,00	0,28	0,00
Гаџин Хан	0,12	0,00	0,53	0,10	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00
Голубац	0,13	0,10	0,11	0,68	0,01	0,00	0,08	0,44	0,43
Г. Милановац	0,00	1,12	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Гроцка	2,95	3,25	3,05	5,35	0,23	2,43	2,64	1,90	3,27
Инђија	2,18	96,29	18,93	13,04	0,00	23,64	6,99	0,15	0,69
Ириг	21,71	47,17	46,14	19,21	0,00	0,54	5,33	0,00	4,76
Јагодина	30,61	19,37	25,81	2,97	6,30	4,19	9,08	1,26	2,89
Кањижа	3,03	7,10	7,21	8,34	3,46	0,00	4,38	1,22	0,00
Кикинда	0,19	0,00	0,00	0,00	2,52	0,00	0,00	0,25	0,15
Кладово	0,00	3,51	1,15	31,38	0,04	0,68	0,76	0,00	2,05
Кнић	0,20	0,59	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Књажевац	10,54	2,25	1,99	3,43	0,05	2,04	33,66	14,53	2,54
Коцељева	0,01	0,06	0,20	0,00	0,00	0,26	0,00	0,21	0,59
Ковачица	0,45	0,00	0,00	0,08	0,00	0,81	3,29	0,00	0,04
Ковин	0,06	1,43	0,00	1,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,54
Крагујевац	1,35	3,14	1,48	1,65	0,00	1,45	4,18	1,92	1,84
Краљево	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Крушевац	13,86	20,92	14,04	25,73	1,87	24,43	20,44	24,23	31,78
Кучево	0,00	0,05	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Кула	0,00	0,70	0,00	0,93	8,69	0,00	0,14	0,00	0,00
Лапово	0,27	0,00	0,18	0,16	0,00	0,00	0,63	0,00	0,00
Лазаревац	0,20	0,46	0,00	1,15	0,00	1,52	2,02	1,47	0,00
Лебане	0,81	0,52	0,22	0,16	0,00	0,61	1,04	0,26	0,00
Лесковац	56,13	39,34	107,47	9,13	0,79	4,76	21,27	18,17	7,80
Љиг	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	1,89	0,24	0,24	0,23
Љубовија	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Лозница	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00
Мали Иђош	0,24	0,00	0,00	0,49	0,47	0,00	0,29	0,00	0,00
Мало Црниће	0,00	0,40	0,21	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,87
Мерошина	1,11	0,21	0,41	1,26	0,00	0,00	0,29	0,00	0,00

Прилози

Мионица	0,00	1,13	1,43	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Младеновац	0,51	5,04	1,56	2,25	0,00	0,78	2,89	0,64	0,00
Неготин	18,73	52,75	30,69	18,76	0,37	33,90	28,32	25,34	12,45
Ниш	2,79	23,56	5,82	14,59	3,83	0,72	0,77	3,19	4,14
Нова Црња	0,00	0,00	0,50	0,00	0,51	0,00	0,29	0,55	0,46
Нови Бечеј	1,15	17,45	1,45	0,00	0,84	6,86	5,29	17,67	2,08
Н. Кнежевац	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Сад	9,26	1,51	1,54	2,02	0,22	17,33	15,60	20,54	1,88
Обреновац	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,35	0,37	0,00
Опово	0,00	0,00	0,00	0,20	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00
Палилула	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,00
Панчево	0,06	0,43	0,75	0,92	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00
Параћин	0,02	0,80	0,26	9,70	0,00	0,00	0,00	12,15	48,48
Пећинци	0,15	1,56	2,49	0,04	0,00	0,10	0,11	0,00	0,00
Пет. на Млави	4,01	0,97	0,62	1,87	0,00	1,34	2,59	0,53	0,07
Пирот	0,82	4,23	2,02	3,77	0,00	0,72	1,23	0,72	0,50
Пожаревац	0,00	0,03	0,82	4,42	0,15	0,08	0,21	0,00	0,09
Прешево	13,63	0,00	0,00	8,87	0,00	0,00	0,00	0,00	8,06
Прокупље	3,58	3,47	3,44	0,49	0,00	13,10	12,68	6,74	0,10
Рача Крагуј.	0,74	0,29	0,85	0,00	0,04	0,00	0,00	0,23	0,33
Ражањ	0,85	24,41	12,58	33,86	0,18	2,30	8,36	7,21	2,08
Рековац	17,29	86,51	28,97	43,72	0,00	12,90	34,47	4,57	13,50
Рума	0,00	1,68	2,98	4,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,37
Шабац	0,26	0,17	0,28	0,19	0,21	0,48	0,00	1,51	0,67
Сента	0,44	0,23	0,06	0,22	0,15	0,00	0,00	0,00	0,52
Шид	6,02	50,15	28,50	46,67	5,88	25,68	8,63	26,15	18,76
Смедерево	1,16	10,17	7,75	1,59	0,00	18,92	7,33	2,68	2,16
Смед. Паланка	10,74	3,65	2,99	1,33	0,00	2,02	3,47	1,84	5,40
Сокобања	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
Сомбор	1,01	5,03	3,17	4,07	2,97	1,13	1,06	0,08	0,56
Сопот	0,00	2,28	0,46	0,28	0,00	1,45	0,18	0,00	0,00

Србобран	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,91	0,00	0,00
Ср. Митровица	0,21	10,28	1,19	5,60	0,00	0,20	0,00	0,00	0,84
Ср. Карловци	30,13	1,89	11,70	3,77	0,00	18,63	25,09	12,65	6,57
Стара Пазова	0,00	1,69	0,00	1,68	0,86	2,35	1,56	0,36	0,95
Суботица	44,32	17,46	5,03	8,49	8,89	7,32	9,53	1,54	2,71
Сурчин	0,00	2,56	0,37	0,45	0,00	0,13	0,00	0,22	0,00
Свилајнац	0,15	1,47	1,75	4,18	0,00	1,10	0,13	1,67	0,72
Сврљиг	0,14	5,75	0,00	0,00	0,00	3,45	0,00	0,00	0,00
Темерин	0,00	0,10	0,11	0,00	6,33	0,00	1,94	0,00	0,10
Тител	0,00	0,33	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00
Топола	46,69	51,70	27,54	24,82	0,00	15,64	50,78	5,23	10,70
Трстеник	82,58	110,01	95,08	114,12	3,26	23,33	82,66	17,76	44,71
Уб	0,00	1,59	4,37	6,75	0,00	0,23	0,00	1,34	0,77
Ужице	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ваљево	5,15	5,63	7,46	3,64	0,00	2,42	2,63	0,00	2,03
Варварин	5,13	43,35	36,42	44,46	0,00	1,35	1,51	1,00	1,11
Велика Плана	4,42	25,25	9,24	1,78	0,00	2,51	5,60	0,23	0,56
Вел. Градиште	0,33	2,79	0,47	3,09	0,04	0,00	0,37	0,39	0,06
Власотинце	1,06	5,33	2,67	3,06	0,00	3,98	1,58	2,96	4,98
Вождовац	0,00	0,68	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Врање	1,64	2,72	2,23	2,66	0,59	0,00	0,13	0,00	0,20
Врбас	1,10	0,00	0,00	0,52	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Врњачка Бања	0,00	0,30	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Вршац	41,63	166,78	36,89	283,31	0,15	382,33	95,49	224,04	68,86
Жабалъ	1,60	0,76	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Жабари	0,63	10,23	1,35	0,35	0,00	0,22	1,99	0,21	0,79
Зајечар	3,06	13,10	4,36	2,32	0,00	3,09	3,14	5,92	3,89
Земун	0,00	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Житорађа	13,98	0,43	1,49	2,70	0,00	0,49	26,96	0,22	0,00
Зрењанин	2,09	8,09	4,11	2,65	3,81	0,80	1,19	0,32	0,91

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 25: Надморска висина (m) виноградарских парцела по површини (ha) по општинама

Општина	≤100	>100-200	>200-300	>300-400	>400-500	>500-600	>600
Ада	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Александровац	0,00	0,00	19,84	251,39	76,96	16,20	1,83
Алексинац	0,00	1,68	40,52	8,00	0,63	0,00	0,00
Алибунар	4,73	46,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Апатин	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Аранђеловац	0,00	0,00	22,99	8,00	0,00	0,00	0,00
Бач	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бачка Паланка	0,00	35,38	7,59	0,00	0,00	0,00	0,00
Бачка Топола	0,15	18,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бачки Петровац	1,72	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Барајево	0,00	0,36	1,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Баточина	0,00	0,00	7,92	0,00	0,00	0,00	0,00
Бела Црква	0,36	48,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бела Паланка	0,00	0,00	0,24	0,23	0,39	0,00	0,00
Беочин	2,83	165,92	35,46	0,00	0,00	0,00	0,00
Блаце	0,00	0,00	0,00	0,00	18,49	0,00	0,00
Бојник	0,00	0,00	48,58	32,09	15,35	0,00	0,00
Бољевац	0,00	0,00	0,15	0,45	0,31	0,00	0,00
Бор	0,00	0,00	0,44	0,63	1,17	0,27	0,00
Брус	0,00	0,00	0,00	3,70	11,78	0,82	0,00
Бујановац	0,00	0,00	0,00	0,00	14,54	0,00	0,32
Чачак	0,00	0,00	0,46	1,93	0,00	0,00	0,00
Ћићевац	0,00	0,40	62,39	7,28	0,00	0,00	0,00
Чока	78,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чукарица	0,00	0,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ћуприја	0,00	142,26	32,44	0,88	0,00	0,00	0,00
Деспотовац	0,00	0,32	0,58	0,00	0,00	0,00	0,00
Дољевац	0,00	0,00	0,98	0,00	0,00	0,00	0,00

Гаџин Хан	0,00	0,00	0,00	0,94	0,00	0,12	0,00
Голубац	0,07	1,66	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00
Горњи Милановац	0,00	0,00	0,00	1,37	0,00	0,00	0,00
Гроцка	0,68	14,41	9,99	0,00	0,00	0,00	0,00
Инђија	0,81	136,60	24,45	0,00	0,00	0,00	0,10
Ириг	0,31	8,75	111,50	24,30	0,00	0,00	0,00
Јагодина	0,00	62,60	38,58	1,15	0,16	0,00	0,00
Кањижа	34,45	0,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Киkinда	3,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Кладово	39,23	0,29	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00
Кнић	0,00	0,00	0,00	0,20	0,59	0,00	0,00
Књажевац	0,00	0,16	20,41	48,95	1,47	0,03	0,00
Коцељева	0,00	0,27	0,47	0,59	0,00	0,00	0,00
Ковачица	0,15	4,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ковин	0,06	3,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Крагујевац	0,00	0,12	3,35	8,90	4,63	0,00	0,00
Краљево	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00
Крушевац	0,00	20,88	90,53	65,89	0,00	0,00	0,00
Кучево	0,00	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Кула	1,60	8,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Лапово	0,00	1,08	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00
Лазаревац	0,00	5,66	1,16	0,00	0,00	0,00	0,00
Лебане	0,00	0,00	0,50	3,12	0,00	0,00	0,00
Лесковац	0,00	0,00	122,59	140,11	2,07	0,09	0,00
Љиг	0,00	0,00	2,75	0,00	0,00	0,00	0,00
Љубовија	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00
Лозница	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Мали Иђош	1,48	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Мало Црниће	0,00	1,32	0,69	0,00	0,00	0,00	0,00
Мерошина	0,00	0,00	0,87	1,83	0,58	0,00	0,00
Мионица	0,00	0,00	2,69	0,00	0,00	0,00	0,00

Прилози

Младеновац	0,00	2,04	10,82	0,82	0,00	0,00	0,00
Неготин	9,30	134,50	76,18	0,95	0,23	0,15	0,00
Ниш	0,00	0,27	29,18	17,99	10,77	1,21	0,00
Нова Црња	2,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Бечеј	52,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Кнежевац	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Сад	1,25	39,14	29,42	0,07	0,00	0,00	0,00
Обреновац	0,00	0,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Опово	0,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Палилула	0,10	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Панчево	1,73	0,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Параћин	0,00	24,83	46,48	0,09	0,00	0,00	0,00
Пећинци	4,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Петров. на Млави	0,00	3,04	8,95	0,00	0,00	0,00	0,00
Пирот	0,00	0,00	0,00	0,90	9,42	3,70	0,00
Пожаревац	0,26	5,53	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Прешево	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30,56	0,00
Прокупље	0,00	0,00	0,44	37,67	4,56	0,93	0,00
Рача Крагујев.	0,00	1,40	1,08	0,00	0,00	0,00	0,00
Ражањ	0,00	0,85	11,83	78,90	0,24	0,00	0,00
Рековац	0,00	0,00	50,15	154,00	37,77	0,00	0,00
Рума	0,00	5,58	3,95	0,00	0,00	0,00	0,00
Шабац	0,00	1,92	1,86	0,00	0,00	0,00	0,00
Сента	1,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Шид	0,95	74,01	141,47	0,00	0,00	0,00	0,00
Смедерево	4,78	40,97	6,01	0,00	0,00	0,00	0,00
См. Паланка	0,00	27,53	3,91	0,00	0,00	0,00	0,00
Сокобања	0,00	0,00	0,00	0,20	0,10	0,00	0,00
Сомбор	19,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Сопот	0,23	0,00	4,42	0,00	0,00	0,00	0,00
Србобран	0,91	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Ср. Митровица	0,00	0,71	17,61	0,00	0,00	0,00	0,00
Ср. Карловци	2,47	83,71	24,24	0,00	0,00	0,00	0,00
Стара Пазова	0,43	9,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Суботица	63,31	42,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Сурчин	3,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Свилајнац	0,00	5,76	5,40	0,00	0,00	0,00	0,00
Сврљиг	0,00	0,00	0,00	0,00	1,26	8,08	0,00
Темерин	8,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Тител	0,03	0,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Топола	1,75	2,22	111,19	117,57	0,36	0,00	0,00
Трстеник	0,09	3,91	230,99	307,48	32,00	2,40	0,00
Уб	0,16	6,12	8,77	0,00	0,00	0,00	0,00
Ужице	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,22	0,00
Ваљево	0,00	0,81	10,42	17,73	0,00	0,00	0,00
Варварин	0,00	0,67	104,18	26,99	2,49	0,00	0,00
Велика Плана	0,00	46,22	3,38	0,00	0,00	0,00	0,00
Велико Градиште	0,14	6,47	0,94	0,00	0,00	0,00	0,00
Власотинце	0,00	0,00	4,43	20,34	0,68	0,18	0,00
Вождовац	0,00	0,01	0,67	0,00	0,00	0,00	0,00
Врање	0,00	0,00	0,00	0,00	2,34	4,21	3,62
Врбас	1,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Врњачка Бања	0,00	0,00	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00
Вршац	29,65	1227,91	41,91	0,00	0,00	0,00	0,00
Жабалъ	2,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Жабари	0,00	1,05	14,73	0,00	0,00	0,00	0,00
Зајечар	0,70	22,46	10,56	4,84	0,32	0,00	0,00
Земун	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Житорађа	0,00	0,00	37,88	8,39	0,00	0,00	0,00
Зрењанин	23,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 26: Нагиб терена (°) виноградарских парцела по површини (ха) по општинама

Општина	≤1	>1-5	>5-10	>10-15	>15-20	>20
Ада	0,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Александровац	4,16	116,01	181,36	49,60	9,45	2,97
Алексинач	0,74	25,37	18,83	4,72	1,05	0,12
Алибунар	31,92	18,72	0,51	0,00	0,00	0,00
Апатин	0,10	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Аранђеловац	0,00	14,70	15,44	0,86	0,00	0,00
Бач	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Бачка Паланка	10,09	26,82	6,07	0,00	0,00	0,00
Бачка Топола	15,15	2,97	0,15	0,00	0,00	0,00
Бачки Петровац	1,72	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Барајево	0,00	1,43	0,36	0,00	0,00	0,00
Баточина	0,00	5,16	2,76	0,00	0,00	0,00
Бела Црква	4,71	31,58	12,53	0,00	0,00	0,00
Бела Паланка	0,47	0,12	0,27	0,00	0,00	0,00
Беочин	0,00	43,18	152,37	7,06	1,60	0,00
Блаце	0,00	9,74	8,74	0,00	0,00	0,01
Бојник	0,00	82,82	13,19	0,00	0,00	0,00
Бољевац	0,00	0,60	0,18	0,12	0,00	0,00
Бор	0,15	0,70	1,47	0,19	0,00	0,00
Брус	0,00	4,86	9,31	1,84	0,21	0,09
Бујановац	0,00	14,28	0,26	0,32	0,00	0,00
Чачак	0,00	0,71	0,57	1,11	0,00	0,00
Ћићевац	0,25	53,49	14,65	1,67	0,00	0,00
Чока	74,90	3,56	0,00	0,00	0,00	0,00
Чукарица	0,00	0,49	0,00	0,00	0,00	0,00
Ћуприја	19,11	144,59	7,36	4,54	0,00	0,00
Деспотовац	0,00	0,20	0,70	0,00	0,00	0,00
Дољевац	0,00	0,38	0,14	0,46	0,00	0,00

Гаџин Хан	0,32	0,65	0,10	0,00	0,00	0,00
Голубац	0,22	0,53	1,05	0,16	0,01	0,00
Горњи Милановац	0,00	0,35	1,02	0,00	0,00	0,00
Гроцка	0,28	9,46	14,20	1,14	0,00	0,00
Инђија	3,70	73,93	83,29	0,99	0,00	0,00
Ириг	3,09	99,79	40,94	1,04	0,00	0,00
Јагодина	6,30	64,38	24,76	5,74	1,30	0,00
Кањижа	28,02	6,71	0,00	0,00	0,00	0,00
Кикинда	2,96	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00
Кладово	37,69	1,60	0,29	0,00	0,00	0,00
Кнић	0,00	0,20	0,00	0,59	0,00	0,00
Књажевац	0,28	16,63	49,47	4,15	0,49	0,00
Коцељева	0,00	0,58	0,74	0,00	0,00	0,00
Ковачица	3,41	1,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Ковин	0,17	3,35	0,00	0,00	0,00	0,00
Крагујевац	0,14	4,27	11,85	0,35	0,38	0,00
Краљево	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00
Крушевац	2,76	102,31	63,30	7,73	0,99	0,22
Кучево	0,00	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00
Кула	8,87	1,60	0,00	0,00	0,00	0,00
Лапово	0,33	0,17	0,74	0,00	0,00	0,00
Лазаревац	0,00	1,90	4,34	0,58	0,00	0,00
Лебане	0,00	2,38	0,97	0,27	0,00	0,00
Лесковац	0,88	153,50	109,52	0,85	0,00	0,06
Љиг	0,00	0,71	2,03	0,00	0,00	0,00
Љубовија	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12	0,00
Лозница	0,00	0,06	0,16	0,00	0,00	0,00
Мали Иђош	0,96	0,38	0,14	0,00	0,00	0,00
Мало Црниће	0,00	1,67	0,34	0,00	0,00	0,00
Мерошина	0,20	1,75	1,33	0,00	0,00	0,00
Мионица	0,00	0,00	2,69	0,00	0,00	0,00

Прилози

Младеновац	0,14	8,52	4,79	0,24	0,00	0,00
Неготин	7,22	103,36	98,47	11,52	0,58	0,15
Ниш	6,89	26,56	20,39	4,98	0,45	0,00
Нова Црња	2,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Бечеј	37,52	15,28	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Кнежевац	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нови Сад	0,77	54,79	13,98	0,33	0,00	0,00
Обреновац	0,00	0,58	0,37	0,00	0,00	0,00
Опово	0,25	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00
Палилула	0,00	0,07	0,23	0,00	0,00	0,00
Панчево	1,24	1,15	0,00	0,00	0,00	0,00
Параћин	1,61	66,34	2,73	0,73	0,00	0,00
Пећинци	4,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Петровац на Млави	0,00	7,91	3,14	0,95	0,00	0,00
Пирот	0,00	3,73	6,56	3,25	0,37	0,12
Пожаревац	0,18	4,77	0,63	0,21	0,00	0,00
Прешево	0,00	22,67	7,90	0,00	0,00	0,00
Прокупље	0,00	19,11	21,26	3,00	0,23	0,00
Рача Крагујевачка	0,04	1,54	0,91	0,00	0,00	0,00
Ражањ	0,18	41,65	49,01	0,63	0,36	0,00
Рековац	1,15	91,01	135,62	14,09	0,06	0,00
Рума	0,96	8,20	0,17	0,00	0,00	0,20
Шабац	0,36	2,94	0,48	0,00	0,00	0,00
Сента	0,37	1,13	0,13	0,00	0,00	0,00
Шид	84,57	110,48	21,39	0,00	0,00	0,00
Смедерево	5,33	27,04	14,88	2,42	0,00	0,00
Смед. Паланка	5,02	15,10	10,20	1,11	0,00	0,00
Сокобања	0,00	0,00	0,25	0,06	0,00	0,00
Сомбор	17,04	2,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Сопот	0,00	2,60	2,05	0,00	0,00	0,00
Србобран	0,00	0,91	0,00	0,00	0,00	0,00

Сремска Митровица	0,00	12,80	4,38	1,15	0,00	0,00
Сремски Карловци	3,23	21,13	70,80	15,27	0,00	0,00
Стара Пазова	7,70	1,25	0,50	0,00	0,00	0,00
Суботица	102,31	3,10	0,00	0,00	0,00	0,00
Сурчин	0,35	3,38	0,00	0,00	0,00	0,00
Свилајнац	0,00	3,07	6,09	1,99	0,00	0,00
Сврљиг	0,00	7,04	2,15	0,14	0,00	0,00
Темерин	6,43	2,15	0,00	0,00	0,00	0,00
Тител	0,03	0,00	0,33	0,00	0,00	0,00
Топола	0,07	124,76	103,04	5,22	0,00	0,00
Трстеник	6,74	172,15	345,58	40,70	3,76	0,28
Уб	0,00	7,25	7,80	0,00	0,00	0,00
Ужице	0,00	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00
Ваљево	0,00	11,24	17,21	0,51	0,00	0,00
Варварин	0,86	31,87	99,62	1,99	0,00	0,00
Велика Плана	2,40	23,69	22,73	0,78	0,00	0,00
Велико Градиште	0,42	0,71	6,40	0,00	0,00	0,00
Власотинце	0,50	8,06	12,54	3,38	0,94	0,20
Вождовац	0,00	0,00	0,01	0,67	0,00	0,00
Врање	0,91	4,80	4,13	0,33	0,00	0,00
Врбас	1,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Врњачка Бања	0,00	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00
Вршац	17,57	1154,68	125,10	2,13	0,00	0,00
Жабалъ	2,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Жабари	0,11	7,76	7,63	0,28	0,00	0,00
Зајечар	0,90	17,64	19,17	1,16	0,02	0,00
Земун	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Житорађа	0,00	28,94	17,04	0,29	0,00	0,00
Зрењанин	20,93	3,05	0,00	0,00	0,00	0,00

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 27: Просечан садржај шећера у грозђу из бербе 2016. по рејонима (%)

Редни број	Рејон	Беле винске сорте	Црне винске орте	Заједно беле и црне винске сорте
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	21,71	21,24	21,49
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	21,55	23,05	22,36
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	21,36	21,88	21,53
4.	Млавски рејон / Млава	21,30	22,18	21,81
5.	Топлички рејон / Топлица	21,78	22,10	22,05
6.	Нишки рејон/Ниш	20,16	20,86	20,61
7.	Нишавски рејон / Нишава	17,97	18,79	18,35
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	21,63	22,04	21,86
9.	Врањски рејон / Врање	21,29	21,27	21,28
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	22,53	18,87	19,88
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	20,04	20,56	20,35
12.	Београдски рејон / Београд	20,96	21,42	21,22
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	21,40	20,83	21,01
14.	Сремски рејон / Срем	21,18	22,45	21,81
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	21,06	21,76	21,36
16.	Рејон Телечка / Телечка	20,11	19,89	20,01
17.	Потиски рејон / Тиса	21,00	19,87	20,47
18.	Банатски рејон / Банат	18,48	20,53	19,50
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	21,13	21,69	21,30
20.	Бачки рејон / Бачка	20,68	21,60	21,13

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 28: Просечан садржај шећера у грозђу из бербе 2017. по рејонима (%)

Редни број	Рејон	Беле винске сорте	Црне винске сорте	Заједно беле и црне винске сорте
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	22,25	23,53	22,98
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	21,90	23,78	22,89
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	21,07	23,00	21,67
4.	Млавски рејон / Млава	23,16	23,46	23,32
5.	Топлички рејон / Топлица	22,88	22,90	22,90
6.	Нишки рејон/Ниш	21,33	22,25	21,98
7.	Нишавски рејон / Нишава	18,72	19,48	19,04
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	21,15	23,04	22,23
9.	Врањски рејон / Врање	20,92	23,81	23,11
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	21,66	20,56	20,82
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	21,51	22,21	21,90
12.	Београдски рејон / Београд	22,12	23,70	23,01
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	22,09	23,15	22,73
14.	Сремски рејон/Срем	21,66	22,84	22,23
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	22,01	22,50	22,23
16.	Рејон Телечка / Телечка	20,44	20,97	20,66
17.	Потиски рејон / Тиса	21,55	19,52	20,93
18.	Банатски рејон / Банат	20,88	22,25	21,57
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	21,71	22,74	21,88
20.	Бачки рејон / Бачка	21,73	22,51	22,04

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 29: Просечан садржај шећера у грозђу из бербе 2018. по рејонима (%)

Редни број	Рејон	Беле винске сорте	Црне винске сорте	Заједно беле и црне винске сорте
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	21,41	22,31	21,84
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	21,30	23,39	22,38
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	19,23	20,61	19,67
4.	Млавски рејон / Млава	20,27	21,79	21,05
5.	Топлички рејон / Топлица	23,06	22,83	22,87
6.	Нишки рејон / Ниш	20,79	23,39	22,70
7.	Нишавски рејон / Нишава	18,33	18,47	18,39
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	19,93	21,46	20,83
9.	Врањски рејон / Врање	20,48	22,25	20,71
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	23,55	23,44	23,52
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	20,93	21,25	21,13
12.	Београдски рејон / Београд	21,83	23,58	22,80
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	21,89	23,06	22,60
14.	Сремски рејон / Срем	21,48	23,07	22,29
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	20,41	23,01	21,96
16.	Рејон Телечка / Телечка	19,83	19,61	19,75
17.	Потиски рејон / Тиса	19,47	22,04	20,60
18.	Банатски рејон / Банат	20,53	20,66	20,59
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	22,26	22,82	22,33
20.	Бачки рејон / Бачка	19,28	19,48	19,33

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 30: Просечан принос грожђа из бербе 2016. по рејонима (kg/ha)

Редни број	Рејон	Црно грожђе	Бело грожђе	Стоно грожђе
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	6.371,79	6.385,68	4.889,65
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	5.919,46	4.185,96	4.960,10
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	4.679,89	5.331,32	4.679,64
4.	Млавски рејон / Млава	6.420,83	3.986,55	6.454,21
5.	Топлички рејон / Топлица	7.333,79	4.058,63	4.279,32
6.	Нишки рејон / Ниш	5.533,80	4.984,64	5.885,48
7.	Нишавски рејон / Нишава	1.780,25	1.679,70	2.447,82
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	8.927,94	6.449,31	7.670,47
9.	Врањски рејон / Врање	3.036,54	6.243,40	5.547,11
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	6.219,05	4.636,91	8.217,68
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	7.661,78	7.139,65	9.398,62
12.	Београдски рејон / Београд	6.311,13	5.973,72	4.108,32
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	7.439,08	5.730,61	8.125,93
14.	Сремски рејон / Срем	7.287,11	6.888,02	7.332,44
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	7.140,09	6.065,98	5.495,91
16.	Рејон Телечка / Телечка	7.910,39	5.724,71	8.675,59
17.	Потиски рејон / Тиса	5.204,81	4.637,30	3.271,66
18.	Банатски рејон / Банат	2.591,44	3.457,43	13.606,32
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	4.014,70	3.825,33	9.850,22
20.	Бачки рејон / Бачка	6.065,89	4.904,97	4.879,67

У оквиру приноса црних винских сорти урачунати су приноси и високоприносних сорти (Франковка, Прокупац, Вранац, Мускат Хамбург-сорта са комбинованом наменом грожђа и др.) за производњу вина без географског порекла

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 31: Просечан принос грозђа из бербе 2017. по рејонима (kg/ha)

Редни број	Рејон	Црно грозђе	Бело грозђе	Стоно рожђе
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	5.483,87	3.643,15	5.272,55
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	5.067,77	3.789,43	4.241,90
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	5.222,27	6.062,41	4.643,01
4.	Млавски рејон / Млава	4.934,83	4.402,88	3.915,25
5.	Топлички рејон / Топлица	6.672,92	3.740,64	1.448,65
6.	Нишки рејон / Ниш	3.606,67	1.892,23	1.610,48
7.	Нишавски рејон / Нишава	1.472,88	1.721,89	1.363,33
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	4.507,65	3.506,13	2.113,88
9.	Врањски рејон / Врање	1.122,58	5.879,81	987,52
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	5.340,37	2.297,61	6.574,14
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	7.045,52	6.378,17	7.137,00
12.	Београдски рејон / Београд	5.784,01	5.875,69	5.324,87
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	6.233,99	5.122,84	6.742,09
14.	Сремски рејон / Срем	7.828,58	7.146,73	4.765,09
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	7.075,62	5.817,78	5.576,81
16.	Рејон Телечка / Телечка	8.704,16	6.389,29	7.757,46
17.	Потиски рејон / Тиса	2.174,17	4.501,36	3.561,84
18.	Банатски рејон / Банат	4.536,64	4.599,84	13.297,96
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	6.055,86	3.153,45	4.262,82
20.	Бачки рејон / Бачка	6.535,22	5.425,49	2.689,44

У оквиру приноса црних винских сорти урачунати су приноси и високоприносних сорти (Франковка, Прокупац, Вранац, Мускат Хамбург-сорта са комбинованом наменом грозђа и др.) за производњу вина без географског порекла

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 32: Просечан принос грожђа из бербе 2018. по рејонима (kg/ha)

Редни број	Рејон	Црно грожђе	Бело грожђа	Стоно грожђе
1.	Поцерско-ваљевски рејон / Цер-Ваљево	6.939,77	7.377,55	6.172,31
2.	Рејон Неготинска Крајина / Неготинска Крајина	5.753,62	6.566,20	4.763,80
3.	Књажевачки рејон / Књажевац	9.273,13	7.898,05	9.806,28
4.	Млавски рејон / Млава	6.978,89	6.691,42	7.697,52
5.	Топлички рејон / Топлица	5.149,41	4.827,76	5.282,65
6.	Нишки рејон / Ниш	6.316,06	4.808,23	5.246,50
7.	Нишавски рејон / Нишава	4.094,50	6.457,51	3.902,51
8.	Лесковачки рејон / Лесковац	6.072,60	6.441,59	4.834,79
9.	Врањски рејон / Врање	11.439,28	7.916,79	7.560,70
10.	Чачанско-краљевачки рејон / Чачак-Краљево	9.501,08	6.593,67	7.435,47
11.	Рејон Три Мораве / Три Мораве	4.849,00	5.936,92	5.108,53
12.	Београдски рејон / Београд	7.810,94	6.276,17	5.831,67
13.	Шумадијски рејон / Шумадија	5.292,52	9.959,24	5.033,50
14.	Сремски рејон / Срем	8.564,26	5.849,55	4.157,66
15.	Суботички рејон / Суботица / Суботичко-хоргошка пешчара	4.524,43	2.346,77	3.191,94
16.	Рејон Телечка / Телечка	1.427,21	1.137,62	985,48
17.	Потиски рејон / Тиса	723,40	724,33	2.826,17
18.	Банатски рејон / Банат	2.695,84	3.837,84	14.615,38
19.	Јужнобанатски рејон / Јужни Банат	4.751,02	4.212,59	459,95
20.	Бачки рејон / Бачка	4.001,49	1.867,99	511,79

У оквиру приноса црних винских сорти урачунати су приноси и високоприносних сорти (Франковка, Прокупац, Вранац, Мускат Хамбург-сорта са комбинованом наменом грожђа и др.) за производњу вина без географског порекла

Извор: МПШВ/ЦЕВВИН, ВР - податке обрадио ЦЕВВИН

Прилог 33: Залихе вина без географског порекла по општинама на дан 31.07.2018. (hl)

Редни број	Општина	Вино без географског порекла („стоно“ вино)		Вино без географ. порекла са називом сорте и/или годином бербе („стоно“ сортно вино)	
		Бело	Црвено/розе	Бело	Црвено/розе
1.	Александровац	36.762,64	21.830,61	7.736,62	7.880,34
2.	Алибунар	180,00	201,21	173,65	99,27
3.	Аранђеловац	4,40	58,10	180,91	67,77
4.	Бачка Паланка	107,54	98,30	34,10	61,25
5.	Бачка Топола	0,00	95,68	100,00	140,00
6.	Барајево	17,00	250,00	0,00	0,00
7.	Баточина	61,00	50,00	0,00	0,00
8.	Бечеј	607,90	19,70	0,00	0,00
9.	Беоцин	614,33	771,48	555,63	1.497,72
10.	Блаце	64,10	166,77	300,88	275,73
11.	Бујановац	0,00	0,00	41,00	310,64
12.	Брус	24,80	44,55	0,00	81,75
13.	Црвени Крст	0,00	0,00	0,00	87,50
14.	Чока	532,16	6.608,03	3.624,09	8.587,76
15.	Чукарица	43,33	67,92	0,00	0,00
16.	Ђуприја	133,36	73,88	0,00	0,00
17.	Горњи Милановац	879,37	135,87	12,00	10,00
18.	Гроцка	0,80	12,40	63,65	210,02
19.	Инђија	243,43	115,84	414,00	692,38
20.	Ириг	5.657,08	4.158,34	140,52	633,95
21.	Јагодина	569,07	1.009,58	582,75	1.895,43
22.	Кањижа	51,10	5,50	151,91	180,43

23.	Кладово	0,00	17,78	0,00	0,00
24.	Књажевац	879,41	575,56	50,00	10,00
25.	Крагујевац - град	6,50	62,30	138,46	200,81
26.	Краљево	16,00	255,00	17,00	0,00
27.	Крушевац	2.132,51	12.697,75	10.723,89	8.383,76
28.	Кучево	1,23	0,00	0,00	0,00
29.	Лазаревац	30,65	127,94	2,78	6,98
30.	Љиг	0,00	0,00	22,00	24,00
31.	Младеновац	15,69	85,07	79,00	65,62
32.	Неготин	284,45	597,23	255,73	581,50
33.	Нишка Бања	348,50	108,60	0,00	0,00
34.	Нови Сад - град	503,40	1.183,22	284,17	308,76
35.	Осечина	0,00	68,16	0,00	0,00
36.	Панчево	0,00	0,00	17,50	20,50
37.	Палилула Београд	15,00	15,00	0,00	0,00
38.	Пантелеј	702,29	211,47	1.306,78	1.229,09
39.	Параћин	0,00	0,00	23,50	176,78
40.	Пећинци	10,00	35,00	0,00	0,00
41.	Петровац на Млави	24,50	51,50	0,00	0,00
42.	Пирот	0,00	0,00	18,05	11,40
43.	Прокупље	480,24	172,96	34,59	797,32
44.	Рача	24,00	35,25	0,00	0,00
45.	Ражањ	37,00	54,00	0,00	0,00
46.	Рековац	8.108,98	3.607,41	1.712,49	1.239,58
47.	Сента	0,00	0,00	21,65	24,21
48.	Смедерево	124,12	297,81	261,60	347,55

Прилози

49.	Смедеревска Паланка	11,40	0,00	401,84	564,56
50.	Сомбор	108,72	115,37	117,82	522,12
51.	Сремска Митровица	0,00	0,00	63,00	219,00
52.	Сремски Карловци	276,30	341,85	1.361,77	1.983,36
53.	Стара Пазова	0,00	0,00	58,56	105,31
54.	Суботица	1.242,96	1.695,17	741,96	897,86
55.	Свилајнац	4,59	6,87	0,00	0,00
56.	Шид	597,40	807,80	1.795,61	4.343,57
57.	Темерин	181,89	171,12	0,00	0,00
58.	Топола	2.494,11	6.610,65	1.413,75	2.881,93
59.	Трстеник	508,92	0,00	1.781,23	3.243,24
60.	Уб	0,00	0,00	0,00	62,25
61.	Ваљево	452,49	460,41	244,30	1.000,05
62.	Варварин	4,97	210,74	0,00	0,00
63.	Велика Плана	0,00	402,55	977,23	1.618,02
64.	Велико Градиште	0,00	0,00	411,03	1.099,91
65.	Власотинце	0,00	0,00	7,40	9,00
66.	Вождовац	13,00	20,00	10,33	30,26
67.	Врање	126,00	460,53	1.709,00	1.916,85
68.	Врњачка Бања	2,91	23,92	9,70	19,59
69.	Вршац	1.458,92	438,62	24.428,78	8.026,45
70.	Зајечар	0,00	0,00	84,70	55,04
71.	Земун	450,45	140,43	0,00	68,00
72.	Зрењанин	10,97	34,18	3,40	59,60
73.	Жабари	102,25	104,58	119,00	624,60

Извор: МПШВ, Винарски регистар

Прилог 34: Залихе вина са географским пореклом по општинама на дан 31.07.2018. (hl)

Редни број	Општина	Квалитетна К.П.К. / К.Г.П.К. вина		Регионално Г.И. вино	
		Бело	Црвено/розе	Бело	Црвено/розе
1.	Александровац	27,15	419,69	0,00	0,00
2.	Баточина	18,50	36,50	0,00	0,00
3.	Беочин	167,00	52,00	457,00	448,00
4.	Блаце	0,00	665,53	0,00	0,00
5.	Бујановац	17,90	151,00	0,00	0,00
6.	Кладово	315,05	0,00	0,00	0,00
7.	Књажевац	200,00	210,00	0,00	0,00
8.	Крагујевац - град	0,00	9,00	0,00	0,00
9.	Крушевац	5.465,85	7.682,80	0,00	0,00
10.	Неготин	118,37	385,50	19,50	69,24
11.	Пантелеј	0,00	0,00	45,00	51,00
12.	Прокупље	0,00	0,00	72,53	466,44
13.	Смедеревска Паланка	22,07	93,50	0,00	0,00
14.	Сремски Карловци	0,00	17,60	16,50	0,00
15.	Суботица	394,45	376,72	7,70	643,00
16.	Темерин	0,00	0,00	142,43	0,00
17.	Топола	465,68	1.516,85	3,30	93,09
18.	Трстеник	18,30	78,65	0,00	0,00
19.	Велика Плана	179,96	843,94	0,00	0,00
20.	Ораховац	300	850	0,00	0,00

Извор: МПШВ, Винарски регистар

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамов Л., 1991: Виноградарство. Нолит, Београд.
- Жунић Д., 2003: Виноградарство. Невен, Београд.
- Жунић Д., Гарић М., 2010: Посебно виноградарство – Ампелографија II, Београд.
- Жунић Д., Гарић М., Ристић М., Ранковић В., Радојевић И., Мошић И., 2009: Атлас сорти винове лозе. Центар за виноградарство и винарство Ниш. ISBN: 978-86-912489-0-1.
- Институт за проучавање земљишта, Београд, 1970: Педолошка карта СФРЈ у размери 1:50.000.
- Иванишевић Д., Јакшић Д., Кораћ Н., 2015: Виноградарски атлас. Попис пољопривреде 2012. Републички завод за статистику. Београд.
- ИПАРД програм за Републику Србију за период 2014–2020. године, <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/zakljucak/2016/30/1/reg>.
- Јакшић Д., Иванишевић Д., Ђокић В., Брбаклић Тепавац М., 2015: Вински атлас. Попис пољопривреде, 2012. Пољопривреда у Републици Србији. Републички завод за статистику. Београд.
- Јефтић М., (уредник) 2018: Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2017. години, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2018.
- Марковић Н., 2012: Технологија гајења винове лозе. Задужбина Светог манастира Хиландар и Пољопривредни факултет, Београд.
- Милосављевић М., 1998: Биотехника винове лозе. Драганић, Београд.
- Накаламић А., Марковић Н., 2009: Опште виноградарство. Пољопривредни факултет Београд. Задужбина Светог манастира Хиландара, Београд: Визартис.
- Нинков Ј. (уредник), 2016.: Педолошке и агрохемијске карактеристике виноградарског рејона Три Мораве. Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад, ISBN: 978-86-80417-66-0, <http://www.ifvcns.rs/pedoloske-i-agrohemijske-karakteristike-vinogradarskog-rejona-tri-morave/>.
- Нинков Ј. (уредник), 2017: Карактеристике земљишта Нишког виноградарског рејона, Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад, ISBN: 979-86-80417-75-2, <http://www.ifvcns.rs/karakterizacija-zemljista-niskog-vinogradarskog-rejona/>.
- Пушкаш В., 2009: Приручник за савремено винарство, Нови Сад.
- Сивчев Б., Румл М., Сивчев И., Ранковић-Васић З., 2015: Органска производња грожђа, Универзитет у Београду – Пољопривредни факултет.
- Службени гласник Републике Србије, бр. 45/2015: Правилник о рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије.
- Службени гласник Републике Србије, бр. 121/2012, 102/2014, 78/2015, 94/2017: Правилник о условима за признавање, поступку признавања ознака за мирна вина и нека специјална вина са географским

- пореклом, као и о начину производње и обележавања мирних вина и неких специјалних вина са географским пореклом.
- Службени гласник Републике Србије, бр. 41/2009 и 93/12: Закон о вину.
 - Службени гласник Републике Србије, бр. 84/17, 112/17: Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава.
 - Службени гласник Републике Србије, бр. 84/17: Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства.
-
- Green D., 2012: Geospatial Tools and Techniques for Vineyard Management in the Twenty-First Century. In Dougherty P. (Ed.): The Geography of Wine. Springer Science+Business Media B.V. 978-94-007-0463-3.
 - Huglin P., 1978: Nouveau mode d'évaluation des possibilités héliothermiques d'un milieu viticole. C.R. Acad. Agric. Fr., 64, 1117-1126.
 - IUSS Working Group WRB, 2014: World Reference Base for Soil Resources 2014. International soil classification system for naming soils and creating legends for soil maps. World Soil Resources Reports No. 106. FAO, Rome.
 - Jakšić D., La Notte P., Mannini F., Žunić D., Korać N., Todić S., Životić Lj., Perović V., Ivanišević D., Vuković A., Jović S., 2012a: New zoning of the viticulture areas in Serbia. IX e Congres International Terroirs Vitivnicoles. 25-29.06.2012. Dijon-Riems, France. 44-45.
 - Jones G.V., Moriondo M., Bois B., Hall A., Duff A., 2009: Analysis of the spatial climate structure in viticulture regions worldwide. Le Bulletin del'OIV 82(944,945,946):507-518.
 - Longley, P.A., Goodchild, M.F., Maguire, D.J., Rhind, D.W., 2005: Geographic Information Systems and Science. Second edition. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.
 - Vujadinovic M., Vukovic A., Jaksic D., Djurdjevic V., Ruml M., Rankovic-Vasic Z., Przic Z., Sivcev B., Markovic N., Cvetkovic B., La Notte P., 2016: Climate change projections in Serbian wine-growing regions. XI Terroir Congress, 10-14 July, Willamette Valley, Oregon, USA.
 - Vuković A., Vujadinović M., Ruml M., Przić Z., Ranković-Vasić Z., Cvetković B., Đurđević V., Krzić A., 2016: Climate change impact on grape growing in Serbia. Acta Hort. 1139, 413–418.
 - Weber, D., Englund, E., 1992: Evaluation and comparison of spatial interpolators. Mathematical Geology, 24(4):381-391.
 - Wilson J.E., 1998: Terroir: The Role of Geology, Climate and Culture in the Making of French Wines. University of California Press, USA.
 - Winkler A.J., Cook J.A., Kliwer W.M., Lider L.A., 1974: General viticulture. University of California Press, USA.
-

WEB странице:

<http://www.stat.gov.rs/> - Републички завод за статистику

<http://popispoljoprivrede.stat.rs/> - Попис пољопривреде 2012

<http://www.minpolj.gov.rs/> - Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

<http://www.uzb.minpolj.gov.rs/> - Управа за заштиту биља, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

<http://www.uap.gov.rs/> - Управа за аграрна плаћања, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде

<http://www.upravacarina.rs/cyr/Stranice/Default.aspx> - Управа царина

http://www.hidmet.gov.rs/ciril/prognoza/stanica.php?mp_id=13274 - Републички хидрометеоролошки завод

<http://www.oiv.int/> - International Organisation of Vine and Wine

<http://eur-lex.europa.eu> - EUR LEX

<http://www.vivc.de> - Vitis International Variety Catalogue VIVC

Израду Студије и издавање књиге подржали:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

**CIP- Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије**

338.43:634.8(497.11)(0.034.2)
634.8(497.11)(0.034.2)
663.2(497.11)(0.034.2)

ВИНОГРАДАРСТВО И ВИНАРСТВО СРБИЈЕ [Електронски извор]:
студија Анализа сектора производње и прераде грожђа и производње
вина / [аутори Дарко Јакшић ... [и др.]]; Дарко Јакшић, уредник;
[фотографије Милош Ристић]; [мапе Иван Брадић]. - Ниш: Центар за
виноградарство и винарство, 2019 (Ниш: Оверпринт). - 1 електронски
оптички диск (CD-ROM); 12 cm

Системски захтеви: Нису наведени. - Насл. са насловне стране документа.
- "Ова студија је израђена у оквиру пројекта Регионалне агенције за
економски развој Шумадије и Поморавља "Improving Competitiveness of
Wine Producers in Šumadija - IMPULS Wine". - Тираж 300. -

Библиографија.

ISBN 978-86-912489-2-5

1. Јакшић, Дарко, 1973- [аутор] [уредник]
а) Виноградарство -- Србија б) Винарство -- Србија

COBISS.SR-ID 278684428

